

CRISTIAN GĂNESCU
TAINELE INIȚIAȚILOR VECHIULUI EGIPT

CRISTIAN GĂNESCU

**TAINELE INIȚIAȚILOR
VECHIULUI
EGIPT**

☞ **HOFFMAN** ☞

2024

© Cristian Gănescu

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN

Tel: 0740.984.910

contact@editurahoffman.ro

www.EdituraHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GĂNESCU, CRISTIAN

Tainele inițiaților vechiului Egipt / Cristian Gănescu. - Caracal :

Editura Hoffman, 2024

ISBN

Distribuitor:

Oltenia Star SRL, Craiova, Str. Câmpia Islaz 85

biz.craiova@gmail.com

Cărțile se pot cumpara de pe www.cab.ro

Telefon: 0723663100

Vechii inițiați egipteni afirmau că înaintea epocii istorice a existat un “timp al începuturilor”, denumit **Tep Zepi** (“Prima Oară”). În Tep Zepi, “zeii cu chipuri de oameni” au domnit pe pământ. Termenul de *zeu* se scria inițial printr-o hieroglifă care desemna un steag sau mai exact un baston învelit într-o pânză (ulterior, de-a lungul secolelor, bastonul zeului învelit într-o pânză a căpătat o semnificație ușor diferită, devenind un simbol folosit de toate popoarele: drapelul național). Reprezentarea zeului printr-un steag s-a păstrat de-a lungul întregii istorii religioase a poporului egiptean. Toate templele egiptene aveau steaguri fixate pe piloni uriași, care fluturau în bătaia vântului, înștiințând pe oricine, de departe, că acolo zeii se manifestă în lumea oamenilor. Ulterior, termenul de zeu a început să fie desemnat prin hieroglifa “**n t r**”. Cosmosul conceput de vechii egipteni era de tip “hologramă” în care toate părțile și elementele interacționau în modurile cele mai neașteptate. Sistemul de corespondențe macro-microcosmice a constituit temelia unei cunoașteri de factură ezoterică, pentru care nimic din ceea ce există nu poate fi separat de întreg. Acționând într-un punct al lanțului de corespondențe și de interacțiuni, vechii inițiați egipteni considerau că pot influența întregul cosmos. Toate formele de expresie ale religiei egiptene, ritualurile, liturgia în temple sau actele magice, aveau drept scop conectarea oamenilor la aspectul ortoexistențial al cosmosului și la zei. Egiptenii credeau că îndărătul fenomenelor și lucrurilor din natură se află tot felul de zeități, care au rolul de a conduce și coordona tot ce se petrece în acest domeniu al tăcerii.

Arborii, stâncile, izvoarele, oazele, fenomenele meteorologice, Nilul însuși, ploile sau vânturile erau considerate sacre, deoarece erau manifestările unor entități spirituale. Fiecare loc se afla sub jurisdicția unei astfel de

ființe. După majoritatea scrierilor egiptene, la originea universului se afla Nun, starea virtuală dinaintea creației, simbolizată prin apele primordiale și reprezentată grafic prin hieroglifa NW. Nun, apele primordiale erau înconjurată de Tenebre - Keku. Nun simbolizau, de fapt, haosul, starea sau, mai corect spus, non-starea dinaintea creației lumii. Nun, după textele egiptene, nu era o formă sau o suprafață, ci o esență spirituală care umplea cu ideea de sine întreg universul. Nun avea patru denumiri extrem de sugestive: Nimic, Nicăieri, Infinit și Întuneric. Deși semnifica apele primordiale existente înaintea creației, Nun era reprezentat pictografic printr-un zeu cu aspect de bărbat bărbos cu cap de șarpe, cu trupul în apă până la brâu, care susținea barca solară a lui Ra. Cosmogonia egipteană atribuia actul creației unui singur zeu. Problema este că numele acestui zeu varia de la o nomă la alta, de la un templu la altul, de la o școală teologică la alta. Vechile papirusuri egiptene afirmă că zeul cosmocreator, ce “purta în sine suma existenței și a ființei”, a dat naștere în inima sa dorinței de a se manifesta și s-a separat de Nun printr-un act demiurgic. “Spiritul său a devenit Ra care înfruntă tenebrele”. La rândul său, Papirusul Leyda afirma următoarele, referindu-se la zeul cosmocreator: “Nu exista nici un zeu înaintea lui și nici un alt zeu cu el atunci când el și-a rostit formulele; nu exista nici o mamă care să-i pună numele și nici un tată care să-l fi zămislit”. Aceeași idee a fost susținută de papirusul Nesmin: “Am creat toate formele care mi-au ieșit din gură pe când nu era nici cer nici pământ” exclamă zeul creator. Pentru majoritatea cosmogoniilor egiptene, creația universului coincide cu apariția luminii Soarelui (“Ra care înfruntă tenebrele”), iar primul aspect al creației îl constituie apariția *Locului Dintâi*. *Locul dintâi* era fie Colina primordială, fie Lacul sfânt, fie Oul cosmogonic.

PARADIGMELE CUNOAȘTERII

✿ În lumea enigmelor ✿

Poate că, din punctul de vedere al vestigiilor arheologice, nici o altă civilizație a antichității nu este mai bine cunoscută decât civilizația Egiptului antic. Cu toate acestea, în mod paradoxal, nici o altă civilizație antică nu este mai puțin înțeleasă și, deci, mai “misterioasă”, mai “tainică” sau mai “enigmatică” decât cea egipteană.

În ciuda miilor de documente arheologice provenite din arealul cultural și spiritual al Egiptului antic care au străbătut timpul până în zilele noastre, mentalitatea celor care le-au produs a rămas necunoscută. Încă se fac speculații, se emit ipoteze cu privire la "tainele" “misterele” sau “enigmele” civilizației vechiului Egipt, dar toate par să se învârtă într-un cerc vicios, fără a aduce nici un element nou.

Lucrările clasice de istorie, rod al mentalității timpurilor moderne ce are la bază concepția materialistă, au pus accentul pe aspectele exterioare: datarea, studiul lingvistic, analizele hermeneutice pur formale. Rezultatele acestor demersuri, așa cum apar în cărțile și în manualele aflate astăzi în uz, nu au reușit să pătrundă în vastul edificiu al mentalității și spiritualității vechilor egipteni. De aceea, tot ce se referă la vechea civilizație egipteană încă rămâne catalogat drept "tainic", "misterios" sau "enigmatic".

Cauza acestei nereușite rezidă în faptul că se încearcă descifrarea vestigiilor trecutului prin "lentila" colorată a mentalității epocii moderne, prin prisma concepției despre lume acceptată astăzi în mod aproape unanim: concepția materialistă. Se uită, însă, prea ușor că fiecare epocă istorică are, într-un fel sau altul, o concepție specifică despre lume. Se uită, mai ales, faptul că, orice concepție despre lume este un model. Modelele se schimbă, se modifică, se îmbunătățesc sau cad în desuetudine; ceea ce astăzi poate părea veridic, în deplin acord cu logica formală și cu "bunul simț", mâine poate fi depășit.

De-a lungul istoriei au apărut, sub diferite forme, trei concepții fundamentale prin care oamenii au încercat să definească și, implicit, să înțeleagă lumea: concepția materialistă, concepția dualistă și concepția spiritualistă (spiritualist-transcendentală sau spiritualist-ezoterică).

Cultura și mentalitatea actuală se bazează doar pe concepția materialistă. Tendința generală în ziua de astăzi este de a considera că această concepție este singura viabilă, iar celelalte sunt false. Totuși, după cum au remarcat de atâtea ori cercetătorii ultimelor decenii de prolifică activitate arheologică, concepția vechilor egipteni, cea care a stat la baza realizării marilor edificii și vestigii care au străbătut timpurile până astăzi, nu poate fi analizată și înțeleasă într-un mod corespunzător prin aplicarea exclusivă a concepției materialiste; documentele arheologice, dincolo de opacitatea semantică inerentă, nu mai pot fi înțelese corespunzător după treizeci sau patruzeci de secole de adormire în nisipul deșertului, iar experiențele spirituale ale vechilor egipteni rămân încă înghețate în mister.

Noile cercetări ale științei moderne, în special ale fizicii cuantice și ale psihologiei transpersonale, apariția unor noi paradigme ale cunoașterii, descoperirea sau, mai precis,

redescoperirea și reanalizarea artefactelor antichității, au dezvăluit faptul că există și alte concepții care pot și trebuie să fie luate în seamă. Una dintre aceste concepții - o concepție alternativă și, până la un punct, complementară celei materialiste - este concepția spiritualist-transcendentală (sau spiritualist-ezoterică).

Alegerea concepției spiritualist-transcendentale (sau spiritualist-ezoterice) pentru analizarea și elucidarea misterelor, tainelor sau enigmelor civilizației Egiptului antic reprezintă, firește, opțiunea autorului acestei cărți. Aceasta nu înseamnă că autorul respinge în mod exclusivist opiniile exprimate de autorii care au analizat acest subiect din perspectiva concepției materialiste. Dimpotrivă, cu tot respectul cuvenit față de autorii citați și cu admirație față de munca titanică a generațiilor anterioare de cercetători, autorul va încerca la rândul său să elucideze, desigur dintr-o perspectivă diferită, aspectele enigmatice și, în același timp, incitante ale istoriei, culturii și civilizației vechiului Egipt.

De asemenea, autorul este convins de faptul că doar prin aplicarea concepției spiritualist-transcendentale, urmată de aplicarea unei hermeneutici adecvate, vechile mistere ale Egiptului antic vor începe, treptat, să prindă viață și să vorbească despre ele însele, dezvăluind o lume fascinantă.

☞ Weltanschauung ☞

Cuvântul german *weltanschauung*, spunea cândva Carl Gustav Jung, nu poate fi tradus într-o altă limbă. El nu se referă numai la o anumită concepție asupra lumii, ci, în special, la un anumit mod de a privi lumea.

În limba română, termenul *weltanschauung* s-ar traduce prin expresia *viziune asupra lumii, punct de vedere* sau, într-un sens foarte larg, prin *concepție asupra lumii*.

Pentru Carl Gustav Jung, termenul *weltanschauung* are, în principal, un aspect psihologic. La rândul său, termenul “filosofie” are o conotație asemănătoare, dar exclusiv intelectuală, în timp ce *weltanschauung*-ul se referă la toate felurile posibile de atitudine față de lume, inclusiv la atitudinea filosofică.

Carl Gustav Jung a definit *weltanschauung*-ul ca fiind o “atitudine conceptual formulată”. Psihologic, *weltanschauung*-ul desemnează “o anumită ordonare a conținuturilor psihice.” De fapt, după cum afirmă autorul citat, fiecare om are, într-un fel sau altul, un *weltanschauung*, o “atitudine conceptual formulată” asupra lumii și asupra lui însuși. Despre un *weltanschauung* se poate vorbi numai atunci când omul a făcut prima încercare serioasă de a-și formula conceptual sau intuitiv atitudinea pe care o are în fața lumii și în fața propriului sine. “Să ai un *weltanschauung*, scria Carl Gustav Jung, înseamnă să ai o imagine asupra lumii și asupra ta, să știi cine e lumea și cine ești tu.” Concepția pe care și-o face omul este imaginea a ceea ce el numește “lume”. În funcție de această imagine, omul își orientează și își adaptează comportamentul. (1)

Weltanschauung-ul este, înainte de toate, o ipoteză și nu un dat definitiv. Lumea se modifică neîncetat și omul trebuie să se modifice o dată cu ea. Eroarea ce mai mare este aceea de a avea pretenția că propria concepție este un adevăr obiectiv, absolut, cu neputință de modificat. “Eroarea fundamentală - afirma Carl Gustav Jung - constă în uluitoarea tendință a oricărui *weltanschauung* de a se da drept adevărul lucrurilor, când nu este vorba, de fapt, decât de un nume pe care-l dăm noi lucrurilor. Lumii îi este indiferent ce gândim noi despre ea.” (1)

Redând termenului *weltanschauung* sensul său intelectual, eliminând pentru moment conotațiile strict

psihologice, se poate spune că *weltanschauung-ul* este un model prin care omul încearcă să cunoască atât lumea, cât și pe sine. Ceea ce omul consideră a fi realitatea este numai un *model*, prin care încearcă să definească lumea.

Și, precum fiecare om are un *weltanschauung* specific, tot astfel fiecare epocă istorică are o anumită amprentă conceptuală, o anumită mentalitate; tot germanii au fost cei care au “inventat” un termen care desemnează concepția globală specifică unei epoci: *zeitgeist*. De-a lungul istoriei civilizației au existat trei concepții principale - trei *weltanschauung-uri* care s-au transformat în *zeitgeist-uri*. Firește, de-a lungul istoriei civilizației au existat numeroase concepții particulare, dar toate acestea pot fi împărțite în trei mari categorii. Acestea sunt: concepția materialistă, concepția dualistă și concepția spiritualist-transcendentală.

Pentru *concepția materialistă*, substratul întregului univers este materia. Conștiința izvorăște din materie, fiind o funcție a creierului, deci a materiei organizată superior. Nu există conștiință în afara organismelor vii, după cum nu există altă lume în afara celei percepute cu ajutorul organelor de simț - cea măsurabilă prin intermediul instrumentelor științei moderne.

Concepția dualistă afirmă că în univers există două elemente fundamentale: materia-energia și spiritul-gândirea. Fiecare din aceste componente este studiată independent, cu ajutorul mijloacelor specifice: aspectul material este studiat cu ajutorul organelor de simț și al prelungirilor tehnologice aferente, iar spiritul-gândirea este studiat prin mijloace considerate “subiective”. Concepția dualistă consideră că cele două aspecte sunt complementare.

Concepția spiritualist-transcendentală afirmă, în principiu, că materia este produsul gândirii și că la baza existenței cosmosului se află Dumnezeu. După această

concepție, în spatele lumii materiale, cea perceptibilă cu ajutorul organelor de simț și a prelungirilor tehnologizate ale acestora, stă o altă realitate, realitatea spirituală sau *ortoexistențială* (*ortoexistența*: “existența din spatele existenței”); termenul îi aparține savantului român Mihai Drăgănescu). (2)

În general, demersurile actuale de înțelegere ale cosmosului, ale omului și ale istoriei au la bază concepția materialistă. Concepția materialistă este condiționată, cum este și firesc, de procesul educațional actual. Concepția materialistă a creat o anumită imagine a realității - un anumit *model* al realității. În ziua de astăzi, oamenii nu mai au timp să se întrebe cât de adevărat este acest *model* al realității, fiind mult prea implicați în vârtejul fără oprire al existenței cotidiene și al procesului cognitiv “normal”.

Lumea în care ne desfășurăm existența este privită prin intermediul concepției materialiste într-un anumit mod; în același mod este privit și omul, ca ființă conștientă de sine. Nici istoria umanității nu face excepție. Desigur, istoria face parte din lume, la fel cum face parte și omul, și este firesc ca un aspect al realității să fie privit în același fel ca și întregul.

O părticică din istoria umanității - și aici atingem subiectul care ne interesează: istoria civilizației Egiptului antic -, a fost, cel puțin în marea majoritate a cazurilor, interpretată numai din perspectiva concepției materialiste. Rezultatele sunt, în mare, cunoscute. Cărțile de istorie, manualele școlare și tot ce ține de mass-media, prezintă istoria vechiului Egipt exclusiv din perspectiva acestei concepții, cu toate că, mai mult decât orice altceva, vestigiile vechilor egipteni par să scape mijloacelor de cercetare aferente acestui model conceptual.

În acest context, cu firească îndreptățire, se poate pune întrebarea dacă concepția materialistă este, într-adevăr,

capabilă să soluționeze aceste probleme. Iar pentru a oferi răspunsul optim la această problemă, trebuie trecut în revistă, chiar și pe scurt, modul de abordare a realității din perspectiva acestei concepții.

Firește, concepția materialistă este rezultatul unui mod specific de a înțelege lumea. Canavaua pe care s-a clădit acest tip de weltanschauung are la bază un mod de a înțelege lumea care poate fi denumit “materialist-mecanicist”. Acest tipar de gândire a fost introdus de filosofii raționaliști de acum două, trei secole și aplicat, în special, de sistemul filosofic conceput de Isaac Newton, prin excelență mecanicist. La baza concepției newtoniene stau câteva concepte bine definite, cu privire la cadrul spațio-temporal în care se desfășoară evoluția cosmică. Astfel, spațiul a fost conceput de Isaac Newton ca fiind “absolut”, aflat în repaus și nesupus vreunei transformări. “Transformarea fenomenelor, spunea Isaac Newton, are loc în cadrul unei alte dimensiuni: timpul”. Timpul, la rândul său, a fost conceput de Isaac Newton ca fiind absolut și fără legătură cu lumea materială. Pentru Isaac Newton, “timpul curge uniform și fără legătură cu factorii externi”.

De fapt, concepția lui Isaac Newton pornește de la premisa că la baza existenței universului se află particulele materiale foarte mici: atomii. După cum se știe, Isaac Newton a preluat mai vechea concepție atomistă lansată cu multă vreme în urmă, în antichitatea grecească, de filosofii Epicur și Democrit. În opinia celor doi filosofi greci, la baza universului se află particule foarte mici, denumite atomi. Atomii, afirmau cei doi filosofi greci, sunt particule materiale identice care, combinându-se, au produs materia. Astfel, pentru cei doi filosofi greci, universul este compus din “vid” și din “plin”, din materie și din spațiu. Preluând concepția celor doi filosofi greci, Isaac Newton a ajuns la

concluzia că, în spațiul absolut și în timpul absolut, atomii sunt “puncte materiale indestructibile”, solide, care se mișcă datorită atracției, denumită forță gravitațională. Particulele și forțele sunt, afirma Isaac Newton, “creații ale lui Dumnezeu”, care nu pot fi supuse analizei. “Dumnezeu a creat mai întâi particulele materiale, dure, grele, compacte, imprenetabile”, scria el în “Optica”. Fiind foarte dure, particulele nu se pot sparge în fragmente, “nici o putere nefiind în stare să divizeze ceea ce însuși Dumnezeu a creat ca entitate unică, la început”. (4)

La sfârșitul secolului al XVII-lea, mecanicismului newtonian i s-a alăturat raționalismul promovat de filosoful Rene Descartes, iar din unirea lor a rezultat sistemul de gândire ce stă și astăzi la baza civilizației moderne: concepția materialistă. Pentru concepția materialistă, universul apare ca o imensă mașinărie. Cel mai tipic exemplu al acestui mod de a înțelege lumea este ceasornicul. Nenumăratele roțițe ale ceasornicului se rotesc într-o mișcare de translație, cronometrând conceptul de timp absolut, promovat de Isaac Newton. Pentru timpul absolut nu există trăiri individuale sau evenimente biologice. Timpul newtonian, cadrul absolut în care se desfășoară evenimentele cosmice, nu se dilată și nu se contractă, ci rămâne imuabil și absolut.

Pentru concepția materialistă, cosmosul, omul și istoria au o singură fațetă: cea materială, detectabilă prin intermediul organelor de simț și a prelungurilor tehnologizate ale acestora: telescoape, radiotelescoape, microscopie etc. Concepția materialistă a promovat un spectru al cunoașterii ce se întinde doar pe orizontală. Întregul cosmos apare astfel format din obiecte solide. Prin folosirea concepției materialiste, oamenii se văd pe sine ca pe niște obiecte solide înconjurată de alte obiecte solide. De aceea, medicina modernă, urmând același sistem de gândire,

tratează omul ca pe un mecanism care trebuie reparat pentru a funcționa normal. Nu există spirit, nu există suflet, există doar trupul și procesele biologice care-l caracterizează. Conștiința este doar o rezultată a corporalității. După moartea omului, nu mai rămâne nimic în afara trupului care se descompune.

Nici istoria umanității nu face excepție; pentru concepția materialistă, istoria se reduce doar la inventarierea unor evenimente sociale, la analiza formală a unor lungi liste de regi și la urmărirea schimbărilor modurilor de producție. Tot astfel, mitologia, pentru concepția materialistă, este ceva marginal, nesemnificativ. Miturile sunt invenții epice, alegorice sau literare ale unor visători, rezultat al imaginației oamenilor preistorici, înfricoșați de forțele dezlănțuite ale naturii.

Totuși, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, noile cercetări au evidențiat limitele concepției mecaniciste promovată de Isaac Newton. Cercetările savanților James Clerk Maxwell și Michael Faraday, descoperirea fenomenelor electrice și magnetice, apariția conceptului de câmp, au dus la o primă clătinare a mecanicii newtoniene. Conceptul de forță a fost înlocuit cu cel de câmp, iar în electromagnetică a apărut noțiunea de câmp electromagnetic. Astfel, s-a ajuns la concluzia revoluționară că, departe de a fi plin cu obiecte solide, care acționează pe baza unui determinism strict, cosmosul este format și din câmpuri care interacționează.

Chiar la începutul secolului XX, s-a produs o mare schimbare în modul de a înțelege cosmosul, istoria și omul. Baza de pornire a acestei schimbări a constat în publicarea, în anul 1905, a *teoriei relativității* de către savantul Albert Einstein. Teoria relativității a schimbat modul de înțelegere a lumii. În concepția lui Albert Einstein, spațiul și timpul nu

trebuie cercetate separat, ci împreună. Nu se poate vorbi despre spațiu fără a se lua în considerare timpul, și invers. Spațiul și timpul formează un continuum: continuumul cvadridimensional spațiu-timp. Noul mod de abordare a mecanicii newtoniene de către Albert Einstein a deschis o nouă etapă în înțelegerea cosmosului. De-a lungul secolului XX, o pleiadă de mari savanți precum Niels Bohr, Louis de Broglie, Paul Dirac, Werner Heisenberg, Wolfgang Pauli etc i-au continuat opera, aducându-și astfel contribuția la formularea unei noi științe: fizica cuantică.

Pentru noile concepții ale fizicii cuantice formulate de-a lungul secolului XX, lumea se prezintă sub forma unui păienjeniș de relații, care interconectează întreg sistemul. Spre deosebire de fizica newtoniană, în fizica cuantică observatorul este inclus în sistem, iar conceptul de obiectivitate își pierde sensul clasic. Ordinea fenomenelor s-a dovedit a fi modificabilă în funcție de observator, iar măsurătorile, în cadrul continuumului spațio-temporal, și-au pierdut valoarea absolută atribuită de fizica newtoniană. (4)

Relația dintre energie și masă, dată de celebra formulă a lui Einstein, $E = mc^2$, indică faptul că masa este energie și că obiectele aflate în repaus stochează energie sub formă de masă. Spațiul tridimensional este curbat, datorită acțiunii câmpului gravitațional generat de corpurile cu masă; de aceea, în vecinătatea unei stele, spațiul se curbează în funcție de masa obiectului. La rândul său, timpul este determinat de masă - de existența materiei -, derulându-se cu viteze diferite. Întreaga structură a continuumului spațio-temporal depinde de distribuția materiei. Noile concepții consideră că atomii nu sunt particule indestructibile, omogene și identice - cărămizi ultime ale universului - așa cum considera fizica newtoniană. De asemenea, noile orientări ale fizicii cuantice consideră că radiația termică a particulelor este emisă în mod

continuu, sub forma unor “pachete de undă” sau cuante. Lumina se prezintă atât sub forma undelor, cât și a particulelor. Cuantele de lumină au fost denumite fotoni; fiind lipsiți de masă, fotonii se pot deplasa cu viteza luminii. La nivel subatomic, corpurile solide se prezintă sub forma undelor, iar observatorul devine parte din sistem.

Deși noile direcții de dezvoltare ale fizicii cuantice au modificat modelul clasic de a înțelege lumea, conștiința comună, a majorității oamenilor, nu a ținut pasul cu noul model. Nici chiar cei care sunt mai apropiați domeniilor de vârf nu au reușit să-și modifice modul de a gândi, ceea ce denotă că weltanschauung-ul materialist este adânc înrădăcinat în conștiința oamenilor și că vor trebui, probabil, să treacă câteva generații pentru a se ajunge la o conștientizare clară a fenomenului. De aceea, este evident că interpretarea lumii potrivit noilor modele ale fizicii cuantice, care au devenit paradigme ale cunoașterii științifice, poate fi utilizată cel mult experimental. Omul continuă să se vadă pe sine ca pe un obiect solid sau ca pe un mecanism analog ceasornicului, iar cosmosul ca pe un mecanism bine uns.

Noile paradigme ale fizicii au ajuns, treptat, la înțelegerea lumii dintr-o altă perspectivă decât concepția materialist-mecanicistă; ca punct de sprijin, noile paradigme converg către acceptarea *modelului holografic*. Modelul holografic s-a dezvoltat, încetul cu încetul, de-a lungul secolului XX. Încă din anul 1929, filosoful și matematicianul Alfred North Whitehead concepea natura ca pe o imensă scenă, în care evenimentele și obiectele se află în totală interconexiune. Abia în 1947 matematicianul Dennis Gabor a dezvoltat ecuații care descriau o posibilă fotografie tridimensională, pe care a denumit-o hologramă. După aproape 20 de ani, savanții Emmette Leith și Juris Upatinicks, au reușit să producă prima fotografie

holografică, cu ajutorul unui laser. Abia în anul 1971, fizicianul David Bohm, discipol al lui Albert Einstein, a propus lumii științifice ideea că universul este organizat după modelul hologramei.

În cosmosul înțeles ca o hologramă, toate părțile reprezintă subsisteme dirijate de câmpuri organizatoare. Imaginea întregului univers se găsește într-un atom, iar evoluția fizică a umanității este reprodusă de transformările fetusului. Evoluția psihomentală a umanității este reprodusă de succesiunea de trăiri specifice primei copilării. Noile modele cosmologice, modelul superstringurilor, modelul inflaționist sau modelul supergravitației iau în considerare și ideea că ceea ce noi numim lume, adică aspectul material, este numai o parte a unui sistem mult mai vast, care cuprinde mai multe paliere.

În acest context, trebuie evidențiat modelul propus de prof. William Tiller, care pleacă de la ideea că momentul inițial al evoluției cosmice nu s-a petrecut la nivelul fizic, ci la un nivel subtil. În opinia prof. Tiller, la baza manifestării cosmosului se află o Energie primordială sau un Câmp fundamental, care s-a condensat treptat de-a lungul a șapte sau mai multe paliere cuantice. Urmând lanțul descrescător al palierele cosmice, condensarea energiei formatoare s-a mărit progresiv. Pe palierele superioare ale cosmosului, se găsesc *patternurile* informaționale, matricile energetice, arhetipurile sau ideile formatoare care se vor obiectiva în palierele inferioare. Palierul fizic, ceea ce numim noi lume, reprezintă obiectivarea materială a hologramei matriciale și, în același timp, reflectarea planurilor superioare. Între toate palierele cosmosului există o strânsă interdependență.

Câmpul informațional fundamental a primit numeroase denumiri în epoca modernă. Cunoscutul savant Rupert Sheldrake l-a numit “Câmp morfogenetic fundamental”,

fizicianul J.Pauli, laureat al premiului Nobel, i-a spus “Unus Mundus”, iar Gnoza de la Princeton (un curent de gândire care s-a format în cele mai mari universități americane și englezești în a doua jumătate a secolului al XX-lea) l-a desemnat prin apelația “Universal mind”.

În lucrările fizicianului David Bohm, discipol al lui Albert Einstein, Câmpul informațional fundamental a primit numele de “Ordinea înfășurată”. David Bohm afirma că “Ordinea înfășurată” este matricea generatoare a lumii care, manifestându-se, a produs “Ordinea desfășurată” - cosmosul material. Câmpul matricial fundamental, Ordinea înfășurată, este conștiința unificatoare, care se manifestă atât ca energie, informație și substanță, cât și ca inteligență, înțelepciune și memorie cosmică. În opinia lui David Bohm, “Ordinea înfășurată” se manifestă prin “flashuri informaționale” sau prin multiple “întrodeschideri” în realitatea materială.

Patternurile informaționale sunt modele dinamice ale realității. Orice energie este modulată informațional, energia fiind suportul informației. La nivelul întregului cosmos este prezentă Inteligența formatoare. Diferențele constau numai în gradul de complexitate a porțiunii în care Inteligența formatoare se reflectă holografic. Inteligența formatoare se manifestă fie la nivel primar, ca inteligență a celulelor, ca inteligență a lumii anorganice, fie ca inteligență a organelor care compun un organism, fie ca inteligență a lumii organice, a viului în ansamblu - a lumii minerale, vegetale și animale.

Dacă ar exista numai forțe și energii oarbe sau numai particule materiale, cosmosul n-ar fi devenit niciodată așa cum este astăzi. Lumea materială este alcătuită din energie cristalizată sau din energie modulată informațional, care reflectă flashurile informaționale de pe palierele superioare.

Cosmosul este așadar alcătuit din două aspecte distincte: *un aspect ortoexistențial* și *un aspect existențial*.

Aspectul existențial este cel material, care poate fi cercetat cu ajutorul organelor de simț și al prelungirilor tehnologizate ale acestora. *Aspectul ortoexistențial* al cosmosului, invizibil percepției omenești, este formator și causal, fiind compus din energie și informație; după unii autori există nouă, după alții șapte paliere ortoexistențiale. La rândul său, omul este reflectarea holografică a cosmosului, atât a aspectului ortoexistențial, cât și a celui existențial. Omul nu este străin de manifestarea inteligenței care se manifestă la nivelul întregului cosmos. La fel ca și întregul cosmos, omul este manifestarea Câmpului fundamental. Nu altceva se poate spune despre istorie, care este reflectarea holografică a proceselor de pe palierele ortoexistențiale.

Încă din deceniul al patrulea al secolului XX, savantul Karl Lashley, în urma unui studiu făcut asupra creierului uman, a descoperit că memoria nu poate fi localizată în nici un loc al creierului; el a descoperit că prin distrugerea unei porțiuni din creier nu se distruge memoria localizată în acele celule. Memoria pare să fie localizată pretutindeni în creier, sub forma unui câmp.

Prima confirmare practică a modelului holografic a venit însă de la fiziologul Karl Pribram, care, încă din 1969, aprecia că holograma poate fi un model pentru creierul omenesc. Dr. Karl Pribram considera că modelul holografic permite decelarea câtorva premise fundamentale cu privire la natura realității. (3)

Prima premisă menționată de Dr. Karl Pribram afirmă că conștiința este realitatea de bază. Simțurile omului acționează împreună pentru a crea imaginea lumii într-un mod asemănător unor căști stereo, care dau impresia că sunetul vine din centrul capului. A doua premisă pleacă de la ideea că tot ce există se află în interconexiune. Conexiunile dintre fenomene și obiecte nu sunt condiționate de cadrul

spațio-temporal al lumii. Cu alte cuvinte, cauza și efectul se produc simultan. Un eveniment produs într-un anumit moment afectează simultan toate celelalte evenimente, ceea ce înseamnă că se poate vorbi despre o viteză superioară vitezei luminii. A treia premisă pornește de la ideea că fiecare parte reproduce întregul; fiecare parte este un subsistem cuprins în marele sistem cosmic. A patra premisă pleacă de la ideea că timpul este holografic. Fiecare lucru există peste tot, tot timpul și întodeauna. “Fiecare moment este întreg, complet, viu și coexistă într-o relație de cunoaștere cu toate celelalte momente. Fiecare moment este autocognoscibil și autointeligent și are acces la toate momentele”. A cincea premisă afirmă că individualizarea (pe de-o parte) și energia (de cealaltă parte) sunt fundamentale în univers. Fiecare aspect al universului este individual și nu identic cu alte aspecte. Premisa a șasea pornește de la ideea că întregul este mai mare decât suma părților. Fiecare parte există în cadrul unui sistem mai mare; acesta, la rândul său, există în altul și mai mare și așa mai departe. Fiecare sistem are cunoștință de celelalte sisteme, interacționând cu ele. Întregul, care este mai mult decât suma părților componente, are cunoștință despre toate părțile sale componente. A șaptea premisă pornește de la modelul holografic al creierului. Creierul procesează datele în raport cu ceea ce-i este familiar; el creează realitatea, precum și propria sa experiență de realitate. Conștiința își creează propria experiență a realității, întrucât este o parte a realității (3).

Universul este așadar un complex de energie, informație și substanță; într-un cuvânt, este compus din vibrații. Tot ceea ce omul percepe în mediu este, în ultimă instanță, compus din vibrații. Lumea este un sistem de vibrații, de oscilații, de unde și de ritmuri. Formele fizice a tot ceea ce ne înconjoară sunt manifestări aparent stabile ale

proceselor vibratorii. Dincolo de aparenta stabilitate a ceea ce se percepe prin intermediul simțurilor, se află însă ritmurile de frecvență. Omul și procesele sale bio-psiho-fiziologice, la fel ca și lumea în ansamblul ei, oscilează în funcție de ritmul de frecvență.

În acest context, David Bohm, creatorul modelului holografic al cosmosului, făcea o distincție necesară între *două modalități fundamentale de cunoaștere*. Prima modalitate constă în cunoașterea lumii materiale, a “Ordinii desfășurate”, care se realizează prin intermediul simțurilor și a prelungirilor tehnologizate ale acestora: microscopae, telescopae etc care, trebuie recunoscut, sunt făcute după chipul și asemănarea omului. A doua modalitate constă în cunoașterea aspectului ortoexistențial al cosmosului - a “Ordinii înfășurate”.

Prima modalitate de cunoaștere este, evident, cea care se realizează prin intermediul simțurilor și a prelungirilor tehnologizate ale acestora. Privind lumea prin intermediul simțurilor, spunea David Bohm, noi o vedem printr-un sistem reticular, ca pe o fotografie. Fotografia nu poate prezenta decât informația conținută în variația de intensitate, adică de amplitudine a undelor. Văzul sau auzul nu sunt altceva decât transformarea de către creier a undelor de lumină sau acustice în pulsiuni ritmice ale neuronilor. Imaginile există numai în mintea omului, în lumea interioară a reprezentărilor și ideilor. A doua modalitate de cunoaștere este cea a aspectului ortoexistențial al cosmosului. Această modalitate de cunoaștere este posibilă doar în cazul în care omul poate cunoaște realitatea printr-un sistem nereticular.

Ritmurile de frecvență - trenurile de unde, cum le numește David Bohm -, nu conțin informație doar în variațiile de intensitate, ci și în variațiile de fază, care pentru fotografie se pierd. Dacă s-ar putea cunoaște realitatea printr-

un sistem nereticular, s-ar putea percepe o altă realitate - o realitate holografică -, care este transcendentă fotografiei. Imaginea care conține informații și prin variațiile de fază este holograma. Prima hologramă a fost realizată în anul 1965, după descoperirea laserului. Spre deosebire de imaginea fotografică, imaginea holografică este tridimensională, proiectată în spațiu, la mică distanță de placă prin intermediul unui laser. Holograma diferă de fotografie: pe hologramă se văd nu numai imaginile generate de amplitudinea undei de lumină, de variația intensității luminii, ci și informațiile sub forma variațiilor de fază, codificate prin interferența cu lumina coerentă întârziată. Dacă se sparge o hologramă, fiecare ciob redă imaginea întregului.

Omul, prin intermediul simțurilor, percepe lumea doar prin intermediul imaginilor generate de amplitudinea undelor de lumină, de variația intensității luminii. Studii recente au demonstrat faptul că emisfera cerebrală din partea stângă este responsabilă de această activitate. Emisfera cerebrală din partea stângă are drept caracteristică judecata; mijlocul ei de expresie este limbajul. Evident, prin emisfera cerebrală din partea stângă omul nu poate cunoaște decât lumea materială, care formează aspectul existențial al cosmosului - Ordinea desfășurată. De aceea, tot ce ține de Ordinea înfășurată este inaccesibil cunoașterii omenești, sau cel puțin așa s-a crezut o lungă perioadă de timp în mediile științifice.

Treptat, în ultimile decenii ale secolului XX, noile paradigme ale cunoașterii științifice au convers spre acceptarea ideii că omul dispune, în mod natural, și de un instrument prin care poate cunoaște în mod direct aspectul ortoexistențial al cosmosului - Ordinea înfășurată sau cel puțin o parte a ei - sau, pentru a folosi terminologia științifică, un instrument prin care poate decoda hologramele în mișcare. Acest instrument de decodare a hologramelor

este situat în emisfera dreaptă a creierului. Modalitatea prin care, prin intermediul emisferei cerebrale din partea dreaptă, omul poate lua la cunoștință de ceea ce se petrece la nivelul ortoexistențial al cosmosului a primit numele de “aport exogen de informație”. Termenul de *aport exogen de informații* a fost introdus, în ultima perioadă de timp, în conștiința oamenilor de o nouă disciplină care s-a constituit pe baza noilor paradigme ale cunoașterii: parapsihologia.

În categoria destul de largă a aportului exogen de informații, parapsihologia a inclus retrocogniția, precogniția, clarvederea, telepatia. Toate aceste capacități “paranormale” sunt posibile la anumiți oameni, este de părere parapsihologia constituită ca disciplină de graniță, datorită faptului că aceștia sunt capabili să-și folosească emisfera cerebrală din partea dreaptă, prin intermediul căreia pot recepționa fluxuri de informații dinspre aspectele ortoexistențiale ale cosmosului.

Datorită faptului că emisfera cerebrală din partea dreaptă nu folosește limbajul, informațiile astfel obținute trebuie transferate emisferei stângi, care le prelucrează, verbalizează și analizează.

❧ **Concepția transcendental- ezoterică** ❧

Deloc întâmplător, concluziile la care au ajuns promotorii noilor paradigme ale științei moderne sunt, cel puțin până la un punct, asemănătoare cu cele ale promotorilor concepției spiritualist-ezoterice.

Concepția spiritualist-ezoterică a primit diferite denumiri de-a lungul timpului. Dintre cele mai des folosite pot fi amintite: concepție ezoterică, concepție transcendentală (*transcendentul* este termenul care desemnează ceea ce este dincolo de lumea perceptibilă prin

simțuri), concepție spiritualist-ezoterică. Pentru a desemna această concepție, în cele ce urmează va fi preferată denumirea *concepție spiritualist-ezoterică*. Termenul *ezoteric* desemnează o cunoaștere ce poate fi dezvăluită doar inițiaților; termenul a fost folosit pentru prima oară de poetul antic grec Lucian din Samosata (125-180 după Iisus Hristos), *ezoterikos* fiind o extensie a termenul *to eso* folosit de filosoful Platon (427-347 înainte de Iisus Hristos) în dialogul Alcibiade. Ulterior, scriitorul creștin Clement din Alexandria - care a trăit între anii 150 - 215 după Iisus Hristos -, în scrierea sa *Stromata*, a folosit pentru prima oară termenul *ezoterika* pentru a desemna “ceea ce este înăuntru, în interior”, cu sensul de învățătură care este comunicată unui grup restrâns de oameni care formează “interiorul”. (64)

Concepția spiritualist-ezoterică își are originea în cunoașterea unor persoane dotate cu capacități parapsihologice (psihotronice) înnăscute sau dobândite, care au luat contactul cu aspectele ortoexistențiale ale cosmosului printr-un *aport exogen de informație*: șamani, inițiați, clarvăzători etc. Pentru a desemna aceste persoane, cercetătorul român Mircea Eliade a folosit în scrierile sale expresia “specialiști ai sacralului”, expresie care trebuie însă amendată ca fiind necorespunzătoare datorită faptului că nu poate fi aplicată chiar în toate cazurile. Expresia “specialiști ai sacralului” poate fi aplicată doar acelor persoane, foarte puține, care s-au conectat la sacru, adică la Dumnezeu. Preferabilă este expresia “specialiști ai conectării” la aspectele transcendente ale cosmosului”. De asemenea, termenul de “specialist al sacralului” poate fi înlocuit fie cu termenul mai vechi de “inițiat”.

Specialiștii conectării, antici sau moderni, au dezvăluit că ceea ce noile paradigme ale gândirii științifice au desemnat prin expresia “Ordine înfășurată” reprezintă o

realitate perceptibilă prin dezvoltarea unor capacități spirituale existente în fiecare om, capacități care, actualmente, la majoritatea oamenilor, se află în stare de potențialitate. De aceea, se poate spune că principalele linii directoare ale concepției ezoterice nu au fost deduse cu ajutorul gândirii sau prin prisma cercetării epifenomenelor, așa cum procedează concepția materialistă, ci au fost formulate în urma contactului direct, nemijlocit, experimental, cu aspectele ortoexistențiale ale cosmosului.

Pentru înțelegerea concepțiilor inițiaților vechiului Egipt este mai mult decât necesară cunoașterea principalelor paradigme și linii directoare ale concepției spiritualist-ezoterice. Ele constituie cheia cu care se poate deschide ușa prin care se pătrunde în vastul edificiu al mentalității vechilor egipteni și, prin extensie, cheia înțelegerii tuturor vestigiilor care au străbătut timpurile până în epoca noastră, începând de la marea piramidă până la cel mai neînsemnat colier descoperit în mormintele din Valea Regilor.

Întrucât cercetările actuale au demonstrat că există o legătură profundă între vechile și noile concepții, între vechile concepții ale antichității și noile paradigme ale cunoașterii științifice, premisa principală a acestei cărți pornește de la ideea că concepția vechilor egipteni a constituit prima și cea mai bine elaborată atitudine conceptuală a antichității, căreia concepțiile ezoterice de mai târziu, într-un fel sau altul, îi sunt tributare. Acesta este, de altfel, motivul pentru care concepția promovată în arealul Egiptului antic, care a stat la baza tuturor vestigiilor materiale și spirituale ce au străbătut timpurile până în ziua de astăzi, nu poate fi interpretată prin prisma concepției materialist-mecaniciste actuale, ci doar prin prisma concepției spiritualist-ezoterice, precum și, cel puțin până la un punct, prin prisma noilor paradigme ale științei.

Desigur, vechii egipteni nu puteau și nu aveau cum să gândească în termenii în care se pune astăzi problema. Ei aveau propriul lor sistem de gândire, propriul lor mecanism de a înțelege lumea, dar rezultatele demersurilor lor nu diferă, structural, de cercetările contactorilor și inițiaților moderni. Obiectul investigațiilor vechilor contactori și inițiați egipteni corespunde obiectului investigațiilor contactorilor și inițiaților moderni, întrucât obiectul cunoașterii este unul și același, indiferent de terminologia folosită. De aceea, nu trebuie să surprindă faptul că, în explicarea mecanismului de funcționare a mentalității vechilor egipteni, vor fi folosiți termeni preluați de la antipozi: din gândirea indiană antică, din terminologia științifică sau, pur și simplu, din bagajul de cuvinte, oarecum specializat, al concepției spiritualist-ezoterice moderne.

Vechii egipteni înțelegeau lumea prin schemele lor specifice de gândire și printr-o terminologie adecvată. Această terminologie nu mai este accesibilă în forma în care se prezenta în vechime, dar poate fi foarte bine “tradusă” în terminologia modernă, folosită astăzi de concepția ezoterică. Acest demers este posibil tocmai datorită faptului că, în esență, mecanismul de gândire al vechilor egipteni concordă cu cel folosit de concepția ezoterică. Ceea ce nu se poate spune despre concepția materialistă.

A doua premisă pe care este clădit acest demers, pleacă de la convingerea că este în totalitate falsă opinia împărtășită de mulți cercetători din ziua de astăzi, conform căreia vechii egipteni, anticii în general, erau atât de naivi și de ignoranți încât confundau strălucirea unei pietre aflate în bătaia soarelui cu aura vreunui zeu. Din păcate, pentru a da o oarecare aparență de veridiciate teoriilor proprii, mulți cercetători moderni invocă diferite subterfugii, care se bazează pe o presupusă ignoranță, ingenuitate sau imaturitate

psiho-mentală și spirituală a strămoșilor noștri. Cei care au construit o civilizație impunătoare nu puteau fi nici naivi, nici ignoranți. Cercetătorii moderni care îi consideră copii pe strămoșii noștri, refuzându-le stadiul de adulți, se comportă ei înșiși ca niște copii. Evident, din punct de vedere mental, oamenii de acum 5000 de ani erau structurați diferit de oamenii din ziua de astăzi, dar în nici un caz nu erau naivi, ignoranți sau proști. Sistemul de gândire al vechilor egipteni, care era constituit într-o veritabilă concepție spiritualist- ezoterică și care a avut drept efect realizarea unor vestigiile mărețe pe care le admirăm și în ziua de astăzi, era mult mai matur din punct de vedere spiritual decât pare.

În cele ce urmează, pentru descifrarea “tainelor”, “misterelor” și “enigmelor” civilizației Egiptului antic vor fi expuse, pe scurt, cele mai importante paradigme (sau “piloni”) ale concepției spiritualist-ezoterice.

Prima paradigmă, primul pilon pe care se bazează concepția spiritualist-ezoterică, care constituie de fapt chiar premisa fundamentală, este că universul este creația lui Dumnezeu. Dumnezeu există. Dumnezeu este creatorul cerurilor și al pământului.

Elementul central în ceea ce privește definirea primei paradigme a concepției spiritualist-ezoterice constă nu numai în afirmația că Dumnezeu este creatorul cerurilor și al pământului, ci mai ales în definirea exactă, lipsită de echivoc, a Identității lui Dumnezeu. În mod firesc, definirea Identității lui Dumnezeu trebuie să pornească de la textul Bibliei, atât de la textul Vechiul Testament, care descrie istoria creației lumii, cât și de la textul Noului Testament, care consemnează faptul că Dumnezeu este cel pe care Iisus Hristos l-a numit Tată. “Eu și Tatăl una suntem” și “Toate câte sunt ale Tatălui sunt ale Mele” - afirma Iisus Hristos (Ev. după Ioan; 16, 15). Mai trebuie menționat că prima

paradigmă este definită și în *Crezul creștin*, care precizează că Dumnezeu este creatorul “cerurilor” și al pământului, atât a aspectelor văzute cât și al aspectelor nevăzute (în textul original al Genezei scris în limba ebraică sensul cuvintelor este foarte clar: “cerurile” este la plural și “pământul” este la singular; traducerea corectă este: cerurile și un pământ).

La rândul său, Noul Testament afirmă că Dumnezeu se manifestă ca Trinitate (Sfânta Treime), prin trei Persoane distincte: Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul, care este Iisus Hristos și Dumnezeu - Sfântul Duh. A doua Persoană a lui Dumnezeu, Iisus Hristos s-a încarnat în trup material acum aproape 2000 de ani în Palestina, a murit pe cruce și a înviat a treia zi. După moartea pe cruce și după înviere, Iisus Hristos a continuat să se manifeste în *Trupul de slavă* (în care a apărut în fața Apostolilor), pentru a împlini cele ce a spus: “*Toată Puterea Mi-a fost dată în cer și pe pământ... Și iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor*” (Ev. Matei 28;20). Nașterea, crucificarea, moartea, învierea a treia zi și înălțarea, patruzeci de zile mai târziu, a lui Iisus Hristos reprezintă punctul central al istoriei lumii, astfel încât se poate vorbi despre două epoci distincte: epoca de dinainte de întruparea Sa și epoca de după. Acest aspect este definitoriu și în ceea ce privește descifrarea tainelor civilizației vechiului Egipt.

Implicațiile primei paradigme cu privire la înțelegerea cosmosului, omului și istoriei sunt multiple. Prin aplicarea premisei fundamentale, cosmosul nu mai apare ca o îngrămădire de corpuri cerești, iar autoevoluția materiei, legile “oarbe” ale naturii sau factorul întâmplare își pierd orice semnificație. Cosmosul, la fel ca și omul și istoria, se revelează a fi altceva decât afirmă concepția materialistă.

De aceea, în mod logic, a doua paradigmă a concepției spiritualist- ezoterice este aceea că universul nu se reduce

doar la aspectul material. Universul are două aspecte distincte: un aspect material, perceptibil prin simțuri, și un aspect spiritual, ortoexistențial, invizibil, imperceptibil prin intermediul simțurilor. Primul aspect, cel material, poate fi definit drept *existentțial* (ceea ce promotorii noilor orientări din fizica cuantică numesc “Ordinea desfășurată”), iar al doilea aspect poate fi definit drept *spiritual* sau *ortoexistențial* (ceea ce promotorii noilor orientări din fizica cuantică numesc “Ordinea înfășurată”).

La rândul său, aspectul ortoexistențial al cosmosului este împărțit în mai multe paliere sau planuri. Potrivit concepției spiritualist-ezoterice, palierele ortoexistențiale ale cosmosului sunt următoarele: imediat deasupra palierului material se află palierul infraeteric, care, fiind foarte apropiat de cel material, este strâns legat de acesta; de fapt, palierul material și palierul infraeteric formează un binom. În vechile scrieri, chiar și în vechile scrieri creștine, palierul infraeteric a primit numele de “văzduh”. Deasupra palierului infraeteric se află palierul eteric; urmează palierul astral, palierul spiritual și palierul denumit “divin”, acolo unde vechile scrieri (printre care trebuie amintită Cartea lui Enoch, apocriful etiopian) afirmă că își are Scanul de Domnie însuși Dumnezeu. Fiecare palier reproduce holografic, la un alt nivel, organizarea palierului imediat superior. Palierul fizic nu este decât reflectarea holografică a palierelor superioare: eteric, astral, mental, spiritual, divin. Materia este energie cristalizată. În acest context, vechiul aforism al lui Hermes, “ceea ce este sus este jos și ceea ce este jos este sus”, și-a găsit confirmarea în teoria modernă a universului hologramă.

A treia paradigmă a concepției spiritualist-ezoterice are la bază constatarea că, în afara oamenilor, pe palierele ortoexistențiale ale cosmosului, se manifestă încă două categorii de ființe, și anume ființele îngerești și spiritele

naturii. De asemenea, pe palierele ortoexistențiale ale cosmosului se manifestă acele ființe cărora vechii contactori și inițiați egipteni (și nu numai egipteni) le-au acordat denumirea de zei.

Din punctul de vedere al concepției spiritualist-ezoterice ființele din cosmos pot fi împărțite în funcție de modul în care respectă Poruncile lui Dumnezeu. Poruncile lui Dumnezeu asigură buna funcționare a cosmosului - Ordinea cosmosului. De-o parte se situează ființele care respectă Poruncile lui Dumnezeu, iar de cealaltă parte se situează ființele care nu le respectă. Din acest punct de vedere, ființele din cosmos, atât cele întrupate în lumea materială cât și cele care se manifestă pe nivelurile ortoexistențiale ale cosmosului (pe palierul eteric, astral etc) pot fi împărțite în “luminoase” și “întunecate”.

A *patra paradigmă* a concepției spiritualist-ezoterice - al patrulea pilon - se referă la om. Omul este mult mai mult decât trupul material. Precum cosmosul, omul este format din două aspecte: un aspect spiritual (ortoexistențial) și un aspect material (existențial). Aspectul ortoexistențial este spiritul, duhul sau sufletul (în funcție de terminologia adoptată de cercetătorii domeniului), iar aspectul existențial este trupul material. Trupul material este doar un “înveliș” prin care spiritul / duhul / sufletul se pot manifesta la nivelul lumii materiale.

Potrivit concepției spiritualist-ezoterice, în afara trupului material, ființa omului este alcătuită din mai multe structuri energetice desemnate cel mai adesea prin termenul de corpuri și care, împreună, formează aura. Aura este așadar alcătuită din mai multe structuri energetice, care au primit denumirea de “corpuri”: corp eteric, corp astral, corp mental, corp spiritual etc. Corpurile care formează aura sunt invizibile percepției obișnuite. La nivelul aurei - mai exact

spus la nivelul acelei structuri energertice denumită corp eteric - există mai multe centre energetice, denumite *chakras* și mai multe canale prin care circulă energia. Principalele centre energetice aflate la nivelul structurii aurice sunt: muladhara, care este situată la nivelul bazei coloanei vertebrale, svadistan, care este situată la nivelul ombilicului, manipura, care este situată la nivelul plexului solar, anahata, care este situată la nivelul inimii, vishuddi, care este situată la nivelul gâtului, ajna, care este situată între sprâncene, și sahasrara, situată în creștetul capului. Dintre canalele energetice (desemnate prin termenul sanscrit *nadis*), cele mai importante sunt: Sushumna, situată de-a lungul coloanei vertebrale, Ida și Pingala, situate în partea stângă, respectiv dreaptă, a trupului. Cele trei canale energetice principale pornesc din muladhara, centrul energetic care se află la baza coloanei vertebrale. Toate denumirile au fost preluate din străvechea înțelepciune indiană.

A cincea paradigmă a concepției spiritualist- ezoterice - al cincelea pilon - se referă la cunoaștere. Dacă cosmosul are două aspecte distincte, existențial-material și ortoexistențial-spiritual, iar omul are, la rândul său, două aspecte distincte, tot astfel se poate spune despre cunoaștere. Prima formă de cunoaștere se realizează prin intermediul organelor de simț și a prelungirilor tehnologizate ale acestora: tomografe, microscopie, radiotelescoape, telescoape etc. A doua formă de cunoaștere poate fi dobândită pe căi specifice, în cadrul procesului de inițiere, prin activarea unor capacități latente ale ființei omului. Această din urmă formă de cunoaștere a fost cunoscută, secole de-a rândul, de inițiații de pe tot mapamondul, fiind confirmată - până la o anumită limită - și de noile paradigme ale științei.

A șasea paradigmă a concepției spiritualist- ezoterice - al șaselea pilon - se referă la supraviețuirea post-mortem a

unei părți din ființa omenască. Dacă, pe de-o parte, cosmosul este împărțit în două aspecte distincte - aspectul material și aspectul spiritual sau ortoexistențial - iar, pe de altă parte, omul are două aspecte distincte, devine evident că se poate vorbi despre supraviețuirea post-mortem.

Atât vechile concepții inițiatice, cât și o serie de cercetări moderne - de exemplu, cercetările noii științe de graniță care a primit numele de *thanatologie*, promovată de medicul american Raymond Moody care a investigat trăirile unui număr impresionant de subiecți care au trecut prin evenimente de moarte clinică și experiențe la limita morții - au drept element comun promovarea ideii că o parte din ființa omului și anume elementul spiritual (spiritul, duhul, sufletul, în funcție de terminologia folosită) supraviețuiește după moarte. Atât inițiații din vechime, cât și cei moderni afirmă că moartea nu este anihilarea ființei omenestei propovăduită de materialism, ci doar trecerea părții spirituale din om într-un alt palier al cosmosului. De-a lungul timpului, activitatea inițiaților a avut ca obiectiv cercetarea destinului post-mortem al ființelor umane.

A șaptea paradigmă a concepției spiritualist-ezoterice - al șaptelea pilon - se referă la pământ. La fel ca și cosmosul, Pământul - ca glob cosmic - are două aspecte fundamentale: un aspect existențial, perceptibil prin intermediul simțurilor și un aspect nevăzut, ortoexistențial sau spiritual. În consecință, Pământul poate fi cercetat din două perspective: materială și energetic-informațională (spirituală). Pe de-o parte, pământul are o structură materială, perceptibilă prin intermediul simțurilor și a prelungirilor tehnologizate ale acestora, iar pe de altă parte pământul are o structură energetic-informațională. Concepția spiritualist-ezoterică afirmă că pământul este brăzdat de curenți energetici, care se întretaie în anumite puncte nodale, pentru a forma o

configurație complexă. Una din aplicațiile cunoașterii configurației energetice a globului terestru, a fost sintetizată de misticii și inițiații chinezi în - de acum arhicunoscuta - concepția *Feng Shui*. În acest context, trebuie ținut cont de faptul că la interfața lumii materiale se află supape de trecere dintr-un palier în altul al cosmosului - de exemplu din palierul material în cel eteric. Aceste supape de trecere au fost adesea desemnate prin termenul de *porți*. Din punct de vedere metafizic, o “poartă” este un loc prin care se poate trece dintr-un palier în altul al cosmosului. Înțelegerea istoriei vechilor civilizații nu poate fi deplină fără a lua în calcul faptul că templele și marile edificii ale antichității au fost construite în funcție de arhitectonica aurică terestră.

A opta paradigmă a concepției spiritualist-ezoterice - al optulea pilon - se referă la istorie. Precum cosmosul, omul și pământul, istoria este de două feluri: o istorie materială și o istorie spirituală. Dacă istoria materială nu analizează decât aspectele materiale și evenimentele desfășurate la nivelul palierului material, istoria spirituală analizează activitatea tuturor ființelor din cosmos: oameni, ființe îngerești, spirite ale naturii, zei. Acesta este de altfel motivul pentru care devine necesară decelarea atentă a aportului tuturor categoriilor de ființe care au participat la marea epopee care poartă numele de istoria umanității, pentru a nu exagera sau denatura, în mod eronat, rolul uneia sau alteia.

Pentru a evidenția rolul fiecărei categorii de ființe în istoria umanității, trebuie pusă, în mod aprioric, o problemă foarte importantă, pe care concepția materialistă nu numai că nu a luat-o în calcul, dar nici măcar nu a visat-o. Această problemă este cea a stabilirii categoriilor ontologice (regnuri) în care pot fi încadrate ființele din cosmos. Concepția materialistă nu tratează acest subiect, considerînd ca fiind de la sine înțeles faptul că, în cosmos, există o singură categorie

de ființe: oamenii. Concepția spiritualist-ezoterică consideră puerilă abordarea concepției materialiste, specificând că atât în lumea materială, cât și pe nivelurile ortoexistențiale ale cosmosului, există nu una, ci mai multe categorii sau regnuri de ființe: oamenii, ființele îngerești, spirite ale naturii, zeii.

Fiecare categorie de ființe manifestă caracteristici ființiale specifice. Chiar și regnul omenesc poate fi analizat în mod diferențiat, fiind format pe de-o parte din oamenii întrupați care manifestă, de-a lungul existenței în lumea fizică, anumite caracteristici ființiale, iar de cealaltă parte din oamenii decorporați, care au trecut prin poarta morții și se află pe diferite paliere ortoexistențiale ale cosmosului: în lumea eterică, în lumea astrală etc. Oamenii din această categorie - desemnați prin expresia "spiritele morților" - manifestă caracteristici diferite de cele ale oamenilor întrupați. Firește, în urma unei astfel de analize trebuie evidențiat, în mod precis și lipsit de prejudecăți, care a fost rolul oamenilor în propria lor istorie și care a fost rolul ființelor îngerești, al spiritelor naturii sau al zeilor. Cu atât mai mult, trebuie evidențiat care este rolul lui Dumnezeu.

Un aspect controversat în epoca actuală, care deja a fost ridicat la rangul de enigmă insondabilă, se referă la rolul jucat în istoria trecută a umanității de acele ființe care se deplasează cu ajutorul obiectelor zburătoare neidentificate - celebrele OZN-uri -, ființe pe care noua concepție a paleoastronauticii le-a desemnat ca fiind "extraterestre" (adică provenite din afara Terrei). Pentru a elucida această enigmă fără a cădea în denaturări facile care fie le refuză existența (precum concepția materialistă), fie le exagerează activitatea (precum concepția paleoastronautică), trebuie stabilit mai întâi din care categorie de ființe (regn) fac parte.

A noua paradigmă a concepției spiritualist-ezoterice - al nouălea pilon - se referă la scopul existenței umanității și,

implicit, al istoriei. Specialiștii conectării au căzut de acord asupra faptului că scopul final are drept unic scop reîntoarcerea oamenilor la Sursa Primă: Dumnezeu. Reîntoarcerea la Dumnezeu este înțeleasă fie ca o trezire, fie ca o iluminare, fie ca o unificare sau ca o contopire (*unio mystica*). Pentru atingerea acestui scop au fost puse la punct, de-a lungul timpului, “programe” speciale de inițiere.

Aceste paradigme reprezintă pilonii pe care se sprijină concepția spiritualist- ezoterică. Firește, fiecare dintre aceste idei fundamentale are, la rândul ei, alte ramificații care au fost cercetate, de-a lungul timpului, cu consecvență, lucid și fără idei preconcepute, de specialiștii conectării la aspectele ortoexistențiale, transcendente ale cosmosului.

❧ Save, sofe sau sophia ❧

Miturile au reprezentat prima atitudine conceptuală coerentă - primul weltanschauung - din istoria umanității. Ca prim weltanschauung al umanității (ca atitudine conceptuală pe deplin formulată), miturile au încercat să ofere un răspuns comprehensibil problemelor fundamentale ale cunoașterii: ce este lumea, cine a creat-o, ce este omul și de unde vine, ce se întâmplă cu el după momentul morții.

Răspunsurile la toate aceste întrebări fundamentale au fost date, în cadrul concepției mitice, de acei inițiați și mitografi care s-au conectat la aspectele ortoexistențiale ale cosmosului - la ceea ce noile paradigme ale fizicii cuantice au desemnat prin expresia “Ordine înfășurată”.

De-a lungul timpului, concepția mitică a îmbrăcat diferite forme, în funcție de conjuncturile istorice. Începând cu secolul al IV-lea înainte de Iisus Hristos, străvechea concepție mitică s-a camuflat sub forma unei noi atitudini conceptuale, care poate fi desemnată prin termenul grecesc

sophia (gr. *sophia*: înțelepciune). Sophia, la fel ca și concepția mitică, a încercat să dea un răspuns coerent problemelor fundamentale ale cunoașterii: ce este lumea, cine a creat-o, ce sau cine este omul, ce se întâmplă cu el după momentul morții etc. Autorii sophiei au fost o categorie mai elevată de specialiști ai conectării, denumiți *sophosi* - înțelepți. Între inițiați, mitografi și *sophosi* nu era o diferență de esență, ci doar de prezentare și de coerență a atitudinii formulate conceptual. Sophia a fost un *weltanschauung* mult mai coerent, mai ordonat și mai elaborat din punctul de vedere al discursului rațional, decât mitologia.

În ziua de astăzi, nu există prea multe informații cu privire la sophia. În schimb, există o abundență de informații cu privire la succesoarea ei în timp: *philo-sophia*. De fapt, existența sophiei nu poate fi decât dedusă din apariția, în secolul al cincelea înainte de Iisus Hristos, în Grecia, a filosofiei. După cum se știe, cuvântul grecesc *philosophie*, cuvânt preluat în mai toate limbile moderne, însemna la origine *iubitor de înțelepciune*, fiind format din *philos* care înseamnă iubitor și *sophia*, care înseamnă înțelepciune. Biograful și filosoful grec Diogene Laertios afirma că primul care a folosit termenul de filosofie și s-a numit pe sine filosof a fost Pithagoras. Alte surse indică faptul că Heraclit din Efes a fost primul care a folosit termenul de filosofie. “Filosofia se numea mai înainte înțelepciune, sophia, și cel care o profesa era numit înțelept, sophos, pentru a arăta că a ajuns la cel mai înalt grad de perfecțiune omenească; filosoful era însă iubitorul de înțelepciune” - scria Diogene Laertios în cartea sa, “Viețile filosofilor”. (68)

Doxografiile antichității au făcut, așadar, o distincție clară și fără echivoc între *sophos*, înțeleptul, și *philosophos*, iubitorul de înțelepciune. Sophos-ul - înțeleptul - se situa la

un nivel de înțelepciune apropiat de cel al zeilor, singurii care, în opinia oamenilor din vechime, erau îndrituiți să posede cunoașterea. Philosophos era numai un iubitor de înțelepciune, un căutător. Sophia era înțelepciunea, în timp ce philosophia era doar iubirea de înțelepciune. Sophia era domeniul zeilor, dar și domeniul oamenilor care se asemănau cu zeii în sensul că reușiseră să transcendă condiția profană și să se conecteze la aspectele ortoexistențiale ale cosmosului, în timp ce philosophia era domeniul iubitorilor de înțelepciune. Scriitorul Rene Guenon, primul care a remarcat această diferență esențială dintre filosofie, ca iubire de înțelepciune, și înțelepciunea adevărată, afirma că “devenirea ulterioară (a filosofiei) a făcut ca un studiu tranzitoriu să fie luat drept țel final. Filosofia profană, clasică - afirma Rene Guenon -, este numai o pretinsă înțelepciune, pur omenească, care s-a substituit adevăratei înțelepciuni tradiționale, care este supra-rațională și non-umană” (5).

Așadar, adevărata înțelepciune s-a numit cândva *sophia*, iar cei care au profesat-o s-au numit *sophos*. O dată cu apariția filosofiei, sophia - și prin ea concepția mitică - a fost ocultată o lungă perioadă de timp, pentru a apărea mai târziu sub forma concepției spiritualist-ezoterice moderne.

La rândul ei, *philosophia*, care este o “căutare de înțelepciune”, și-a urmat propriul drum. Filosofia, ca disciplină de sine stătătoare, a apărut în secolul al șaselea înainte de Iisus Hristos, o dată cu apariția filosofilor ionieni: Solon, Thales, Anaximadru, Anaximene și Heraclit.

Este sugestiv că istoria filosofiei i-a catalogat pe filosofii ionieni drept “materialiști naivi”, ceea ce este destul de departe de adevăr. Filosofii ionieni nu au fost nici materialiști, nici naivi. Dimpotrivă: scrierile lor păstrează multe elemente preluate din concepția mitică și din continuatoarea ei în timp, sophia. Solon și Thales au făcut

parte, de altfel, dintre cei șapte înțelepți (sophosi) ai Greciei. Ei nu erau nici măcar filosofi (iubitori de înțelepciune), ci sophosi (înțelepți) și erau desemnați de contemporanii lor în cunoștință de cauză, drept ceea ce erau. Motivul pentru care filosofii ionieni amintiți au fost catalogați în epoca modernă drept materialişti-naivi, s-a datorat faptului că fiecare dintre ei a situat la originea cosmosului, ca principiu primordial, unul dintre cele cinci elemente constitutive ale lumii: focul, pământul, apa, aerul, eterul.

Concepțiile vechilor înțelepți ionieni n-au fost nici naive, nici materialiste, datorită faptului că elementele primordiale pe care aceștia le situau la originea lumii nu aveau de-a face cu elementele fizice cunoscute astăzi de fizicieni. Apa lui Thales, focul lui Heraclit sau aerul lui Anaximandru nu au nimic de-a face cu elementele fizice cunoscute, ci erau denumiri ale unor elemente spirituale, ortoexistențiale, hiperfizice. De exemplu, elementul primordial “apă” desemnat de sophosul Thales drept principiu primordial era cunoscut și de inițiații Egiptului, care-l desemnau prin hieroglifa *Nun* - apele primordiale. Tot astfel, elementul primordial “foc” desemnat de sophosul Heraclit drept principiu primordial, nu se referea la focul fizic, ci la o altfel de realitate ontologică, comparabilă cu *lumina astrală* sau *anima mundi* din filosofia ezoterică a Evului Mediu. Și exemplele ar putea continua.

Filosofii ionieni, considerați pe nedrept materialişti, și mulți dintre urmașii lor au rămas tributari concepțiilor formulate de vechii mitografi și sophosi. Platon, la rândul său, a fost, la vremea sa, cel mai bun cunoscător al străvechii concepții mitice. Prin geniul său, Platon a transformat vechile concepții mitice în discursuri raționale. Abia ulterior, la Aristotel se poate vorbi despre filosofie în sensul adevărat al termenului. Aristotel a făcut filosofia să vorbească în

concepte, iar iluștrii săi urmași i-au continuat opera mai bine de două mii de ani. Totuși, originea termenului “sophia” și a nobilei îndeletniciri specifică marilor inițiați de a se conecta la aspectele ortoexistențiale ale cosmosului, nu reprezintă o “invenție” specific grecească, ci trebuie căutată ceva mai departe în timp, dincolo de epoca filosofilor ionieni din secolul al cincelea înainte de Iisus Hristos. Lingviștii moderni au confirmat că cuvântul *sophia*, implicit cuvântul compus *philosophia*, nu are o rădăcină indoeuropeană; cu alte cuvinte, nu aparține fondului lingvistic al vechilor greci.

Acest aspect era cunoscut de doxografii antichității. Astfel, Hecaitos din Abdera, susținea, în secolul al III-lea înainte de Iisus Hristos, că originea cuvântului *sophia*, și implicit a cuvântului compus *philosophia*, trebuie căutat în vechiul Egipt. La rândul său, biograful Diogene Laertios (din a cărui lucrare “Viețile filosofilor”, au parvenit cam nouăzeci la sută din informațiile cu privire la filosofia Greciei antice) s-a mulțumit să constate că “unii autori afirmă că studiul filosofiei a început la popoarele străine”. (12)

Într-un foarte bine informat studiu, Constantin Daniel, unul dintre cei mai buni cunoscători români ai culturii vechilor egipteni, a demonstrat că termenul *sophia* provine, într-adevăr, de la vechii egipteni. Studiind asemănările fonetice ale unor termeni ebraici, aramaici, egipteni și grecești, Constantin Daniel a demonstrat că termenul *sophia* provine din termenul egiptean *safe* sau *sove* care, la origine, însemna “învățat”, “maestru”, “dascăl”. “Putem conchide, scria Constantin Daniel, că termenul egiptean *safe* sau *sofe* este identic cu termenul *sophis*, în virtutea faptului că “f” grecesc provine din “b” egiptean.” (12)

Astăzi nu se cunosc vocalele cuvintelor egiptene, ci numai consoanele lor. Spre a găsi vocalele, de cele mai multe ori, trebuie descoperit termenul corespunzător. De

fapt, termenii împrumutați de greci din limba egipteană nu au fost luați din limba literară a Imperiului de mijloc - care nu era vorbită de cel puțin o mie de ani atunci când grecii s-au instalat în Egipt -, ci din limba vorbită. Etimologia cuvântului *sophia* demonstrează faptul că, în vechiul Egipt exista un tip de concepție despre lume - un weltanschauung: o atitudine formulată conceptual -, diferită de philosophia de mai târziu, care era comună specialiștilor conectării, mitografilor și inițiaților, într-un cuvânt tuturor celor care reușiseră să acceseze aspectele ortoexistențiale ale cosmosului (Ordinea înfășurată). Această concepție despre lume, care a fost ținută secretă mii de ani, a fost dezvăluită laicilor abia în epoca de sfârșit a antichității, când a fost adusă din Egipt în Grecia, unde a fost denumită *sophia*.

Grecia antică, începând cu secolul al cincelea înainte de Iisus Hristos, a devenit o retortă uriașă, în care au fost distilate mai multe filoane viguroase ale vechilor concepții mitice provenite din diferite colțuri ale lumii, în care vechii greci au putut pătrunde. Astfel, abia în ultima perioadă a antichității se poate vorbi despre împrumuturi, transferuri, sincretisme de teme mitice, de concepții și de doctrine. Anterior acestei perioade nu se putea pune problema unor transferuri sau împrumuturi de cunoștințe sau mituri.

Ulterior, *sophia* a fost difuzată în spațiu și timp, sub denumirea de concepție ezoterică, concepție spirituală sau concepție spiritualist-ezoterică.

☞ Arta lui Hermes ☞

Pătrunderea în vastul patrimoniu mitic și filosofic al umanității presupune un proces hermeneutic, adică un proces de descifrare. Hermeneutica - afirma Mircea Eliade - este cheia care decodifică sensul ascuns, ezoteric, al oricărui text,

iar dezvăluirea ezotericului este o reorientare spre sursa primară, spre “originile pierdute”, ceea ce echivalează cu o transmutare ontologică a ființei umane - scopul oricărei *Opera Magna*. (31)

După cum se știe, cuvântul modern *hermeneutică* provine din cuvântul grecesc *ermeneuien*, cuvânt derivat din numele zeului Ermes-Hermes. Zeul Hermes, numit Thoth la egipteni, era mesagerul zeilor și călăuza tuturor oamenilor care căutau cunoașterea. Hermes, la vechii greci, era păstrătorul “cheilor cunoașterii”, “cel care înnodea și deznoda”, mediatorul prin excelență între zei și oameni. În religia creștină, acest rol este îndeplinit de Arhanghelul Gabriel, care este adevăratul Mesager și Vestitor al lui Dumnezeu, creatorul cerurilor și al pământului.

În limbajul actual, după cum ne informează F. Bonardel, se face distincția între *hermetism* și *hermeticism*. Prin *hermetism* se înțelege, de regulă, ansamblul de comentarii ale doctrinei atribuită lui Hermes Trismegistul, reunite într-o scriere apărută sub numele de *Corpus Hermeticum* sau *Tabula Smaragdina*, care a fost publicată în primele secole creștine. Hermetismul este în primul rând o gnosă, o cunoaștere ezoterică, adică ascunsă. În schimb, *hermeticismul* este compus din “ansamblul mai vast de doctrine, de credințe și de practici care nu depind în mod obligatoriu de tradiția hermetică, dar care includ kabbala creștină și, într-o manieră generală, majoritatea formelor care îmbracă ezoterismul modern.” (35)

Hermetismul este, așadar, ansamblul de doctrine patronat de zeul Hermes, iar hermeneutica a fost în epoca modernă identificată cu actul de înțelegere.

Carl Gustav Jung afirma că Hermes - asimilat cu Mercur, simbolul alchimic -, “este cel ce veghează dialogul cu inconștientul, martorul tăcut al teribilei drame, deopotrivă

umane și cosmice, care este procesul de individualizare”. Iconografia alchimică, pe care Carl Gustav Jung a studiat-o în perioada tinereții sale, i-a sugerat că “procesul de individualizare”, regăsirea Sinelui, se realizează sub patronajul Spiritului Mercur, care este Hermes. Mitografii antici considerau că Hermes-Mercur este călăuză spirituală a oamenilor; de aceea, spunea Carl Gustav Jung, Hermes-Mercur poate fi identificat cu arhetipul Bătrânului Înțelept. Sub patronajul său, Sinele omului trebuie să realizeze o “lucrare” asemănătoare Marii Opere alchimice (Opera Magna) în Laboratorul Naturii pentru a se maturiza spiritual (din punct de vedere creștin, acest proces se realizează sub patronajul Arhanghelului Gabriel).

La rândul său, într-un studiu amplu dedicat acestui subiect, scriitorul român Adrian Marino afirmă că prima condiție a unei interpretări corecte este situarea în planul de referință al textului. Niciun text nu poate fi interpretat dintr-o altă perspectivă decât din cea originală și originară. Fiecare text trebuie interpretat ca un univers spiritual de sine stătător, raportat exclusiv la propriile sale structuri. A doua condiție esențială a oricărei interpretări o reprezintă polivalența interpretărilor: orice text poate fi interpretat din mai multe perspective. În esență, interpretarea, deși are o multitudine de fațete, poate fi încadrată în unul din principalele tipuri hermeneutice: literală, psihologică, morală, alegorică și mistică. Obiectul hermenuticii este clarificarea semnificației și sensului unui text. *Sensul* este definit ca fiind “orientarea generală, înțelesul fundamental al textului”, iar *semnificația* exprimă una din conotațiile sensului. Dar, de cele mai multe ori, sensul și semnificația devin sinonime. (56)

Pentru Mircea Eliade, semnificația unui text este instituită de sensul său spiritual. Sensul spiritual este dat de semnificația sacră și, totodată, transcendentă care se exprimă

prin intermediul textului. Sacralitatea unui text se ascunde de cele mai multe ori în spatele cuvintelor, dincolo de litera textului, undeva la un nivel profund. De aceea, miturile nu pot fi înțelese doar în sensul lor literal și, cu atât mai puțin, literar. Mircea Eliade preciza că, dacă mai există vreo formă de inițiere pentru omul contemporan, aceasta nu poate fi decât una culturală, care se realizează prin intermediul cărților. “Suntem condamnați, spunea Mircea Eliade, să învățăm și să ne trezim la viața spirituală cu ajutorul cărților” - adică prin instrumentele pe care Hermes-Thoth le-a lăsat moștenire încă de la sfârșitul antichității. (56)

Nu numai miturile, ci orice fenomen are un sens ascuns, profund. Cosmosul, natura, societatea și omul au, fiecare, un sens ascuns, care trebuie decodat. Natura și cosmosul se revelează prin intermediul fenomenelor naturale, istoria prin intermediul evenimentelor istorice, omul prin intermediul producțiilor sale specifice. Pentru a înțelege marele mister al vieții, trebuie să înțelegem ceea ce, prin limbajul său specific, încearcă să ne spună fiecare element component al Marelui Tot, Holosul. Orice eveniment sau fenomen are un sens *manifest*, de suprafață, oscilant, imediat, literal și un sens *ascuns*, primordial, latent și secret (ezoteric). Ultimul sens poate fi descoperit doar prin travaliul hermeneutic.

Lumea în ansamblul ei se dovedește a se revela prin intermediul unui limbaj secret. În spatele curgerii haotice a evenimentelor, există un sens ascuns, spiritual prin excelență, iar hermeneutica are tocmai rolul de a-l descifra. Din acest motiv, procesul hermeneutic presupune o inițiere prealabilă, sensurile profunde ale existenței revelându-se prin intermediul unui proces inițiativ de *anamneză* - de reamintire a ceea ce se află, ocultat, în profunzimea ființei omenești. De altfel, una dintre caracteristicile de bază ale hermeneuticii

este polivalența; după Adrian Marino toate semnificațiile faptelor și evenimentelor cosmice, naturale, istorice, sociale sau religioase sunt adevărate, întrucât realitatea este “o virtualitate în curs de actualizare”, care se manifestă pe multiple planuri de referință: ezoteric-spiritual, religios, istoric, psihologic, filosofic, psihanalitic etc.

O altă caracteristică a hermeneuticii este că nici o variantă de interpretare nu este exclusivă sau excesivă. Semnificațiile sunt multivalente, fiind dispuse ierarhizat pe mai multe nivele, etaje sau paliere distincte. Fiecare nivel are propriul său registru de referință, care este intrinsec și care nu are de ce să fie comparat, într-un mod critic, cu alt nivel. Un fenomen sau eveniment istoric are deopotrivă valențe sociale, religioase, spirituale, psihologice etc. Fiecare dintre aceste valențe sau aspecte nu poate fi interpretată decât în cadrul formelor sale specifice și potrivit registrului său propriu de referință. Semnificațiile se depun “precum aluviunile, în straturi succesive, la gura de vărsare a unui mare fluviu. Straturile vechi nu sunt distruse, ci absorbite și integrate în structura compozită a noilor aluviuni”. (56)

Dincolo de sensurile și de semnificațiile particulare ale unui text se află însă *sensul general*, care nu poate fi decât total, și care nu poate rezulta din simpla juxtapunere sau însumare a sensurilor adiacente. Sensul general este rezultatul unui proces hermeneutic de structură, i-am spune inițiatică, care necesită ceva mai mult decât o operațiune de alipire sau de sinteză profană, specifică modului mecanicist-materialist de a înțelege lumea. Finalitatea oricărei hermeneutici nu poate fi decât înțelegerea, iar *interpretarea devine sinonimă înțelegerii*. De aceea, hermeneutica nu poate fi redusă, după cum aprecia Adrian Marino, la tehnologia înțelegerii, ci “constituie o adevărată operă de inițiere și de cunoaștere, de experiență existențială.

A interpreta este așadar sinonim cu a înțelege, iar înțelegerea, ca rezultat, devine mai importantă decât metoda propriu-zisă a înțelegerii”. Înțelegerea nu presupune numai cunoaștere propriu-zisă, întrucât *a cunoaște* nu înseamnă cu necesitate *a înțelege*. Înțelegerea se apropie mai mult de intuiție, de acea străluminare spontană a minții. Înțelegerea se realizează printr-o cuprindere spontană, integrală. A înțelege înseamnă ca omul să se transpună și să se identifice instantaneu cu ceea ce înțelege. Înțelegerea este, în ultimă instanță, *un salt ontologic*, o mutație profundă în ființa interioară.

După cum afirma Adrian Marino, “ultimul rezultat al înțelegerii este realizarea unității și inteligibilității omului și a cosmosului, a situației esențiale a omului în cosmos, existența însăși fiind un act esențial de înțelegere. A înțelege înseamnă a exista”. Astfel se poate stabili o echivalență *între a exista, a înțelege, a interpreta și a explica*. În definitiv, se poate remarca faptul că interpretarea reprezintă de fapt o cădere, căci implică pierderea acelei chei ascunse, care altădată se revela numai inițiaților. “Hermeneutica este, deci, rezultatul uitării conținutului spiritual al vechilor sensuri și semnificații, care nu pot fi decât spirituale, precum și a pierderii condiției primordiale a omului în cosmos.” (56)

De aceea, procesul hermeneutic necesită ceva mai mult decât simpla sinteză școlărească. Dacă operațiunea intelectuală care poartă denumirea modernă de sinteză necesită alăturarea, însumarea sau juxtapunerea unor idei, semnificații sau evenimente, hermeneutica - care are, ca element definitoriu, o componentă ezoterică - necesită folosirea intuiției. În fond, hermeneutica a fost și a rămas *arta lui Hermes*. Iar ceea ce este valabil pentru hermeneutică, este valabil și pentru mitologie, procesul hermeneutic fiind fenomenul invers celui de creare a unui mit.

PROLOG PE PĂMÂNT

☞ Istoria începe cu Menes ? ☞

Istoria, ca știință, nu se poate baza decât pe documente. Documentele istorice pot fi de două feluri: vestigii arheologice și mărturii scrise. Vestigiile arheologice sunt, evident, cele mai veridice. În schimb, mărturiile scrise, cele mai prețuite de istoriografie, reflectă, din păcate, o perioadă târzie a evoluției societății omenești, acoperind un spectru foarte redus de evenimente ale trecutului.

Pe de altă parte, este evident că mărturiile scrise nu pot fi, mai mult sau mai puțin, decât subiective. “Istoria, afirma scriitorul român Victor Kernbach, este o etapă târzie din existența omenirii și un șir discontinuu de fapte pe care le cunoaștem retrospectiv numai dacă au izbutit să se reflecte în destule documente contradictorii, din confruntarea cărora istoricul nepărtinitor găsește mijloacele logice de a deduce adevărul”. (53)

Totuși, pentru formarea unei viziuni cât mai coerente și unitare asupra istoriei, mărturiile scrise au fost coroborate, în măsura posibilităților, cu vestigiile arheologice. Chiar și în acest caz, socotit de istorici cel mai fericit, înțelegerea istoriei trecutului rămâne fragmentară și, mai ales, subiectivă. De departe, vestigiile arheologice prezintă veridicitatea cea mai mare. Din nefericire, numărul

documentelor arheologice “curate” este foarte mic. Tot ce ține de lumea materială este supus degradării. Nimeni nu poate spune dacă ceea ce a dăinuit efectului distrugător al timpului constituie esențialul. Și, chiar dacă constituie esențialul, nu este sigur dacă istoricii sunt capabili să-l înțeleagă. Cu toate acestea, și trebuie remarcat în mod special acest lucru, chiar și atunci când documentele arheologice sunt considerate sigure, este vorba despre o “opacitate semantică”. Orice document, chiar contemporan, atrăgea atenția Mircea Eliade, este “spiritual opac atâta vreme cât nu reușim să-l descifrăm, integrându-l într-un sistem de semnificații”. (13)

Intenționalitatea documentelor arheologice și conținutul lor spiritual sunt primele necunoscute ale unui astfel de demers. Documentele arheologice sunt susceptibile, înainte de toate, de a revela un anumit “limbaj”, la fel cum, în noile curente psihanalitice, începând de la S. Freud și C. G. Jung, toate producțiile subconștientului - vise, fantasme sau nevroze - dezvăluie existența unui limbaj ascuns, care poate releva forul interior al omului. (1)

Ultimele două secole de avânt științific, tehnologic și cultural au permis, mai mult decât niciodată, cunoașterea din ce în ce mai aprofundată a trecutului umanității. Munca istoricilor, în pofida dificultăților întâmpinate, a reușit, în cele din urmă, să ofere o “schemă” generală a istoriei.

Desigur, istoriografia modernă, ca știință bazată în exclusivitate pe canavaua concepției materialiste, trebuie să se supună unei metodologii foarte stricte, dincolo de care nu poate merge. Documentele și informațiile care nu încap în canonul metodologic deja format și care par să contravină “schemei” clasice, sunt eliminate fără prea multe comentarii. Acest aspect, de înțeles, are totuși multe neajunsuri majore. Există, după cum lesne se poate constata, foarte multe

evenimente care nu se încadrează în scenariul standard propus de istorici. Aceste evenimente, bazate pe documente și pe informații veridice, au generat multiple interpretări și, drept urmare, au fost respinse de cercetarea istorică clasică.

Cu toate acestea, ele continuă să nască noi întrebări, la care istoriografia modernă încă nu poate răspunde, iar simpla lor eliminare nu rezolvă nimic. “Istoria autentică a civilizației este strict interzisă”, afirma cândva scriitorul Roger Charroux. “Conjurații puternice veghează asupra strictei mențineri a unei versiuni alterate care, ea singură, are autorizația de a fi exprimată”. (40)

Totuși, nu se poate afirma în deplină siguranță că întreaga istorie a civilizației a fost măsluită, la fel cum nu se poate nega acest tulburător aspect. Mai degrabă, se pot remarca, ca fiind evidente, limitările specifice concepției materialiste. Pe de altă parte, este de remarcat și rolul de primă importanță pe care inerția mentală și conservatorismul, superficialitatea și, de multe ori, chiar și comoditatea istoricilor îl au în acceptarea sau în respingerea multor dovezi ale trecutului. Este, de asemenea, foarte posibil ca acestor trăsături specifice să li se adauge o anumită cenzură sau manipulare impuse de unele centre de putere ascunse.

Dar, indiferent cum ar fi pusă problema, este destul de clar faptul că “scenariul” acceptat unanim astăzi de concepția materialistă, tinde să schematizeze prea mult evoluția societății omenești. Cu toată prețuirea firească care trebuie acordată științei istoriei, trebuie remarcat că, privită din perspectiva sa, istoria speciei umane, departe de a fi o epopee vie, pare mai degrabă o dare de seamă excesiv de schematizată, bazată pe rămășițele pământești ale trecutului. Modul de a privi trecutul, specific materialist, tinde să eludeze cel mai important fapt: rolul ființei umane ca entitate spirituală (din punct de vedere spiritual).

Pentru istoriografia materialistă, istoria umanității are un caracter concentric, dinspre centru spre periferie. Dacă istoria umanității se prezintă ca o spirală nesfârșită, atunci apariția omului pe pământ reprezintă punctul central. Dacă centrul spiralei evoluției îl constituie apariția omului pe Pământ, primul cerc al spiralei nu poate reprezenta decât începutul civilizației omenești, marcat prin apariția primelor “unelte de fabricat unelte”. Următorul cerc al spiralei îl constituie apariția primelor vetre de civilizație în spațiul Orientului apropiat, în special în Mesopotamia și Egipt, acum mai bine de șase mii de ani. Evident, cu privire la această schemă generală prezentată de istoriografia modernă se poate pune o întrebare banală: nu au fost sărite cumva unele cercuri sau spirale ? Această întrebare o poate pune orice cititor al unei cărți de istorie, iar cel care o pune, pe bună dreptate, nu are de ce să fie acuzat de rea credință sau că are tendința de minimalizare a muncii, adesea titanice, a istoricilor. Mai ales că, în ultimile decenii s-au adunat o serie de dovezi semnificative care au permis, încetul cu încetul, creionarea unui alt fel de “scenariu” privind istoria mai apropiată sau mai îndepărtată a speciei omenești.

Potrivit concepției istoriografice moderne, începutul civilizației materiale a fost marcat de fabricarea primelor “unelte de fabricat unelte”. Noțiunea de unealtă implică confecționarea, păstrarea și repetarea operațiunii. Folosirea unui obiect luat din natură, fără a fi modificat de activitatea omului, era practică cu mult timp înainte, în cadrul “culturii de prund” - *pebble culture*. După o tăcere de multe milioane de ani, ca la un semnal, într-o perioadă relativ scurtă, a avut loc un proces evolutiv accelerat. Epocile preistorice, paleoliticul, domesticirea focului, neoliticul și prima “revoluție majoră”, determinată de descoperirea agriculturii și a culturii cerealiere s-au derulat cu repeziciune

de-a lungul a șase sute de mii de ani pentru ca, acum șase mii de ani, să aibă loc o formidabilă explozie a civilizației și a culturii în spațiul Orientului apropiat și îndepărtat. (17)

Ceea ce surprinde cel mai mult este rapiditatea cu care s-au format primele vetre de cultură și civilizație acum șase mii de ani. Ele au ajuns rapid la un nivel de dezvoltare foarte înalt. După milioane de ani de tăcere și după șase sute de mii de ani de bâjbâire prin hățișul ieșirii din animalitate, iată că, dintr-o dată, umanitatea, aparent fără nici o pregătire prealabilă, a început să construiască o societate care, din primele momente ale constituirii sale, vădește o maturitate surprinzătoare. Firește că, urmând logica desfășurării evenimentelor istorice, această maturitate cvasiplenară n-ar fi putut fi atinsă decât după mii de ani de tatonări și încercări nereușite. Istoriografia nu face decât să ia act de această dezvoltare explozivă care a avut loc la începuturile civilizației omenești.

Recent, tocmai pentru a umple acest gol istoriografic, s-au elaborat scenariile colaterale, al căror scop a fost acela de a explica ceea ce, prin logica istorică, nu a primit nici un fel de explicație convingătoare. Fără nici o îndoială, cel mai inedit scenariu propus pentru a explica începutul exploziv al civilizației materiale și spirituale de acum șase, șapte mii de ani aparține *concepției paleoastronautice*, care umple golurile lăsate de istoriografie prin intervenția extraterestrilor în istorie. Această explicație, ridiculizată de mulți, merită o atenție deosebită. Este, de asemenea, evident că istoriografia modernă nu poate cocheta cu astfel de ipoteze. Însă întrebările rămân și, într-un fel sau altul, necesită un răspuns.

La fel ca în Mesopotamia, în rodnicul teritoriu cuprins între Tigru și Eufrat, și de-a lungul Văii Nilului s-a constituit o civilizație înfloritoare într-un timp record. Civilizația Egiptului antic, a “pământului sfânt” - **k m t** -, cum își

numeau țara vechii egipteni, a cunoscut o înflorire extraordinară într-un răstimp extrem de scurt. “Asemenea Summerului, afirmă Ovidiu Drâmba, și egiptenii au realizat, prin economia lor, un excedent de produse; fapt ce a permis și aici un proces de diferențiere marcată a claselor sociale, crearea unei societăți urbane, a unei arhitecturi monumentale, a unui sistem de scriere, a unei puternice și complexe organizări sociale și religioase, realizări culturale, literare și artistice”. (17)

Este demn de remarcat și faptul că, în numai o jumătate de veac, s-au pus bazele unei civilizații care avea să dăinuiască, aproape neschimbată, mai bine de trei milenii și jumătate. Cronologia modernă a civilizației egiptene este bazată pe efortul generațiilor de egiptologi care, de-a lungul ultimului secol, au încercat să prezinte, pe baza vestigiilor arheologice existente, o viziune cât mai coerentă și cât mai exactă asupra istoriei timpurii a Egiptului antic.

Opinia egiptologilor moderni îl creditează pe faraonul Menes (variante: Men, Meni, Menena și Menes. Formele grecizate sunt: Menes la istoricul Manethon, Mnenes la Diodor din Sicilia), care a trăit în jurul anului 3200 înainte de Iisus Hristos, drept întemeietor al statului egiptean. “Istoria propriu-zisă, este de părere Constantin Daniel, începe în Egipt prin unirea sub autoritatea unui singur rege a celor două regate mai vechi, cel din Deltă - Egiptul de Jos - și cel din Valea Nilului - Egiptul de Sus.” (18)

În urma unor războaie, Menes a adunat sub același sceptru toate triburile Egiptului de Jos și ale Egiptului de Sus, care până în acel moment erau în stare de beligeranță. Totodată, el a stabilit capitala Egiptului unificat la Memphis.

Referitor la perioada anterioară întemeierii realizate de Menes, cercetările arheologice au decelat trei faze de evoluție: faza badarineană, faza amratiană și faza nagadiană.

Cercetările arheologice au demonstrat că, la începutul celui de-al patrulea mileniu înainte de Iisus Hristos, au avut loc intense schimburi comerciale între Egipt și teritoriile învecinate. Tot în acea perioadă a început să se lucreze ceramica și arama. După anul 3800 înainte de Iisus Hristos, schimburile comerciale s-au extins în nord și sud, ajungând până în Siria și Etiopia, iar uneltele de silex și ceramică au devenit din ce în ce mai bine realizate. În faza nagarineană, ce a început după anul 3500, au apărut numeroase influențe sumeriene. S-a dezvoltat, de asemenea, pe scară largă, producția vaselor de faianță.

Până la unificarea realizată de faraonul Menes, cele două regate independente, Egiptul de sus și Egiptul de jos, erau deja formate, atât sub aspectul organizării sociale, cât și al structurii politice și religioase. Se pare că limba vorbită în sud diferea întrucâtva de limba vorbită în nord. Granița dintre ele era situată undeva, în apropierea Memphisului.

Istoria a reținut faptul că, după o lungă perioadă de lupte între facțiuni rivale și între triburi, un tânăr și providențial faraon a reușit să supună, prin intrigi sau prin forța armelor, toate forțele aflate în conflict. Apoi, acest tânăr rege s-a încoronat faraon sub numele de Menes. El și urmașii săi vor purta însemnele regale ale celor două regiuni unificate: coroana albă, simbolul Egiptului de Sus, formată dintr-o cască înaltă, cilindrică, care se îngusta în vârf, unde avea un glob și coroana roșie, simbolul Egiptului de Jos, un fel de tocă plată puțin înălțată înapoi, în care era înfiptă o baghetă subțire, care se termina printr-o spirală.

Istoricii antici Manethon și Herodot au confirmat că Menes poate fi considerat unificatorul celor două regiuni și întemeietorul statului egiptean. Totuși, din punct de vedere arheologic, numele regelui Menes nu se întâlnește decât pe două tablete, una găsită la Abydos, cealaltă la Nagada.

Părerile egiptologilor moderni diferă în ceea ce-l privește pe Menes. Pentru unii egiptologi, Menes a fost un personaj real, în timp ce alți egiptologi sunt de părere că a fost o figură sincretică, rezultat al reunirii portretelor mai multor monarhi ai erei predinastice. Pentru Mircea Eliade, “unificarea țării și fondarea statului au fost opera primului suveran, cunoscut sub numele de Menes. Venit din sud, Menes clădi noua capitală a Egiptului unificat la Memphis, unde celebră pentru prima dată cermonia încoronării. Apoi, timp de mai mult de trei mii de ani, faraonii au fost încoronați la Memphis; foarte probabil ceremonia culminantă o repeta pe cea inaugurată de Menes.” (13)

Pentru mulți egiptologi, unificarea Egiptului realizată de Menes trebuie pusă sub semnul necesității coordonării pe întreg spațiul Văii Nilului a sistemului de irigații și îndiguiri, care aveau să domolească furia inundațiilor anuale ale fluviului și să le facă folositoare agriculturii. Apoi, a apărut necesitatea apărării bogățiilor naturale prin formarea unei armate puternice, capabile să facă față oricărei invazii. De fapt, ambele regate și-au păstrat autonomia și după unificarea lui Menes. Ele au avut o administrație separată, elementul de legătură de la Menes și până la sfârșitul antichității, rămânând faraonul. În linii mari, de la întemeierea statului egiptean și de la lunga domnie de aproape șaiszeci de ani a lui Menes, istoria statului egiptean este destul de bine cunoscută. Prima epocă a dăinuit de la actul întemeietor al lui Menes până în jurul anului 2815 înainte de Iisus Hristos, fiind caracterizată printr-o consolidare a puterii statale și prin prefigurarea instituțiilor de mai târziu. (20)

A doua epocă, denumită Imperiul Vechi, care a dăinuit cu aproximație între 2778 și 2423 înainte de Iisus Hristos, și care a culminat cu lunga domnie a faraonului Pepi al II-lea, poate fi caracterizat printr-o erodare continuă a puterii

faraonului, care era considerat zeu întrupat și fiu al lui Ra, datorită ascensiunii nobilimii, care-și transfera prerogativele ereditare. La finalul acestei perioade, în ceea ce istoricii definesc a fi fost “prima perioadă intermediară”, a avut loc prima prăbușire a puterii centrale datorită atacurilor popoarelor asiatice, la care s-au adăugat tendințele nobilimii ereditare de a acumula cât mai multe bogății. Statul egiptean s-a spart în mai multe regate care se luptau între ele. În prima perioadă intermediară, pentru prima oară, moștenirea lui Menes a început să fie risipită.

După o altă perioadă de prosperitate și pace socială a urmat un nou război civil, care a divizat iarăși Egiptul în două regate - Egiptul de Jos, cu capitala la Teba și Egiptul de Sus, cu capitala la Hieropolis. Spre anul 2000 înainte de Iisus Hristos, o dată cu Dinastia a XII-a, anarhia a luat sfârșit. Consecințele acestei perioade au fost însă considerabile. În această perioadă s-a produs ceea ce Mircea Eliade a denumit “democratizarea vieții dincolo de moarte”. Premisa acestei “democratizări” a fost sincopa regalității de drept divin. Dacă faraonul, marele model, nu se mai comporta ca un zeu întrupat sau ca fiul lui Ra, atunci totul trebuia rediscutat. În aceste condiții, nobilii și marii dregători ai statului au început să-și copieze pe propriile sarcofage principalele texte funerare care, anterior, nu figurau decât pe sarcofagele faraonilor. Din acel moment, s-a perpetuat credința că nu numai faraonul se putea bucura de o postexistență fericită, ci orice om.

Imperiul de Mijloc, caracterizat prin politica “solarizării”, a adus ca noutate identificarea Zelui Amon cu Ra. Între 1780 și 1580 înainte de Iisus Hristos a avut loc ceea ce istoricii au denumit “a doua perioadă intermediară”. În jurul anului 1785 înainte de Iisus Hristos a avut loc un alt eveniment dramatic, care a pus la încercare credința

egiptenilor în atotputernicia zeilor și în instituțiile statului: cucerirea Egiptului de către o populație asiatică, hicsoșii, care folosea carul de luptă și armura, necunoscute atunci în armata egipteană. Mai mult decât atât, hicsoșii și-au stabilit capitala în Delta Nilului, la Avaris, și l-au ridicat la rang suprem pe zeul Seth, întruparea răului, ucigașul lui Osiris, ceea ce a constituit o uriașă palmă dată religiozității egiptene.

În jurul anului 1600 înainte de Iisus Hristos, faraonii de la Teba, care se succedaseră în mod formal în urma plății unui tribut, au început războiul de eliberare. Victoria definitivă a egiptenilor asupra hicsoșilor a coincis cu începutul Imperiului Nou. Faraonul Ahmosis a cucerit Delta, izgonindu-i pe hicsoși; ulterior, a instituit capitala la Teba și l-a proclamat pe Ammon, zeul “ascuns”, drept patron spiritual al Egiptului. (16)

Evenimentele din următoarele sute de ani au dus la formarea Imperiului egiptean. Războaiele de cucerire ale marilor faraoni ai Dinastiei a XVIII-a, Amenofis I, Thutmosis I, Thutmosis al III-lea, au conferit statului egiptean o măreție de neegalat. Când războaiele de cucerire au luat sfârșit, s-au încheiat și izolaționismul și xenofobia ce caracterizaseră până atunci civilizația și mentalitatea egipteană. Egiptul s-a deschis tot mai mult, devenind un centru cosmopolit, care importa zeități asiatice și exporta cultul zeului Ammon. În același timp, teologia solară cu tentă universalistă a promovat puternic interesele clasei sacerdotale care, prin faptul că zeii erau chemați să conducă efectiv treburile publice, au devenit “interpreți” ai cuvântului zeilor. Marele preot al lui Ammon de la Teba rivaliza în putere cu faraonul. Egiptul s-a îndreptat cu pași rapizi spre o teocrație binară, în care puterea era împărțită între Marele Preot al lui Ammon de la Teba și faraon.

Începând cu domnia lui Amenofis al III-lea, faraonii au început să lupte împotriva clerului lui Ammon. După anul 1375, faraonul Amenofis al IV-lea a luat taurul de coarne și a încercat eliberarea de sub tutela, tot mai stânjenitoare, a sacerdoților lui Ammon. Prin cea mai îndrăzneată revoluție religioasă a antichității, faraonul Amenofis al IV-lea a interzis Marelui Preot al lui Ammon să mai administreze bunurile templului, retrăgându-i prerogativele. Imediat după aceea, a abolit cultul tuturor zeilor, instaurând credința în zeul Aton, discul solar. Este vorba despre o simbioză Ra-Aton, în care Ra era zeul cu “fața acoperită” și Aton - discul solar - era exprimarea sa vizibilă. Amenofis și-a schimbat numele în Ahnaton, “Cel care-i slujește lui Aton”, a abandonat Teba, acolo unde se afla sanctuarul lui Ammon, și a construit, numai în trei ani, o nouă capitală, pe care a numit-o Akhetaton, “Orașul lui Aton”, astăzi Tell-el-Amarna. Acolo, Amenofis a construit marele templu al lui Aton, în care Soarele putea fi adorat în toată splendoarea sa.

În Orașul lui Aton, Ahnaton - care avea să fie cunoscut în istorie sub numele de “faraonul eretic” - a instituit un alt mod de a fi, în totală contradicție cu conveționalismul rigid de până atunci. La numai douăzeci și nouă de ani, Ahnaton a murit în condiții neelucidate, orașul construit de el a fost părăsit și apoi distrus, iar instaurarea cultului unic al lui Aton, prima tentativă de abolire a politeismului, a eșuat.

Urmașul său, faraonul Tuthakhaton, a reluat legăturile cu Marele Preot al lui Ammon, și-a schimbat numele în Tutankhamon și a mutat din nou capitala la Teba. La numai nouăsprezece ani a căzut și el sub tirul încrucișat al intrigilor de curte. Urmașii săi, fără a fi din neam regesc, au reușit să readucă Egiptul pe linia de plutire. Sfârșitul dinastiei a XVIII-a a marcat, într-un fel, sfârșitul unei epoci glorioase, dincolo de care, din punct de vedere spiritual, nu s-a mai

întâmpilat nimic semnificativ. Puțin mai târziu, dinastia Ramseșilor a preluat și a prelucrat moștenirea spirituală a înaintașilor, realizând o sinteză grandioasă. Timp de aproape trei sute de ani a avut loc o perioadă de mare avânt economic, materializată prin construirea a numeroase temple, palate, statui colosale. În jurul anului 1000 înainte de Iisus Hristos, spre finele dinastiei a XX-a, a început un lent proces de decădere presărat, în faza incipientă, de numeroase tulburări interne, răskoale, conspirații și intrigi. (22)

Epoca tardivă a început cu dinastia a XXI-a, dar și cu fărâmițarea puterii. Egiptul a avut din nou două capitale, una la Teba și alta la Tanis. După anul 730, centrul puterii s-a mutat în delta Nilului, la Sais, iar capitala administrativă s-a mutat la Napata. Între anul 500 și anul 332, anul cuceririi Egiptului de către Alexandru Macedon, tulburările interne, dorința nobililor și a sacerdoților corupți de a obține cât mai mult de la o lume în agonie, au transformat Egiptul dintr-o uriașă putere spirituală, economică și politică într-o biată victimă a despotismului persan. Regi și capitale s-au schimbat de la o perioadă la alta, în timp ce condițiile de viață au devenit tot mai grele pentru popor.

Aceasta a fost epoca din care datează cele mai multe mărturii ale călătorilor greci. În această epocă de decadență au vizitat Egiptul, fiind instruiți de bătrânii sacerdoți egipteni, care încă mai țineau vie flacăra vechii spiritualități și înțelepciuni ezoterice, Solon, Pithagoras, Platon, Herodot și mulți alții. Conștienți de sfârșitul iminent al civilizației spirituale și de semnele vremurilor, bătrânii sacerdoți s-au grăbit să pună la adăpost sau să transmită popoarelor de peste mări cunoștințele obținute de-a lungul mileniilor. Doar o parte din tradițiile egiptene păstrate în spațiul mediteranean, mai ales în Grecia, mai demonstrează faptul că, după jefuirea și incendierea templelor, spiritualitatea

vechiului Egipt nu a murit. Ulterior, sub Ptolemei, puțin câte puțin, Egiptul a fost cuprins de haos, în ciuda eforturilor disperate ale celor lucizi, care doreau salvarea comorilor spirituale acumulate de-a lungul mileniilor de civilizație și cultură.

Un ciclu se încheia, iar gloria de odinioară s-a stins. Egiptul s-a scufundat tot mai mult în uitare. Deșertul și timpul nu au reușit însă să acopere în întregime parfumul și miresele nepieritoare ale unei epoci fascinante.

❧ Tep Zepi: “Prima Oară” ❧

Dacă pentru istoriografia modernă, evoluția umanității se desfășoară liniar, de la simplu la complex, pentru concepția ezoterică istoria se desfășoară în cicluri succesive.

Ceea ce numim astăzi “istoria umanității” reprezintă numai fața văzută a unui aisberg uriaș, a cărui parte nevăzută pare să întrecă în insolit și în fabulos chiar și imaginația cea mai înflăcărată.

Cronologia dinastiilor egiptene este bazată pe cercetări și pe date disparate care, puse cap la cap, au dat ceea ce se știe astăzi. Deși opinia unanimă a istoriografiei îl creditează pe Menes ca fiind întemeietorul statului egiptean, descoperiri recente par să contrazică acest fapt. În Egiptul de Sus, lângă Hierakopolis, a fost descoperită o măciucă de calcar a unui faraon, care a domnit într-o perioadă anterioară lui Menes. Pe această măciucă de calcar era reprezentată pictografic victoria militară a unui faraon asupra unui rival din sud, și unificarea temporară și de scurtă durată a celor două Egipturi. Cum pe sigiliul său era reprezentat un scorpion, egiptologii au convenit să-l numească Regele Scorpion. Succesorul Regelui Scorpion a fost Regele Narmer care, după cum indică o plăcuță de argilă denumită

astăzi “paleta lui Narmer”, pare să fi unificat o bună perioadă de timp cele două regiuni ale Egiptului. Pe o față a paletii, Narmer apare purtând coroana roșie a Egiptului de Sus, iar pe cealaltă față purtând coroana albă a Egiptului de Jos. Ca și cel căruia i-a succedat la domnie, Narmer este reprezentat victorios într-o campanie militară. (21)

Unii istorici au încercat să-l identifice pe Narmer cu Menes, ceea ce pare destul de forțat. Alți comentatori, și mai puțin inspirați, consideră că Menes este numai o figură sincretică, reprezentând mai mulți regi din perioada de început a istoriei Egiptului. Este totuși cert că, înainte de domnia lui Menes, au avut loc numeroase războaie pentru supremație între triburile și clanurile care, vreme îndelungată, au stăpânit succesiv cele două regate.

Aceste dovezi indică faptul că istoria Egiptului a început cu mult timp înainte de Menes. Din această perspectivă, domnia de aproape șaiszeci de ani a lui Menes constituie o piatră de hotar și nu un început absolut. Din păcate, amănunte referitoare la epoca anterioară lui Menes nu pot fi cunoscute pe baza documentelor arheologice, ci numai din surse indirecte, multe dintre ele provenind din epoca tardivă, fiind înregistrate fragmentar de călătorii greci care au vizitat Egiptul într-o epocă în care astfel de informații deveniseră o amintire neclară chiar și pentru egipteni.

Spre deosebire de concepția istoriografică modernă, vechile concepții mitice au convenit că, în zorile umanității, a existat o epocă fabuloasă, denumită generic Evul de aur. Vechile mituri au consemnat și faptul că, în acea perioadă îndepărtată ce se pierde în negura timpului, în care umanitatea se găsea în faza copilăriei sale, “zeii cu chipuri de oameni” s-au încarnat pe Pământ pentru a dezvălui oamenilor numeroase cunoștințe, invenții și descoperiri.

Fondul sapiențial dezvăluit de zei și perpetuat de către inițiați - care a fost desemnat de către vechii inițiați egipteni prin termenul *save* sau *sofe*, echivalentul termenului grecesc *sophia* - a constituit motorul dezvoltării civilizației din epoca istorică. Dovezi ale existenței vechiului fond sapiențial pot fi găsite doar în mituri. Poate că marile biblioteci ale antichității, printre care și celebra bibliotecă din Alexandria, mai păstrau dovezi referitoare la străvechiul fond sapiențial. Peste veacuri, vechii înțelepți ai grecilor, vizitând Egiptul, au fost inițiați de bătrânii preoți egipteni în câteva dintre tainele acestui fond sapiențial care s-a perpetuat încă din timpurile începutului, când zeii cu chipuri de oameni trăiau în mijlocul oamenilor. Unul dintre cunoscătorii culturii spirituale a Egiptului antic direct de la sursă a fost vestitul Solon, unul dintre cei șapte mari înțelepți (*sophosi*) ai Greciei antice.

După cum relatează Platon în dialogul *Timaios*, mergând în vizită la preoții egipteni, Solon a auzit următoarele cuvinte rostite de un bătrân preot din orașul Sais: “Solon, Solon, voi grecii sunteți mereu copii; nu există grec bătrân. Sunteți toți tineri la suflet, căci nu aveți în el nici o opinie mai veche și nici o învățătură încărunită înainte de vreme. Toate câte le știm noi prin tradiție orală despre ce a fost frumos, măreț sau în alt fel deosebit, atât la voi, fie aici sau în altă parte, toate acestea au fost consemnate aici, la noi, încă din timpuri străvechi.” (29)

Se pare că nu numai grecii antici erau copii cu sufletul tânăr, ci și oamenii de azi, cu concepțiile lor strâmte. Bătrânul preot din Sais, deși trăia într-o epocă de decadență a celor vechi și încărunită de trecerea timpului, fiind suflet bătrân, mai știa câte ceva și s-a grăbit, înainte ca vechile forme ale înțelepciunii spiritualist-ezoterice să se piardă în uitare, să le transmită lui Solon, un străin.

Evenimentele petrecute în timpurile îndepărtate ale copilăriei umanității, oricât de fanteziste și de lipsite de suport real ar părea astăzi, au rămas grefate în memoria colectivă a umanității și în memoria cosmică a lumii - cronica akasha -, fiind comunicate ulterior de vechii inițiați sub forma miturilor. De aceea, miturile reprezintă principala sursă de informații ce poate înlocui lipsa documentelor arheologice cu privire la ceea ce s-a petrecut în epocile de început ale umanității.

Vechile mituri insistă asupra faptului că înaintea epocii “istorice”, care a început în jurul anului 3000 înainte de Iisus Hristos, a existat o altă epocă, mult mai bogată în evenimente memorabile. Doar ele mai aduc mărturie asupra faptului că, de-a lungul mileniilor, numeroase civilizații s-au născut, au atins maturitatea și s-au stins, lăsând în urma lor doar cenușa spulberată de vânturi în cele patru zări. Cataclisme teribile au pus capăt unor perioade de mare avânt, pentru ca, ulterior, alte civilizații, renăscute ca pasărea Phoenix din propria cenușă, să ducă ștafeta civilizației mai departe. Egiptul cunoscut de istoriografia modernă reprezintă, astfel, numai ultimul avatar al unei civilizații străvechi. Sau, pentru a parafraza o celebră sintagmă folosită de savantul român Nicolae Iorga, se poate spune că a existat un *Egipt înainte de Egipt*.

Concepția spiritualist-ezoterică afirmă că istoria umanității se desfășoară în cicluri, ciclurile fiind la rândul lor împărțite în alte cicluri mai mici, care se succed după o logică a lor, care, de cele mai multe ori, nu pare a fi omenească. Omul pare a fi un actor pe o scenă.

Astfel, în dialogul platonician Timaios, bătrânul preot egiptean din Sais, oraș situat în delta Nilului, i-a relatat lui Solon, unul din cei șapte mari înțelepți ai grecilor, “adevărata” istorie a neamului omenesc: “voi nu vă amintiți

decât de un singur potop, deși au fost mai multe. Cel mai frumos și cel mai bun neam omenesc s-a născut pe meleagurile voastre, neam din care te tragi și tu și întreaga ta cetate de acum, căci din el a mai dăinuit o mică sămânță. Voi ați uitat toate acestea, din cauză că supraviețuitorii au murit fără să lase nimic în scris. Din scrierile noastre rezultă că cetatea de aici (Sais) și-a căpătat orânduirea deplină acum 8000 de ani”. (29)

Preotul din Sais l-a mai informat pe Solon că în acea perioadă exista o insulă “în fața strâmtorii pe care voi o numiți Coloanele lui Hercules” (Stâncile Gibraltar). Această insulă, denumită Atlantida, “era mai mare decât Lybia și Asia la un loc; din ea călătorii acelor vremi puteau trece pe celelalte insule și din acestea pe întreg teritoriul din față”. În insula Atlantida s-a constituit “prin puterea regilor săi un mare regat”. Datorită unor cutremure și inundații violente, care s-au produs “într-o singură zi și în crâncena noapte care a urmat”, insula Atlantida a dispărut, scufundându-se în mare. Aceste evenimente au ajuns și la urechile lui Socrate, care a exclamat: “Unde mai pui că nu-i vorba de un mit plăsmuit, ci de o istorie adevărată”. (29)

Ulterior, în epoca tardivă, scriitorii greci care au vizitat Egiptul au mai consemnat, plini de admirație, că preoții egipteni posedau o știință astronomică vastă care cuprindea informații referitoare la perioade mari de timp. Astfel, călugărul egiptean Ponodorus, care a trăit în anul 400 după Iisus Hristos, afirma, la rândul său, că strămoșii săi au primit cunoștințe astronomice de la “Egrogori”, adică de la Îngerii Veghetori, care au coborât pe Pământ în jurul anului cosmic 1000. Egrogorii, adăuga Ponodorus, i-au învățat pe egipteni că “orbitele celor doi luminători de pe cer, fiind marcate de cele douăsprezece semne ale Zodiacului, se compun din 360 de părți”. (48)

Din păcate, informațiile furnizate de vechii înțelepți greci provin dintr-o epocă târzie a civilizației egiptene, când cele mai multe cunoștințe se pierduseră, iar cele care se păstrară nu mai constituiau decât o palidă amintire a unei epoci glorioase. Înțelepții epocii tardive s-au mulțumit să preia zvonuri și anecdote care reflectau, neconvingător, gloria științei de odinioară.

Un singur monument, și acela construit într-o epocă târzie, mai reflecta înțelepciunea de odinioară. Este vorba despre templul de la Denderah închinat zeiței Hathor, care a fost construit în epoca ptolemeică, pe ruinele unui templu mai vechi. Pe plafonul templului, după un model arhaic, a fost pictat un zodiac, folosindu-se simboluri grecești. Cel mai important aspect al zodiacului constă în faptul că descrie harta cerului așa cum arăta ea într-o perioadă foarte veche de timp. Ținându-se seama de precesia echinocțiilor, simbolurile indică o hartă a cerului veche de 3,5 ani cosmici. Fără a ne lăsa influențați de simbolurile grecești folosite în pictarea Zodiacului, ne putem întreba ce evenimente importante au avut loc acum 3,5 ani cosmici, astfel încât vechii egipteni să le fi immortalizat într-o hartă a cerului.

Miturile egiptenilor afirmă la rândul lor că istoria Egiptului se pierde în negura timpurilor. Ele mai afirmă că, înainte de domnia lui Menes, cu multe mii de ani în urmă, pierdută într-un trecut neguros, a existat o epocă despre care, chiar și în perioada dinastică, nu se mai știau prea multe lucruri. Această epocă a primit un nume foarte sugestiv: *Tep Zepi*, în traducere *Prima Oară*.

Unul dintre înțelepții Egiptului a fost preotul Manethon, cunoscut și sub numele Manetho din Sebnytos, care a trăit în secolul al III-lea înainte de Iisus Hristos, pe timpul regilor Ptolemei; acesta afirma, la timpul său, că înainte de epoca lui Menes, au domnit trei mari

dinastii de zei. Aceste dinastii erau formate din trei mari Enneade sau serii de zei, care l-au avut ca strămoș pe Ra. Istoricul modern A. Monet, studiind Textele Piramidelor, a dedus că dinastiile menționate de Manethon erau formate din trei cupluri sau familii de zei. Primul cuplu a fost format din Șu, zeul atmosferei și din soția sa Tefnut. Al doilea cuplu a fost format din Geb, zeul pământului și din Nut, zeița cerului. Al treilea cuplu a fost format din două familii: Osiris și Isis, Seth și Nephtis. În capul listei stă însă zeul Ptah sau una dintre manifestările sale, Atum sau Ra. Ultimul faraon de neam zeiesc a fost Horus, fiul lui Osiris. La sfârșitul domniei sale, Tep Zepi a luat sfârșit. (18)

Vechile scrieri egiptene afirmă la unison că toate marile invenții și descoperiri ale umanității au fost instituite în Tep Zepi. Științele, arhitectura, scrierea, meșteșugurile, artele magice și înțelepciunea ezoterică (save sau sofe) au fost oferite oamenilor de către zei, înainte ca aceștia să părăsească lumea oamenilor. Totuși, după plecarea zeilor, Tep Zepi nu a dispărut, ci a continuat să persiste în memoria colectivă, ca sumă a modelelor care trebuie imitate. Vechii mitografi egipteni afirmă la unison că Tep Zepi trebuie reactualizat continuu prin ritualurile din temple. Toată cultura vechilor egipteni, începând de la unificarea realizată de Menes și până în epoca de sfârșit a civilizației egiptene, a căutat să perpetueze moștenirea primei epoci, Tep Zepi.

Istoriografia modernă este surprinsă de “imobilismul” culturii egiptene care, timp de mii de ani, a rămas neschimbată. Acest fapt, departe de a constitui o surpriză, este absolut firesc, dacă ne gândim că ceea ce a fost creat și format la începuturi, în Tep Zepi, a fost considerat perfect, întrucât a fost instituit de zei. În acest context, Mircea Eliade afirma că “fixitatea formelor hieratice, repetiția gesturilor și a isprăvilor realizate în decursul timpului sunt

consecința logică a teologiei care considera ordinea cosmică drept ordine divină și care se străduia să mențină intactă prima ordine care era divină”. (13)

Ceea ce s-a întâmplat după ce zeii cu chipuri de oameni au părăsit lumea oamenilor, nu poate fi cunoscut cu precizie, dar efectele acelei plecări au fost semnificative. Vechile papirusuri menționează lupta dusă de o parte a oamenilor împotriva zeilor. Există însă și tradiții arhaice care amintesc despre o conflagrație între antizei sau demoni și zei. Cu toate că au părăsit lumea oamenilor, zeii au continuat să-i influențeze pe oameni. Legătura dintre oameni și zei n-a fost ruptă definitiv, întrucât oamenii au construit temple gigantice, pentru ca zeii să aibă o punte de legătură cu lumea oamenilor.

În Tep Zepi, a avut loc și evenimentul de maximă importanță al încarnării lui Osiris, care poate fi considerat zeul civilizator al poporului egiptean. Mitul lui Osiris se constituie a fi cheia de boltă a înțelegerii vechii concepții ezoterice egiptene.

☞ Osiris ☜

Vechile scrieri egiptene, coroborate cu informațiile furnizate de înțelepții greci care au intrat în contact cu cultura și cu spiritualitatea egiptenilor, au lăsat să se înțeleagă că la începutul istoriei egiptene a avut loc încarnarea lui Osiris, zeul civilizator al poporului egiptean.

Din punct de vedere etimologic, numele Osiris este forma greacă a denumirii copte *Usire*, în egipteană *Wsjr* (limba egipteană veche, la fel ca limba ebraică, nu avea vocale), care însemna, după cum ne asigură Constantin Daniel, “*loc al ochiului*” sau, ca hipocoristic, care avea sensul de “*bucurie a ochilor mei*”. Popular, mai însemna

“*tăria ochilor*”, cu sens de “*tron de domnie*”. Referindu-se la Osiris, textele cele mai vechi foloseau un epitet foarte rar: *Unnefer*, adică “*Ființa cea veșnic bună*”. (16)

Despre Osiris, scriitorul antic Diodor din Sicilia afirma că Osiris i-a determinat pe oameni să se lepede de obiceiul de a se mânca între ei, după ce soția sa Isis le-a descoperit folosința orzului și a grâului. Mai înainte, aceste plante creșteau în Egipt fără a fi cultivate, amestecându-se printre buruieni. Osiris, mai afirmă Diodor din Sicilia, “a născocit cultura plantelor și, drept urmare, deprinderea unei hrane noi și plăcute, ceea ce i-a făcut pe oameni să părăsească moravurile sălbatice de a se ucide între ei”. Lui Osiris, Diodor din Sicilia îi mai atribuie descoperirea viței de vie, întemeierea Thebei, producerea uneltelor agricole și a armelor de vânatoare. Diodor din Sicilia afirmă că Osiris a trăit cu zece mii sau chiar cu douăzeci și trei de mii de ani înainte de domnia lui Alexandru Macedon. Lui Osiris, mai spune Diodor, unii îi spun Serapis, alții Dyonissos, alții Pluton și alții Zeus. (32)

Epopoea lui Osiris a fost descrisă cel mai complet de scriitorul grec Plutarhos, într-o celebră scriere care a străbătut timpurile până la noi: *De Iside et de Osiride*. Plutarhos, filosof și biograf grec, care a trăit între anii 46 și 127 după Iisus Hristos, a fost inițiat, împreună cu soția sa, în Misterele lui Isis. (15)

Mitul lui Osiris transcris de Plutarhos are la bază mai multe izvoare antice egiptene, dar a fost construit după criteriile proprii. Este cunoscut obiceiul scriitorilor greci de a heleniza și de a identifica zeii străini cu proprii lor zei. Plutarhos nu face excepție de la regulă, folosind de multe ori ambele denumiri. “Se spune, scrie Plutarhos în *De Iside et Osiride*, că Rheia sau Nut - zeița cerului la egipteni - a avut legături secrete cu Cronos, adică cu Geb - zeul pământului”.

Atunci Soarele, Ra, a băgat de seamă și a rostit un blestem împotriva ei: “Fie ca ea să nu poată naște nici în răstimpul unei luni, nici în al unui an”. Dar stăpânul calendarului, zeul Hermes, Thoth la egipteni, fiind îndrăgostit de zeiță, a jucat zaruri cu Luna și i-a răpit a șaptezeci și doua parte a fiecăreia din toate zilele ei de lumină. Din suma lor, el a alcătuit cinci zile pe care le-a adăugat celorlalte trei sute șazeci, câte avea anul atunci. Într-una din aceste zile, zeița Nut a putut să nască fără a fi atinsă de blestemul lui Ra. Egiptenii, spune Plutarhos, numesc și astăzi “epgomene” sau adiționale cele cinci zile, și în cuprinsul lor sărbătoresc aniversarea nașterii zeilor.

Acest amănunt referitor la durata anului are o semnificație specială, care demonstrează că mitul narat de Plutarhos ascunde multe taine. Anul, înainte de nașterea lui Osiris avea trei sute șazeci de zile. Numai după această epocă, datorită intervenției zeului Thoth, care la egipteni era stăpânul calendarului și în același timp zeul Lunii, anului i s-au mai adăugat cele cinci zile epegomene. În prima din cele cinci zile epegomene s-a născut Osiris. În a doua zi a epegomenelor s-a născut zeul Arueris, “care este socotit a fi Apollon și pe care unii îl numesc Horus”, spune Plutarhos. În a treia zi a venit pe lume Seth sau Typhon, “nu la soroc și pe cale obișnuită, ci fășnind direct din pântecul mamei pe care-l deschisese sfâșindu-l cu o puternică lovitură”. În a patra zi s-a născut zeița Isis, în mijlocul mlaștinilor, iar în a cincea zi s-a născut zeița Nephtis, pe care unii, după cum ne informează Plutarhos, o mai numesc Aphrodite, iar alții Nike - Victoria. Osiris și Horus au avut Soarele drept tată, Isis a fost fiica lui Thoth, iar Seth și Nephtis au fost zămislite de Cronos. Seth a luat-o de soție pe Nephtis. Isis și Osiris, îndrăgostiți unul de altul, “se uniseră la sânul maicii lor, mai înainte chiar de a se fi născut”. (15)

După ce a luat domnia, Osiris “i-a smuls pe egipteni din traiul lor primitiv, i-a făcut să cunoască roadele pământului, le-a dat legi și i-a învățat să-i respecte pe zei. Mai târziu, el a străbătut pământul spre a-i civiliza pe oameni. În demersurile sale, Osiris nu avea nevoie să facă uz de forța armelor: el atrăgea oamenii prin forța rațiunii și, mai ales, “fermecându-i cu cântece și cu toate mijloacele muzicii”. Iată de ce, mai spune Plutarhos, grecii cred că “Osirs este un zeu totuna cu Dionyssos. Dar în al douăzeci și optulea an de domnie al lui Osiris, “în ziua a șaptesprezecea din luna Athyr, cea în care Soarele trece prin semnul Scorpionului, Seth i-a întins o capcană lui Osiris”. Printr-un vicleșug, Seth l-a ucis și apoi l-a închis pe Osiris într-o ladă, pe care a lăsat-o în voia valurilor Nilului. Isis, soția lui Osiris, aflând vestea, a început să-și caute soțul mort. Ea a aflat că Osiris avusese un copil cu Nephtis, sora ei, pe care acesta, din greșală, o confundase cu ea. Isis a găsit copilul pe care Nephtis, de frica lui Seth, îl părăsise și a luat asupra ei povara de a-l crește și hrăni. “Copilul, răspunzând la numele de Anubis, a devenit paznicul și păzitorul ei. Se zice că e însărcinat cu paza zeilor, așa cum câinii sunt paznicii oamenilor”, scrie Plutarhos. (15)

Isis a mai aflat că lada în care zace trupul lui Osiris a fost adusă de apa mării la țărm, în apropierea orașului Byblos. Acolo, valurile împinseseră lada la poalele unui tamarisc care, crescând vertiginos, cuprinsese lada în strânsoare, ascunzând-o în interiorul tulpinii sale. Regele țării aceleia, fermecat de creșterea tufei de tamarisc, porunci să i se taie tulpina ce închidea în ea lada cu trupul lui Osiris și să i se cioplească din ea un stâlp pentru reazemul acoperișului palatului său. Sub înfățișare de slujnică, Isis a ajuns în preajma palatului și a convins-o pe regină să-i dea voie să-i alăpteze pruncul. Isis alăpta pruncul regal vârându-

i degetul în gură. “Noaptea ea ardea ceea ce era muritor în trupul său”, spune Plutarhos, referindu-se la un ritual inițiativ asemănător cu cel din misterele de la Eleusis. Aceast ritual a continuat până în momentul în care regina, apucându-se într-o zi să o pândească pe noua slujnică, a izbucnit în țipete văzând cum îi arde copilașul. Prin acest act, regina i-a răpit copilașului privilegiul nemuririi. Atunci Isis și-a dezvăluit adevărata identitate, s-a dat în vileag ca zeiță și a cerut stâlpul care susținea acoperișul. Acolo, zeița a descoperit lada în care era pus Osiris.

Reîntoarsă pe pământurile natale, Isis a ascuns trupul lui Osiris într-un loc dosnic din Delta Nilului. Dar Seth, în timp ce vâna la lumina Lunii, a găsit trupul, l-a recunoscut, și l-a tăiat în paisprezece bucăți, pe care le-a împărțiat peste tot. Înștiințată de tragedie, Isis a pornit în căutarea fragmentelor lui Osiris, le-a găsit pe toate, în afara mădularului bărbătesc care, aruncat în apele Nilului de Seth, fusese mâncat de pești. Ca să înlocuiască mădularul, Isis a făcut o plămadă aidoma și astfel “zeița consacră acel Phallos pe care egiptenii îl sărbătoresc și azi”, spune Plutarhos.

Alte versiuni ale mitului afirmă că Isis, mare magiciană, s-a lăsat fecundată de Osiris mort și l-a născut pe Horus. Mai târziu, “întorcându-se din infern, Osiris a început să-l călească și să-l pregătească pentru luptă pe Horus - fiul său”. Horus urma să-l înfrunte pe Seth, ucigașul tatălui său. Lupta dintre Horus și Seth a durat multe zile și s-a sfârșit cu înfrângerea ucigașului lui Osiris. Adus ulterior în fața lui Isis, zeița nu l-a sortit pieirii pe Seth, ci l-a dezlegat și i-a redat libertatea. Unele texte egiptene afirmă că Seth a fost pedepsit de consiliul zeilor să-l poarte pe Osiris, sub forma unei bărci, pe tot restul vieții sale. (15)

Aceasta a fost *saga* lui Osiris, povestită de Plutarhos. Consecințele acestei epopei petrecute la începutul istoriei au

fost semnificative pentru destinul ulterior al egiptenilor. Osiris, sub ipostaza de conducător ancestral al poporului egiptean, de erou civilizator, a reprezentat, milenii de-a rândul, un far călăuzitor pentru poporul egiptean. Efortul său civilizator din Tep Zepi, a reprezentat axul care a centrat și fundamentat istoria poporului egiptean.

Mitul lui Osiris a fermecat nenumărate generații de egipteni, fiind recitat în temple și reprezentat scenic la toate marile sărbători religioase. Publicul egiptean aclama victoria lui Osiris, Horus și Isis împotriva potrivnicului Seth.

☞ Piromis, spiritele morților ☞

Dacă ar fi să ne luăm după simbolismul zodiacului pictat pe pereții templului Zeiței Hathor de la Dendera, perioada denumită Tep Zepi s-a încheiat acum aproximativ 12000 de ani.

În această perioadă de timp, desemnată de vechii egipteni prin expresia Tep Zepi, pe pământ s-au manifestat “zeii cu chipuri umane”, despre care vechile scrieri afirmă că au domnit asupra oamenilor.

Ultimul dintre zeii cu chipuri de oameni a fost, în opinia vechilor mitografi Horus, fiul lui Osiris, pe care grecii l-au identificat cu zeul Apollo. Horus, după ce l-a răsturnat de la putere pe Typhon, a fost cel din urmă zeu domnitor al Egiptului. După plecarea zeilor cu chipuri de oameni a venit însă timpul oamenilor să-și ia soarta în propriile lor mâini și să se conducă singuri.

Dintre învățații greci care au vizitat Egiptul în epoca târzie a civilizației egiptene, Herodot (484 - 425 înainte de Iisus Hristos; originar din Halicarnas) pare să fi fost cel mai bine informat. Desigur, chiar și afirmațiile “părintelui istoriei” trebuie cercetate cu precauție întrucât, de multe ori,

datorită unor conjuncturi obiective sau subiective ce țin de mentalitatea unei epoci, chiar și în scrierile sale s-au strecurat multe exagerări și informații eronate. Nu trebuie confundate scrierile antice cu reportajele moderne, care caută să descrie cât mai obiectiv evenimentele observate.

De altfel, Herodot însuși atrăgea atenția cititorilor săi asupra evenimentelor preluate “din auzite”, distingându-le de cele observate în mod direct. Vechii greci desemnau prin termenul “autopsia” posibilitatea de a cerceta evenimentele la fața locului, în mod direct. Totuși, cu toate inexactitățile inerente, “Istoriile” lui Herodot constituie mărturia cea mai veridică și, în același timp, cea mai des folosită de către exegeții moderni, cu privire la realitățile Egiptului secolului al patrulea înainte de Iisus Hristos.

Astfel, Herodot relatează în *Istoriile* sale cum, fiind aflat în Egipt, preoții i-au arătat într-un templu trei sute patruzeci și cinci de statui de lemn ale unor conducători, care s-au succedat neîntrerupt de-a lungul timpului. “Fiecare dintre coloși - scria Herodot - înfățișează un piromis născut dintr-un alt piromis, și ei mi-au arătat până la trei sute patruzeci și cinci de coloși, fiecare piromis născut dintr-un alt piromis, fără să le fi legat prin obârșie de vreun zeu sau erou. Prin urmare, îmi dovediră preoții, toți aceia pe care-i înfățișau aceste statui erau oameni, foarte departe de a fi fost zei. Dar înainte de acești bărbați, peste Egipt domniseră într-adevăr zeii, trăind împreună cu oamenii; unul dintre zei ținea totdeauna puterea în mână”. (44)

Piromis, comentează mai departe Herodot, înseamnă în egiptean “om bun și de ispravă”. Acești piromis au fost așadar oameni care s-au succedat după domniile îndelungate ale zeilor cu chipuri umane. “Tot ce am scris aici, mai spune Herodot, sunt povestiri auzite chiar din gura egiptenilor”. Preoții egipteni - scrie Herodot în Cartea a

doua a *Istoriilor* sale - i-au spus că “de la primul lor rege până la acest preot al lui Hephaistos - care a domnit cel din urmă - sunt trei sute patruzeci și una de generații, și că în acest răstimp au fost tot atâția mari preoți și regi. Trei sute de generații fac zece mii de ani; căci trei generații fac o sută de ani. Cele patruzeci și una de generații care au trecut peste trei sute fac o mie trei sute patruzeci de ani. În toți acești unsprezece mii trei sute patruzeci de ani nu s-a arătat - spuneau ei - nici un zeu cu chip de om; dar nici mai înainte vreme, nici după aceea, în timpul celorlați regi care au domnit peste Egipt, nu s-a mai ivit așa ceva. În acest răstimp, ziceau ei, Soarele a răsărit de patru ori altfel decât de obicei - de două ori a răsărit acolo unde asfințește acuma și tot de două ori a apus acolo unde răsare.” (44)

Se poate deduce din cele spuse de Herodot că “zeii cu chipuri de oameni” au domnit efectiv pe pământ într-o epocă îndepărtată, în ceea ce egiptenii desemnau prin expresia *Tep Zepi*, conducându-i pe oameni. Oricum, domnia îndelungată a zeilor se încheiase cu cel puțin 11340 de ani înainte de vizita lui Herodot în Egipt. În răstimpul celor 11340 de ani, peste Țara Egiptului, domniseră numai regi umani.

Aceste afirmații ale lui Herodot au fost susținute și de Diodor din Sicilia care povestește următoarele: “Unii dintre cei care au scris despre mitologie ne povestesc că mai întâi au domnit în Egipt, vreme de aproape optzeci de mii de ani, zeii și eroii; Horus, fiul lui Isis, a fost cel din urmă rege de neam zeiesc. Apoi Țara Egiptului a fost cârmuită doar de regi ce se trăgeau din neam omenesc vreme de aproape cinci mii de ani, până la cea de-a CLXXC-a Olimpiadă, când ne-am dus și noi în Egipt, și când acolo domnea Ptolemeu, cel supranumit Noul Dionysos. După ce s-a sfârșit domnia zeilor, spune mai departe Diodor, cel dintâi rege al Egiptului, așa cum ne spune legenda, a fost Menes”. (24)

Un alt mare istoric al antichității, care a avut un cuvânt greu de spus cu privire la istoria străveche a egiptenilor, a fost preotul și eruditul egiptean Manethon (Manetho), care a trăit pe timpul faraonilor Ptolemei (secolul al III-lea înainte de Iisus Hristos). Manethon, în egipteană *Ma-n-thoth*, originar din orașul Sebennytos, a scris în limba greacă o lucrare, astăzi pierdută, numită *Aegyptiaca* (Istoria Egiptului) din care s-au mai păstrat câteva fragmente și câteva liste de faraoni. În unul din fragmentele păstrate din *Aegyptiaca*, Manethon afirma că “primul om din Egipt a fost Hephaistos, adică Ptah, renumit printre egipteni ca descoperitorul focului. Fiul său, Helios, adică Ra, a fost urmat de Sosis, apoi i-au succedat pe rând Cronos, Osiris, Typhon - fratele lui Osiris - și la urmă Horus, fiul lui Osiris și al lui Isis. Aceștia au fost primii care au deținut puterea în Egipt. Astfel, domnia a trecut de la unul la altul într-o succesiune neîntreruptă timp de 13900 de ani, până la Bydis. După zei au domnit semizeii timp de 1255 de ani și în afară de aceștia, un alt șir de regi au deținut stăpânirea timp de 1817 ani. Apoi au mai venit treizeci de regi din Memphis care au domnit 1790 de ani și încă alți regi din această domnie, pentru 350 de ani, apoi a durat domnia spiritelor morților pentru 5813 ani”. (15)

Se poate remarca că informațiile furnizate de istoricii antichității concordă, cel puțin în linii mari. Dacă am uita pentru moment informațiile furnizate de egiptologia modernă și am avea în față numai datele furnizate de vechii doxografi și logografi, istoria străveche a Egiptului ar arăta astfel: Tep Zepi și domnia zeilor cu chipuri de oameni a luat sfârșit în jurul anului 11500 sau 11900 înainte de Iisus Hristos. După aceea, pe teritoriul Egiptului nu au mai trăit zei cu chipuri de oameni. După apusul erei Tep Zepi, locul zeilor a fost luat de semizeii pentru 1225 de ani.

Semizeii, identificați uneori cu eroii, erau făpturi jumătate oameni, jumătate zei, care s-au născut din unirea dintre zei și oameni. Toate marile mituri ale antichității amintesc despre existența semizeilor. Bunăoară, în miturile grecești narate de Homer și de Hesiod, un spațiu amplu este acordat existenței semizeilor. Este suficient de menționat că marii războinici care au participat la războiul troian au făcut parte din spița semizeilor. Și eroul celei mai cunoscute epopei sumeriene, Ghilgameș, cel care a plecat în căutarea nemuririi, a făcut parte din rasa, destul de puțin numeroasă, a semizeilor. Deși puțini ca număr, semizeii au continuat opera de civilizare a oamenilor. De altfel, vechile mituri afirmă la unison că cele mai mari fapte de vitejie au fost săvârșite de semizeii și de eroi.

A venit însă o vreme în care semizeii și eroii au dispărut din lumea oamenilor, transferându-se, așa cum afirmă majoritatea scrierilor antichității, în Insulele preafiericite, la “capătul pământului”. Se pare că au rămas acolo o lungă perioadă de timp, din moment ce unul din marii “văzători” ai timpurilor moderne, Dante Alighieri, tot acolo i-a întâlnit în voiajul său inițiativ.

În ecuația, până la un punct destul de simplă, a succesiunii neîntrerupte de la dinastiile zeiești la regii umani, istoricul egiptean Manethon a introdus o mare necunoscută: “spiritele morților”. În *Aegyptiaca*, Manethon afirmă că epoca în care au domnit spiritele morților a durat nu mai puțin de 5813 ani.

Credința în existența spiritelor morților nu era un fapt atât de neobișnuit la vechii egipteni, cum nu este nici în zilele noastre. Dimpotrivă, pentru vechii egipteni, contactul cu spiritele morților era un fapt banal, avându-se în vedere că necromanția și spiritismul se practicau în mod curent. Pentru vechii egipteni, distanța dintre lumea de dincolo,

lumea morților, și lumea de aici era ne semnificativă. Cu toate acestea, afirmația că spiritele morților s-au implicat în lumea oamenilor, domnind efectiv asupra poporului egiptean, este de-a dreptul stupefiantă. Dacă această domnie îndelungată ar fi fost situată cronologic în timpurile nebuloase ale epocii Tep Zepi, când zeii s-au încarnat sub forme umane, poate n-ar fi fost chiar atât de surprinzător. Dar Manethon afirmă explicit că domnia spiritelor morților s-a desfășurat, cronologic, după epoca în care au domnit regii umani sau că, cel puțin, a fost contemporană cu ea.

Această afirmație insolită a lui Manethon, departe de a fi o toană a unui bătrân nebun sau o afirmație gratuită, constituie însă un mister profund. Este evident că termenul de “spirite ale morților” a fost folosit de Manethon pentru a desemna unele duhuri decorporate ale unor faraoni sau mari demnitari defuncți, care, după moarte, se manifestau ca fantome; despre aceste duhuri decorporate se poate afirma, din punctul de vedere al concepției spiritualist- ezoterice, că au fost legate de pământ și de lumea fizică prin procedeul magic al mumificării. De altfel, procedeul mumificării a avut drept scop principal păstrarea legăturii defunctului cu lumea fizică și formarea unei fantome eterice. Egiptenii cunoșteau bine acest fapt, din moment ce desemnau prin termenul *Khaibit* tocmai acea fantomă eterică, prin care un om, după moarte, poate acționa în lumea fizică. Khaibit-ul, după vechile scrieri magice egiptene, era o fantomă semieterică sau, oarecum, semimaterială, întrucât avea drept suport Ka-ul, corpul eteric propriu-zis. Omul, în mod natural, nu posedă un Khaibit. Acesta era “formatat” după moarte de preoți prin procedeul mumificării.

Dacă Manethon a avut dreptate, semnaland un fapt real, și dacă ipoteza de lucru stă în picioare, atunci istoria Egiptului, cea vehiculată în cărțile de istorie, ar trebui

revizuită aproape integral. Dacă au existat ființe omenești decorporate, adică duhuri ale unor faraoni sau înalți demnitari, laici sau religioși, capabile, datorită mumificării, să se manifeste prin Khaibit, ca fantome eterice, atunci ar trebui reformulat tot ce știm astăzi despre vechii egipteni.

Manethon, care a deținut funcția de mare preot în templul de la Heliopolis, unde exista o mare școală ezoterică, trebuie să fi avut la îndemână surse foarte serioase pentru a se documenta și a pentru a face astfel de afirmații. Probabil că știa mult mai multe amănunte despre aceste spirite ale morților decât a comunicat în scris. Este la fel de probabil ca scrierea sa în limba greacă, *Aegyptiaca*, să fi conținut mult mai multe informații cu privire la acest subiect. Păcat că *Aegyptiaca* s-a pierdut, la fel ca atâtea alte scrieri importante ale antichității. Sau poate că nu s-a pierdut, caz în care Robert Charoux avea perfectă dreptate, atunci când afirma că istoria lumii este cenzurată de conjurații puternice...

În zile noastre, scriitorul W. Raymond Drake, adept al concepției paleoastronautice, a lansat ipoteza că spiritele morților despre care vorbea Manethon, erau, de fapt, extraterestri. Poate că mentalitatea modernă acceptă mai ușor existența extraterestrilor decât pe cea a spiritelor morților, dar litera și mai ales spiritul vechilor scrieri egiptene ne îndrituiesc să credem că Manethon nu a avut în vedere ființe extraterestre atunci când a amintit despre spiritele morților. Nu de altceva, dar cunoașterea vechilor egipteni cu privire la lumea de dincolo sau cu privire la folosirea magiei în astfel de scopuri era mult mai vastă decât se crede astăzi.

Vechii inițiați sau sacerdoți ai antichității, cei de talia lui Manethon, știau cu siguranță ce spun atunci când afirmau că Egiptul a fost condus, mii de ani, de spiritele morților. Ei

erau în deplină cunoștință de cauză, specificând că este vorba despre spiritele defuncților, adică ale unor persoane care au murit, și nu despre spiritele unor entități vii. Căci, nu-i așa, un extraterestru nu poate fi decât viu, indiferent ce formă fizică ar avea...

Vechii sacerdoți, mult mai versați în ceea ce privește aspectele ascunse - oculte, ezoterice sau ortoexistențiale - ale cosmosului decât contemporanii noștri, puteau face destul de ușor distincție între spiritul unui defunct care se manifesta prin Khaibit și o entitate vie. Pe de altă parte, spiritul unui defunct, capabil să se manifeste ca o fantomă eterică, reprezenta o forță redutabilă, în fața căreia nici cel mai puternic magician sau vrăjitor modern nu s-ar simți în largul său. În acest context, devine destul de limpede faptul că legendele referitoare la entități necorporale care încă dau târcoale mormintelor din Valea Regilor sau care se referă la blestemul faraonilor, nu sunt, nici ele, scorneli ale lui Manethon sau ale vreunui exaltat dornic de senzațional.

În ultima parte a istoriei civilizației egiptene, locul zeilor, semizeilor, eroilor și spiritelor morților a fost luat, așa cum era și firesc, de regii umani. Scrierile egiptene afirmă că, începând de la un anumit moment istoric, cei care aveau să devină conducătorii poporului egiptean au fost inițiați direct de către zei. De aceea, ei au fost declarați ca fiind “fii ai zeilor”.

Privită din această perspectivă, începutul “oficial” al istoriei Egiptului, marcat de marea unificare realizată de Menes între anii 3200 și 3100 înainte de Iisus Hristos, nu reprezintă un început absolut, ci numai începutul unui ciclu.

PROLOG ÎN CER

☞ **Panta plere theon: “totul este plin de zei”** ☞

Unul din marii înțelepți ai grecilor, care a fost inițiat în templele egiptene, a fost filosoful grec Thales din Milet. El a trăit în secolul al șaselea înainte de Iisus Hristos. Lui Thales i-a rămas celebră o maximă, care reflectă cum nu se poate mai bine concepția vechilor egipteni: *panta plere theon* - “totul este plin de zei”. (69)

Această maximă a lui Thales a stârnit vii controverse printre istorici, care nu au putut împăca “materialismul” atribuit lui Thales cu panteismul rezultat din această maximă celebră. Materialismul presupus al lui Thales rezulta din faptul că el considera că la originea lumii se află elementul apă, care, desigur, este un element material. De fapt, Thales, tributar învățăturilor asimilate în perioada de tinerețe, când a frecventat templele egiptene, a tradus prin “apă” termenul egiptean *Nun* - hieroglifa NW - care desemna *apele primordiale* sau, mai precis, starea cosmosului dinaintea creației. Apa lui Thales, după cum lesne se poate remarca, nu are nimic de-a face cu elementul material apă.

Într-adevăr, așa cum remarca Thales, pentru vechii egipteni, zeii se aflau peste tot: *panta plere theon*, “totul este plin de zei”, iar acest aspect important reprezintă una din ideile fundamentale ale străvechii *save, sofe* sau *sophia*.

Termenul de *zeu* se scria inițial printr-o hieroglifă care desemna un steag sau mai exact un baston învelit într-o pânză. Pentru inițiații egipteni de odinioară, bastonul zeului era singurul punct de orientare într-o lume căreia nu îi descoperiseră încă secretele. Bastonul zeului reprezenta, pentru ei, intruziunea sacrului în lume, devenind axul sacru - *axis mundi* - prin care avea loc unirea cerului cu pământul.

Deși, inițial, bastonul zeului a reprezentat axul lumii - *axis mundi* -, mai târziu, de-a lungul secolelor, acest simbol arhaic a căpătat o semnificație ușor diferită, devenind un simbol folosit de toate popoarele: drapelul național. Reprezentarea zeului printr-un steag s-a păstrat de-a lungul întregii istorii a poporului egiptean. Toate templele egiptene aveau steaguri fixate pe piloni uriași, care fluturau în bătaia vântului, înștiințând pe oricine, de departe, că acolo zeii se manifestă în lumea oamenilor. Ulterior, termenul de zeu a început să fie desemnat prin hieroglifa “**n t r**”. (16)

Vechile scrieri egiptene afirmă că zeii se pot exprima prin pietre, plante sau animale, prin obiecte fabricate de oameni - obeliscuri sau statui. În general, inițiații erau considerați canale de manifestare ale zeilor. Faraonul era cel mai în măsură să constituie un canal prin care zeii se puteau manifesta pe pământ. Preoții de diferite categorii, în special preoții *web*, adică “cei puri”, profeții sau preoții “văzători” - exista chiar un grad preoțesc numit în traducere aproximativă “cel mai mare dintre văzători” - erau, și ei, persoane capabile să intre în legătură cu lumea zeilor. Ei deveneau canale, medii sau sedii - astăzi ar primi numele de mediumi sau contactori - prin care vorbeau zeii.

Astăzi se crede că vechii egipteni venerau stâncile, pietrele, copacii, plantele sau animale, pe care le considerau a fi zei. Totuși, plantele și animalele, stâncile sau arborii, statuile, obeliscurile sau obiectele de cult, nu erau

considerate zei încarnați, ci doar suporturi materiale pentru sufletele zeilor. Egiptenii considerau că, pentru a lua contact cu lumea terestră, zeii se fixează în obiecte materiale. Obiectele, desigur, nu constituiau nimic în sine, dar erauenerate în măsura în care deveneau suporturile temporare ale zeilor. Este posibil ca, în epocile tardive, unii credincioși mai zeloși să fi zeificat și adorat animale sau plante, bucăți de piatră sau trunchiuri de copaci, dar aceasta nu reprezenta o concepție generală.

Inițiații, mitografiile și sacerdoții egipteni considerau că prezența zeilor trebuia reactualizată continuu în cadrul cultului din temple. Dacă respectivul cult nu era îndeplinit în modul prescris, atunci zeii încetau să se manifeste în lumea terestră, relațiile cer-pământ erau rupte, iar întreaga existență a cosmosului era pusă în pericol. “Forțele întunericului”, spuneau vechii inițiați egipteni, abia așteptă să “devoreze” cosmosul și să-l readucă la starea de haos.

Încă de la debutul epocii “istorice”, ce a început în jurul anului 3200 înainte de Iisus Hristos, locul Ființei Supreme, Dumnezeu, a fost ocupat, *ca substitut*, de zeul Ptah. Numele zeului Ptah a rămas legat, în conștiința vechilor egipteni, de întemeierea orașului Memphis și de numele primului faraon istoric, Menes.

Egiptenii i-au atribuit lui Ptah rolul de cosmocreator. Vechile papyrusuri afirmă că zeul Ptah a creat mai întâi în inima sa, acolo unde, după vechii egipteni, este sediul gândirii; apoi a creat prin limbă, adică prin intermediul cuvântului. Creația lui Ptah a fost, așadar, un act magic.

Ptah nu era reprezentat ca fetiș, precum alți zei egipteni, ci sub formă omenească. El era reprezentat printr-un bărbat cu capul complet ras, cu barba lungă și cu toiagul de conducător în mână. Trupul lui era abia schițat. Boul Apis era considerat de vechii egipteni ca fiind ca suportul

material al sufletului Ba al lui Ptah. Ptah era numit “Stăpânul anilor” și “Cel veșnic”. Ptah, considerat de vechii egipteni demiurg sau cosmocreator, nu guverna efectiv asupra cosmosului, ci, la fel ca în orice monarhie de drept divin, doar domnea. Cei care guvernau cosmosul erau ceilalți zei ai panteonului, pe care teologia egipteană i-a considerat ca fiind ajutoare, ipostaze sau aspecte subordonate ale lui Ptah. Ptah a devenit ulterior patronul olarilor și al meșteșugarilor pentru că, la fel ca și aceștia, a creat cu “mâinile sale” forme, chipuri sau construcții. De aceea, reprezentarea predilectă a lui Ptah îl arată lucrând la roata olarului. Ptah este cel care a conceput planurile tuturor construcțiilor. La vechii greci, Ptah a primit numele de Hephaistos, iar la romani cel de Vulcan. Totuși, mitologiile grecilor și romanilor n-au preluat și caracterul de cosmocreator al lui Ptah, păstrând numai caracterul de artifex - de creator de bunuri. (16)

Treptat, Ptah a căpătat caracteristicile unui “deus otiosus” (zeu retras din lume), iar locul lui în conștiința religioasă a vechilor egipteni a fost luat de Ra, zeul al cărui aspect vizibil era Soarele. Ra era o figură zeiască mai “tânără”, mai dinamică și mai apropiată de nevoile cotidiene. Ra - și nu Re - citit de vechii egipteni, după câte se pare, Ria sau Rija, era numele stăpânului Soarelui, adică al Puterii spirituale care guvernează Soarele (16).

S-a afirmat de multe ori că vechii egipteni venerau aștrii, Luna sau Soarele, ceea ce este destul de departe de adevăr. Vechii egipteni nu venerau Soarele fizic, cel pe care-l admirau zilnic pe cer, ci Puterea cosmică, “geniul planetar” cum spun astrologii, care guverna astrul zilei. Ra era de fapt “ochiul” Stăpânului cerului. Pentru vechii egipteni, fiecare aspect al Soarelui era reprezentat printr-o altă zeităte. Fiecărui ceas al zilei, deci fiecare aspect al

Soarelui pe parcursul unei zile, îi corespundea o zeitare diferită. Aceste denumiri diferite erau înțelese ca aspecte, ipostaze și determinații diferite ale Stăpânului Soarelui.

Este demn de remarcat că această concepție este cel puțin până la punct confirmată de unii contactori moderni, care, în urma practicării meditației și contemplației asupra astrului zilei, afirmă că drumul Soarelui pe cer este însoțit de un fel de sunet sau de o melodie. Fiecărui “ceas” al zilei, fiecărui moment al traseului ceresc al Soarelui, îi corespunde un anumit sunet sau o anumită “melodie”.

În acest context, Textele Piramidelor vorbeau despre o entitate trinitară denumită Ra-Harachte-Atum, care reunea cele trei aspecte principale ale lui Ra: Ra al răsăritului, Ra al amiezii și Ra al apusului. Nu este însă vorba despre un naturalism naiv, așa cum consideră unii comentatori moderni, ci despre trei aspecte metafizice ale aceluiași element cosmic, care se manifestă diferit.

Miturile egiptene afirmau că zeul Ra este născut în fiecare dimineață de mama sa, zeița Nut - Cerul. La începutul fiecărei zile, Ra apare dintr-o floare de lotus, ca un copil nou născut. Instalat în barca sa solară - numită uneori “barca milioanei”, pentru că se credea că în ea locuiesc milioane de suflete fericite -, se mai afla, la loc de cinste, misterioasa prezență a zeiței Maat - Adevărul și Dreptatea. Zeița Maat era reprezentată pictografic printr-o femeie așezată, cu genunchii la piept, cu o pană înfiptă în păr sau numai printr-o pană.

Tot în barca solară se mai aflau numeroși scribi, care consemnau și îndeplineau poruncile lui Ra. Principalul scrib al lui Ra era zeul Thoth, numit Hermes de greci. Thoth îndeplinea și funcția de vizir al lui Ra, fiind cel care puneau sigiliul pe edictele sale. La stânga și la dreapta lui Ra, în barca solară, mai stăteau zeii Sia și Huh, care întrupau

Cunoașterea și Porunca. Huh era reprezentarea Cuvântului creator. Prin Cunoaștere (Sia) și prin Poruncă (Huh), cu ajutorul Adevărului și Dreptății (Maat), asistat de Thoth, scribul, Ra conducea lumea din “barca milioanelor”. (18)

Ca zeu omniprezent și omnipotent, Ra avea mai multe suflete Ka. Ka este un termen egiptean care desemnează ceea ce astăzi a primit numele de corp eteric, în timp ce Ba desemnează sufletul propriu-zis. Unele texte indică faptul că Ra avea nu mai puțin de paisprezece Ka. Fiecare Ka avea un nume, care semnifică o anumită calitate. Există un Ka al puterii, un Ka al strălucirii, un Ka al tăriei, un Ka al puterii magice etc. Aceste Ka-uri pot fi considerate calități sau caracteristici ale lui Ra, Spiritul Soarelui.

De-a lungul timpului, mulți zei de primă mărime ai Panteonului egiptean au fost identificați cu Ra. Cea mai importantă identificare a fost cu zeul Atum. Atum era considerat a fi una din ipostazele lui Ptah. Textele egiptene afirmă că “*Ra este Ptah care se manifestă ca Atum*”. Pe de altă parte, o lungă pleiadă de zeițe erau considerate soții, fiice sau mame ale lui Ra. Cea mai importantă identificare a lui Ra a fost cu zeul Osiris. Ea s-a produs pe fondul “politicii solarizării” dusă de principalele școli teologice egiptene, în special de Școala de la Heliopolis.

În Imperiul Nou, atunci când zeul Osiris a atins apogeul în conștiința religioasă a egiptenilor, preoții au realizat o grandioasă sinteză Ra-Osiris. Mircea Eliade afirmă că asocierea Ra-Osiris a reprezentat cea mai înaltă formă la care a ajuns metafizica egipteană. În timp ce Ra era zeul transcendent, Osiris era zeul imanent. Astfel, se poate vorbi despre un dublu proces, în care s-a produs osirizarea lui Ra și solarizarea lui Osiris (16).

Lăcașurile de cult ale lui Ra erau neacoperite, fiind diferite de cele ale celorlalți zei. Cel mai important templu

se găsea la Heliopolis, Orașul Soarelui. Numele egiptean al orașului era On, Heliopolis fiind numele dat de vechii greci. Acolo, templul lui Ra era așezat pe o colină, alături de piatra sacră Benben. Piatra sacră Benben, după cum afirma Constantin Daniel, pare să fi fost un meteorit de genul pietrei Kaaba de la Mecca. (16)

În celelalte temple ale lui Ra, piatra Benben era înlocuită prin obeliscuri. De regulă, obeliscurile aveau aproape șaiszeci de metri înălțime și erau aurite. Inițial, obeliscurile aveau în vârf un disc din aur, reprezentând Soarele.

☞ Hieroglifa “n t r” ☜

Așadar, inițiații vechiului Egipt erau conștienți de existența unei categorii distincte de ființe spirituale pe care le desemnau prin hieroglifa **n t r** - **zeu** -, iar vestigiile materiale ce au parvenit până în zilele noastre demonstrează cu prisosință acest aspect.

Specialiștii conectării, mitografii și inițiații vechiului Egipt nu erau naivi sau ignoranți, așa cum presupune concepția materialistă actuală, ci erau ființe suficient de mature și de avansate din punct de vedere intelectual pentru a vorbi în cunoștință de cauză atunci când se refereau la zei. Ei clasificau zeii într-o vastă organigramă, care a primit numele generic de Panteon.

Panteonul egiptean era structurat atât pe verticală, cât și pe orizontală. Fiecare zeu avea rolul său bine definit în organigramă. Într-un fel, este foarte greu de a face distincția între funcția și entitatea care o ocupă în organigramă, pentru că, de cele mai multe ori, zeul se identifica cu funcția. Fiecare zeu avea propria sa “zonă” pe care o stăpânea și propriile sale atribuții.

Zei erau constituiți în Enneade, Ogdoade sau Familii. În general, existau raporturi stricte de subordonare sau de înrudire între zei sau între familii de zei. Cea mai importantă grupare de zei, numită Ogdoadă, era cea de la Heliopolis, unul dintre orașele sacre ale egiptenilor. Ea era formată din opt mari zei. Aceștia erau, în ordine: Nun, apele primordiale sau starea nediferențiată existentă înaintea creației lumii, și soția sa Naunet; Huh, infinitul, și soția sa Hauhet; Kuk, Întunericul, și soția sa Kaiket; Ammon, zeul ascuns, și soția sa Ammanuet.

Tot în orașul Heliopolis, mai era la mare cinste o altă grupare de zei denumită Enneadă. Ea era formată din următorii zei: Atum - ca manifestare a lui Ptah -, Shu, Tefnut, Geb, Nut, Osiris, Isis, Seth și Nephtis; ulterior, a fost adăugat al zecelea membru, Horus. Unele texte l-au înlocuit pe Seth, ucigașul lui Osiris, cu Anubis sau cu Thoth. (18)

În vechiul Egipt, fiecare școală teologică, fiecare templu sau fiecare nomă - noma era o regiune administrativă, Egiptul având patruzeci și două de nome - a căutat să-și promoveze propria sa concepție teologică și proprii săi zei protectori. Fiecare zeu local avea propriul său cult și, desigur, propriile sale interese. Grija de a intra în elita puterii sacerdotale, economice și politice, de a intra în atenția faraonului și a curții regale era o ocupație permanentă a sacerdoților din micile temple de provincie, care încercau să-și propulseze zeul protector pe o orbită cât mai înaltă.

În definitiv, puterea sacerdotală era direct proporțională cu puterea economică. Cu cât creștea numărul enoriașilor, cu atât creșteau numărul și, mai ales, calitatea ofrandelor și a bunurilor donate de către mirenii bogați sau chiar de către faraoni. Cu cât creșteau bogățiile templelor, cu atât creștea implicarea sacerdoților în treburile politice și

administrative ale regiunii. De aceea, exista tendința ca fiecare zeu local, oricât de mic ar fi fost, să fie propulsat pe o poziție cât mai bună. Cu alte cuvinte, exista o permanentă tendință spre universalitate.

Spre deosebire de Grecia antică, unde exista convingerea că zeii se luptă între ei pentru supremație, în vechiul Egipt lucrurile se desfășurau în mod diferit. Teologii egipteni au stabilit dintru început raporturi de subordonare și de înrudire între zei. De fapt, relațiile de subordonare erau de cele mai multe ori relații de înrudire. Zeii sau zeițele mai mici deveneau frați, surori, soții sau fii ai zeilor mari. Este evident că operațiunile teologice ale inițiaților și sacerdoților, în special sincretismele și unificările, aveau drept scop evitarea oricăror conflicte care ar fi putut surveni, cu efecte adesea dramatice pentru viața religioasă a poporului egiptean. Pentru a se evita conflictele dintre zei și, deci, pentru a se evita conflictele dintre temple sau dintre școlile teologice, o dată cu preeminența unui zeu, consiliile sacerdotale stabileau relații de înrudire cu ceilalți zei ai Panteonului. Orice zeu mai mic avea astfel locul asigurat în templul orașului, în calitatea sa de frate, fiu, soție, “ochi”, suflet Ka sau “ipostază” a zeilor centrali.

Doi sau mai mulți zei se puteau reuni formând o entitate nouă, dotată cu calități și caracteristici noi. Totuși, chiar și în cazul în care, teologic, se reuniau doi sau mai mulți zei, fiecare dintre ei își păstra identitatea, individualitatea și determinațiile proprii. Concepțiile ezoterice egiptene afirmă că un zeu poate fi sufletul Ka sau Ba al altui zeu. Termenul Ka desemnează ceea ce astăzi a primit numele de corp eteric, în timp ce Ba desemnează sufletul. Deși fiecare zeu își păstra individualitatea și identitatea proprie, luate împreună, noile forme zeiești beneficiau de caracteristici și calități noi. Ca și cum ar fi

avut cunoștință despre teoria modernă a sistemelor, vechii egipteni erau conștienți de faptul că, prin reunirea mai multor subsisteme se realizează nu numai o însumare a caracteristicilor pe care acestea le au, ci și formarea unor caracteristici noi, inexistente anterior. Reflectându-se în anumite suporturi materiale, puterea spirituală a unui zeu nu se diminuea și nu se epuiza. În oricâte locuri ar fi fost “împărțit”, în oricâte statui, fetișuri sau ființe s-ar fi reflectat, esența zeului rămânea unică, indivizibilă și neîmpărțibilă. Un zeu se putea manifesta în mai multe locuri deodată. Pentru vechii egipteni exista o corespondență între macrocosmos și microcosmos sau între diferite paliere și zone ale cosmosului. Vechile papirusuri afirmau că sufletele Ba ale zeilor strălucesc în stele. Steaua Sirius, de exemplu, era sufletul Ba al lui Osiris. În același timp, Osiris era sufletul Ba al lui Ra. Tot astfel, sufletul Ba al lui Nun era Ra, sufletul Ba al lui Osiris se manifestă în berbeci, iar Ba-urile tuturor zeilor se manifestă în șerpi.(16)

Cosmosul conceput de vechii egipteni era un cosmos de tip “hologramă” în care toate părțile și elementele interacționau în modurile cele mai neașteptate. Sistemul de corespondențe macro-microcosmice a constituit temelia unei cunoașteri de factură ezoterică, pentru care nimic din ceea ce există nu poate fi separat de întreg. Acționând într-un punct al lanțului de corespondențe și de interacțiuni, vechii inițiați egipteni considerau că pot influența întregul cosmos. Toate formele de expresie ale religiei egiptene, ritualurile, liturghia în temple sau actele magice, aveau drept scop conectarea oamenilor la aspectul ortoexistențial al cosmosului și la zei.

Egiptenii credeau că îndărătul fenomenelor și lucrurilor din natură se află tot felul de zeități de rang mai mic, care au rolul de a conduce și coordona tot ce se petrece

în acest domeniu al tăcerii. Arborii, stâncile, izvoarele, oazele, fenomenele meteorologice, Nilul însuși, ploile sau vânturile erau considerate sacre, deoarece erau manifestările unor entități spirituale. Fiecare loc se afla sub jurisdicția unei astfel de ființe. Totuși, entitățile spirituale al căror câmp de activitate era natura, nu erau considerate zei în adevăratul sens al cuvântului și, drept urmare, nu aveau un cult propriu. Egiptenii, deși le aduceau jertfe, nu se închinau acestora și nici nu le acordau o prea mare atenție. Firește, țineau cont de existența lor, căutând să le câștige bunăvoința. Egiptenii știau că aceste entități nu se implică în lumea oamenilor, avându-și interesele numai în sfera naturii.

Entitățile spirituale responsabile cu bunul mers al naturii au fost cunoscute de toate popoarele antichității, precum au fost cunoscute și în Evul Mediu creștin. În Evul Mediu, au primit numele de “spirite ale naturii” sau *elementali*, fiind catalogate în funcție de elementul în care-și desfășurau activitatea. Astfel, elementalii focului au primit numele de salamandre, elementalii pământului au primit numele de gnomi, elementalii apei au primit numele de ondine, iar elementalii aerului au primit numele de silfe. Alte tradiții le-au conferit denumiri diferite.

Abia în momentul în care aveau de-a face cu o entitate legată în mod nemijlocit de existența cotidiană, egiptenii îi dedicau un cult sau o sărbătoare religioasă. Acesta a fost cazul marelui Hapi, spiritul protector al Nilului, căruia egiptenii, cum era și firesc, i-au acordat o importanță excepțională, proslăvindu-l cu multă venerație. De altfel, la un moment dat, Hapi a fost identificat cu Ra, iar sărbătorile dedicate lui au căpătat o importanță foarte mare.

Toate aceste zeități erau considerate benefice de vechii egipteni drept; ele reprezentau binele. Lor li s-au ridicat statui, temple, altare, obeliscuri etc. Vechii egipteni se

simțeau ocrotiți de puterea lor, care era permanent invocată în slujbele din temple. Evident, zeii Egiptului au avut la rândul lor dușmani, care formau răul. Răul, pentru vechii inițiați egipteni, era reprezentat prin doi zei foarte temuți: Apophis și Seth.

Apophis, șarpele sau balaurul tenebrelor, reprezenta forța răului prin excelență; el poate fi asemănat cu Leviathan, Șarpele abisului, din concepțiile vechilor evrei și cu Satan din creștinism. Vechii egipteni considerau că Apophis este dușmanul zeilor și al oamenilor; împreună, zeii și oamenii trebuiau să lupte neîncetat împotriva acțiunii sale distructive. Apophis era cel care se opunea drumului bărcii lui Ra, atacând în fiecare dimineață și seară barca solară. Activitatea lui Apophis este îndreptată spre distrugerea cosmosului și spre revenirea la starea de nediferențiat, de haos. Totuși, prin activitatea neobosită a lui Ra, balaurul Apophis era învins de fiecare dată. Unele mituri afirmă că, dimineața - după călătoria bărcii lui Ra prin orele nopții - și seara, sângele lui Apophis înroșește cerul. (16)

La rândul său, zeul Seth reprezenta o altă față a răului. Seth era ucigașul lui Osiris și dușmanul neîmpăcat al oamenilor. Vechii egipteni evitau să-l denumească în scrierile lor, considerând numele său un *nomen otiosus*, nume care nu trebuie rostit sau scris; el era adeseori numit prin epitetul “răufăcătorul”. La fel ca și Balaurul Apophis, zeul Seth nu a fost niciodată înfrânt definitiv. Chiar și după ce a fost înfrânt în luptă de Horus, fiul lui Osiris, Seth a continuat să acționeze împotriva tuturor, “umplând lumea și marea cu răutate” - după cum se exprima filosoful grec Plutarhos. Pe Seth, vechii greci l-au numit Typhthon. (18)

În ceea ce privește formele de reprezentare ale zeilor, acestea constituie o mare enigmă pentru concepția materialistă modernă. Nimic nu pare mai ciudat decât

reprezentarea zoomorfă, antropomorfă sau polimorfă a zeilor. Astfel, zeița Hathor era reprezentată printr-o vacă, zeul Anubis printr-un câine, zeul Chnum printr-un berbec, zeul Horus printr-un șoim, Thoth printr-o pasăre ibis, Ptah printr-o ființă omenească vag conturată etc.

Prin însăși faptul că cineva poate concepe un zeu sau, oricum, o entitate spirituală, prin forma banală a unui animal sau a unui pom, reprezintă în ziua de astăzi un mare semn de întrebare, la care foarte puțini cercetători s-au încumetat să dea un răspuns, iar invocarea unei presupuse naivități sau inocențe a oamenilor arhaici nu mai convinge pe nimeni. Vechii egipteni au lăsat posterității prea multe realizări de marcă - unele dintre ele greu de realizat astăzi cu tehnologia modernă - pentru a fi acuzați de infantilism.

Un posibil răspuns a fost dat de scriitorul român Constantin Daniel, care este de părere că “egipteanul (de rând) dorea să vadă cu ochii lui divinitatea, ceea ce nu se realiza într-un tot decît dacă zeul lua un chip omenesc”. Așadar, dincolo de animal, arbore sau piatră se afla o zeitate cu anumite atribute, prin care putea fi recunoscută.” (16)

Pentru concepția spiritualist-ezoterică, problema se pune totuși într-un mod diferit. Reprezentările entităților spirituale par să țină de mentalitatea poporului egiptean, dar și de calitatea spirituală a mitografilor și a clarvăzătorilor care au intrat în contact mistic cu ei. Zeii infraeterici, în afară de faptul că se manifestau în temple, în cadrul cultului zilnic, sau de faptul că se manifestau prin anumite fetișuri - care nu erau decît suporturi -, puteau fi *văzuți* prin clarvedere, și contactați în mod direct de către inițiați, sacerdoți și clarvăzători.

Cei care, în cadrul proceselor de inițiere, aveau posibilitatea să contacteze zeii, îi puteau vedea sub diferite forme zoomorfizate sau vag antropomorfizate atât datorită

unor patternuri mentale specifice egiptenilor, cât și datorită calității respectivilor zei infraeterici. Acest aspect a fost comentat astfel de filozoful grec Proclus: “În toate inițierile și misterele, zeii prezintă un mare număr de aspecte proprii. Uneori, într-adevăr, este o lumină fără formă care, emanând din ei, se oferă la vedere. Uneori, această lumină îmbracă formă omenească, alteori o alta. Unele din aceste figuri nu sunt zei și provoacă teama”. (15)

Așadar, Proclus (secolul al IV-lea, era creștină) lasă să se înțeleagă faptul că, în mediile specialiștilor conectării egipteni de toate categoriile, de la preoții “văzători” la clarvăzătorii obișnuiți, de la laicii cu puteri paranormale până la inițiații în marile mistere, zeii erau percepuți ca niște ființe decorporate care, în funcție de împrejurări, puteau să ia orice formă posibilă - vag antropomorfă sau zoomorfă. Cei care, în opinia lui Proclus, “nu erau zei și care provocau teama” erau ființe întunecate aflate în subordinea lui Seth sau a lui Apophis.

Formele antropomorfizate sau zoomorfizate, prin care zeii erau recunoscuți și care apăreau în reprezentările grafice din temple sau din morminte, serveau și ca suporturi materiale cu valoare de *mandale* sau *yantr*e (mandalele și yantrule sunt reprezentări simbolice, geometrice sau concrete, ale unor aspecte ortoexistențiale). Această practică mistică are paralele în concepțiile Orientului îndepărtat (India, Tibet, China). La fel ca pentru concepțiile Orientului îndepărtat, unde *mandalele* și *yantrule* erau în același timp imagini ale universului și hierofanii, concepția ezoterică egipteană considera că reprezentările grafice ale zeilor vag antropomorfi sau zoomorfi sunt receptacole pentru entitățile spirituale respective. Zeii cunoscuți sub aceste forme stranii coborau în suporturile lor materiale și interacționau cu lumea materială.

Același lucru s-ar putea spune și despre slujbele din templele egiptene, în care psalmodierea textelor avea valoarea unor *mantrasuri* (formule rituale). Fiecare zeu al Panteonului avea propriul său nume secret, cunoscut numai de “prieteni zeului”, adică de sacerdoții sau de inițiații care se inițiau sub patronajul respectivului zeu.

După cum nota Mircea Eliade, eficiența *mantrasurilor* se datorează faptului că ele pot face legătura dintre cei ce le invocă și ființele spirituale (zeii) pe care le reprezintă. Fiecare zeu avea o mantra, un sunet mistic, care este sămânța, suportul său, adică însăși ființa sa. Repetând mantra conform regulilor, practicantul își însușea esența ei ontologică. Astfel, o întregă concepție metafizică poate să fie concentrată într-o mantra sau într-o yantra. Aspectul ortoexistențial al cosmosului, cu toți zeii, cu toate planurile și modurile sale de a fi, poate fi concentrat în mantră, yantră sau reprezentări simbolice. (70)

Aceasta demonstrează faptul că vechii inițiați egipteni concepeau universul ca pe o țesătură nesfârșită de forțe magice, care pot fi contactate prin intermediul unor suporturi materiale. Se poate vorbi, astfel, despre o corespondență ocultă între litere, silabe, semne, reprezentări grafice și entități spirituale (zei).

☞ **Primordium: Ra, Soarele copil** ☞

De-a lungul istoriei Egiptului, fiecare școală teologică și fiecare confrerie sacerdotală a căutat să-și impună propria sa concepție cosmogonică.

Prin acest act, școlile teologice, confreriile sacerdotale sau consiliile administrative ale templelor încercau să promoveze propriul zeu la gradul de zeu universal. Din acest motiv au existat mai multe variante cosmogonice egiptene.

În esență, după majoritatea scrierilor egiptene, la originea universului se afla Nun, starea virtuală dinaintea creației, simbolizată prin apele primordiale și reprezentată grafic prin hieroglifa NW. Nun, apele primordiale erau înconjurate de Tenebre - Keku. Nun simbolizau, de fapt, haosul, starea sau, mai corect spus, non-starea dinaintea creației lumii. Nun, după textele egiptene, nu era o formă sau o suprafață, ci o esență spirituală care umplea cu ideea de sine întreg universul. Nun avea patru denumiri extrem de sugestive: Nimic, Nicăieri, Infinit și Întuneric. Deși semnifica apele primordiale existente înaintea creației, Nun era reprezentat pictografic printr-un zeu cu aspect de bărbat bărbos cu cap de șarpe, cu trupul în apă până la brâu, care susținea barca solară a lui Ra. (16)

Cosmogonia egipteană atribuia actul creației unui singur zeu. Problema este că numele acestui zeu varia de la o nomă la alta, de la un templu la altul, de la o școală teologică la alta. Vechile papirusuri egiptene afirmă că zeul cosmocreator, ce “purta în sine suma existenței și a ființei”, a dat naștere în inima sa dorinței de a se manifesta și s-a separat de Nun printr-un act demiurgic. “Spiritul său a devenit Ra care înfruntă tenebrele”. La rândul său, Papirusul din Leyda afirma următoarele, referindu-se la zeul cosmocreator: “Nu exista nici un zeu înaintea lui și nici un alt zeu cu el atunci când el și-a rostit formulele; nu exista nici o mamă care să-i pună numele și nici un tată care să-l fi zămislit”. Aceeași idee a fost susținută de papirusul Nesmin: “Am creat toate formele care mi-au ieșit din gură pe când nu era nici cer nici pământ” - exclamă zeul creator. (13)

Pentru majoritatea cosmogoniilor egiptene, creația universului coincide cu apariția luminii Soarelui (“Ra care înfruntă tenebrele”), iar primul aspect al creației îl constituie apariția *Locului Dintâi*. *Locul dintâi* era fie Colina

primordială, fie Lacul sfânt, fie Oul cosmogonic. Preoții fiecărui oraș important de pe cuprinsul Egiptului antic considerau că Locul Dintâi se află chiar în orașul lor. După cum se știe, cele mai importante colegii sacerdotale se aflau la Sais, la Hermopolis, la Memphis și la Hieropolis, fiind afiliate unor temple importante. Astfel, preoții de la Hermopolis afirmă că, în orașul lor, într-o zonă considerată sacră unde se găsea Lacul primordial, a înflorit prima oară Lotusul cosmogonic, din care s-a născut zeul cosmocreator. Alte texte afirmă că în Locul Dintâi a apărut Lotusul care conținea Soarele copil. La rândul lor, Textele Sarcografelor afirmă că la început a apărut Oul primordial, care conținea Pasărea Luminii. (16)

Cea mai veche cosmogonie îl situa însă pe zeul Atum, sub forma Șarpelui primordial, la originea, dar și la sfârșitul lumii. După *Cartea egipteană a morților*, la sfârșitul timpului, atunci când lumea se va întoarce la starea de Haos, Atum va deveni din nou șarpe. “Vei petrece milioane și milioane de ani / O bună perioadă de milioane de ani / Dar eu voi distruge tot ce am creat. / Această lume se va întoarce din nou în apele primordiale. / În fluxul primordial, așa cum a fost la început, / Numai eu voi fi cel care va rămâne, împreună cu Osiris. / După ce mă voi fi prefăcut din nou în alți șerpi, / Pe care oamenii nu-i cunosc / Și zeii nu-i văd” - spune zeul Atum. (13)

O altă școală preotească, cea de la Heliopolis, afirma că la originea lumii se află triada Ra-Atum-Khepri, cele trei ipostaze ale Soarelui - Soarele de dimineață, de amiază și de apus. Din triada primordială au apărut ceilalți zei ai Penteonului. Șhu, Atmosfera și Tefnut, soția lui, au fost primul cuplu de zei născuți din triadă. Ulterior, din primul cuplu a apărut al doilea cuplu, format din Geb, Pământul, și Nut, Cerul. Geb și Nut au devenit strămoșii a tot ce există.

Inițial cei doi zei complementari erau uniți într-o “îmbrățișare sacră”, denumită de vechii greci prin termenul *hierosgamos*, dar Shu, zeul atmosferei, i-a despărțit. Din Geb și Nut s-au născut: Osiris, Isis, Seth și Nephtis.

De departe, cea mai elaborată cosmogonie aparține Școlii teologice de la Memphis, care a fost considerată de Mircea Eliade cea mai bine sistematizată, dar și cea mai filosofică. Teologia de la Memphis afirma că lumea a fost creată de zeul Ptah prin spirit și prin cuvânt. “Cel care s-a manifestat ca inimă și cel care s-a manifestat prin limbă, sub aparența lui Atum, este Ptah, Cel foarte vechi. Ptah a făcut să existe zeii care, apoi, au pătruns în corpurile lor vizibile, intrând în fiecare plantă, piatră, în toată argila, în orice lucru care crește în stratul său, și în care ei se pot manifesta”. (13)

Pentru vechii egipteni, inima era sediul gândirii, iar limba era sediul vorbirii. Interesantă, în contextul acestei scrieri, este și formularea “zeii au intrat în corpurile lor vizibile”, formulare susținută și de Proclus, marele inițiat grec, care afirma că uneori zeii se prezintă sub forma unei lumini, iar alteori prin forme zoomorfe sau antropomorfe. Aceasta înseamnă că un zeu se putea manifesta sub mai multe înfățișări. Unele înfățișări reflectau esența lor intimă, alte înfățișări reflectau doar “corpurile vizibile”, prin intermediul cărora se manifesta în lumea materială.

Ptah este zeul care, după teologia de la Hermopolis, se adaugă Ogdoadei, devenind - afirma Mircea Eliade - “copilul sacrosanct, moștenitorul perfect, zămislit de Ogdoadă, sămânța divină a primilor zei anteriori, cel care a înnodat sămânța zeilor cu a oamenilor.” (13)

Concepția memfită, în care teogonia și cosmogonia sunt efectuate de zeul Ptah, a constituit expresia cea mai înaltă a metafizicii egiptene.

❧ Maat: Adevărul & Dreptatea ❧

Pentru vechii egipteni, ideea de “lume” semnifica altceva decât pentru oamenii din ziua de astăzi. În mod generic, termenul de “lume” are conotații diferite, în funcție de perspectivă.

De exemplu, pentru un creștin cuvântul “lume” conectează automat o serie de idei, precum: Dumnezeu, facerea lumii în șapte zile, istoria lui Adam, căderea în păcat sau promisiunea mântuirii. Pentru un chimist sau pentru un fizician, lumea nu poate fi înțeleasă decât din perspectiva combinațiilor substanțelor chimice și a legilor naturii cunoscute până în prezent, iar pentru un astronom, “lumea” înseamnă cerul înstelat, format din metagalaxii, galaxii, sisteme solare, care se mișcă în spațiu după anumite legi. Pentru un înțelept indian, lumea este maya, iluzie cosmică, iar pentru tradiția ezoterică lumea trebuie raportată la paliere cosmice, la legi imuabile precum transmigrația sau karma. Un spiritualist, prin “lume” va înțelege negreșit și “lumea de dincolo”, pe când un materialist nu va vedea decât lumea materială, singura posibilă în opinia sa. În acest context, trebuie remarcat că modul actual de a înțelege lumea este rezultatul concepției materialiste, concepție care nu are de ce să fie absolutizată sau să fie considerată o culme a gândirii.

În concepția mistică a vechilor egipteni, la fel ca și concepția spiritualist-ezoterică modernă, prin “lume” este desemnat un conglomerat de planuri cosmice structurate ierarhizat în funcție de un sistem de valori bine determinat. De fapt, vechile concepții ezoterice egiptene, denumite *save* sau *safe*, echivalentul termenului grec *sophia*, reprezintă precursorile concepțiilor tradiției ezoterice și, drept urmare, au aceleași caracteristici definitorii. Ca aspect general, pentru vechii egipteni, lumea însemna, pe de-o parte, “lumea

văzută” și, pe de altă parte, “lumea nevăzută” - impropriu spus “lumea de dincolo”; la rândul ei, “lumea nevăzută” era împărțită și ea în mai multe planuri sau regiuni distincte.

“Lumea văzută” sau “lumea aceasta”, cuprindea tot ce putea fi cunoscut prin intermediul simțurilor omenești. Ea se întindea de la un “*orizont*” la altul. “Cerul”, în cadrul lumii văzute, era un aspect complementar pământului. În cer se găseau constelațiile și stelele, care erau considerate sufletele Ka sau Ba ale zeilor. Limita terminus a lumii văzute era “*orizontul de apus*”, care constituia un termen metafizic și nu unul geografic, dincolo de care începea lumea de dincolo. Aspectul ortoexistențial al cosmosului, “lumea nevăzută” începea așadar la *orizontul de apus*, acolo unde apunea Soarele, Ra în barca sa solară. Trecerea de la un aspect ontologic la altul, de la lumea văzută la lumea nevăzută avea loc prin intermediul porților.

Hieroglifa pentru “orizont” era un munte cu două vârfuri - în egipteană hieroglifică se numea *achet* -, care desemna inițial locul unde apare sau dispare Soarele. Mai târziu, orice templu a fost desemnat prin termenul *achet* - “*orizont*” -, căci orice templu era locul de întâlnire dintre lumea de aici și lumea de dincolo, iar *poarta* era elementul principal prin care se făcea trecerea de la o realitate ontologică la alta.

În lumea de dincolo, aflată dincolo de “orizontul de apus” puteau pătrunde doar defuncții, contactorii și inițiații, ultimii doar în cadrul unor transe cataleptice. Evident, defuncții nu se mai puteau întorce, în timp ce contactorii și inițiații puteau reveni în lumea materială. Pentru ca defuncții, contactorii și inițiații să poată pătrunde în lumea aflată dincolo de orizontul de apus, Geb, Zeul Pământului, trebuia să tragă zăvoarele *Porții Pământului* și Shu, Zeul atmosferei, trebuia să deschidă *Poarta Cerului*. Pentru a trece prin aceste

porți, defuncții, contactorii și inițiații trebuiau să cunoască diferite *Cuvinte de Putere* sau parole și să le rostească în fața zeilor-paznici cu înfățișări terifiante care le păzeau.

Dincolo de “orizontul de apus”, locul unde are loc ruptura de nivel dintre cele două domenii ontologice distincte ale cosmosului, se afla, în concepția vechilor egipteni, lumea de dincolo - denumită *Amduat*, *Dat* sau *Duat*. *Amduatul*, lumea de dincolo, a fost situat de exegeza modernă în lumea subpământeană, în interiorul pământului. Totuși, multe texte arhaice vorbesc despre *Amduat* ca despre o regiune care se întinde și în atmosferă. *Amduat-ul*, *Dat-ul* sau *Duat-ul* desemnează în mod destul de ambiguu un nivel ortoexistențial al cosmosului care nu poate fi redus numai la lumea subpământeană. Într-un fel, *Amduatul* poate fi identificat cu infernul, dar poate fi identificat, cel puțin până la un punct, cu ceea ce în limbajul actual al concepției ezoterice a primit numele de “lumea infraeterică inferioară”.

Pentru concepția ezoterică modernă, lumea infraeterică inferioară nu este situată sub scoarța pământului, ci deasupra pământului. Acest fapt a fost confirmat de vechile scrieri egiptene, care afirmă că, pentru ca defuncții să poată pătrunde în *Amduat*, *Shu*, zeul Atmosferei și *Nut*, zeița Cerului, trebuiau să-și deschidă porțile. Aici, termenii “atmosferă”, “cer”, “pământ” respectiv zeii *Shu*, *Nut* sau *Geb*, trebuie interpretați în sens metafizic și nu în termeni materiali, la fel cum “apa” lui *Thales* nu poate fi identificată cu apa materială, celebra ... H₂O.

Vechii egipteni erau convinși că lumea are drept caracteristică fundamentală Ordinea. Ordinea cosmică, socială și umană era ridicată la rangul de principiu universal și suveran. Nimic nu putea fi mai periculos, pentru vechii egipteni, decât lipsa ordinii. Dezordinea și încălcarea Ordinii cosmice permiteau haosului atoatedevorator să se

înstăpânească asupra lumii. Opoziția dintre cosmos și haos, ca stări ontologice fundamentale, a constituit subiect de meditație teologică și filosofică în vechiul Egipt.

Ordinea cosmică se manifesta pe toate planurile posibile - cosmic, spiritual, social și individual uman. Pe plan cosmic, acțiunea demiurgică a zeului considerat cosmocreator, Ptah, a creat premisele introducerii ordinii în locul stării amorfe a haosului. Haosul poate fi caracterizat prin lipsa oricărei ordini sau organizări. O dată cu apariția cosmosului, haosul nu a dispărut, ci a continuat să existe. De aceea, vechile scrieri egiptene au precizat că universul a apărut ca o enclavă în mijlocul unei mase amorfe, ca o picătură de ulei în mijlocul unui vas cu apă. Inițiativa egipteni erau, de asemenea, convinși de faptul că forțele întunericului sunt pregătite în orice moment să readucă lumea creată la starea originară, la haos. Miturile egiptene menționau adesea "*creatio continua*" și lupta neîncetată a zeilor de a menține lumea în stare de funcționare. Dușmanul zeilor era balaurul Apophis, agentul răului.

După ce zeul Ptah a devenit un *deus otiosus*, "obosit și bătrân după efortul de a fi creat lumea", și după ce s-a retras într-un palier cosmic inaccesibil, locul lui a fost luat de Ra. Treptat, Ra a căpătat toate valențele cosmocreatorului, tot astfel cum Ptah le-a preluat de la "zeii anteriori" pe care-i menționa teologia memphită. Datorită travaliului său neîncetat, ziua pe cer, sub înfățișarea Soarelui, și noaptea în regiunile subpământene, în "lumea de dincolo" - denumită de vechii egipteni Amduat -, perpetuarea creației era asigurată.

Creatio continua și menținerea cosmosului în stare de funcționare au loc sub conducerea lui Ra, moment de moment, ceas de ceas, ziua și noaptea, atât în lumea de aici, cât și în lumea de dincolo. În lupta sa neîncetată pentru

menținerea cosmosului în stare de funcționare, Ra este asistat și ajutat de o pleiadă de zei, a căror datorie este de a-l însoți în barca solară. Printre ei, la loc de cinste, se găsește Maat, Adevărul și Dreptatea, principala responsabilă a Ordinii cosmice.

Maat sau Ma'at era reprezentată printr-o zeiță așezată, cu genunchii la piept și încununată cu o pană prinsă în coafură. Alteori, Maat era reprezentată numai printr-o pană.

Exegeții moderni au tradus cel mai adesea numele zeiței Maat prin sintagma "*Adevăr–Dreptate*", raportând-o aproape exclusiv la viața socială și morală. Maat este, însă, în primul rând, un principiu cosmic. Înainte de a se manifesta în lumea oamenilor, ea s-a manifestat la nivelul întregului cosmos. Acțiunile zeilor, afirmau textele egiptene, sunt saturate de Maat. Maat călătorește cu barca solară a lui Ra: "Tu, Ra, parcurgi cerul și pământul, iar Maat este cu tine. Maat este unită cu creștetul tău". Alte texte afirmă că Maat este "hrana", fiica sau mama lui Ra. Maat este în relații apropiate și cu zeul Thoth, care stă la cârma bărcii solare. Thoth este cel care statornicește, cu ajutorul lui Maat, ordinea în lume. (33)

Unele texte vorbesc despre două Maat - la dual Maati. Este posibil, așa cum afirma scriitorul român Constantin Daniel, ca cele două Maat să corespundă Soarelui și Lunii, adică lui Ra-Soarele și lui Thoth-Luna, dar este posibil ca dualismul să se refere la bipolaritatea care se manifestă la nivelul întregului cosmos. Ordinea cosmică este menținută de cele două energii complementare, numite *yin* și *yang* în filosofia chineză sau *ha* și *tha* în cea indiană.

La nivelul societății omenești, Maat, Adevărul și Dreptatea, era menținută prin efortul faraonului, care era considerat fiul lui Ra și reprezentantul său pe pământ. Faraonul era obligat să vegheze asupra ordinii sociale,

reflectarea ordinii cosmice. Toate actele faraonului, de la actele care aveau loc în timpul încoronării și până la actele cotidiene aveau unicul scop de a menține ordinea în lumea oamenilor. La rândul său, corpul sacerdotal, prin liturghia în temple, ajuta la menținerea ordinii. Exista credința că, dacă numai o singură zi ar fi fost lipsită de liturghia în temple sau dacă actele rituale nu ar fi fost efectuate în mod corect, potrivit prescripțiilor rituale, lumea ar fi fost devorată de Șarpele Appophis, agentul răului.

În sfârșit, și oamenii erau considerați responsabili pentru menținerea ordinii. Prin faptele sale, fiecare om se situa, fie în contextul respectării și întreținerii ordinii cosmice și sociale, fie în contextul distrugerii acesteia. Faptele bune și comportamentul just puneau oamenii în acord cu Maat, în timp ce faptele rele și comportamentul injust participau la întronarea dezordinii și la grăbirea instaurării haosului. Faptele rele puneau oamenii în legătură directă cu agentul răului, șarpele Appophis. De aceea, nu întâmplător, după actul morții, la judecata lui Osiris, care avea loc în marea sală a lui Maat, inima defunctului era cântărită, în cadrul *psychostaziei* (judecata inimii), cu scrupulozitate. Faptele rele, pe care defunctul căuta să le ascundă, ieșeau la iveală, iar cei găsiți vinovați erau grabnic devorați de un monstru cu cap de crocodil. Acest proces, purificator din punctul de vedere al ordinii, avea drept scop luarea tuturor măsurilor de siguranță pentru ca haosul să nu pună stăpânire asupra cosmosului.

Maat, concept atotcuprinzător, care desemna ordinea cosmică, socială și individual umană, are corespondențe în toate vechile filosofii ale antichității. În filosofia indiană termenul *Rta* și, apoi, *Dharma* desemnau ordinea cosmică, iar în filosofia chineză acest concept este desemnat prin *Dao*.

❧ Cartea despre Amduat ❧

Una dintre cele mai importante scrieri egiptene cu privire la structura ortoexistențială a cosmosului este străvechea **Carte despre Amduat**. Cea mai completă variantă a Cărții despre Amduat se află zugrăvită pe pereții mormântului faraonului Thutmosis al III-lea.

Cartea despre Amduat, numită impropriu carte, descrie sub formă de imagini pictate - un fel de benzi desenate uneori pictografic, alteori hieroglific - peripețiile zeului Ra de-a lungul celor douăsprezece “ore” ale nopții prin regiunea Amduat, dincolo de “horizontul de apus”.

Amduatul, lumea de dincolo, cuprindea, în viziunea vechilor inițiați egipteni, douăsprezece “ore” sau, mai precis, douăsprezece regiuni. Amduat-ul era, așadar, măsurabil doar din punct de vedere temporal, începând din momentul apunerii Soarelui, până în momentul răsăritului. De-a lungul fiecăreia dintre cele douăsprezece ore, Ra, în baraca sa solară, pătrundea în câte o regiune. Fiecărei regiuni îi corespunde o oră din timpul nopții. În Cartea despre Amduat pictată pe pereții faraonului Thutmosis al III-lea, fiecare oră sau regiune este reprezentată pictografic prin trei imagini suprapuse, care formează trei registre distincte (33).

Așa cum este prezentat de pictogramele de pe mormântul faraonului Thutmosis al III-lea, Amduatul este străbătut de la un capăt la altul de un mare fluviu, precum Egiptul este străbătut de Nil. Ceea ce este sus este jos. În pelerinajul prin orele nopții, Ra este însoțit de numeroase zeități. Vehiculul cu care Ra străbate Amduatul este *barca solară*, care este desemnată uneori prin formula “barca milioanei”, întrucât în ea, alături de numeroase zeități care-l ajută pe Regele zeilor, iau loc “milioane” de suflete ale morților fericiți sau “justificați”. “Cei justificați” este o

formulare prin care vechii sacerdoți egipteni îi desemnau pe cei care s-au purificat și au fost găsiți “curați” la judecata sufletelor.

Toți ca unul, zeitățile care-l însoțesc pe Ra și defuncții “justificați” pun umărul la învingerea obstacolelor pe care agentul haosului, Șarpele Appophis, împreună cu nenumăratele sale ajutoare la fel de malefice, inclusiv cu Seth, le pune în fața bărcii solare. De fapt, dorința cea mai mare a unui defunct “justificat” era de a-l însoți pe Ra în “barca milioanei” și de a participa activ la procesul creației continue, care menține cosmosul în stare de funcționare.

Prima oră sau prima regiune a Amduatului este o regiune intermediară, un *nobodyland* - țara nimănui. Această regiune face trecerea din lumea de aici în lumea de dincolo. “Acest mare zeu intră pe drumul de vest al Porții Orizontului: Seth stă pe mal” - stă scris în preambulul Cărții despre Amduat. Poarta Orizontului este păzită de un zeu-guardian. Guardianul acestei porți se numește “Zeul care pecetluiește pământul”. (33)

În prima regiune sau “oră”, imaginile îl arată pe Ra având chipul unui berbec, ceea ce sugerează că, în Amduat, Ra se prezintă sub forma sufletului Ba. La vechii egipteni imaginea berbecului, alături de hieroglifa păsării ibis cu moț, reprezentau sufletul desemnat de vechii egipteni prin hieroglifa Ba. Aceasta este forma sub care se prezintă Ra în Amduat. Transpus în formularea concepției spiritualist- ezoterice moderne, *Cartea despre Amduat* ne invită să înțelegem că, sub forma sufletului Ba, Ra străbate lumea infraeterică - Amduatul. Acest aspect a fost indicat cu multă precizie de vechii egipteni. Ra nici nu putea fi reprezentat altfel, din moment ce străbate lumea infraeterică. Ra este un suflet care străbate lumea infraeterică. O altă reprezentare a lui Ra apare în partea de mijloc a imaginii, unde zeul apare

sub forma unui scarabeu. Scarabeul, denumit de egipteni *chepre* sau *chpr*, este hieroglifa verbului egiptean “a deveni” sau “a se transforma”. Alteori, scarabeul semnifica nașterea sau renașterea. Altfel spus, Ra suferă o transformare radicală. Transformarea lui Ra, interpretată în mod exact ca o naștere sau ca o renaștere metafizică, presupune transmutarea, pe timpul nopții, a atributelor și caracteristicilor din timpul zilei. Din “Ochiul cerului” sau Soarele zilei, Ra devine “Ochiul nopții” sau Soarele nopții.

Transformat, Ra apare așadar pe timpul nopții ca un *mare suflet*, a cărui aură împrăștie lumina în jur. Dacă ziua, lumina soarelui aduce viața asupra întregului pământ, noaptea, lumina aurei lui Ra luminează întunericul lumii de dincolo. Primii care se ridică pentru a-l saluta, în această primă oră, pe marele suflet Ra, sunt pavienii, maimuțele soarelui. După ei, milioane de defuncții sunt treziți de forța aurei sale binefăcătoare și, alături de alți zei, se închină și proslăvesc lumina aducătoare de viață. În Amduat, în lumea de dincolo, după cum afirmă scrierile egiptene, defuncții sunt semiconștienți; doar aura lui Ra îi trezește la “viață”, adică la starea conștientă. Trezirea la viață și conștientă durează doar în perioada prezenței sale binefăcătoare. Când Ra trece în ora următoare, defuncții recad în starea de semiconștientă.

A doua regiune sau “oră” începe imediat după ce barca milioanei a trecut de *Paznicul care înghite tot* - zeul care îndeplinește funcția de gardian al pragului. Înaintea bărcii lui Ra se deschide o regiune mănoasă, care poartă numele de *Țara țipirigului*, unde vegetația bogată indică fertilitate și rodnicie. În regiunea sau “ora” a doua, Ra are două aspecte sau două “fețe”: una binefăcătoare și alta întunecată. Contrariile coincid în paradoxul aceleiași ființe. Cele două aspecte opuse ale lui Ra sunt întărite de două “echipe” de zei-judecători, care sunt reprezentați pictografic în registrul

mijlociu al acestei “ore”. Zeii-judecători despart defuncții buni de cei răi. Judecătorii “blânzi”, care dăruiesc viața, contrastează cu judecătorii “întunecați” sau “mânioși” care poartă un cuțit în mână, gata să ia viața celor păcătoși. (33)

În imaginea următoare, își face apariția un monstru, denumit “Înghițitorul de măgari”, care este gata să-i înghită pe “măgari”, adică pe defuncții ale căror calități negative - precum prostia, răutatea, ignoranța sau stupiditatea - periclitează ordinea cosmică. Aluzia este mai mult decât evidentă. Morții justificați - “cei puri”, după cum sunt denumiți în *Cartea Egipteană a Morților* - scapă repede de acest demon, ucigându-l cu o lance. Cei puri sunt ajutați uneori de un șarpe care-l răpune pe demon. Șarpele poate să reprezinte un zeu protector sau poate să reprezinte puterea personală a defunctului. (19)

Cartea despre Amduat indică clar că în Țara Țipirigului, are loc separarea dintre defuncții purificați (“fericiți” sau “justificați”) și cei găsiți impuri. Celor puri li se aduc daruri, iar cei păcătoși sunt pedepsiți. Păcătoșii sunt reprezentați despuiati de haine, deci lipsiți de atributele personalității, și legați în lanțuri. Imaginea din registrul inferior a orei a doua îi arată pe patru dintre ei, cei patru “osândiți” sau “trândavii”, “locuitorii pustiului din marea sală a lui Ra, cei care au făcut gălăgie împotriva lui Ra, cei care au chemat răul împotriva celui aflat în ou”. (25)

Ce fel de “gălăgie” au făcut cei patru “trândavi” este lesne de înțeles: ei au păcătuit împotriva lui Ra. Expresia “cel aflat în ou” nu se referă la oul primordial care apare în momentul creației lumii, precum afirmă mulți exegeți moderni; și, de fapt, evenimentele descrise aici nu au nimic de-a face cu creația primordială, ci se referă la forma lui Ra. În Amduat, Ra are o formă ovoidală, de aură astrală, ca un soare care împrăștie tenebrele (“Soarele Noptii”).

În cea de-a treia regiune sau oră a nopții, Ra pătrunde în regiunea “apelor blânde ale lui Osiris”, unde are loc un eveniment foarte important: defuncții sunt judecați de Ra. “Acest Mare zeu le dă sfaturi; și ei trăiesc când îi strigă. El le împarte apă; și ei își primesc capetele prin suflul judecății sale”. De fapt, ceea ce se petrece în cea de-a treia oră a nopții nu este o judecată propriu-zisă, căci judecata propriu-zisă avea loc în Marea sală a lui Maat -, ci un alt eveniment foarte important al destinului post-mortem al oamenilor. Acest eveniment poate fi numit “reunirea capului cu trupul”. El era marcat prin rostirea numelui fiecărui defunct și prin primirea “apei vieții” direct de la zeul Ra. (33)

Analizând procesul post-mortem al oamenilor, concepția ezoterică modernă a subliniat în repetate rânduri un sentiment destul de straniu pe care-l au mulți defuncți: acela de “a-și pierde capul” imediat după moarte; mulți defuncți au senzația că o parte din cap le explodează în mii de fragmente; de asemenea, mulți defuncți au senzația că se disipează în cosmosul spiritual și că își pierd identitatea și continuitatea conștiinței. Acesta este motivul pentru care vechile scrieri egiptene afirmă că în zonele inferioare ale Amduat-ului, defuncții dormitează într-o stare de semiconștiință. Această stare de semiconștiință, de umbră rătăcitoare, durează până în momentul în care se produce “reunirea capului cu trupul”.

Cartea despre Amduat punctează foarte clar acest eveniment, remarcând aportul lui Ra care, “prin suflul judecății sale” și prin stropirea cu “apa vieții” îi ajută pe defuncți să-și redobândească conștiința în lumea de dincolo. Ra le mai oferă defuncților și “haine noi”; defuncții se trezesc din starea de semiconștiință și își dau seama că sunt înveșmântați într-un corp eteric. Acest fenomen straniu a fost menționat și în poveștile populare românești. Este cazul

poveștilor despre Făt Frumos care, după ce i se taie capul cu un paloș ascuțit și este stropit cu apa vie, își recapătă conștiința, exclamând: “uf, ce somn adânc am dormit”.

Cea de-a patra regiune sau “oră” a Amduatului este extrem de întunecată. Cele trei imagini ale acestei ore prezintă numai canale abrupte, de-a lungul cărora barca lui Ra coboară vertiginos. Apa este foarte mică, iar barca solară se împotmolește mereu. Ea trebuie trasă de numeroasele zeități care-l însoțesc pe Ra. “Liniștea zeului când este tras”, preambulul pictat hieroglific deasupra celor trei registre, pare să fie principalul motiv al acestei regiuni. Aici, întunericul este deplin. Nici aura lui Ra nu-l poate împrăștia. Ra nici nu-i poate vedea pe locuitorii de pe maluri, dar le poate auzi glasurile. Și nici nu este de mirare din moment ce acesta este regiunea sumbră desemnată de vechii egipteni prin termenul *Re Stau* - infernul propriu-zis.” (33).

Puținătatea apei semnifică scăderea dramatică a fluxului vital. În această regiune, barca lui Ra ia forma unui șarpe care străbate cu vădită greutate zig-zagul abrupt al râului interior. Aici, în această regiune sumbră care corespunde orei a patra, se află intrarea în Peștera lui Sokaris sau “Țara” lui Sokaris, zeul morților. Și, într-adevăr, barca solară trece mai departe în ceasul al cincilea, pătrunzând chiar în *Peștera zeului Sokaris*, acolo unde, pe fundul peșterii, se află un lac de foc. Evident, Peștera lui Sokaris este o regiune ortoexistențială întunecată.

Regiunea a șasea înseamnă apogeul coborârii bărcii lui Ra spre îndistinct, dar și începutul urcușului spre suprafață și implicit, spre renașterea luminii în zorii unei noi zile. Regiunea sau ora a șasea înseamnă, de asemenea, apropierea de Nun, apele primordiale cosmice, și de regatul unde este reședința marelui agent al haosului, Șarpele Appophis. În regiunea a șasea, Ra atinge Haosul primordial. Aici, în

miezul de noapte al existenței, are loc unirea sufletului Ba, sufletul lui Ra, cu cadavrul lui Osiris. În ceasul al șaptelea al călătoriei are loc confruntarea lui Ra cu Șarpele Appophis, agentul absolut al Haosului. În ceasurile următoare, al optulea, al nouălea și al zecelea, creația ia forme din ce în ce mai concrete. De aceea, apar din ce în ce mai des hieroglifile care desemnează materia. În ceasul al optulea, defuncții primesc iarăși “veșminte noi”, iar în ceasul al unsprezecelea cosmosul se pregătește pentru marea înnoire. Ra devine Stăpânul timpului care se reînnoiește perpetuu. (33)

În sfârșit, regiunea sau ora a douăsprezecea aduce mult așteptata renaștere a Soarelui în zorii unei noi zile. Înainte de a se manifesta ca Ochiul Zilei, Ra își ia rămas bun de la Osiris, în timp ce bucuria defuncțiilor se manifestă prin ovații prelungite. După *Cartea Porților*, o altă scriere egipteană importantă, Nun, zeița apelor primordiale, ridică barca solară în fiecare dimineață, în timp ce Nut, zeița cerului, preia Soarele copil, ridicându-l la orizontul de est, astfel că, în răstimpul altor douăsprezece ore, Ra se manifestă neobosit în lumea materială, aducând viața și rodnicia. (16)

Desigur, concepția materialistă tratează *Cartea despre Amduat* ca pe o “creație mitico-poetică”, scornită de vechii egipteni pentru propria lor plăcere estetică, astfel că nu poate înțelege că aspectele descrise se referă la evenimente desfășurate pe unul dintre palierele ortoexistențiale ale cosmosului, în palierul infraeteric. În acest context, este simptomatică opinia unui egiptolog modern, Herman Kess, care, referindu-se la *Cartea despre Amduat*, afirmă că este “ieșită aproape în întregime din bucătăria vrăjitoarelor, a magiei și a superstițiilor, fiind formată din fărâme și noțiuni teologice fără o încercare serioasă de prelucrare”. (33)

În contextul aproape plat și gol de conținut al exegezei materialiste cu privire la *Cartea despre Amduat*, este demn

de remarcat demersul scriitorului Andreas Schweizer, discipol al lui Carl Gustav Jung, care a încercat o interpretare psihanalitică a acesteia. Pentru Andreas Schweizer, evenimentele descrise în *Cartea despre Amduat* sunt reflectarea unor procese ale inconștientului colectiv, surprinse de vechii egipteni. Ele reflectă lupta fiecărui om cu conținuturile întunecate ale inconștientului colectiv care se reflectă în vise. “Ne confruntăm cu aceleași dificultăți, spune Andreas Schweizer, atunci când, din abundența materialului oniric al unui pacient pe care l-am însoțit ani de zile, vrem să dezghiocăm anumite linii de dezvoltare. Dar, să reținem din succesiunea de imagini ale Cărții Amduat faptul că în acestea se repetă de-a lungul ceasurilor aceleași motive, cum ar fi cel al întineririi, vindecării, nimicirii dușmanilor și altele”. (33)

Concluziile la care a ajuns autorul austriac sunt interesante, dar nu trebuie pierdut din vedere că cele expuse în *Cartea despre Amduat* se referă la evenimente petrecute în lumea de dincolo și că, abia în al doilea rând, ele au corespondență la nivelul inconștientului colectiv sau individual, așa cum este el înțeles de școala psihanalitică a lui C. G. Jung. Trebuie spus că ceea ce pentru A. Schweizer este “o luptă cu conținuturile întunecate ale inconștientului colectiv care se reflectă în vise”, pentru concepția spiritualist-ezoterică modernă este vorba despre evenimente ce se desfășoară în lumea de dincolo. Modul psihanalitic de interpretare este valabil doar atunci când se raportează la reflectările psihice ale unor procese obiective și ar putea fi încadrate zonei inconștientului colectiv.

Cartea despre Amduat poate fi interpretată în multe feluri, fiecare imagine având mai multe semnificații. În primul rând, *Cartea* are o semnificație cosmică. Ea descrie drumul lui Ra în timpul nopții, prin lumile Amduatului. Drumul lui Ra prin lumile Amduatului repetă, pe scurt,

principalele etape cosmogonice: ieșirea din haos și din indistinct, evoluția lumii de la virtualitate la act, confruntarea cu forțele întunericului, procesul renașterii, al înnoirii și al creației continue.

Cartea despre Amduat are însă și o semnificație eschatologică, pentru că drumul lui Ra prin lumile subpământene relevă procesul sufletesc de individuație (de maturizare sufletească) la care erau chemați să participe inițiații egipteni. Pe măsură ce “Soarele nopții” străbate oră după oră, în fapt zonă după zonă, atmosfera Amduat-ului se luminează progresiv.

Nu în ultimul rând, textul are și o semnificație psihologică, pentru că indică principalele trăsături ale procesului de individuație: răcăcirile sufletului, dramele psihologice, lupta cu “umbra” și “ieșirea la lumina Soarelui”.

PRECUM ÎN CER AȘA ȘI PE PĂMÂNT

☞ Kheperkera: Chipul viu al zeului ☞

Faraonii Egiptului, considerați fii ai zeilor - în special ai lui Ra -, au fost pregătiți încă din copilărie să îndeplinească o dublă funcție - cea de rege și cea de mare preot. Ei au devenit astfel “mandatarii” zeilor în lumea oamenilor; de aceea, prerogativele regale au fost transmise ereditar prin investire și consacrare într-o succesiune neîntreruptă.

Primul faraon care a fost considerat “fiul lui Ra” a fost Menes, care a domnit la începutul Erei astrologice a Taurului. Chiar dacă mulți egiptologi moderni se îndoiesc de existența istorică a lui Menes, mulți cercetători lipsiți de prejudecăți au încercat să soluționeze această problemă spinoasă, nesoluționată complet de concepția materialistă și să accepte fără rezerve faptul că Menes a existat în realitate.

Urmașii primului faraon Menes, au fost, la rândul lor, considerați fii ai lui Ra. În plan terestru, faraonii au preluat de la zei misiunea de a conduce poporul, iar actul încoronării reprezenta chiar elementul de continuitate în timp. În antichitatea egipteană, se credea că, dacă faraonul nu-și îndeplinește menirea, iar cultul zeilor, realizat în temple de către același faraon prin intermediul sacerdoților, nu era

realizat așa cum trebuia, întregul cosmos - nu numai Egiptul - ar fi recăzut în starea de haos și ar fi fost devorat de balaurul Apophis.

Instituția regalității în vechiul Egipt, cel puțin în primul mileniu de după Menes, indica foarte limpede care erau prerogativele faraonilor. În epoca istorică, departe de a fi o funcție profană, pur statală și eminentă politică sau administrativă, instituția regalității egiptene cumula o serie de atribute care asigurau, în afara bunei desfășurări a vieții sociale, și ordinea întregului cosmos. Prin succesiunea neîntreruptă care se perpetua de la dinastiile zeilor, funcția regală era transmisă magic prin investire. Ceea ce însemna că orice faraon era fiul lui Ra și, implicit, poseda, cel puțin teoretic, puterile acestuia.

Gesturile faraonului la investire erau identice cu gesturile lui Ra sau ale lui Ptah, care a pus ordinea în haosul primordial. Nu numai că faraonul era considerat fiul lui Ra, dar era identificat și cu Osiris. În același timp, el era întruparea lui Maat - Adevărul și Dreptatea - în lumea oamenilor. Chiar și cultul zeilor se făcea de către faraon prin mijlocirea preoților. Faraonul, ca preot suprem, delega preoții de pe tot întinsul țării să officieze slujbele. La rândul lor, preoții nu oficiau în nume propriu, ci în numele faraonului, singurul care avea puterea să ia legătura cu zeii și să mențină atât ordinea cosmică, cât și ordinea socială. (16)

De altfel, ca fiu al lui Ra, viitorul faraon era recunoscut încă din pântecul mamei. La încoronare, se realiza numai recunoașterea oficială a legitimității sale. În cadrul ceremoniei de încoronare, faraonul era înfățișat lui Ra, care-l recunoștea drept fiu legitim. Momentul încoronării echivala cu un botez.

Textele egiptene arhaice precizau că Ra locuiește în trupul unui faraon, în același mod în care locuiește în statuia

zeului din sanctorum. Din punct de vedere magic, în cadrul ceremoniilor încoronării, faraonul primea forța aurică a lui Ra, devenind suportul de manifestare al acestuia. El devenea părtaș la ființa aurică a lui Ra și la forța sa magică. Vechii egipteni erau de părere că “fiul zeului este asemenea celui care l-a zămislit”; faraonul era “chipul viu” - *eikon zosa*, cum spuneau grecii - al lui Ra în lumea oamenilor. Pentru teologia de la Heliopolis, faraonul era, nici mai mult nici mai puțin, “locțiitorul lui Ra pe Pământ” - expresie care nu trebuie înțeleasă numai ca o figură de stil sau ca o simplă formulă prin care, în vechime, erau preamăriți conducătorii. În momentul încoronării, puterea aurică a zeului se unea cu aura celui care, în timpul vieții, o va manifesta în lumea oamenilor.

În mod ideal, orice om poate primi în sine forța aurică a zeului, “duhul” său, dar, la omul obișnuit, acest proces are loc numai în cazul în care acesta este supus unui proces intens de inițiere. Trupul celui în care coboară puterea spirituală trebuie să fie capabil să o primească, altfel efectele pot fi contrare. Este vorba, de fapt, despre o posedare. În cazul acestei posedări, aura entității umane se “umple” de aura zeului. Acest proces de posedare poate avea loc pe parcursul unei perioade determinate sau poate avea loc pe toată durata vieții. La faraonii Egiptului, acest fenomen avea loc, după toate probabilitățile, pe toată durata vieții, urmând ca, după moartea sa, fiul sau succesorul la domnie să preia, prin actul încoronării, puterea regalității, transmisă neîntrerupt de la primul faraon. Sau, pentru a folosi terminologia egipteană, Horus îi succede lui Osiris; cu alte cuvinte „regele a murit, trăiască regele”.

Există astăzi o mare nedumerire cu privire la faraonii-copii, precum a fost Tutankhamon, care se căsătoreau la o vârstă foarte fragedă și care purtau încă de mici

responsabilitatea domniei. În virtutea unui clișeu destul de naiv se crede astăzi că faraonii-copii erau simple păpuși, care figurau ca faraoni numai cu numele, fiind manipulați de adulții care conduceau peste capul lor. Acest clișeu poate fi adevărat pentru copiii de astăzi, care încă se joacă în nisip la vârsta la care faraonii-copii din vechime aveau responsabilitatea unui regat. În cazul faraonilor-copii, influența aurică ce provenea de la zeul patron producea o dezvoltare psihomentală și spirituală accelerată.

La toate acestea se adăuga și căsătoria în familie cu una din surori, pentru ca legătura de sânge să se perpetueze de-a lungul unei dinastii. Astăzi există un mare semn de întrebare cu privire la străvechiul obicei al căsătoriilor consanguine, care se realizau încă din epocile arhaice, în scopul perpetuării purității sângelui “nobil”.

Sub aparența acestei practici barbare și primitive a căsătoriilor consanguine se ascunde totuși un mare mister. Acest mister este legat de proprietățile magice ale sângelui. După câte se pare, prin intermediul căsătoriilor consanguine, în familiile unui anumit clan sau trib, se realiza o continuitate la nivelul genotipului și al fenotipului unei familii, fiind posibilă transmiterea ereditară a unor particularități, generații de-a rândul. “Eul se manifestă în sânge”. De aceea, se poate spune că sângele este purtătorul unor anumite forme de conștiință de grup, de trib, de clan sau de familie; în acest context, se poate afirma că orice căsătorie consanguină practică în timpurile străvechi provoacă manifestări psihice destul de stranii; este vorba despre o exacerbare a ceea ce, astăzi, poartă numele de conștiință de grup, de familie ori, într-un sens larg, de “conștiință a strămoșilor”.

Oricât ar părea astăzi de neverosimil, persoanele care făceau parte dintr-o astfel de familie nu aveau o conștiință

prea individualizată, în sensul actual al cuvântului, ci posedau ceea ce s-ar numi o conștiință de grup sau o conștiință a strămoșilor. Chiar și în formulările Vechiului Testament, expresii precum “glasul strămoșilor” sau “glasul sângelui” nu sunt expresii metaforice, ci reprezintă aluzii concrete la căsătoriile consanguine și la efectele lor psihologice, concretizate printr-o formă de conștiință care astăzi nu mai există: conștiința de grup sau conștiința globală, am spune holografică, a strămoșilor.

Oricum, în ziua de astăzi, datorită unor transformări ireversibile petrecute la nivelul genotipului (ansamblul caracteristicilor genetice) și fenotipului (energiile plăsmuitoare ale corpului eteric), astfel de fenomene nu mai sunt posibile. Nu este prea greu de remarcat în acest context că un faraon copil care primise aura zeului asupra sa prin ceremonia încoronării și prin conectarea la conștiința unei colectivități, numai om în accepțiunea modernă nu era, cu atât mai mult cu cât, biologic, nu avea mai mult de doisprezece ani. Un astfel de personaj era totuși o forță a naturii; era ceva ce astăzi pare de neconceput. Conștiința strămoșilor, care vorbea - pentru a folosi expresia din Vechiul Testament - prin “glasul sângelui”, se manifesta cu putere, iar cei din jur erau pe deplin conștienți de acest fapt.

Ca o paranteză, pare destul de ciudat că, după cum indică necropsia mumiei lui Tutankammon, acesta a fost ucis cu o lovitură aplicată în moalale capului cu un obiect greu - mânerul unei săbii sau al unui buzdugan. Uciderea unui faraon, cu alte cuvinte, agresarea suportului material, a receptacolului uman al unui zeu, în speță a lui Ra, era considerat de vechii egipteni un păcat destul de mare. Se pare că, în pofida loviturii mortale primite, faraonul Tutankammon a mai trăit câteva săptămâni în comă, ceea ce, în acele timpuri, nu era puțin lucru. Unii comentatori au

atribuit această supraviețuire prelungită acțiunii taumaturgice a unor sacerdoți dotați cu puteri bioenergetice, iar alții acțiunii magice provocate de una din doicile tânărului faraon. Este, însă, mult mai probabil ca puterea aurică a lui Ra, care și-a găsit sălaș în trupul tânărului faraon începând cu momentul încoronării, să fi lucrat intens pentru a-l salva. Însă legile lumii materiale sunt suverane, iar trupul, distrus ireversibil, nu a mai putut fi resuscitat.

După încoronare, faraonul primea cele cinci nume de domnie care i se cuveneau. Numele faraonului era întotdeauna scris într-un cartuș protector magic, la fel ca și numele zeilor, fiind însoțit de hieroglifele care însemnau “Viață, Sănătate și Prosperitate”. Numele faraonului era precedat de expresia “fiu al lui Ra”, de numele “Horus” și de numele “Nebty”. Numele “Nebty” se referea la cele două zeițe cu numele Nebty. Prenumele era precedat de denumirea “cel ce aparține trestiei și albinei”, trestia și albina fiind simbolurile Egiptului de jos și Egiptului de sus.

O denumire completă a unui faraon suna astfel: “Horus, viață a nașterilor, cele două doamne, viață a nașterilor (se referă la Nebty), Horus de aur, viață a nașterilor, Rege al Egiptului de Jos și al Egiptului de Sus, Kheperkera (trad.: sufletul Ka al lui Ra vine la viață), fiul lui Ra, Sesostris (trad.: soț al zeiței Wosret), să aibă viață, prosperitate și sănătate, ca Ra de-a pururi”. (61)

O altă denumire, redată de Constantin Daniel, suna astfel: “Horus, taur puternic ce apare la Teba, cele două doamne, purtând împărăția ca Ra din ceruri, Horus de aur, sfânt al diadelmelor, rege al Egiptului de Jos și al Egiptului de Sus, Menkheperra (trad.: “înfățișarea lui Ra rămâne”), fiul lui Ra, Thutmosis (apelația aparține faraonului Thutmosis), viață, prosperitate și sănătate, frumos prin chipurile sale, iubit de (zeița) Hathor, doamna turcoazelor”. (16)

Faptul că aura lui Ra se manifesta prin posedare directă este evidențiat într-un mod explicit prin termenul folosit în denumirea acordată unui faraon: Kheperkera - în traducere “sufletul Ka al lui Ra vine la viață”. Prin expresia “sufletul Ka al lui Ra revine la viață” se poate înțelege faptul că Ra se manifestă în lumea materială prin intermediul unei influențe aurice directe, iar suportul material este faraonul.

Numele lui Horus, care apare de multe ori semnifica tocmai continuitatea domniei, Horus fiind cel care i-a succedat la domnie lui Osiris. Urcarea pe tronul domniei avea aceeași semnificație ca și ivirea lui Ra pe cer sau cu apariția luminii Soarelui. Cel mai adesea, cuvântul “faraon” era înlocuit printr-o hieroglifă ce avea sensul de “casă mare”, tocmai pentru a nu se pronunța numele considerat sacru.

Încoronarea începea în templul de la Heliopolis prin aducerea faraonului în fața lui Ra, pentru a fi investit. Acolo avea loc o slujbă foarte importantă prin care se realiza continuitatea domniei și primirea influenței auri zeului Ra.

Faraonul era uns cu alifii, sfințit cu apă de preoții care purtau pe chip măștile zeilor principali; tot la Heliopolis, faraonul primea numele de domnie, coroanele și sceptrul. În seara încoronării avea loc ceremonia “fixării anelelor”. Analele erau prorocirile care ieșeau din gura lui Ra. Ele erau notate pe un sul de papirus de scribul lui Ra, zeul Thoth. Cu alte cuvinte, Ra fixa coordonatele generale ale noii domnii și dădea poruncile necesare, pe care faraonul era dator să le îndeplinească.

Ceremonia încoronării, care dura mai multe zile, continua la Memphis, în capitala administrativă, unde avea loc ceremonia așezării stâlpului *djed*, care statornicea domnia sa pe pământ. Djed-ul a fost unul dintre cele mai importante simboluri ale vechiului Egipt. La Memphis, zeul Ptah, considerat cosmocreator, purta drept sceptru un djed,

iar la Abydos, acolo unde se găsea templul lui Osiris, djedul îl simboliza pe Osiris. Ca hieroglifă, djed însemna stabilitate și durată (viață lungă). Sensurile sale erau multivalente. Datorită similitudinii macro-microcosmos, deci în virtutea principiului hologramei, djedul semnifica, la nivelul macrocosmic, Axis Mundi, axa universului, iar la nivel microcosmic coloana vertebrală a omului. La încoronare, djedul semnifica fixarea domniei în Axul Lumii, locul unde totul este imuabil. Cu alte cuvinte, noua domnie atingea eternitatea. (16)

Unii istorici sunt de părere că djedul este doar un simplu stâlp ornamental. Totuși, ritualul așezării stâlpului djed de către faraon necesita un ritual mult mai complex decât plantarea unui stâlp obișnuit în curtea casei sau a palatului. Ritualul așezării stâlpului djed, în afara statuării domniei în Axul Lumii, pare să fi reprezentat și desăvârșirea unor procese complexe, care se produceau la nivelul aurei faraonului. Datorită faptului că, în virtutea similitudinii cosmos-om, djedul se raporta și la coloana vertebrală a omului, “plantarea” sa reprezenta sfârșitul unui proces inițiativ, care declanșa în trupul faraonului efecte fiziologice și spirituale importante.

Câteva detalii, aparent neînsemnate, precum ținuta, ocupațiile, ceremoniile și activitățile zilnice ale faraonului, pot arunca o lumină clarificatoare asupra importanței instituției regalității egiptene. Ținuta faraonului era formată din câteva piese foarte interesante, care scoteau în evidență măreția funcției. Piesa principală de vestimentație a unui faraon era un șorț plisat, susținut de o centură, în mijlocul căreia se găseau însemnele regale. Faraonul avea părut tuns scurt, uneori era ras pe cap și pe tot trupul. Pe cap purta o perucă; oricum, nu apărea în fața supușilor cu capul descoperit. Faraonul purta barbă pastișă atunci când nu avea

barba naturală, iar la spate îi atârna o coadă de taur, simbolul forței și al vitejiei. La gât purta amulete, talismane, crucea ansată, simbolul stâlpului djed, care arăta gradul de inițiere, sau nodul lui Osiris. Pe degete purta numeroase inele, la piept pectorali sau coliere din aur ornate cu diferite simboluri, iar la picioare avea brățări din aur. Deși umbla uneori desculț, faraonul purta adesea sandale de aur sau de răchită. Nu purta niciodată sandale de piele, pielea fiind considerată un material impur. De fapt, nici un preot nu purta încălțăminte sau îmbrăcăminte din piele. În mână, faraonul ținea însemnele domniei, biciul și cârja de păstor.

Cele mai importante însemne ale domniei erau însă cele două coroane, cea a Egiptului de Sus și cea a Egiptului de Jos. Coroana Egiptului de Jos era de culoare roșie și arăta ca o tocă, cu pană prinsă spre înainte și cu extremitatea din spate ascuțită. Coroana Egiptului de Sus era de forma unei bonete înalte, țuguiată. La război, faraonul purta un fel de cască albă sau o pânză albă cu dungi roșii prinse cu două bandalete, deasupra căreia era așezată coroana dublă - denumită *psaet* - sau o tocă roșie care avea în părțile laterale coarnele de berbec, simbolul zeului Ammon, între care strălucea discul roșu de aur și emblema cu șarpele *uraeus*.

Emblema șarpelui uraeus era confecționată din aur și se prindea cu un colier în jurul capului. Era pusă pe frunte, în dreptul așnei chakra, al treilea ochi. Unele texte afirmă că nimeni nu avea voie să stea în fața faraonului, pe direcția cobrei regale, de frică să nu fie "lovit" sau electrocutat de puterea magică a acesteia, ceea ce înseamnă că era vorba despre un flux de energie care avea darul de a-i scurcircuita serios pe cei care aveau imprudența să se așeze în fața sa.

Unii istorici sunt de părere că vestita cobră regală prinsă în colierul de pe fruntea faraonilor se afla în legătură cu un fel de acumulator-condensator sau cu o pilă electrică.

Acest acumulator ar fi degajat un flux de energie foarte puternică, ce ar fi avut darul de a afecta persoanele care se aflau la o distanță de maxim 3 metri în fața faraonului. Într-adevăr, sursele antice au confirmat faptul că, cel puțin în timpul ceremoniilor, când faraonul purta colierul prins pe frunte, nimeni nu se aventura să stea în fața sa, drept pentru care supușii stăteau lateral sau la o distanță apreciabilă. Se știe, de altfel, că printre vestigiile trecutului s-au descoperit un fel de acumulatori care puteau genera curent electric, iar pe pereții unor morminte s-au descoperit picturi care înfățișau becuri. De aici s-a tras concluzia că efectele temutei cobre regale, purtată pe frunte de faraoni, s-ar putea baza pe același principiu.

Totuși, această ipoteză, produs specific al sistemului de gândire materialist, pare să fie destul de forțată. Un faraon legat prin fire de un acumulator sau de o pilă electrică, purtată de unul din supușii săi... Sau cu o pilă electrică la purtător, ascunsă prin faldurile șorțului de domnie, este, să recunoaștem, o imagine destul de puțin credibilă - cam comică sau chiar absurdă. Datele existente, interpretate în spiritul hermeneuticii transcendente, pot genera o altă explicație cu privire la misterului șarpelui uraeus, care era fixat pe fruntea faraonilor.

Firește, nu trebuie exclusă posibilitatea existenței unui curent, dar nu a unui curent electric; era vorba despre un curent eteric sau, cum se spune astăzi, bioenergetic, destul de puternic. Acest curent eteric, în cel mai simplu caz, putea provoca mari dureri de cap celor ce se aventurau să stea în fața faraonului, iar în condiții speciale putea provoca tulburări psihice serioase; este la fel de posibil ca, în condiții extreme, curentul eteric emis prin cobra regală să aibă caracteristica de a ucide un eventual agresor. Existența unei astfel de forțe eterice sau bioenergetice intense trebuie pusă

în legătură cu puterea conferită, așa cum a fost menționat anterior, de caracterul special al încoronării, când emanația aurică a lui Ra, începând de la Menes, a coborât asupra faraonilor. Colierul regal cu șarpele uraeus avea rolul unui condensator și, în același timp, al unui transformator care capta și transforma energia eterică sau astrală - forța aurică a sufletului Ka sau Ba - a zeului în bioenergie, utilizabilă în lumea fizică. Această forță era preluată și transformată de ajna chakra, al treilea ochi - locul unde era dispusă - și transmisă prin intermediul unui diamant sau cristal prins în capul șarpelui uraeus.

Așadar, faptul că faraonul era numit “fiul lui Ra” nu era o metaforă gratuită și lipsită de sens. Faraonul era, fără nici o exagerare, fiul lui Ra, adică purtătorul emanației aurice a zeului.

Activitățile zilnice ale unui faraon se asemănau cu activitățile și ritualurile care se făceau statuilor zeilor în temple. Faraonul se trezea din somn o dată cu apariția primelor raze ale lui Ra, tatăl său, căruia îi adresa prima rugăciune a zilei, invocând puterea zeiască asupra pământului considerat sfânt al Egiptului și asupra locuitorilor săi. În momentul trezirii, soțiile și concubinele regale cântau, acompaniate de harpă și de liră. Apoi urma îmbăierea. În camera de baie, concubinele sau femeile din harem îl spălau, îl masau, îl ungeau cu alifii sau cu balsamuri parfumate, majoritatea dintre unguente având un caracter magic. Totul avea un caracter magic. După masa de dimineață, la care faraonul era obligat să respecte o serie de restricții alimentare, avea loc o slujbă în fața statuii zeului principal, într-o capelă mică, aflată cel mai adesea în palatul regal. Acolo, faraonul invoca din nou coborârea puterilor zeilor asupra poporului său, asupra rodniceii pământului, asupra întronării Ordinii spirituale - Maat - în lumea oamenilor.

După aceea, faraonul se dedica problemelor lumești, sarcinilor “de serviciu” curente. El pătrundea în “cabinetul de lucru”, aflat cel mai adesea în apropiere de “Scriptoriumul regal” sau “Casa Vieții” - biblioteca palatului, locul unde se aflau, în tocuri de piele, papirusurile regale cu caracter administrativ. Acolo, mai marele scribilor regali, însoțit de o armată de scribi specializați în diferite domenii, îi prezentau faraonului diferite rapoarte scrise pe suluri de papirus. Scribii regali stăteau aliniați, cu picioarele încrucișate, cu un mic pupitru în față, cu călimările de cerneală deschise, cu pensulele și cu sulurile de papirus, pregătiți pentru a nota poruncile regale. (18)

La reuniunea “cabinetului” participau, desigur, și principalii factori de decizie, în special marele preot al templului tutelar - cel mai adesea al templului lui Ra de la Heliopolis, iar în Imperiul Nou al templului lui Ammon -, vizirul, unii capi ai principalelor nome - regiuni - ale Egiptului, vistiernicul, șeful construcțiilor din regat, conducătorul armatei, șeful hambarelor regale și alți conducători de mai mică importanță. Faraonul asculta sau, uneori, citea rapoartele, destul de numeroase, ale factorilor de decizie, dicta răspunsurile, porunca măsurile ce trebuiau luate în diferite împrejurări, dicta politica externă, preciza poziția față de vasalii aflați dincolo de granițele țării. În sfârșit, faraonul dicta edictele și punea sigiliul pe diferite documente. Apoi trimitea curierii regali în diferite regiuni ale țării.

În unele zile ale unei decade - decada era echivalentul săptămânii actuale - faraonul primea supușii în audiențe, în fața palatului, pe o mică estradă, pe care era așezat tronul regal. Ca judecător suprem, faraonul stabilea adevărul în diferite procese penale sau civile, el fiind cel mai în măsură să judece și să stabilească adevărul, întrucât prin “gura” sa

vorbea Maat, Adevărul și Dreptatea. Poruncile sale, edictele și actele de judecată, aveau valoare de lege. În Imperiul Nou exista și un fel de cod de legi, scris pe patruzeci de suluri de papirus, care erau ținute de marele vizir, echivalentul primului ministru de astăzi. (21)

Cum era cel de care depindea rodnicia pământului, faraonul era obligat să participe la toate ceremoniile agricole de peste an. Ceremoniile agricole aveau un pronunțat caracter magic. Înainte de inundațiile anuale, faraonul poruncește Nilului, în calitate de fiu al lui Ra, să înceapă inundațiile. În acest sens, în cadrul unei ceremonii speciale, la care participa o mare mulțime de oameni, faraonul arunca în apele fluviului un sul de papirus, cu sigiliul regal, în care poruncește Nilului - în fapt, spiritului protector al Nilului, marelui Hapi - să înceapă inundațiile. Tot faraonul începea pregătirea ogoarelor, aruncând primele semințe. La începutul secerișului, faraonul seceră cu o seceră de aur primul snop, în prezența statuielor tuturor zeilor, într-o mare ceremonie publică. (16)

În popor, faraonii se bucurau de un mare respect, cea mai mare fericire a unui supus era de a săruta picioarele faraonului. Faraonul era purtat în afara palatului într-o lectică de forma unei bărci, fiind precedat de crainicii care-i anunțau apropierea și însoțit de curteni și de ostașii din garda personală. La trecerea sa, supușii făceau mătânii mari, se culcau cu fața la pământ, “mirosind” pământul sau “luând urma pașilor săi”. Supușii trebuiau să aducă “jertfa buzelor”, adică să aducă laude “fiului lui Ra”. Ostașii îl salutau în mod diferit față de restul populației: ei ridicau mâinile în sus cu degetele ușor îndoite.

În fine, una dintre cele mai importante îndatoriri ale unui faraon era asigurarea unei funcționări cât mai bune a templelor. În orice templu, faraonul avea dreptul de a intra în

sanctorum unde contempla statuia zeului, apoi participa la slujbă sau chiar ținea slujba așezat pe un tron de abanos sau de bronz.

Se poate remarca lesne că un faraon, departe de a fi fost un nabab îmbuibat, a cărui singură ocupație era aceea de a procrea cât mai des și de a mânca bucate alese, avea o existență cotidiană destul de complicată și de ocupată cu lungi ritualuri și ceremonii. Responsabilitatea sa, atât administrativă și politică, cât și religioasă, era foarte mare, iar problemele care trebuiau rezolvate erau foarte multe. Ființa interioară a unui faraon trebuia să fie astfel structurată, încât să realizeze un echilibru perfect, atât psihomental, cât și auric, între forța magică a strămoșilor străluminată de puterea lui Ra și cea a propriei sale personalități. Actele rituale, ceremoniile, actele publice trebuiau făcute cu maximă responsabilitate, cu o deplină conștiință de sine, altfel exista pericolul de a fi abandonat de “puterea” interioară. Acest ultim aspect reprezenta un risc major, deoarece exista credința că, dacă faraonul nu este capabil să asigure comunicarea cu zeii, întregul cosmos, nu numai Egiptul, s-ar fi prăbușit în starea de haos.

Firește că nu era prea ușor pentru un faraon, fie copil, fie adult să conviețuiască în propria sa ființă cu o putere magică de o asemenea amploare, cum era emanația aurică a lui Ra. Orice gest greșit, orice stare de spirit necorespunzătoare, orice încercare de a trișa în folosul unei comodități personale sau a unei plăceri de moment putea avea efecte devastatoare, atât la nivelul sănătății personale, cât și la nivelul imaginii publice - cu atât mai mult cu cât, în condițiile existenței a numeroși clarvăzători, orice perturbare a aurei personale era vizibilă. Pentru păstrarea integrității aurice a faraonului, existau anumite ceremonii și sărbători speciale care se făceau în acest scop.

În Imperiul Vechi se repeta anual ceremonia încoronării cu scopul de a reînnoi impulsul original al domniei și de a restabili contactul, uzat desigur în cadrul existenței cotidiene, cu puterile magice provenite din lumea de dincolo, cu spiritele strămoșilor și cu aura lui Ra. În Imperiul Nou, această ceremonie - numită *heb-sed* - a început să se țină la aniversarea a 30 de ani de domnie. La această ceremonie specială se adunau marii preoți din toate templele nomelor Egiptului, erau aduse toate statuile zeilor, făcându-se aceleași invocații ca la încoronare. Practic, faraonul primea din nou, o dată cu mantia, cu sceptrele de domnie și cu celelalte însemne regale, toate atributele magice care i se acordau la încoronare. (16)

La ceremonia *heb-sed*, aura faraonului își recăpăta strălucirea inițială, iar sufletele strămoșilor, defuncții faraoni, care slujiseră din vremuri apuse destinul Dublului Regat, participau, din planul lor de existență, la marele eveniment al reînnoirii.

❧ Templele ❧

Pentru concepția materialistă, eminentemente profană, lumea este compusă din fragmente dispartate. Ea nu este o lume în adevăratul sens al cuvântului, nu este o unitate, un cosmos, ci mai degrabă este un univers “sfărâmat”.

Spațiul, spunea cândva Mircea Eliade, nu este omogen; în vastitatea sa, el cuprinde numeroase zone considerate sacre, diferite calitativ de zonele profane. Dacă spațiul obișnuit, profan, reprezintă o întindere informă, fără calități speciale, în schimb, zonele sacre reprezintă inserții ale “transcendentului”. (31)

Evoluția lumii, afirmau inițiații egipteni, se produce dinspre haos spre cosmos, dinspre dezordine spre ordine,

dinspre nediferențiat spre diferențiat. Spațiul obișnuit, spațiul profan, reprezintă haosul, iar spațiul sacru reprezintă cosmosul; la vechii greci, termenul *kosmos* desemna o lume organizată și ordonată. Manifestarea sacrului fundamentează lumea. Prin descoperirea spațiului sacru, omul introduce ordinea în haos: astfel, haosul devine un cosmos. De aceea - scria Mircea Eliade - omul este dator să descopere "locul în care a avut loc intruziunea sacrului în lume". (30)

Același autor afirma că intruziunea sacrului în spațiul profan poartă numele de hierofanie. Hierofania, intruziunea sacrului, se dezvăluie și se manifestă începând dintr-un punct fix; acest punct fix a primit numele de Centrul Lumii sau Buricul Pământului. De la acest Centru, sacrul începe să existe și să se extindă. Centrul nu este ales în mod arbitrar de către om. Omul este dator să descopere Centrul. Abia după descoperirea și, mai ales, după consacrarea Centrului, spațiul poate deveni locuibil. Nimeni nu poate locui într-un haos și, de aceea, orice loc trebuie transformat magic în cosmos.

Concepțiile spiritualist-ezoterice ale antichității afirmău la rândul lor că în Centrul Lumii se găsește Axul lumii - Axis Mundi -, axul care face legătura dintre toate palierele lumii. Discipolii lui Hermes Trismegistul spuneau că lumea este o sferă cu circumferința pretutindeni și cu centrul nicăieri. Concepțiile hermetice au apărut cu mult timp înaintea epocii în care se credea că pământul este plat. Vechile concepții hermetice se aseamănă cu teoriile științifice ale cosmosului hologramă, pentru care lumea este o sferă sau un spațiu curbat - spațiu înfășurat sau veștejit - al cărui centru se află pretutindeni. Centrul lumii poate fi descoperit oriunde; orice loc de pe cuprinsul cosmosului-hologramă poate fi considerat Centrul lumii. (81)

Edwin Abbott în 1833, Charles Hilton la sfârșitul secolului trecut și apoi Albert Einstein - fiecare cu mijloacele

conceptuale pe care le-a avut la îndemână -afirmau că universul cunoscut de noi este o suprafață a unei hipersfere. După noile paradigme ale științei moderne, cadrul spațio-temporal poate avea $9+1$ sau $10+1$ dimensiuni, dintre care se manifestă numai $3+1$ dimensiuni. Celelalte dimensiuni, spun concepțiile fizicii moderne, s-au veștejit, înfășurându-se într-o hipersferă 6-dimensională, cu dimensiuni de ordinul lungimii lui Plank. Ele formează un așa-numit spațiu închis. La rândul său, unul dintre exponenții noilor paradigme ale fizicii cunatice, prof. William Tiller de la Univ. Stanford, afirma că universul a luat ființă mai întâi sub formă subtilă. Forma subtilă originală a universului s-a densificat treptat, formând niveluri existențiale din ce în ce mai dense. În cele din urmă, totul s-a combinat într-o hologramă a universului fizic. În concepția autorului menționat, spațiul apare ca o suprafață a unei hipersfere. Structura energetico-informațională a universului este alcătuită de-o asemenea natură, încât orice punct al spațiului fizic corespunde unei infinități de puncte din palierul ortoexistențial următor, palier care are mai mult de trei dimensiuni spațiale. Axul lumii este astfel poziționat în cosmosul hologramă încât trece prin fiecare atom al lumii: el este pretutindeni și nicăieri.

Pentru noile paradigme ale științei moderne, cosmosul este un gând materializat, emanație și manifestare a “câmpului energetic fundamental” sau a “zgomotului de fond universal”. Universul, în ansamblul său, se comportă ca un imens organism. Pământul, ca particică a întregului, ca element al uriașului sistem cosmic, este o imagine holografică a întregului cosmos. Înțelepții egipteni aveau în vedere tocmai acest lucru, atunci când afirmau că “ceea ce este jos este și sus și ceea ce este sus este și jos”.

Correspondența magică dintre cosmos, pământ și om nu este o simplă figură de stil, ci o realitate. Acesta este și

motivul pentru care vechile concepții ezoterice ale egiptenilor puneau un așa de mare accent pe descoperirea Centrului. Căutarea Centrului nu este o simplă obsesie omenească, ci o necesitate care se manifestă la toate nivelurile. Centrul poate fi descoperit în interiorul ființei omenești și atunci poate fi numit spirit, atman sau akh (spiritul la vechii indieni se numea atman, iar la vechii egipteni se numea akh). El mai poate fi descoperit pe suprafața pământului și atunci poartă numele de Buricul Pământului sau Centrul Lumii. Centrul mai poate fi descoperit în adâncurile insondabile ale cosmosului spiritual și atunci poartă numele de Sfera creației sau Tronul lui Dumnezeu. Pe pământ, creația a început de la Centru, locul unde, prin Axul Lumii, a avut loc infuzia energiilor spirituale sacre - ortoexistențiale - în palierul fizic.

Vechii inițiați egipteni, ca de altfel inițiații tuturor vechilor popoare, considerau că Centrul Lumii trebuie descoperit cu ajutorul semnelor care îi anunță prezența. Doar semnele anunță posibila intruziune a energiilor ortoexistențiale în planul fizic. După descoperire, semnele trebuiau interpretate. Orice spațiu locuit trebuia luat în primire de oameni, trebuia “posedat”, pornind de la un Centru. Descoperind Centrul pe baza semnelor, spațiul era ocupat, luat în primire din punct de vedere magic. Consacrarea, ca fenomen magic, avea rolul de a deschide canalul prin care energiile ortoexistențiale se manifestă în lumea terestră. Și, implicit, prin care se manifestă zeii. În centrul astfel descoperit era construit un sanctuar, un templu, un obelisc, o statuie, o columnă sau numai un stâlp.

În cazul construirii unui templu, locul cel mai tainic era *adyton* -ul sau *sanctorum*-ul (echivalentul pentru *sanctum sanctorum*), camera ascunsă unde se afla statuia zeului; se considera că aceasta era amplasată chiar în Centrul

Lumii, acolo unde se producea comunicarea cu palierele ortoexistențiale ale cosmosului. Acesta era motivul pentru care templele egiptene nu erau construite la voia întâmplării. Ele erau construite doar în ceea ce vechii inițiați considerau a fi Centrul Lumii, indiferent de calitatea solului sau de piedicile naturale care trebuiau înlăturate. În jurul templului, care era astfel socotit punctul zero al creației, locul unde haosul fusese alungat, se construia un oraș. Orașul exista numai datorită învecinării sale cu Centrul Lumii. De aceea, în orice oraș egiptean, vechii preoți arătau cu mândrie, dar și cu cea mai mare seriozitate, locul în care, în Tep Zepi, a avut loc evenimentul “creației” lumii.

Locul creației era pentru egipteni Colina primordială. De fapt, orice templu egiptean avea în curte o Colină primordială. Mai mult decât atât, toate templele egiptene aveau aceeași semnificație ca și Colina Primordială. Chiar și marea piramidă avea aceeași semnificație ca și Colina primordială. Acolo avea loc pătrunderea energiilor cerști în lumea oamenilor și, implicit, acolo se manifestau zeii.

Instalarea într-un teritoriu se producea pornind tot de la un Centru. Consacrând sau deschizând Centrul, vechii egipteni considerau că deschid “Poarta cerului”, locul prin care zeii pătrund în lumea materială. Orice atac asupra unui oraș sau templu egiptean nu era doar atacul unor inamici umani, ci era considerat o încercare a forțelor întunericului de a readuce lumea la haos. Orice victorie militară asupra inamicului repeta victoria zeului creator care, la începutul timpului, a învins forțele haosului. La origine, fortificațiile și zidurile care împrejmuiau orașele și templele egiptene aveau doar rolul de a împiedica să pătrundă forțele întunericului. Chiar și o simplă locuință trebuia centrată într-un punct de inserție a energiilor ortoexistențiale în lume. De aceea, înaintea începerii construcției propriu-zise, trebuia reiterată

lucrarea zeului creator, transformându-se ritual haosul în cosmos. Proiectarea celor patru puncte cardinale și instalarea simbolică a lui Axis Mundi - stâlpul central - al casei, al colibei, palatului sau templului, erau elemente indispensabile ale ordonării cosmice și ale ancorării în sacru. Toate aceste stăruințe omenești aveau drept scop, după cum spunea Mircea Eliade, “*setea ontologică a omului către sacru, dorința de a se situa în centru, acolo unde este mai aproape de zei. Este nostalgia de a trăi într-un cosmos pur*”. (30)

Templele egiptene nu erau locuri de rugăciune sau de reculegere. Cultul în temple avea rolul de a întreține viața cosmică, ordinea creației și echilibrul universal. Toate acestea nu puteau fi menținute decât datorită activității continue a zeilor. Orice egiptean știa că universul este permanent amenințat de puterile haosului. Pentru ca universul să se mențină în stare de funcționare, se realiza cultul în temple. De aceea, încetarea cultului în temple putea avea consecințe catastrofale pentru întregul cosmos.

Cel mai bun exemplu de arhitectonică a unui templu egiptean îl constituie templul de la Abu-Ghorab, construit în perioada Imperiului vechi de faraonul Neuserau din Dinastia a cincea. Templele construite în epocile următoare au respectat același canon fix stabilit la începutul istoriei statului egiptean. Templul reginei Hatchepsut, templul lui Amon-Mon-Khonsu de la Kharnak sau templul lui Ammon de la Luxor sunt alte exemple notabile de temple egiptene. La fel, templul lui Osiris de la Abydos, construit de faraonul Seti I, reprezintă un monument de mare importanță în cultura spirituală a vechilor egipteni. (61)

Exista un întreg ritual pentru construirea unui templu. De cele mai multe ori, faraonii - care erau considerați fiii zeilor - primeau de la un zeu, în vis sau în stare extatică, porunca de a construi templul.

Templul era un microcosmos care reproducea întregul cosmos. Fiecare detaliu al cosmosului era reflectat în simbolistica templului. Tavanul simboliza cerul și firmamentul - zodiile și decanii -, pardoseala pictată cu elemente vegetale simboliza pământul, iar coloanele sculptate cu basoreliefuli simbolizau vegetația luxuriantă și rodnicia vieții terestre. Pe pereții templelor erau pictate scene din mituri. În concluzie, templele erau “cosmosuri” amplasate pe întinderea “haosului”.

Pentru vechii egipteni, a merge la templu echivala cu a “urca”. De aceea, începând de la poarta templului, amplasamentul construcției urca neîncetat, culminând cu locul cel mai înalt, care era sanctorum (echivalentul pentru sanctum sanctorum), locul tainic unde se afla statuia zeului. Pentru a ajunge în fața porții templului, egipteanul de odinioară trebuia să străbată un drum străjuit de sfincși, drum care mergea de la est la vest, urmând traseul bărcii solare a lui Ra dinspre răsărit spre apus. Direcția drumului semnifică trecerea de la sacru la profan, de la lumină la întuneric, de la lumea oamenilor la lumea zeilor. Drumul care ducea la templu era numit de egipteni *drumul zeului*, iar grecii îi spuneau *dromos* - calea sacră. Templul era înconjurat de un zid gros de piatră, care avea rolul, pe de-o parte, de a apăra incinta împotriva intrușilor și, pe de altă parte, de a apăra spațiul sacru de forțele conduse de balaurul Appophis, agentul haosului. Templul însuși era un imens laborator magic, în care avea loc alchimia spirituală ce asigura menținerea ordinii cosmice cu ajutorul zeilor. (16)

Poarta de la intrarea în templu era apărată de doi piloni masivi - *bakhen*, cum îi spuneau egiptenii sau *phylon*, cum îi spuneau grecii. *Phylon*-ul era alcătuit din două blocuri masive de piatră, fiecare bloc având aproape cincisprezece metri grosime. Blocurile de piatră, la cele mai multe temple,

erau goale pe dinăuntru, adăpostind o scară interioară și câteva încăperi cu destinații diverse, de la locuința pentru preoți la cămări de alimente. *Phylon*-ul reprezenta un munte cu două vârfuluri, dintre care răsărea Soarele.

Poarta templului semnifica începutul zilei, Soarele fiind semnul vieții eterne. Pătrunderea în templu avea aceeași semnificație ca și răsăritul Soarelui în fiecare dimineață: “creatio continua”. Pe piloni fluturau steaguri imense, de culori diferite, care indicau călătorilor că în acel loc avea loc joncțiunea lumii de dincolo cu lumea oamenilor. Alte steaguri vopsite în culori apotropaice - alb, roșu, albastru, verde - împiedicau forțele conduse de balaurul Appophis, agentul haosului, să pătrundă în incinta sacră. În jurul templului se aflau capele mici, chilii, cotețe pentru păsările care trebuiau sacrificate, hambare, grânare, încăperi destinate preoților sau administrației templului, case de oaspeți, hanuri și un fel de restaurante. Dincolo de poarta principală se ajungea într-o curte rectangulară - numită *usket* - care constituia zona de acces public. De fiecare parte a curții se afla un rând simplu sau dublu de coloane care formau un portic. Tot acolo existau capele mai mici și chioșcuri. Printre ele, la loc de cinste, figura “*casa nașterii zeului*” - o capelă mică în care, după cum afirmau sacerdoții templului respectiv, s-a născut zeul patron al templului. Această capelă, numită “*mammisi*” sau “*typhonia*”, se afla sub patronajul zeiței nașterilor Tueris. Tot acolo se mai aflau diferitele încăperi pentru scris - *scirptorum*-urile - unde preoții și scribii copiau textele sacre pe suluri de papirus.

Credincioșii egipteni puteau pătrunde numai până într-o sală cu tavanul înalt, susținută de coloane masive; la greci, această sală a primit numele de *sală hipostilă*, *stylpos* însemnând în grecește coloană. În această sală erau aduse ofrande zeilor. (16)

Următoarea zonă a templului, aflată dincolo de curtea rectangulară în care puteau intra toți credincioșii, era zona de “acces limitat”. Aici nu puteau pătrunde decât “preoții cei puri”, numiți *uabu*. Sala hipostilă era despărțită de zona cu accesul limitat de o poartă masivă care era încuiată pe timpul nopții. La intrare străjuia o inscripție pe care scria: “Cei ce intră aici trebuie să fie puri”. Zona cu acces limitat era o sală imensă, în care se putea pătrunde pe planuri înclinate ascendent. De aici se putea pătrunde în sanctorum, adyton sau “locul care nu trebuie cunoscut niciodată”, numit de egipteni *set seshta*. Acolo, într-un vestibul, se afla *sanctuarul bărcii*, locul unde se afla barca zeului.

Barca zeului era o construcție mică, din lemn, ce putea fi purtată pe umeri de preoți cu ajutorul unor brancarde. În spatele acestei zone se afla statuia zeului. Statuia zeului, de dimensiuni reduse sau, cel mult, de mărimea unui om, era pusă într-o nișă săpată într-un monolit de granit. Uneori, statuia era amplasată într-un dulap din lemn. De jur împrejurul statuii se aflau numeroase obiecte necesare cultului zilnic.

Statuile zeilor din adyon (sanctorum) - care nu trebuie confundate cu statuile obișnuite ale zeilor, care erau amplasate pretutindeni - erau din lemn, încrustat cu numeroase simboluri. Ele erau poleite cu aur. În sanctorum, teoretic, nu putea pătrunde decât faraonul. Datorită faptului că faraonul nu putea fi în același timp în toate templele de pe cuprinsul țării, el delega preoții pentru a săvârși cultul zeilor. Formula preoților care oficiau cultul zeilor începea cu expresia: “Faraonul m-a trimis să-l slujesc pe zeu”.

Inițiații egipteni erau de părere că statuile erau purtătoarele “sufletelor” Ka sau Ba ale zeilor. Ka este un termen care desemna ceea ce înțelegem astăzi prin corp eteric, iar Ba ceea ce înțelegem astăzi prin suflet. Astfel, nu

numai oamenii au Ka, adică corp eteric, ci și zeii. De fapt, zeii au mai multe Ka-uri. Ra are nu mai puțin de paisprezece Ka-uri. Zeii se manifestau în statuile din temple, prin coborârea sufletului Ka sau Ba. Ritualul coborârii sufletului unui zeu într-o statuie era un act magic de importanță deosebită pentru vechii egipteni. El se realiza magic prin invocarea zeului și prin “invitarea” lui în suportul material. Zeul cobora din palierul său ortoexistențial în lumea oamenilor, iar aura lui învăluia statuia din templu.

În sanctorum, acolo unde se afla statuia zeului, nu pătrundeau decât preoții de rang înalt, al căror număr era foarte mic. Ei erau pe deplin purificați înainte de a intra în contact direct cu o forță aurică de o asemenea putere. Cu ocazia marilor sărbători religioase, statuile zeilor erau scoase din Sanctorum și arătate mulțimilor.

Papirusurile egiptene făceau aluzie la minunile realizate de statuile zeilor. Statuile din sanctorum-urile templelor provocau diferite efecte: se mișcau, răspundeau la întrebările credincioșilor etc. Cercetătorii moderni au tras concluzia că vechii sacerdoți egipteni erau niște șarlatani care, prin intermediul unor păpuși vorbitoare și al unor ventriloci profesioniști, mințeau și manipulau poporul. Sigur că este posibil ca, în perioada de decadentă a religiei egiptene și a instituției preoțești, să se fi produs și asemenea fraude. Trebuie ținut cont însă de faptul că mulțimile pot fi mințite o dată, de două ori, de douăzeci de ori, un an sau o sută de ani, dar nu pot fi mințite cinci mii de ani fără întrerupere. Ceva tot s-a întâmplat; generații întregi de credincioși egipteni n-ar fi venerat cu cea mai mare seriozitate statuile din temple, dacă ar fi fost la mijloc numai ventrilocii sau preoții șarlatani.

Explicația, din punctul de vedere al concepției spiritualist-ezoterice, este una singură: datorită faptului că

statuile erau animate de sufletele Ka ale zeilor, puteau provoca diferite efecte care, în epoca antică, erau considerate drept miracole. Evident, nu numai în epoca antică, ci și în cea modernă. După cum a fost menționat, mare parte din zeii Egiptului erau ființe spirituale care se manifestau pe unul dintre palierele ortoexistențiale inferioare (inferioare în sensul că sunt situate chiar în vecinătatea palierului material) ale cosmosului, în special pe palierul infraeteric. Pentru aceste ființe nu era vreo problemă să interacționeze cu lumea materială. Ceva asemănător se produce în ziua de astăzi în cazul fenomenelor de poltergeist (poltergeist este un termen german, folosit încă din Evul Mediu creștin, pentru a desemna “spiritele gălăgioase” care se manifestă în diferite locuri; deși termenul de poltergeist este de origine germană, astăzi este folosit mai mult de autorii de limbă engleză, germanii folosind termenul spuk - bântuire).

După cum se știe, parapsihologia modernă a clasificat fenomenul de poltergeist în categoria fenomenelor bioenergetice, alături de psihokinezie. Psihokinezia, la rândul ei a fost definită drept mișcarea unor obiecte sub acțiunea unor cauze exogene. Aceste cauze pot fi de natură fizică (datorate influenței psihice a unei persoane din lumea materială) sau transfizică (datorate influenței transfizice ale unei ființe aflate pe unul din palierele ortoexistențiale ale cosmosului). Cazurile de poltergeist, definite de parapsihologie drept o “infestare activă a unor locuri sau a unor persoane”, presupun, în majoritatea cazurilor, producerea de zgomete inexplicabile din punct de vedere fizic, deplasarea la fel de inexplicabilă de obiecte sau levitații în spații închise (locuințe) în total dezacord cu legile fizicii clasice (38).

După cum afirmă unul din cercetătorii moderni ai fenomenului, Adrian Pătruț, în ultima perioadă de timp

poliția franceză a anchetat peste o sută de cazuri de poltergeist. Mai toate cazurile au prezentat mai multe tipuri principale de manifestări: bombardament cu obiecte (grindină de pietre sau de cărbuni încinși, care se abat din senin peste casa cu pricina, sparg ferestre etc); rapturi (ciocănituri în pereți, uși sau mobilier) sau voci (de la sunete impersonale la voci ale unor persoane care declară că sunt defuncte și cer anumite lucruri); deplasări sau levitații de obiecte (uși care se închid de la sine, obiecte care zboară prin încăperi, unele par a fi aruncate cu forță, se sparg în mii de cioburi, deși sunt greu casante, altele cad fără a se sparge, deși sunt casante; în timpul deplasării prin aer, obiectele au traiectorii anormale, unele chiar stau suspendate în aer). În general, obiectele aportate în încăperi închise par a se forma în aer; în multe cazuri sunt calde la atingere. Cele mai stranii cazuri de poltergeist sunt însoțite de fenomene termice atipice - focuri care aleargă pe podea, aprinderea hainelor unor persoane din apropiere etc - sau de “fenomene persuasive directe”: urme de ciupituri, de zgârieturi, de lovituri, de mușcături etc. (38)

Fără nici o îndoială, astfel de fenomene nu se produc doar în zilele noastre. Ele s-au petrecut, la o altă scară, și în vremurile de demult, în templele egiptene. Preoții și inițiații egipteni au fost martori ai unor evenimente mult mai intense și mai dramatice, produse în preajma statuilor din sanctorum-urile templelor, la o altă scară decât cele cercetate astăzi de parapsihologie.

Oricum, nici una dintre statuile de aur care, secole de-a rândul, au constituit suporturi materiale pentru sufletele Ka sau Ba ale zeilor n-a fost descoperită de arheologi. Ca și cum, la finele antichității, o mână ageră s-a grăbit să șteargă orice urmă.

❧ Preoții ❧

Preoții care slujeau în temple erau, de regulă, aleși din rândul elitei sociale. Deși, de cele mai multe ori, investirea era ereditară, sunt cunoscute multe cazuri în care funcția era cumpărată. Marii sacerdoți se mândreau cu o genealogie lungă, de zece, douăsprezece generații de preoți.

Alegerea unui viitor preot se făcea încă din copilărie. Copiii, care erau desemnați să devină preoți, erau trimiși de mici la școli speciale, care funcționau pe lângă marile temple. Școlile de preoți erau destul de dificile. Elevii urmau mai întâi școlile de scribi, în care trebuiau să învețe scrisul și cititul, după care, cu acordul marelui preot al templului pe lângă care era arondată școala, urmau pregătirea preoțească.

Încă din primele epoci dinastice, statul egiptean a pus un mare accent pe dezvoltarea școlilor și pe ceea ce astăzi se numește sistem de învățământ. Înțelepții egipteni au înțeles foarte devreme faptul că stabilitatea și durabilitatea statului depind într-o mare măsură de sistemul de învățământ, capabil să pregătească cadre bine pregătite pentru sistemul administrativ și pentru personalul templelor. De aceea, încă de la început, s-au alocat fonduri mari din vistieria faraonului sau a marilor temple pentru a se înființa școli de cele mai diferite tipuri și profiluri. Cu cât templul era mai bogat, cu atât calitatea sistemului de învățământ era mai bună. În vechiul Egipt existau școli laice, școli de scribi, școli de meseriași, școli de artizani, școli de arhitecți, școli de preoți.

O școală de scribi dura, în medie, în jur de doisprezece ani. Elevii erau obligați nu numai să scrie și să citească, ci și să cunoască textele sacre, legile, regulamentele sau poruncile faraonului. Ei își însușeau noțiuni de istorie și de geografie, de matematică și de geometrie. Accentul se puna pe învățarea scrisului. Scrisul egiptean era destul de complicat:

hieroglifele trebuiau desenate cu mare precizie, folosindu-se culori diferite, potrivit unui canon strict. Pe măsură ce statul s-a consolidat, ocupațiile administrative au devenit tot mai diverse și mai complexe. Treptat, întreaga povară a conducerii treburilor publice a căzut pe umerii administrației laice și a preoților-cărturari. Egiptul a devenit o teocrație în adevăratul sens al cuvântului, în care faraonul era numai vârful aisbergului, iar scribii și preoții partea nevăzută.

Ierarhia preoțească era, în mare, formată din trei categorii principale de preoți: “slujitorii zeilor” sau profeții, “părinții” și “cei puri”. Prima categorie și cea mai înaltă, era categoria “slujitorilor zeilor” sau a profeților. Etimologic, termenul de “profet” provine din cuvântul grecesc *prophemi*, care înseamnă “a vorbi pentru” - cu sensul de interpret al zeilor. Astfel, cea mai înaltă categorie de preoți egipteni era formată din cei prin gura cărora se exprimau zeii. Slujitorii zeilor, profeții, aveau acces în sanctorum, acolo unde se afla statuia zeului. În fruntea tuturor exista o căpetenie a profeților. După cum le indică și numele, preoții din această categorie aveau capacități extrasenzoriale, din moment ce puteau deveni interpreții zeilor. A doua categorie de preoți, categoria mijlocie, era formată din preoții care purtau numele de “părinți divini”. Printre aceștia se numărau preoții cititori - *anagnostes*, în grecește sau *herhebi* în egipteană. Ei citeau textele sacre, rugăciunile sau invocațiile. Preoții cititori erau specializați în magia cuvintelor și a sunetelor sacre. A treia categorie era formată din preoții “cei puri” - numiți *web* -, care, și ei, aveau acces în sanctorum. Cei puri erau purificați prin tehnici catarctice; cel mai adesea, slujeau în temple.

În afara celor trei categorii principale de preoți, existau și alte categorii secundare, care ocupau diferite funcții în temple; aceștia erau denumiți în funcție de activitatea pe care o îndeplineau. Ei erau denumiți *pasthopori*, *stoliști*,

plerophori, *hierogrammanți* - denumirile au fost date de vechii greci - dar nu se cunoaște cu prea mare precizie care era rolul lor. Oricum, activitatea în temple era foarte complexă și bine elaborată; fiecare preot avea rolul și funcția sa bine precizate în organigrama serviciului religios.

Templele erau conduse de un mare preot care se ocupa atât cu problemele religioase, care priveau cultul propriu-zis, cât și cu problemele administrative. Ierarhic, sub marele preot al templului, se aflau, pentru a folosi o formulare modernă, marele preot de rangul II și marele preot de rangul III. Fiecare templu mai avea un colegiu sacerdotal format din preoți specializați pe diferite domenii. În colegiul sacerdotal exista un scrib principal, un vistiernic, o căpetenie a hambarelor. Organigrama unui templu cuprindea multe funcții asemănătoare, ca profil, cu cele existente în managementul modern. (16)

În afara preoților, în temple existau diferite categorii de preotese. Preotesele se găseau mai cu seamă în templele închinatelor unor zeițe feminine - de exemplu Isis, Hathor sau Nephtis. Ele erau așa-numitele *pallakide*, concubinele zeului. Ele erau numite, de obicei, dintre soțiile marilor demnitari. Preotesele participau la procesiuni, unde puteau întrupa rolul diferitelor zeițe ale panteonului. Există și o concubină principală a zeului, care trebuia să se supună unor ritualuri ceva mai complexe. Concubina principală a zeului trebuia să fie castă. În templele egiptene, spre deosebire de templele sumeriene, nu se permiteau relații sexuale. (18)

Se știe că la vechii sumerieni se practica pe scară largă "prostituția sacră". Fiecare femeie din regat, indiferent de poziția socială, era obligată, cel puțin o dată pe an, să se prostitueze într-un templu, în folosul material al templului. Sunt cunoscute cazuri în care femeile mai urâte aveau nenorocul să stea mai multe luni "prizoniere" în templele

sumeriene până se găsea cineva care să le bage în seamă. Au existat chiar și cazuri în care unele femei, fiind sistematic refuzate, au murit de bătrânețe în timp ce așteptau “dezlegarea”. Se pare că statutul femeilor sumeriene era dat și de “viteza” cu care își îndeplineau îndatoririle cetățenești față de zei. Soții lor chiar se lăudau cunoscuților cu “vrednicia” consoartelor în temple. Acest obicei nu a fost însă împărtășit și de vechii egipteni, care rezolvau alte probleme în temple.

Totuși, se pare că exista la Teba, în Templul lui Ammon, o ceremonie în care concubina zeului se unea trupește cu Marele Preot. Această unire - în grecește *sinusie* - era descrisă prin termenul “a cunoaște”. A cunoaște are două sensuri: un sens spiritual și un sens sexual. De fapt, chiar și în Vechiul Testament, prin “a cunoaște”, se înțelegeau ambele sensuri. De exemplu, Adam “a cunoscut-o” pe Eva.

În afara preoților consacrați și a preoteselor, în templele egiptene se mai afla și o categorie numeroasă de mireni. Această categorie era formată din oameni simpli, care îndepliniseră condițiile de curățenie și de purificare impuse. Ei participau la îndeplinirea ritualurilor și a ceremonialului din temple. De cele mai multe ori îndeplineau activități administrative.

Muzica era unul dintre cele mai importante elemente ale slujbelor din temple. În temple se cânta o muzică antifonică, în care corurile formate din preoți și preotese cântau sau răspundeau alternativ. Numeroase instrumente acompaniau corurile.

Vechii egipteni considerau că zeii mențin cosmosul în stare de funcționare și asigură ordinea cosmică. De aceea, zeii trebuie ținuți în stare de “funcționare”. Misiunea principală a unui templu era de a asigura legătura dintre lumea fizică și aspectul ortoexistențial - locul unde se află

zeii. În temple avea loc marele mister al coborârii “sufletelor” Ka și Ba ale zeilor în statui. Egiptenii considerau că sufletele Ba și Ka ale zeilor au nevoie de hrană, de băutură, de ocrotirea oamenilor. De statuile zeilor din sanctorum, cele care încorporau sufletele Ba, nu avea voie să se apropie nimeni, în afara personalului calificat: preoții de rangul cel mai înalt. Numai preoții “cei puri” se puteau apropia de statui și puteau îndeplini cultul propriu-zis.

Puritatea rituală a preoților se pierdea foarte ușor și trebuia reînnoită mereu. De aceea, preoții care aveau acces în sanctorum trebuiau să repete mereu ritualurile de purificare. Zilnic, înainte de slujbe, preoții se îmbăiau. Se rădeau pe tot trupul, inclusiv pe cap; trebuiau să fie circumciși, purtau numai veșminte albe de in, trebuiau să respecte o serie de restricții alimentare. De asemenea, ei trebuiau să fie caști, să evite să aibă de-a face cu persoane impure și să nu săvârșească păcate rituale.

În templele egiptene, serviciul religios era împărțit în patru străji, cete - sau ture - anuale. Fiecare “ceată” efectua serviciul în templu timp de trei luni, după care preoții se întorceau acasă pentru a se ocupa de treburile cotidiene. Împărțirea în patru străji anuale a cultului permitea preoților, pe perioada cât erau în “tură”, să respecte toate interdicțiile. După terminarea turei, preoții se puteau întoarce la viața obișnuită, având grijă ca înaintea intrării în straja următoare să reînnoiască abluțiunile și purificările necesare. Nu este exclus ca, înainte de intrarea în serviciul religios, preoții din strajă să fi fost “inspectați” prin percepție extrasenzorială extinsă (ceea ce astăzi, în limbaj parapsihologic, se numește “scanarea aurei”) de către superiorii lor, preoții “văzători”, asupra curățeniei rituale reflectată în aură.

Slujba zilnică începea dimineața, la răsăritul soarelui, în momentul în care Ra se arăta triumfător deasupra pragului

orizontului. Formula cu care preoții deschideau ușile sanctorum-ului era: “*Se deschid ușile cerului*”. Preoții așteptau răsăritul Soarelui, în fața nișei sau a dulapului în care odihnea statuia zeului. Imediat după ce primele raze ale lui Ra alungau tenebrele nopții, preoții scoteau statuia zeului din nișă și îi făceau toaleta de dimineață. Mai întâi făceau baie statuii, stropind-o cu apă sau cu o soluție formată din apă, natron și substanțe odorante. Apoi, pentru spălarea pe dinți și pe gură, se introducea în gura statuii natron pentru a fi mestecat. După ce aveau loc mai multe rânduri de fumigații cu tămâie, se îmbrăca statuia în veșminte scumpe, se farda și i se așezau talismane și amulete. Prezențele demonice care mai aveau curajul să rămână în sanctorum, erau îndepărtate printr-o nouă baie cu fum de tămâie. În acest scop, preoții ardeau tămâia ce se afla într-o scobitură a altarului sau foloseau ulcioare de lut pline cu tămâie. Fumul tămâii era parfumul cel mai drag zeilor. Apoi se aduceau ofrande zeului - “masa de dimineață” -, după care statuia era așezată la loc în dulap sau în nișă. (16)

În tot acest timp, preoții psalmodiau descântece și invocații. În surdină se auzea muzica cântată de corurile de preotese și acompaniată de numeroase instrumente: flauturi, sistrumuri - un cadru oval pe care erau puse mai multe lamele care huriau -, lire, fluiere, castagniete sau menate - șiraguri lungi de mărgelă, înșirate în jurul gâtului, care erau lovite unele de altele. Dansatoarele, purtând măști pe chip, bucurau și ele inima zeilor dansând sau executând figuri mimice. Numai în templele închinat lui Osiris se vorbea în șoptă, nu se cânta și nici nu se foloseau instrumente zgomotoase, pentru a nu deranja sufletul Ba al lui Osiris.

Zilnic, aveau loc patru slujbe, care erau mai mult sau mai puțin asemănătoare cu cea de dimineață. Seara, avea loc “ceremonia de culcare” a zeului, care, și ea, într-un fel, o

repetă, în sens invers pe cea de dimineață. De fapt, “scenariul” general al toaletei de dimineață a unei statui nu diferea prea mult de cel care se aplica unei mumii. Prin ritualurile practicate în cadrul serviciului din temple, preoții egipteni considerau că mențin intactă legătura dintre lumea zeilor și lumea oamenilor. Prin serviciul cultural, legăturile dintre aspectul ortoexistențial al cosmosului și lumea materială erau restaurate periodic pentru ca oamenii să poată beneficia de aportul zeilor invocați. Prin serviciul în temple, zeii coborau în statuile aurite din sanctorum (adyton). Vechii egipteni considerau că aurele zeilor, coborâte prin invocație în statui, asigură ordinea cosmică și umană.

Cu timpul, Egiptul a decăzut. Principalii responsabili au fost, în primul rând, faraonii, care s-au complăcut în cele lumești, uitând de misiunea încredințată lor. Jocurile politice și nerespectarea tradițiilor au determinat ruptura dintre aspectul ortoexistențial al cosmosului și lumea oamenilor. La rândul lor, preoții au fost atrași de puterea politică și de sunetul plăcut al aurului.

Ultima perioadă a istoriei Egiptului, cunoscută astăzi datorită informațiilor provenite din mediile grecești, a fost una de profundă decădere. Faraonii n-au mai fost ceea ce fuseseră cândva, fiind reduși la stadiul de politicieni dispuși la compromisuri. Preoții au devenit șarlatani care mințeau poporul, amăgindu-l cu amenințări fantasmagorice; la rândul lor, statuile din temple, cele în care, cândva, sufletele Ba ale zeilor își găsiseră sălașul, au devenit simple bucăți de lemn, pe care preoții le făceau să se miște prin intermediul sforilor și ventrilocilor. Pentru unii, distrugerea templelor și a vestigiilor unei lumi în agonie a apărut, la începutul erei creștine, ca o izbăvire necesară. Pe ruinele vechii lumi, apuse pentru totdeauna, din colbul timpului și din speranțele transformate în cenușă, s-a ridicat încet și sigur, purtat pe

aripile noului ev, un avânt către Lumină. La confluența dintre două ere, în Galileea învecinată, înțelepciunea și-a găsit un nou chip, într-un loc numit Golgota, prin jertfa de sânge a lui Iisus Hristos. Căci, în cosmos, în natură, în istorie și în om, nimic nu se pierde.

Când instituțiile statului egiptean s-au prăbușit sub ultimii Ptolemei, templele au fost jefuite, sulurile de papirus au fost rupte, iar statuile aurite ale zeilor au dispărut ca și cum n-ar fi existat vreodată. Probabil, o elită sacerdotală, conștientă de sfârșitul unui ciclu istoric, a dorit să pună la adăpost comorile de odinioară.

Nu înainte de a se fi întrebat, precum Umberto Eco în finalul romanului “Numele trandafirului”: “*stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus*” (într-o traducere aproximativă, “dăinuie prin nume străvechiul trandafir, dar nu mai păstrăm decât parfumul”). Sau, altfel spus, “unde sunt timpurile de odinioară, din care n-a mai rămas decât parfumul amintirii” ?

❧ Hike - “lumina astrală” ❧

Întreaga cultură spirituală a inițiaților egipteni era suprasaturată de magie, de lucrări magice sau vrăjitoarești sau de folosirea, în cele mai diferite scopuri, a puterilor conferite de tehnicile inițiatice.

Inițiații egipteni erau convinși că la baza tuturor lucrărilor magice se afla o forță obiectivă, un fel de fluid universal, numit *Hike*. Ulterior, Hike a fost personificat printr-un zeu. Termenul Hike, folosit de vechii egipteni, poate fi omologat cu termenul folosit încă din Evul Mediu, de “Lumină astrală”, “*Liquor Vitae*” sau “*Anima Mundi*”.

Magicienii și vrăjitorii Egiptului antic aveau convingerea fermă că, prin mijlocirea ritualurilor magice,

puteau acționa direct asupra energiei Hike. Hike era liantul dintre lumea oamenilor și lumea zeilor, iar mijlocul de acțiune cel mai eficient, prin care se putea lucra asupra energiei universale Hike, a fost cuvântul.

Pe de altă parte, credința străveche că totul este plin de zei, de entități spirituale de cele mai diferite forme și înfățișări, i-a condus pe inițiații egipteni la concluzia că, prin intermediul acestora, pot influența totul, atât în lumea oamenilor cât și în lumea zeilor. Pentru magicienii egipteni, lumea spirituală era populată de fel de fel de făpturi de diferite calibre, forme, înfățișări, tendințe și orientări - orientări pe care am putea să le numim ideologice în cazul în care binele și răul reprezintă ideologii universale îmbrățișate de toate ființele din univers, fie vizibile, fie invizibile percepției umane; fiecare ființă spirituală trebuia luată în serios în cel mai înalt grad și tratată ca atare, în funcție de mobilul și de interesul de moment. Activitatea unui magician egiptean consta în identificarea acestor forțe invizibile, necorporale, dar conștiente și inteligente, descoperirea mobilului care le determină să acționeze într-un fel anume și încercarea de a le controla, de a le învinge sau cel puțin de a cădea la o înțelegere cu ele.

Istoricii moderni sunt de părere că magia a apărut ca urmare a slăbiciunii omului în fața naturii. Cercetarea vechilor forme de magie dezvăluie însă contrariul: magia este departe de a reprezenta presupusa slăbiciune a omului în fața naturii, a cosmosului în ansamblul său - prin cosmos înțelegând și aspectul ortoexistențial, locul de reședință al ființelor spirituale, de la spiritele naturii la zei. Mai degrabă, magia reprezintă o formă foarte complexă prin care oamenii au încercat să influențeze, să manipuleze și să controleze aspectul ortoexistențial al cosmosului. De fapt, prin practicile magice oamenii au căutat să obțină foloase, atât

materiale, cât mai ales spirituale; printre acestea se numără: îndepărtarea unor boli fizice sau mentale prin practica exorcizării; controlul asupra elementelor naturii prin incantațiile de aducere a ploii; câștigarea bunăvoinței sau sprijinului unor ființe spirituale prin practicile magiei ceremoniale; distrugerea sau anihilarea unui inamic periculos prin practicarea magiei analogice sau simpatetice; comunicarea cu spiritele morților prin practica necromanției.

Pentru ca un muritor să fie capabil să se dedice unei practici magice, indiferent în ce scop era orientată, trebuia să fie sau să devină pur din punct de vedere ritual. Iar pentru a deveni pur din punct de vedere ritual, trebuie să se supună unor practici catarctice complexe, indispensabile practicării magiei. Astfel, pentru a deveni puri, preoții egipteni se rădeau pe tot corpul, se îmbăiau de patru ori pe zi, nu întrețineau relații sexuale decât în anumite perioade, țineau o dietă foarte strictă, în care interdicțiile alimentare erau multiple și variate. La rândul lor, vracii, vrăjitorii, magicienii (astăzi se face distincție între vrăjitori și magician, dar se poate stabili cu greu o limită de demarcație în ceea ce privește practica magiei), - printre care și cei numiți *Hikekay*, adică cei ce posedau sau lucrau cu forța Hike -, chiar și mirenii care practicau magia și care, oricum, nu erau puțini, erau obligați, prin natura lucrului cu forțele magice, să respecte aceleași interdicții ca și preoții. Astfel, înainte de a se apuca de vreo practică magică, orice practicant trebuia să se purifice prin nenumărate băi, fumigații cu smirnă sau cu tămâie, să țină o mulțime de interdicții alimentare, sexuale, de vestimentație, să evite compania unor oameni impuri etc.

Majoritatea textelor magice care s-au păstrat - cum este, de exemplu, *Cartea Vacii Cerului* - avertizează că magicianul trebuie să se purifice, înainte de a se apuca de practica propriu-zisă. “De vrea cineva să rostească această

formulă în propriul său folos, să-și dea mai întâi cu ulei și cu unguente și să țină în mână o cădelniță plină cu tămâie; să-și dea cu natron de-un fel în dosul urechilor, să țină natron de alt fel în gură; să se îmbrace în straie noi, după ce se va fi spălat în apa ieșită din matcă, după ce se va fi încălțat în sandale albe și-și va fi zugrăvit pe limbă, cu cerneală proaspătă, chipul zeiței Maat”. (16)

În afara purificării obligatorii, magicianul trebuia să respecte o serie de norme de protecție personală, întrucât lucrul cu sau asupra forțelor spirituale, de la spiritele naturii la zei, implica nu numai o mare responsabilitate, ci și aventurarea pe un teritoriu primejdios. Costumația unui magician din Egiptul antic este o dovadă clară că magia era mai mult decât o meserie sau un hobby de moment al unui aventurier. Magicienii, la fel ca și preoții, nu purtau haine de piele sau de proveniență animală, ci doar veșminte curate de in sau de papirus și sandale din scoarță de palmier. Atunci când invocau forțe ale lumii infernale, magicienii se prezentau goi sau cel puțin desculți. În afara veșmintelor propriu-zise, ei purtau felurite panglici de in sau de papirus, petice, pânze îmbibate în felurite rășini, cu înscrisuri apotropaice pe care erau notate numele sau simbolurile zeilor și texte magice. Nu este exclus ca, printre panglicile ce ornau strident costumația unui magician egiptean să fi făcut parte, la mare cinste, petice sau fâșii din pânză, “împrumutate” de la veșmintele ce acopereau statuile zeilor din temple. (16)

O mulțime de amulete sau de talismane, de toate formele și dimensiunile, pe care erau gravate simboluri, chipuri de zei sau evenimente din mituri, completau ținuta, destul de încărcată, a unui magician. În mână, magicianul ținea nelipsitul toiag care, uneori, era fabricat din fildeș, pe care erau gravate chipuri de animale, chipuri de zei, descântece, sigle, peceti. De cele mai multe ori, pentru ca

identificarea cu zeii să fie completă, magicienii trebuie să fi purtat masca zeului patron sub a cărui oblăduire se realiza operațiunea magică, sau, măcar, o mască ce înfățișa chipul unuia dintre principalii zei ai Panteonului. La începutul actului magic se aduceau jertfe, se ardea tămâie, smirnă sau alte substanțe odorante, care aveau darul de a proteja, dar și de a pune în relație pe oficiant cu planul ortoexistențial cu care dorea să intre în legătură. Nu este exclus ca vechii magicieni să fi folosit plante halucinogene de tipul mescalinei sau mătrăgunei, care să le fi facilitat un extaz de tip șamanic și, în consecință, contactarea mai rapidă a entității spirituale căreia dorea să-i solicite sprijinul sau căreia dorea să-i aducă ofranda.

În funcție de entitatea spirituală căreia îi cerea sprijinul, magicianul alegea ofrande dintre produsele pe care ograda unui egiptean mediu le putea produce: sânge de liliac pentru zeul Seth, creier de berbec sau păsări de curte pentru zeul protector al nomei (regiunii) unde locuia, peri din blana unei maimuțe pentru zeul Thoth, inimă de pisică pentru zeița Bastet. În “cabinetul de lucru” al unui vrăjitor egiptean tronau, printre multe alte obiecte indispensabile profesiei, statui de diferite forme și mărimi, care reprezentau, în poziții hieratice, principalii zei ai Panteonului. Mai existau o sumedenie de vase de diferite forme, în care se ardeau smirnă, tămâie și alte substanțe odorante sau, dimpotrivă, foarte urât mirositoare. De obicei, substanțele urât mirositoare aveau rolul de a alunga duhurile rele, care se declarau “scârbite” de asemenea mirosuri pestilențiale și părăseau corpul unui bolnav. Dacă duhurile rele se declarau “scârbite”, ce să mai spunem de oameni...

Uneori, pentru ca efectul să fie și mai puternic, mai ales în cazurile în care problemele ce trebuiau rezolvate erau delicate, se făceau fumigații prin arderea unor pietre

prețioase sau semiprețioase, care răspândeau un miros destul de înecăcios, dacă nu chiar greșos, pentru gusturile oamenilor epocii moderne.

Practica propriu-zisă a magiei egiptene conținea trei etape principale: rostirea formulei magice, executarea simultană a unui ritual și însuflețirea unui corp magic.

Rostirea formulei magice se baza pe principiul amintit anterior, al forței magice a cuvintelor. Deși astăzi se crede că, pentru practica magiei este necesară numai cunoașterea textului ce trebuie rostit, în realitate lucrurile stau altfel. Majoritatea comentatorilor din zilele noastre sunt foarte surprinși de faptul că vechii egipteni scriau textele magice peste tot, chiar și acolo unde te aștepți mai puțin: pe morminte, pe vase, pe pereții templelor; în consecință, acești comentatori consideră că orice nechemat putea profita de textele magice și putea face uz de ele după cum îl tăia capul. Această concepție modernă creează o viziune deformată asupra a ceea ce se poate face și, mai ales, asupra a ceea ce nu se poate face prin practica magiei.

În practica magiei nu atât cunoașterea intelectuală a textului magic are importanță “operativă”, cât, mai ales, modul de rostire a textului: psalmodierea, incantația, accentul pus asupra unor silabe, accentul pus asupra melodiei psalmodiate, variațiile sonore ale cuvintelor, precum și starea interioră cu care se psalmodiază textul. Detaliile practice cu privire la psalmodierea corectă a textului nu erau expuse la vedere întrucât, după toate probabilitățile, vechii magicieni egipteni le transmiteau oral, prin succesiune inițiatică. De aceea, oricât de multe texte magice existau la vedere pe pereții templelor sau la răscrucile drumurilor, doar puțini puteau îndeplini cu adevărat lucrarea magică și, deci, puteau scoate un profit material. În definitiv, practica magică reprezenta o specializare onorabilă, în urma căreia se putea

scoate un profit material bunicele și nici un profesionist nu era prea interesat să divulge secretele unei profesii aflate în custodia unei bresle puternice.

Cât privește textul magic, acesta conținea o serie de artificii și de sofisme menite să influențeze mai mult sau mai puțin agresiv deciziile ființelor spirituale cărora le erau adresate. În textul oricărei formule magice se pot decela patru artificii principale: recursul la analogie, jocul de intimidare, jocul solidarității și prețul plătit. (80)

Recursul la analogie presupunea raportarea oricărei situații cotidiene la un fapt analog dintr-un mit. De exemplu, în momentul în care un om era asaltat de acțiunile malefice ale unui vrăjmaș - fie acesta om încarnat, om decorporat, duh sau geniu al naturii - magicianul trebuia să citească un mit despre biruința unui mare zeu al Panteonului, de preferință a lui Ra sau a lui Osiris, asupra vrăjmașilor. De obicei, se invoca biruința lui Ra asupra Balaurului Appophis, Agentul Tenebrelor, sau a lui Horus asupra lui Seth, ucigașul lui Osiris. Atât omul care cere ajutorul magic, cât și magicianul erau astfel identificați și asimilați magic unui mare zeu al Pantheonului; în acest sens, ei declară că sunt apărați de aura protectoare a respectivului zeu. Magicienii se bazau în demersul lor pe presupusa reacție a inamicilor malefici care, auzind numai ce forță potrivnică au în față, se retrag fără prea multă vorbărie. Dacă însă inamicii invizibili nu erau prea impresionați de forțele pe care magicianul se lăuda că le are în spate, începea a doua etapă: jocul de intimidare.

Datorită faptului că, de regulă, inamicii nevăzuți nu prea se sinchiseau de amenințările magicianului, acesta era obligat să arunce în lupte forțe din ce în ce mai puternice, iar amenințările sale la adresa inamicului deveneau tot mai agresive. Dacă nici jocul de intimidare nu dădea rezultate și, se pare că, de regulă, nu prea dădea rezultate, inamicii

nefiind chiar atât de naivi să se sperie de simpla vorbărie asemănătoare cu cea a bătaușilor de cartier din ziua de astăzi, magicienii erau obligați să recurgă la ultima alternativă: jocul solidarității. Pentru a recurge la acest procedeu cu adevărat magic - restul fiind mai mult jocuri puerile de copii -, magicianul era obligat să se adreseze printr-o invocație specială zeului său protector sau zeului care răspundea de domeniul unde se săvârșise infracțiunea sau agresiunea. Jocul solidarității presupunea contactarea zeilor și convingerea acestora că trebuie să intervină pentru înfrângerea unui dușman comun.

Așa cum era de așteptat, zeii nu prea erau interesați de problematica cotidiană a oamenilor, dar textele magice egiptene lasă să se înțeleagă că magicienii îi convingeau să se conformeze. De multe ori se foloseau amenințări, uneori chiar violente; de exemplu, magicianul amenința că va sparge statuia purtătoare a sufletului Ba sau Ka a zeului din templu.

Este, desigur, de la sine înțeles că orice negociere - și aceasta era de fapt o negociere - are un preț. Principiul magiei a fost - în vechime, la fel ca și în ziua de astăzi - *do ut des* (îți dau ca să-mi dai). În schimbul serviciului făcut, zeul invocat cerea prețul jocului, iar acesta putea consta în ofrande, în dani sau în contraservicii. Rezultatul final era însă vinderea sufletului către respectivul zeu. În tot acest răstimp, magicianul nu stătea cu mâinile în sân, ci recurgea, pentru a-și întări spusele, la un act ritual ajutător. Simultan cu rostirea textului magic sau cu invocarea zeului protector, magicianul modela o figurină sau un desen ajutător, asupra căruia efectua acțiunea magică. Astfel, după cum ne informează *Papyrusul Chester Beatty*, unul dintre miile de texte magice din vechiul Egipt, formulele magice se puteau rosti și deasupra “unui crocodil de lut, căruia i s-a pus în

gură un grăunte și pe cap un ochi de faianță”. Pe capul crocodilului se puneau panglică de in, pe care erau înscrise numele zeilor învocați. Alte texte se rosteau deasupra figurii unui animal - legat invariabil de un zeu -, deasupra desenului sau a numelui unui zeu, care era înscris cu cerneală roșie pe o foaie de papirus.

Dacă aceste procedee nu erau eficiente, se construiau figurine magice ajutătoare - denumirea egipteană era “*ușebti*” - care erau însuflețite magic și deveneau “agenții executori” ai magicienilor. Acest procedeu cerea însă multiple cunoștințe magice și, firește, nu era chiar la îndemâna oricui. Figurinele magice erau încărcate magic și trimise să acționeze asupra vrăjmașilor. Modul în care se încărca o figurină magică era cu aproximație următorul: se transfera asupra figurinei o parte a energiei universale Hike - cea numită de magicienii Evului mediu “*Liquor Vitae*”, “*Lumina astrală*” sau “*Anima Mundi*” -, care era încărcată cu un anumit tip de informație. Este vorba, de fapt, despre “formatarea” unei energii modulate informațional prin aplicarea magică a unui semnificant. Semnificantul nu este altceva decât pecetea sau înscrisul magic, susținut de acțiunea rostirii psalmodiate a textului.

Încărcată cu o energie modulate informațional, figurina magică “simpatiza” prin rezonanță cu destinatarul, care putea fi o ființă vie sau un duh. Uneori, figurile atât de blânde de *ușebti* erau înlocuite cu simple vase de lut, pe care erau înscrise diferite simboluri cărora li se transmitea magic încărcătura energetică modulate informațional. Apoi vasele de lut erau îngropate ori sparte.

Alături de practicile magice propriu-zise, la loc de cinste în vechiul Egipt se aflau practicile divinatorii. Practica lor s-a continuat până târziu în Evul Mediu. În concepția vechilor egipteni, voința zeilor și lumea în ansamblul ei se

revelează oamenilor prin semne, iar semnele pot fi descoperite pretutindeni. Lumea este materializarea voinței zeilor, fiecare eveniment reflectă ceea ce lumea de “sus” pregătește pentru lumea de “jos”. Dintre practicile divinatorii se cuvin enumerate haruspicina, extispicina, brontoscopia, keraunoscopia, lecanomancia, piromancia, oniromancia. (16)

Haruspicina consta în cercetarea organelor interne ale animalelor sacrificate pe altarele templelor, în special a ficatului, a protuberanțelor și a părților luminoase sau întunecate din suprafața acestui organ; la rândul ei, extispicina consta în cercetarea intestinelor oilor sau porcilor. Pentru aflarea viitorului, orice semn era cercetat cu multă luare aminte. Fulgerele și tunetele indicau, în opinia inițiaților egipteni, semne ce prevesteau viitorul. Cei specializați în brontoscopie cercetau regiunea cerului în care apăreau tunetele, iar specialiștii în keraunoscopia preziceau viitorul, în funcție de forma fulgerelor și de zona în care acesta străbătea cerul. Orice egiptean cât de cât cult știa că există nouă feluri de fulgere, fiecare fel fiind manifestarea voinței unui anumit zeu.

Aflarea viitorului se mai putea obține și cu ajutorul unor oglinzi magice, fabricată din suprafețe lucioase, în care se puteau detecta imagini. Viitorul putea fi cunoscut și prin lecanomancia, adică prin cercetarea unei picături de ulei picurată pe suprafața apei dintr-un vas special, ori prin piromancia, adică prin cercetarea limbilor focului.

Este destul de comod și de facil pentru istoriografia modernă să considere că aceste procedee arhaice - multe dintre ele transmise până în Evul Mediu sau chiar până în epoca contemporană - sunt simple fabulații sau iluzii scornite de vechii egipteni, mai dornici de senzațional decât cititorii unei reviste de scandal din zilele noastre. Cu toate acestea, cercetările parapsihologiei converg spre acceptarea ideii că

fiecare dintre aceste procedee oculte de sondare a viitorului, de predicție sau de diagnoză ezoterică poate fi explicată prin fenomenologia paranormală. Astfel, obținerea de imagini pe o suprafață lucioasă, precum oglinda sau globul de cristal, este în relație directă cu activarea chakrei gâtului, vishuddi și a chakrei ajna - “al treilea ochi”, “ochiul lui Shiva” cum îl desemnau misticii indieni sau “ochiul lui Horus”, cum îl desemnau inițiații egipteni -, și constă în transferarea în planul fizic a unor imagini existente la nivelul cronicii akasha. De asemenea, aflarea viitorului prin cercetarea fulgerelor sau a tunetelor, la fel ca și predicția prin intermediul focului indică o relație de “simpatie” între un magician și un element al naturii; nu este exclus ca magicianul să fi fost “legat” magic de un spirit al naturii. Această capacitate se întâlnește și astăzi, în stare nativă, la mulți oameni care trăiesc în solitudine, în mediul rural, sau, oricum, în afara mediului paralizant pentru capacitățile parapsihologice, care este mediul poluat și plin de noxe industriale și psihomentale al marilor orașe moderne.

La loc de cinste, oniromancia - interpretarea viselor - a ocupat un loc aparte în concepția vechilor inițiați egipteni. Vechii inițiați egipteni considerau că toate visele sunt trimise oamenilor de către zei, care dădeau indicații cu privire la modul de comportament sau la rezolvarea problemelor cotidiene. În acest scop, oamenii dormeau adesea în temple, pentru a primi în vis informații și sfaturi de la zei. Înainte de a pătrunde în temple, oamenii trebuiau să se purifice ritual, să țină post o perioadă determinată de timp, să facă băi rituale și să ofere ofrande. De cele mai multe ori, oamenii erau obligați să aștepte mai multe zile până ce primeau indicațiile sau sfaturile dorite prin intermediul viselor. În temple existau “camere de incubație”, în care dormeau cei ce așteptau sfaturi de la zei. După o perioadă variabilă de timp,

cei interesați primeau informațiile dorite sub formă de vis, apoi mergeau la preoții specializați în interpretarea viselor, care tălmăceau răspunsul. Somnul în “camerele de incubație” ale templelor avea, de cele mai multe ori, și efecte tămăduitoare. Cel mai adesea, cei ce erau bolnavi mergeau în temple pentru a găsi alinare.

Cu timpul, locuitorii vechiului Egipt au ajuns să apeleze la magie pentru orice neajuns: boală trupească sau psihică, îndepărtarea unui inamic, obținerea unui avantaj material. Astfel, s-a ajuns la o concepție total nesănătoasă, folosindu-se practica magiei pentru orice, iar aceasta a avut un efect devastator pentru societatea egipteană, care a decăzut din ce în ce mai mult.

De-a lungul istoriei zbuciumate a vechiului Egipt era, într-adevăr, foarte greu pentru un om obișnuit să se mențină în viață și în deplină sănătate fizică, psihică și spirituală, în condițiile unei lupte generalizate între sacerdoții sau inițiații care făceau apel la forțele magice pentru cel mai neînsemnat lucru. În ultimile secole ale civilizației egiptene s-a produs o decădere de neimaginat. Egiptul a devenit teatrul unui război generalizat al fiecăruia împotriva tuturor și al tuturor împotriva fiecăruia. Iar aceasta a constituit premisa principală a dispariției civilizației egiptene.

O POVESTE DE DRAGOSTE ÎN VECHIUL EGIPT

☞ Hegemonia zeului Amon ☞

La sfârșitul dinastiei a IV-a, către anul 2260 înainte de Iisus Hristos, sub cel mai longeviv faraon cunoscut în istorie, Pepi al II-lea, care a trăit nu mai puțin de nouăzeci de ani, instituțiile specifice statului egiptean s-au prăbușit. Pretențiile tot mai mari ale preoților și ale nobililor au determinat o răsturnare socială de mari proporții, ceea ce a determinat o criză de conștiință la nivelul întregului popor.

Abia către 2160 înainte de Iisus Hristos, unitatea statală a fost reconstituită. Faraonul Amenemhat I, apoi Sesostris al III-lea au restaurat sistemul administrativ și au reușit, printr-o politică de cuceriri, de expediții în est și în sud, de schimburi comerciale cu regatele învecinate, în special cu Creta și Byblosul, să readucă prosperitatea poporului și, mai ales, să țină în frâu dorințele de putere și de mărire ale capilor administrației, nobilimii și sacerdoților.

Hegemonia cultului zeului Ammon și creșterea importanței orașului Teba s-au accentuat la începutul Dinastiei a XII-a, în jurul anului 2000 înainte de Iisus Hristos, când vizirul ultimului faraon din dinastia anterioară a uzurpat puterea și s-a proclamat faraon sub numele de Amenemhat - în traducere, “Ammon este cel dintâi”.

După ce faraonul Sesostris I a început construirea sanctuarului de la Karnak, rolul orașului Teba și rolul clerului zeului Ammon au dobândit o importanță de prim ordin în jocurile puterii - atât politice, cât și sacerdotale. Această perioadă de relativă stabilitate a luat sfârșit în jurul anului 1690 înainte de Iisus Hristos, când Egiptul a fost cucerit de un trib de războinici nomazi veniți “de peste mări”. Acești războinici au intrat în istorie sub numele de hicsoși - traducerea modernă a termenului antic *heqau khasut*, adică “stăpânii țărilor străine”.

În aceeași perioadă s-a instalat în Egipt și tribul lui Israel, care a venit din Țara Canaanului. Abia în jurul anului 1580 înainte de Iisus Hristos, faraonul Ahmosis i-a alungat pe hicsoși, inaugurând Imperiul egiptean și inaugurând totodată cea mai glorioasă perioadă a istoriei egiptene, atât sub aspect socio-politic, cât și economic. În această perioadă, în Orientul apropiat s-au format patru mari puteri: Egiptul, Țara Hatti, Țara Mittani și Babilonul. Regatul Asiriei, în pierdere de putere, trecea printr-o perioadă întunecată. (61)

După anul 1550, faraonul Amenofis I și, apoi, faraonul Thutmosis I, au început o viguroasă și agresivă politica de expansiune în Asia. Rolul cel mai mare în construirea Imperiului egiptean l-a avut însă faraonul Thutmosis al III-lea. Istoria vieții faraonului Thutmosis al III-lea și a marilor sale fapte de arme este una dintre cele mai fascinante aventuri ale antichității. La moartea prematură a tatălui său, Thutmosis al III-lea a fost complet marginalizat de mama sa vitregă, regina Hatchepsut. Sub pretextul regenței, regina Hatchepsut a preluat puterea timp de 23 de ani. Hatchepsut a fost o regină ambițioasă, care se îmbrăca bărbătește, purta barbă pastișă și excela prin intrigi de curte, fiind ajutată de principalului ei sfetnic, Senenmut. Thutmosis al III-lea a devenit faraon abia după moartea ambițioasei regine.

În anul 1480 înainte de Iisus Hristos, când Thutmosis al III-lea a urcat pe tronul Egiptului, situația era destul de complicată: pe plan intern, preoții zeului Ammon, care deja aveau prea multe drepturi, amenințau instituția regalității, iar pe plan extern, statul Mittani - cel mai mare imperiu al timpului - și suveranul unui alt stat din Orient, Kadeșul, sprijineau o coaliție uriașă, formată din mai multe regate, pentru a îngenunchia definitiv Egiptul. După șaptesprezece campanii militare, purtate aproape douăzeci de ani cu un simț excepțional al strategiei, faraonul Thutmosis al III-lea a învins coaliția formată din statele învecinate și a extins hegemonia egipteană, instaurând Imperiul.

În perioada domniei faraonului Thutmosis al III-lea, regatul egiptean se întindea de la Eufrat, în partea de nord și până la a patra cataractă a Nilului, în partea de sud, înglobând Sudanul și Nubia. Toate marile puteri ale lumii, Babilonul, Asiria, Hatti, statele asiatice mai mici, au început să trimită anual tributuri și omagii suveranului egiptean. Fiul lui Thutmosis al III-lea, faraonul Amenofis al II-lea, a păstrat cu fermitate cuceririle, ducând și el două campanii militare victorioase în Asia. Amenofis al II-lea a fost și semnatarul primului tratat de pace cunoscut în istorie. Amenofis al II-lea a avut o înțelegere verbală cu suveranul statului Mittani, amenințat de puterea în creștere a hitiților. Acest tratat verbal a fost reînnoit de fiul său, Thutmosis al IV-lea, fiind întărit - o premieră în sistemul de alianțe egiptean, în care faraonul trebuia să se căsătorească cu propria sa soră, pentru a păstra nealterată puritatea sângelui - de căsătoria cu o prințesă din statul Mitanni.

Începând cu anul 1380, norii negri au început să se adune pe cerul și așa tot mai întunecat al Asiei mici. Supiluliuma, noul rege al statului hittit a rupt echilibrul fragil al relațiilor politice, cucerind statul Mittani și ținuturile

situate în Siria actuală, amenințând hegemonia Egiptului în zonă. În aceste condiții, Babilonul s-a aliat cu hitiții, iar regele din Mittani a fost ucis de fii săi. Statul Mittani și-a pierdut independența, fiind la scurt timp cucerit de o populație de războinici reținuți în istorie sub numele de *hurriți*. Ulterior, printr-o politică expansionistă în zonă, Asiria a cucerit Babilonul.

În toată această perioadă, zeul Ammon a devenit cel mai important zeu al Egiptului, detronându-i pe toți ceilalți zei ai panteonului. Ammon s-a ridicat destul de târziu în ierarhia panteonului. Abia în Imperiul de mijloc, o dată cu domnia reginei Hatchepsut, Ammon a câștigat un ascendent important în fața celorlalți zei. Numele zeului Ammon, după textele cuneiforme, chaldee și copte era Aman. Grecii îl scriau Amon sau Amen și-l identificau cu Zeus. Cercetătorul român Constantin Daniel este de părere că Ammon nu era originar din Teba; zeul Ammon trebuie pus în relație cu zeul Min din orașul Koptos. La fel ca și Min, Ammon este reprezentat ithyphallic - cu fallusul în erecție -, are trupul desenat grosolan, pielea de culoare albastră, fără a avea membrele bine conturate, iar în mână ține un bici. Numele Ammon are sensul de "cel ascuns". Esența zeului Ammon, este de părere Constantin Daniel, era explicată, ca de atâtea ori la egipteni, printr-o amfibologie intenționată, un joc de cuvinte. Ammon se scria "i m n", pronunțându-se Aman, iar verbul "a rămâne" se scria "m n". Printr-o apropiere dintre cei doi termeni, se afirma că Ammon "rămâne, stă, în toate ființele". (16)

Mai mulți comentatori moderni consideră că Ammon era un zeu al văzduhului sau al aerului. Mai degrabă, văzduhul sau aerul erau doar elementele prin care se manifesta. Culoarea albastră a pielii zeului Ammon pare, într-adevăr, să indice văzduhul metafizic sau mai exact,

văzduhul transfizic. Ammon era reprezentat printr-un berbec, dovadă a vitalității elementului pe care-l simboliza. Caracterul agresiv al cultului lui Ammon poate fi recunoscut din rapida sa ascensiune, precum și din tendința permanentă de a se substitui celorlalți zei mai vechi.

De-a lungul istoriei egiptene s-a perpetuat un război ascuns între mai multe școli teologice afiliate unor temple. Fiecare școală teologică a încercat să propulseze, printr-un subtil proces de substituire teologică, ca zeu suprem, propriul său zeu patron. Prima mare substituire s-a produs în timpurile predinastice, în momentul în care cel denumit “zeul”, despre care cele mai vechi scrieri cosmogonice afirmă că este “fără formă și fără nume”, a fost înlocuit cu Ptah. A doua mare substituire, care a aparținut preoților de la Memphis, a constat în înlocuirea lui Ptah cu Ra. Prin această substituire produsă în perioada primelor dinastii, Ra a devenit zeul suprem, iar Ptah a devenit un *deus otiosus* (zeu care se retrage din lume). A treia mare substituire s-a produs pe fondul unui război teologic de mari proporții, care s-a dat între două școli teologice principale: școala teologică din orașul Heliopolis, care-l considera, în continuare, drept zeu suprem pe Ra și școala teologică de la Hermopolis, care-l avea drept zeu patron pe Ammon. Fiecare școală teologică era afiliată unui templu important, fiind condusă de un mare preot și de un Colegiu sacerdotal.

La un moment dat istoric, cel mai probabil pe timpul reginei Hatchepsut, sacerdoții de la Hermopolis i-au înfrânt pe cei de la Heliopolis. Ei au afirmat inițial că Ammon este mai puternic decât Ra, dar, lovindu-se de opoziția preoților de la Heliopolis, au trebuit să se conformeze “regulilor jocului”, astfel că au realizat un util sincretism între Ra și Ammon sub numele Ammon-Ra. Ulterior, pentru o mai mare credibilitate a cultului, au realizat sinteza Ammon-Ra-

Haracte-Atum. În aceeași perioadă de timp, pentru a păstra puterea, sacerdoții de la Hermpolis au instituit “Oracolul lui Ammon”. Cu timpul, marele templu al lui Ammon și Oracolul auxiliar au acumulat bogății imense, devenind, financiar și politic, extrem de influente și de puternice. Desigur, această ascensiune foarte rapidă a pus în pericol însăși existența Casei Regale. Este de presupus că mulți faraoni au luptat, unii pe ascuns, alții față în față împotriva acestei hegemonii care tindea să le reducă influența.

În timp ce Ammon a devenit zeu suveran în Egipt, marele preot al templului său de la Teba a reușit să cucerească cele mai importante funcții administrative în imperiu, iar “Oracolul lui Ammon” a căpătat o mare pondere mediatică, astfel că problemele judecătorești, religioase sau civile au început să fie tranșate prin intermediul său. Atunci când se decidea pacea sau războiul sau atunci când se decidea soarta unor proprietăți funciare sau dreptatea în cadrul unor procese civile, era invariabil întrebat “Oracolul lui Ammon”, a cărui decizie era considerată sfântă. Sentințele zeului erau comunicate credincioșilor prin “vocea zeului”, adică prin gura servitorilor săi preaplecați - sacerdoții cu rangul de “profeți” - “cei prin gura cărora vorbea zeul Ammon”. (18)

În scurt timp s-a ajuns ca prin “vocea” zeului Ammon, marele preot al templului și Colegiul sacerdotal care-l seconda în treburile administrative și religioase să poată schimba destinele oamenilor, să poată schimba faraoni sau să poată interveni în politica externă și internă a Dublului Regat. Puterea corupe, iar dacă puterea corupe proporțional cu gradul de penetrare și cu raza de acțiune, puterea absolută corupe în mod absolut. Dispunând de forțe politice și financiare extinse, fiind capabili de a manipula forțe magice, specifice războiului parapsihologic, sacerdoții lui Ammon au

declanșat un război total pentru cucerirea puterii absolute. Evident, preoții cultului lui Ammon au intrat rapid în conflict cu toți ceilalți sacerdoți. Nu numai faraonii, administrația sau elita politică au fost nemulțumiți de tot mai accentuata dominație a clerului lui Ammon, ci și sacerdoții celorlalte temple. Concentrarea puterii în mâinile unei elite a pus în pericol stabilitatea și toleranța religioasă a poporului egiptean. Este posibil ca o serie de faraoni slabi să fi devenit simple marionete în mâinile puternicilor sacerdoți ai cultului lui Ammon.

Principalul centru de putere spirituală și sacerdotală care s-a opus clerului lui Ammon a fost Colegiul sacerdotal de la Heliopolis (orașul On sau “Orașul Soarelui”), unde, din cea mai îndepărtată antichitate, exista cea mai puternică școală religioasă al Egiptului. Se spune că la Heliopolis studiau sute de elevi și că sistemul de inițiere practicat acolo era cel mai avansat. Teologia de la Heliopolis, eminentemente solară, l-a promovat pe Ra, care era uneori considerat drept manifestare sau ipostază a lui Ptah, drept zeu suprem. La Heliopolis exista și cel mai mare templu al lui Ra. După cum se știe, templele lui Ra era descoperite, pentru ca razele sale să poată ajunge la orice credincios. Tot la Heliopolis, în Orașul Soarelui, exista piatra sacră *Benben* și cel mai înalt obelisc închinat lui Ra.

Sacerdoților de la Heliopolis le-a venit greu să accepte hegemonia cultului lui Ammon și aroganța tot mai accentuată a sacerdoților acestuia. Ei au respins încă de la început pretențiile hegemoniste ale clerului lui Ammon - ceea ce a determinat o reacție foarte dură din partea acestora. În cele din urmă, sacerdoții de la Heliopolis au pornit o mare contraofensivă împotriva clerului lui Ammon. Ei erau, de fapt, singurii care puteau lupta, de la egal la egal, cu puternicul cler al lui Ammon. Se pare că a fost vorba de o

mișcare de rezistență serioasă, la care au aderat colegii sacerdotale din multe alte centre religioase și spirituale ale Egiptului: de la Elephantina, de la Dendera, de la Memphis și, mai ales, de la Hieropolis.

Devine evident că, pentru a înfrânge cultul lui Ammon de la Teba, coaliția sacerdotală condusă de preoții de la Heliopolis a avut nevoie de o nouă formă de cult. Pentru aceasta a fost aleasă o nouă formă religioasă, un nou zeu; acesta a fost Aton. În ziua de astăzi, după atâtea secole, nu este prea clar motivul pentru care a fost ales Aton și nu un alt zeu, pentru a fi opus lui Ammon. Nu este clar nici de ce nu s-a mers pe “cartea” lui Ra, căci, în fond, preoții de la Heliopolis îl aveau pe Ra - zeu cu mare priză în popor - drept zeu suveran. Este posibil ca, pe de-o parte, Ra să fi devenit un zeu mult prea abstract, iar pe de altă parte preoții lui Ammon, realizând sincretismul teologic Ammon-Ra, să fi preîntâmpinat această mutare din partea adversarilor lor. Astfel, a fost aleasă una din ipostazele lui Ra, Aton, a căru semnificație exoterică a fost cea de disc solar. Încă de la începutul Dinastiei a XVIII-a, Aton a început să pătrundă în conștiința populară, pentru a atinge apogeul în timpul faraonului Amenofis al IV-lea. Oricum, cercetătorii din ziua de astăzi consideră că Aton era una din multele denumiri acordate Soarelui de către vechii egipteni. Ei sunt înclinați să creadă că Aton avea numai sensul de “disc al soarelui”, cu alte cuvinte, de aspect vizibil al Soarelui.

Înainte de promovarea ca zeu primordial de către Amenofis al IV-lea, Aton ocupa o poziție mai degrabă modestă în panteonul egiptean. Textele foarte vechi, unele datând chiar din vremea Dinastiei a XII-a, cuprind destule referiri la Aton, astfel încât se poate creiona, în linii mari, caracterul acestuia. Astfel, pe o inscripția ce datează din Dinastia a XII - a stă scris: “El a urcat în cer și s-a contopit

cu Aton, trupul zeului care îl crease”, iar pe o stelă a faraonului Amosis, scria: “Era suveran peste toate ce le cuprindea Aton”, iar faraonul arăta ca “strălucitorul Aton”. Pe o inscripție din mormântul faraonului Amenofis I era scris: “A mers la cer și s-a unit cu Aton”. Pe o altă stelă rupestră, de pe vremea lui Thutmosis, stă scris: “El apare ca domn al ambelor țări, să domnească peste toate cele cuprinse de Aton”. Un alt text, din timpul domniei reginei Hatchepsut, afirmă despre un defunct că “a părăsit lumea aceasta pentru a-l vedea pe Aton”. (18)

Alte texte din aceeași perioadă îl descriu pe Ra ca fiind “zeul cu fața acoperită care se ascunde în cealaltă lume”, în timp ce “Aton rămâne zeul manifestat în discul solar”. Textele din Imperiul de mijloc, referindu-se la zeul Atum, una din ipostazele lui Ptah, folosesc următoarea formulare: “Atum, care se află în Aton al său”, adică în discul soarelui, cel vizibil pe cer. O altă formulare arhaică se referă la Ra: “zeul Ra și Aton al său” sau “Trupul lui Ra este Aton”. Abia în timpul dinastiei a XVIII -a, deci în timpul faraonului Amenofis al II-lea, Aton a început să se scrie fiind însoțit de determinativul **n t r**, “zeu”.

❧ Amenofis al III-lea, “Magnificul” ❧

Faraonul care a făcut primul pas spre introducerea oficială a cultului lui Aton, chiar dacă acest pas a fost timid, a fost Amenofis al III-lea, supranumit Magnificul. (62)

Născut în 1409 înainte de Iisus Hristos, Amenofis al III-lea a fost urmașul direct al lui Thutmosis al IV-lea. Deși nu era o epocă de cuceriri, Amenofis al III-lea a ținut în frâu, o lungă perioadă a domniei sale, uriașul imperiu, ducând o politică fermă, destul de complicată și, de multe ori, subtilă, pentru a asigura menținerea sub hegemonie egipteană a

teritoriilor cucerite de înaintașii săi. Ajuns în pragul bătrâneții, Amenofis al III-lea, supus unor presiuni tot mai mari din partea unor demnitari ai curții regale și din partea clerului lui Ammon, în loc să acorde sprijin mittanienilor, prinților fenicieni și regelui Byblosului care-i ceruseră ajutorul, a dus o politică de temporizare și de abandonare a vechilor aliați, încheind un tratat cu hitiții în schimbul unor teritorii. În ciuda unei diplomații intense și complicate, care a căutat să evite un război general în zonă, Egiptul a pierdut o mare parte din cuceririle septentrionale ale marilor înaintași, precum și prestigiul de mare putere.

Totuși, se pare că, în mare taină, Amenofis a inițiat un început de reformă și a încercat să limiteze puterea preoților lui Ammon. Cu toate că în tinerețe a fost un faraon impunător, la bătrânețe a fost atins de nenumărate suferințe fizice. După cum indică analiza mumiei descoperită într-un mormânt din Valea Regilor, Amenofis al III-lea a fost mic de statură - avea cam 1,56 m -, era gras și chel. A avut un harem foarte bogat. După cum indică frescele din epocă, se pare că îi plăcea vânătoarea, fiind înconjurat de mult lux.

Amenofis al III-lea a fost înscăunat faraon în anul 1402 înainte de Iisus Hristos, la vârsta de opt ani, pentru ca doi ani mai târziu să se căsătorească cu cea care va rămâne alături de el până la sfârșitul vieții: regina Tii. În 1397 înainte de Iisus Hristos, când avea numai 12 ani, a participat la o campanie militară în Nubia. La 18 ani, în 1391 înainte de Iisus Hristos, și-a luat o a doua soție regală, pe nume Ghilulepa. În 1373 i s-a născut singurul fiu, Amenofis al IV-lea, cel care, ulterior, avea să-și schimbe numele în Ahnaton. La 33 de ani s-a căsătorit cu fiica sa, Sitamun.

La aniversarea a 30 de ani de domnie, Amenofis al III-lea a organizat o mare sărbătoare *heb sed*. Inițial, sărbătoarea *heb sed* se celebra doar la aniversarea a 30 de ani de domnie;

ulterior, sărbătoarea putea fi repetată ori de câte ori era nevoie. Doi ani mai târziu, i s-a născut a doua fiică, Bechetaton. Ulterior, s-a căsătorit cu o principesă provenită din statul Mittani, pe nume Thaduhepa. La 40 și, ulterior, la 43 de ani, a repetat sărbătoarea *heb sed*. Înainte de a muri, datorită suferințelor fizice - avea dureri cumplite de dinți, analiza mumiei relevând abcese alveolare - Amenofis al III-a a început să se intereseze tot mai mult de divinitățile asiatice. A murit în jurul vârstei de 45 de ani. (62)

Amenofis al III-lea a fost autorul multor construcții impunătoare, printre care uriașul palat regal de la Malkata, lângă Teba. Templul său funerar era străjuit de două statui gigantice, cunoscute mai târziu, când se uitase autorul lor, sub numele de “coloșii lui Memnon”. Colosul dinspre spre nord, considerat în epoca ptolemeică una din minunile lumii antice, scotea sunete stranii, dulci la fiecare răsărit al soarelui, iar seara sunete de jale. Cercetătorii moderni au convenit că sunetele se datorau structurii pietrei, sensibilă la schimbările de temperatură, care aveau loc seara și dimineața. Dimineața, datorită schimbării bruște de temperatură, pietricelele de calcar se desprindeau din corpul monolitului, provocând un sunet prelung. După ce a fost afectată de un cutremur, statuia a încetat să emită sunete.

Istoricii sunt de părere că, pe parcursul ultimilor ani ai domniei lui Amenofis al III-lea, pe când acesta era bolnav, treburile țării au fost îndeplinite de regina Tii, care a ținut la respect clerul cultului lui Ammon, dar și administrația regală, tot mai coruptă. De aceea, istoricii moderni au considerat că regina Tii a fost “eminența cenușie” care a acționat din umbră în ultimii ani de viață ai soțului ei. Totuși, Tii pare să fi fost mai degrabă o eminență luminoasă, din moment ce, ca femeie, a reușit să se impună în complicatul viespar politico-administrativ al elitei nobiliare egiptene.

Născută în jurul anului 1411 înainte de Iisus Hristos, Tii avea o origine nobiliară: tatăl, Iuia, și mama, Tuia, făceau parte din anturajul curții regale. Tatăl, Iuia, era preot al zeului Min pe vremea faraonului Thutmosis. După căsătoria fiicei sale cu Amenofis, Iuia a devenit sfetnicul faraonului și comandantul cavaleriei regale. Mama reginei Tii, Tuia, avea ascendență nobiliară egipteană, fiind înrudită cu faraonul. La timpul ei, Tuia fusese o frumusețe, având, oarecum ciudat, părul blond roșcat. Tuia a devenit mare preoteasă a Templului lui Ammon, îndeplinind funcția de “Stăpână a haremului”. Analiza mumiei Tuiei a relevat faptul că aceasta avea artrită la genunchi, nu avea dinți, iar creierul nu-i fusese scos la mumificare, așa cum cerea ritualul. (62)

Căsătorită cu Amenofis al III-lea la numai 12 ani, Tii a avut trei fiice și un fiu, reușind să rămână principala soție regală o lungă perioadă de timp, în ciuda celorlalte soții secundare pe care le-a avut Amenofis. Tii era o frumusețe ciudată, cu o mare siguranță de sine, de un mare rafinement și de o surprinzătoare înțelepciune. Extrem de puternică și de motivată, după cum o prezintă frescele epocii, Tii a reușit să se opună, până la un moment dat, distrugerii Dinastiei Amenofis-ilor de către clerul agresiv al lui Ammon.

Titlurile acordate acestei femei puternice dovedesc prestigiul de care se bucura: “moștenitoarea principală, principesa tuturor femeilor, principesa ambelor țări, mama regelui”. Tii a murit în jurul anului 1344 înainte de Iisus Hristos, la scurt timp după moartea fiului ei.

❧ Ahnaton ❧

Amenofis al IV-lea, cel care avea să-și schimbe mai târziu numele în Ahnaton, autorul primei “revoluții de factură monoteistă” din istoria religioasă a umanității,

“primul individ din istorie” cum l-a numit critica modernă, a fost fiul legitim al lui Amenofis al III-lea Magnificul și al mării soții regale Tii. Amenofis al IV-lea s-a născut, cel mai probabil, în anul 1376 înainte de Iisus Hristos.

Nu se cunosc prea multe amănunte cu privire la viața lui Amenofis al IV-lea până la vârsta de 12 ani, când a murit tatăl său. Se pare că a studiat la Heliopolis, la cea mai mare școală teologică a Egiptului, iar în restul timpului a călătorit la curțile regilor vecini. Istoricii sunt de părere că relațiile lui Amenofis al IV-lea cu tatăl său au fost destul de reci, din moment ce nu există nici o reprezentare picturală care să-i arate împreună. Amenofis al IV-lea nu a fost prezent nici la înmormântarea bunicilor săi, Tuia și Iuia. În 1364 înainte de Iisus Hristos, la moartea tatălui său, Amenofis al IV-lea nu se afla la Teba. În august 1364 înainte de Iisus Hristos, Amenofis al IV-lea a fost înscăunat faraon la vârsta de 12 ani, în ctitoria tatălui său, palatul Malkata, sub numele de faraon Nefer Neferu Re, “Desăvârșit în întrupare este Re”, în cuneiformă Nafuria. În scrisori apare sub numele Nibmuria, Nimmuria, Nafuriria sau Nafururia. (62)

În perioada de început a domniei fiului ei, regina mamă Tii era numită în documente “mare soție regală”, ceea ce l-a determinat pe scriitorul Phillip Vandenberg să tragă concluzia că relația dintre mamă, regina Tii și fiu, Amenofis al IV-lea, a avut la bază complexul lui Oedip. De fapt, Phillip Vandenberg consideră că eroii tragediei Oedip Rege (Oedipous tyrannos) a lui Sofocle au fost chiar Amenofis al IV-lea și Tii. (62)

Toate frescele epocii îi prezintă, într-adevăr, pe cei doi conducători ai statului egiptean ținându-se de mână - după cum indică documentele care s-au păstrat, regina mamă, Tii, dobândise titlul de “mare soție regală”, deci, oficial, era soția fiului ei -, dar de la atribuirea unor titlaturi

ce țineau doar de organizarea casei regale până la complexul lui Oedip mai este încă drum lung. Faptul că cei doi conducători ai statului se țineau de mână - în fond, fiul avea doar 12 ani, iar mama în jur de 35 - nu înseamnă neapărat că cei doi aveau relații incestuoase. Mai mult decât atât, nu rezultă din nici un document că Tii și Amenofis au constituit prototipurile eroilor lui Sofocle. De fapt, în reprezentările din acea perioadă, tânărul Amenofis nu apare niciodată singur.

La vârsta de 13 ani, Amenofis al IV-lea s-a căsătorit cu Nefertiti - nume de regină Nefer Neferu Aton, - în traducere, “frumoasă-i frumusețea lui Aton”. Nefertiti era cu cinci ani mai mare decât Amenofis. Despre originea reginei Nefertiti - în traducere, “Frumoasa care, iată, vine” - nu se cunosc multe amănunte, iar variantele vehiculate astăzi sunt destul de controversate. Unii istorici afirmă că Nefertiti era fiica unuia dintre vizirii lui Amenofis al III-lea Magnificul, pe nume Ai; alți istorici sunt de părere că era chiar fiica lui Tii, crescută în afara teritoriului egiptean, eventual în statul Mittani sau în Țara Hatti. În sfârșit, câțiva istorici sunt de părere că Nefertiti este una și aceeași persoană cu prințesa Thaduhepa, fiica regelui statului Mitanni, care fusese și soția secundară a lui Amenofis Magnificul. (62)

Această ultimă variantă este foarte puțin probabilă. Este foarte puțin probabil ca pentru tânărul faraon să fi fost aleasă una din soțiile secundare ale tatălui său, indiferent cât de frumoasă ar fi fost. În căsătoria unui faraon nu contau canoanele de frumusețe sau de grație, ci gradul de înrudire - sângele nobil. Thaduhepa, a treia soție a lui Amenofis Magnificul, a reprezentat rodul unei alianțe politice, fenomen care fusese inaugurat cu numai cincizeci de ani în urmă de către faraonul Amenofis al II-lea și care încă nu devenise o regulă, fiind privit cu multă suspiciune de preoții egipteni. De aceea, nu exista nici un motiv stringent ca fiul lui

Amenofis Magnificul, aflat la vârsta de treisprezece ani, să se căsătorească cu soția secundară a tatălui său, o străină, avându-se în vedere xenofobia care încă persista, adânc înrădăcinată, în conștiința poporului egiptean. Din acest motiv, identificarea prințesei mitanniane Thaduhepa cu Nefertiti pare destul de forțată; pânza uriașă de păianjen țesută prin metodele specifice romanului de către autorii moderni - cel puțin până la proba contrarie - nu poate sta în picioare. Este mult mai probabil ca, o dată cu dispariția fizică a lui Amenofis al III-lea Magnificul, prințesa mitanniană Thaduhepa să fi ieșit de pe scena istoriei, în timp ce Nefertiti să fi intrat în istorie ca "Frumoasa care, iată, vine".

La un an de la căsătorie, când Amenofis al IV - lea avea vârsta de 14 ani, Nefertiti i-a născut prima fiică, pe nume Meritaton, iar în anul următor, în 1361 înainte de Iisus Hristos, i-a născut a doua fiică, pe nume Mechetaton. (62)

Primii ani ai domniei lui Amenofis al IV - lea au reprezentat, după cum o indică documentele existente, o perioadă de liniște atât pentru tânărul cuplu regal, cât și pentru regina Tii. Era firesc ca, în primii ani ai domniei, tânărul faraon să fie inițiat în tainele treburilor politice ale statului. Faraonul trebuia să mențină ordinea cosmosului, a pământului și a societății. De dimineața până seara, el trebuia să participe la procesiuni, la slujbe solemne și la întruniri cu factorii de decizie ai administrației.

După nașterea celei de-a doua fiice, deci după anul 1361 înainte de Iisus Hristos, Amenofis al IV - lea a manifestat intenții tot mai fățișe de a se sustrage de sub tutela puternicului cler al lui Ammon de la Teba. Inițierea în tainele teologiei solare de la Heliopolis pare să fi avut un cuvânt greu de spus în premeditarea unor reforme de amploare.

În ultimele două secole, faraonii, dar și reprezentanții de frunte ai celorlalte școli teologice de pe tot cuprinsul

Egiptului - în special cei de la Heliopolis și cei de la Hermopolis - au dus o luptă acerbă, adeseori fățișă, împotriva clerului lui Ammon. Amenofis al III - lea Magnificul, deși a început această luptă în tinerețe, nu a dus-o până la capăt. Greutatea luptei împotriva hegemoniei agresive a Marelui Preot al lui Ammon a fost dusă, o perioadă de timp, de regina Tii, care, după toate datele existente, se comporta ca o inițiată de grad înalt. De altfel, fără un sprijin substanțial, atât politic, cât și magic, din partea sacerdoților de la Heliopolis, nici regina Tii, nici dinastia Amenofis n-ar fi rezistat pe tronul Egiptului prea mult timp. Nu este exclus ca, în perioada de început a domniei lui Amenofis al IV-lea să se fi declanșat un război mediatic, politic, administrativ și, este de presupus, magic - parapsihologic, i-am spune astăzi - de mari proporții între sacerdoții lui Ammon și colegiile sacerdotale de la Heliopolis. Casa regală nu putea fi situată decât în epicentrul acestor evenimente.

În anul 1360 înainte de Iisus Hristos, în al patrulea an de domnie, când Amenofis al IV-lea avea numai 16 ani, s-a produs un eveniment foarte important, despre care documentele păstrate nu se referă decât aluziv. O stelă numește acest eveniment “ceva rău”. Este vorba, mai degrabă, despre o încercare nereușită de lovitură de stat a preoților lui Ammon.

Acesta a fost începutul unui eveniment epocal care, de-a lungul timpului, a fost interpretat în felurite moduri. Pentru unii cercetători a fost “o revoluție monoteistă”, pentru alții “o erezie” inimaginabilă, având în vedere specificul politeist al religiei egiptene, iar pentru alții “o reformă monoteistă ratată”. În anul de grație 1360 înainte de Iisus Hristos, Amenofis al IV-lea a luat taurul de coarne și i-a retras toate prerogativele marelui preot al lui Ammon de la

Teba, a închis templele și a început prigoana împotriva clerului. Mai mult decât atât, a interzis cultul tuturor celorlalți zei de pe tot cuprinsul Egiptului, distrugându-le imaginile din temple. Erau tolerați numai Ra și, într-o anumită măsură, Osiris. În același timp, tânărul faraon l-a proclamat drept zeu unic pe Aton - discul solar. Ulterior, va realiza o simbioză Ra-Aton, Ra fiind aspectul transcendent, iar Aton fiind aspectul imanent și manifestarea vizibilă a acestuia.

Procesul înlocuirii celorlalți zei ai panteonului cu Aton, s-a realizat gradat, în timpul domniei lui Ahnaton. “Regele reneagă toți zeii și îndeosebi pe Ammon de la Teba - scrie Constantin Daniel. Renegarea numelor zeilor constă în distrugerea numelor și a statuilor lor. Chiar termenul de zeu, **n t r**, este proscris. Nicăieri distrugerea nu este mai mare ca la Teba, orașul lui Ammon, vrăjmașul direct al regelui, mai exact, zeul ai cărui preoți se împotriveau faraonului. Nici zeii funerari nu sunt cruțați, iar, printre ei, este Osiris (Osiris a mai fost tolerat o perioadă de timp, dar rolul său a scăzut considerabil n.n.). De fapt, mormintele rămân aceleași, doar rugăciunile și inscripțiile votive se schimbă, adresate acum lui Aton. Din inscripțiile de la Tell-el-Amarna reiese că Aton nu este un zeu nou, ci un zeu care n-a fost recunoscut de către oameni și că abia acum s-a făcut cunoscut revelându-se.” (16)

Prin 1360, în urma unui vis profetic, Amenofis al IV-lea ia hotărârea de a întemeia o nouă capitală, pe care a denumit-o Akhetaton, situată la jumătatea distanței între Memphis și Teba, într-un loc numit astăzi Tell-el-Amarna. “Așa cum este adevărat că tatăl meu Ra-Haracti, care este Aton, trăiește, eu voi construi orașul Akhetaton în acest loc pentru Aton, tatăl meu”. La 18 ianuarie 1360 înainte de Iisus Hristos, Amenofis al IV-lea s-a deplasat de la Teba pentru a

marca limitele noului oraș, fixând în mod ritualic primele pietre de hotar. Un an mai târziu, imediat după inaugurarea șantierului, Amenofis al IV-lea și-a schimbat numele în Ahnaton (Ikhnaton), în traducere, “Aton este mulțumit”. (62)

Între 1360 și 1357 înainte de Iisus Hristos, mai mult de o sută de mii de muncitori au participat la ridicarea noului oraș Akhetaton - în traducere, “Orizontul lui Aton”. Akhetaton-ul a fost primul oraș din lume construit pe baza unui proiect urbanistic. Spre deosebire de celelalte orașe egiptene, ale căror străzi principale - Căile Soarelui - urmau drumul ceresc al lui Ra, de la răsărit spre apus, strada principală a orașului Akhetaton, urma un traseu paralel cu Nilul, de la sud la nord.

Arhitectura orașului era astfel concepută încât Orașul lui Aton putea figura la loc de cinste printre marile minuni ale lumii antice. Rezervații pentru animale sălbatice, parcuri-grădini botanice, sisteme de irigații, sisteme de conducte și de canale, bazine cu apă, complexe de locuințe, palatul regal, clădiri somptuoase, marele templu al lui Aton - toate se integrau organic și armonios. În partea sudică, spre Teba, a fost construit un cartier rezidențial și un mic palat, numit Maruaton, situat alături de un lac artificial. Lângă lacul artificial a fost construit un debarcader din piatră, împodobit cu basoreliefuri. Mai departe, pe partea dreaptă, a fost construit un depozit al sanctuarului lui Aton, iar pe partea stângă o sala hipostilă, locul unde faraonul Ahnaton ținea audiențele publice. Urma un pod acoperit, care intersecta drumul principal, pe care trecea numai familia regală de la reședința particulară la palat. În partea sudică a podului se afla o rampă de acces, ce ducea direct la reședința particulară a faraonului. În apropiere se afla un parc imens, în jurul căruia erau dispuse clădirile importante ale administrației, precum și magaziile cu alimente.

Reședința particulară a familiei regale era flancată de mai multe curți interioare, fiind formată dintr-o sală imensă cu 42 de coloane și numeroase încăperi anexă. Locuințele fiicelor lui Ahnaton și ale lui Nefertiti se aflau ceva mai departe, într-un pavilion separat. Palatul regal, care trona în mijlocul tuturor celorlalte construcții, avea pereții, podeaua și tavanul pictate în culori vii, luminoase, cu peisaje copiate din natură. În partea nordică a orașului se aflau multe alte clădiri impunătoare ce aparțineau marilor dregători, iar dincolo de ele erau dispuse locuințele, mai modeste, ale numeroșilor locuitori ai capitalei. În punctul cel mai nordic al orașului se înălța un zid dublu și o mare poartă ce permitea accesul în oraș. Marele templu al lui Aton, care era lung de 800 de metri și lat de 275 de metri, se afla chiar în centrul orașului, pe drumul principal. Templul era orientat către răsărit și nu avea acoperiș. Planul templului cuprindea un pavilion, trei curți, o sală hipostilă și o mare curte interioară - numită sanctuarul Ghem-Aton, în traducere, "Aton a fost găsit". (62)

Ghem-Atonul era înconjurat de cinci piloni, despărțiți de curți interioare. De-o parte și de alta a Ghem-Atonului se aflau două spații pentru festivități, denumite Per-hai, adică "Casa bucuriei", unde se aflau mese de piatră pentru ofrandele aduse de popor, care nu avea voie să pătrundă mai departe. De la Ghem-Aton la sanctuarul sacru al lui Aton - echivalentul sanctorumului - era o distanță de peste 300 metri. În acest spațiu erau dispuse curți interioare, abatoare pentru animalele ce trebuiau sacrificate și magazii.

Sanctuarul lui Aton era înconjurat de un zid. Dincolo de zid, în dreptul pilonului de la intrare, o alee ducea spre o altă incintă. În interiorul acestei incinte se aflau zeci de altare din piatră și, dincolo de ele, o imensă sală hipostilă, unde erau patru mari statui ale lui Ahnaton.

La marginea sălii hipostile se înălța cel mai mare pilon al templului lui Aton, dincolo de care, în curtea interioară, era zona sacră, sanctorum (adyton), unde faraonul aducea jertfe.

☞ Nefertiti, “Frumoasa care iată vine” ☞

Unii cercetători contemporani tratează evenimentele petrecute între anii 1360 - 1345 înainte de Iisus Hristos ca pe o telenovelă, atribuind unor personaje secundare un rol mai important decât cel pe care l-au avut. Astfel, într-o lucrare devenită celebră, cercetătorul francez Philipp Vandenberg, îndrăgostit de chipul reginei Nefertiti, îi atribuie soției lui Ahnaton nu numai inițiativa reformei religioase de factură monoteistă, dar și o importanță decisivă în desfășurarea evenimentelor. (30)

Unul din motivele unei astfel de abordări istorice îl constituie boala faraonului Ahnaton, devenită tot mai vizibilă începând cu al 17-lea an de viață. Începând cu anul 1359 înainte de Iisus Hristos, picturile care-l reprezintă pe Ahnaton prezintă o extrem de curioasă modificare a aspectului său exterior. Picturile din acea perioadă îl prezintă pe faraonul de numai 17 ani într-o ipostază asemănătoare cu cea a lui Quasimodo, cocoșatul de la Notre Dame. Capul lui Amenofis amintește un cap hidrocefal, brațele și picioarele sunt foarte subțiri, iar umflăturile din zona toracelui, a șalelor și a pulpelor sunt, din punct de vedere anatomic, anormale.

Pentru Amenofis al IV-lea - scrie Philipp Vandenberg într-o lucrare dedicată reginei Neferiti -, “soarele de aur, strălucitor, ce dă căldură și viață, înseamnă mai mult. Pentru el, soarele era divinul, de la care purced toate - unicul zeu, pur și simplu. Cei mai mulți istorici au fost până acum de părere că Amenofis al IV-lea ar fi inițiat singur această

cotitură spre monoteism. Dar teza nu mai rezistă astăzi, căci după cum Nefertiti a fost în umbra aproape a tuturor marilor acțiuni politice, este imposibil ca Amenofis al IV-lea să fi dat singur viață mișcării teosofice”. (62)

Este interesant de remarcat și faptul că, potrivit lui Philipp Vandenberg, dar și altor comentatori moderni, mulți dintre eroii evenimentelor petrecute acum 3300 de ani au o altă origine decât cea egipteană. Astfel, Iuia, tatăl reginei Tii, regina Tii sau Nefertiti sunt considerați a fi fost străini - de exemplu, de origine mitanniană sau hitită -, ca și cum Egiptul n-ar fi fost capabil să dea astfel de personalități. Această tendință cvasigenerală a fost caracterizată în felul următor de un bun cunoscător al culturii antice, cercetătorul român Radu Florescu: “poate nu este lipsit de interes să se observe că, de altfel, la fel ca și în cazul reginei Tii, originea străină a reginei Nefertiti este mai degrabă rezultatul unei anumite optici depășite, care atribuia indoeuropenilor pătrunși în Asia anterioară rolul preponderent în structurarea unei societăți și a unei culturi noi.” (62)

Desigur, nu era nevoie să vină cineva din exterior pentru a-i învăța pe preoții din Heliopolis ce au de făcut. Cultul lui Aton exista cu mult timp înaintea promovării sale ca zeu suprem. Chiar Amenofis Magnificul, tatăl faraonului reformator, își botezase barca regală “Aton luminează”, astfel încât nu era necesar ca o prințesă străină să-i învețe pe sacerdoții și pe faraonii egipteni ce au de făcut. Fără nici o îndoială, frumoasa regină Neffertiti a avut un rol important în reforma religioasă, dar puterea ei era limitată.

Și identificarea reginei Neffertiti cu Thaduhepa, prințesa Mittaniană, pe care, la un moment dat, o încearcă cercetătorul amintit, este forțată. Philipp Vandenberg îi mai atribuie lui Ahnaton o grămadă de defecte printre care, cele mai “inofensive” ar fi fost complexul lui Oedip în relațiile cu

mama sa, homosexualitatea în relațiile cu bărbații din anturaj sau cretinismul în relațiile cu clerul. Mai mult decât atât, după această interpretare, doar doi din copiii lui Nefertiti ar fi fost făcuți cu Ahnaton. Pentru autorul citat, Ahnaton a fost un bolnav incurabil, incapabil să domnească chiar și o secundă. Nefertiti, scrie Philipp Vandenberg, “nu s-a lăsat însă respinsă de manifestările bolii soțului ei. Dimpotrivă, s-ar părea că modificările morbide vizibile la Amenofis al IV-lea au provocat din nou, la femeia mai în vârstă și mai matură, acele sentimente materne de care tânărul faraon avea atâta nevoie. Și de aceea apare cu atât mai tragic că Amenofis a fost, în cele din urmă, împins, de rătăcirea lui, s-o respingă pe această femeie.” (62)

Problema este totuși mult mai complicată decât a acorda merite mari unuia dintre eroii dramei de acum aproape trei mii cinci sute de ani, concomitent cu a-l coborî pe celălalt. Astfel de procedee merg, în cel mai bun caz, într-o telenovelă. Este lesne de înțeles că tânărul faraon de 17 ani, Casa Regală, chiar și regina mamă Tii, n-ar fi putut face față atacurilor furibunde ale preoților lui Ammon care, dintr-o dată, și-au văzut zădărnice eforturile desfășurate de-a lungul a două secole. Cei care au instituit cultul lui Aton în Egiptul dinastiei a XVIII-a au avut nevoie de un spate asigurat sub aspect logistic, administrativ, politic, economic, dar și magic (parapsihologic), dată fiind amploarea luptei care se desfășura în acele timpuri. Este, de asemenea, greu de imaginat ca un băiețandru de 17 ani sau o tânără cu cinci ani mai mare să aibă forța de a se opune unei armate sacerdotale dotată cu mijloace impresionante - atât financiare, mediatice, administrative, cât și magice. Mai ales că, după începerea prigoanei îndreptată împotriva clerului lui Ammon, anularea importantelor prerogative a declanșat o reacție extrem de violentă din partea acestora.

Devine clar că au existat forțe puternice capabile să-i protejeze pe tânărul faraon și pe întreaga familie regală. Pe de-o parte, aura lui Ra primită la încoronare, iar pe de altă parte, sprijinul sacerdoților de la Heliopolis par să fi constituit mijloacele eficiente de protecție împotriva celor ce-i doreau pieirea. Fără protecție magică, fără aura lui Ra și a strămoșilor-faraoni, fără un sprijin masiv din partea sacerdoților de la Heliopolis, Amenofis al IV-lea și Nefertiti, în cel mai bun caz, se puteau juca de-a mama și de-a tata în curtea palatului regal de la Malkata, ori puteau construi templul lui Aton pe malul Nilului, în nisip, așa cum fac copiii ascultători. A atribui merite unuia sau altuia, a-l ridica pe unul în detrimentul celuilalt, nu servește la nimic.

Autorii instaurării cultului lui Aton și-au asumat un risc imens. Ei erau conștienți de ceea ce fac, conștienți atât de temeritatea demersurilor lor, cât și de pericolele pe care le aveau de înfruntat. Cu toate acestea, ei și-au dus la bun sfârșit sarcina pe care și-au asumat-o, chiar dacă sfârșitul a fost tragic. În mod paradoxal, ca o ironie a istoriei, Amenofis al IV-lea - Ahnaton -, este considerat astăzi drept “soțul bolnav” al frumoasei regine Nefertiti.

☞ Nebun sau inițiat ? ☜

Referindu-se la înfățișarea lui Ahnaton începând cu cel de-al 17-lea an de viață, istoricii moderni nu uită să menționeze boala foarte gravă de care suferea.

Într-adevăr, frescele dezvăluie o anomalie anatomică stranie care ar fi apărut când faraonul a depășit vârsta de 17 ani. Cauzele acestei anomalii au fost discutate îndelung în mediile științifice, neexistând însă o opinie unanimă. Unii specialiști vorbesc de un sindrom foarte rar, numit lipodistrofie, sindrom care face ca partea inferioară a trupului

să slăbească, iar partea superioară să se umfle, grăsimea de sub piele să se disipeze în partea superioară a trupului, în timp ce țesuturile adipoase să prolifereze în șezut și pulpe. Acest sindrom, asemănător până la un punct cu un stigmat sau chiar cu o degenerare genetică, se manifestă și printr-o alungire a craniului și printr-o hipertrofie mamară. După cum afirmă lucrările de specialitate, diformitatea craniului - numită hipsicelație, oxicefalie, acrocefalie sau pyrgocefalie - care face parte din malformațiile congenitale din grupul craniostenozelor, se datorează osificării precoce a suturii coronare și sagitale care împiedică dezvoltarea laterală, ceea ce permite doar dezvoltarea în înălțime a craniului. (16)

Boala lui Ahnaton, atât de controversată, este, într-adevăr, foarte greu de diagnosticat. Din punctul de vedere al concepției ezoterice, explicațiile științifice, deși sunt întemeiate din punct de vedere medical, nu sunt și suficiente. Boala faraonului pare să se fi datorat mai multor factori combinați, iar explicațiile medicale reprezintă doar o fațetă a problemei. Astăzi există convingerea aproape unanimă a istoricilor că Ahnaton a fost un om bolnav care, nu se știe cum, a avut tupeul, absolut incredibil, de a instaura o religie de factură (mai mult sau mai puțin) monoteistă într-un Egipt bântuit de demonii politeismului. Această interpretare nu răspunde însă la o întrebare simplă: cum a fost posibil ca o personalitate labilă fizic și psihic să instituie o reformă religioasă de factură monoteistă într-o țară în care politeismul era atât de răspândit ? Mai mult decât atât, cum a fost posibil ca o personalitate labilă fizic și psihic să întrunească o asemenea adeziune, încât să fie imitată cu venerație de elita spirituală a Egiptului, ale cărei standarde erau cu mult mai înalte decât cele din ziua de astăzi ?!

Chiar și pentru o cercetare superficială, este stupefiant felul în care curtenii îl imitau pe faraon: diformitatea

faraonului a început să fie copiată și mimată de toți curtenii, creându-se un nou tip de ideal uman, demn de a fi imitat. Această imitare a unui model uman - demonstrată cu prisosință de reprezentările epocii - poate fi, la o analiză superficială, interpretată din două puncte de vedere: ori ca o dovadă de slugărnicie, ori ca o dovadă de solidarizare. Slugărnicia era, într-adevăr, o “virtute” răspândită în vechime, după cum este și în ziua de astăzi. Cât despre solidarizare, este greu pentru un om să fie solidar cu diformitatea altuia; în definitiv, nu trebuie confundată solidarizarea cu compătimirea.

La o privire mai atentă, nici una din cele două variante nu pare a se impune. Frescele ce au străbătut veacurile până în ziua de astăzi indică în comportamentul supușilor mai mult decât simpla dovadă de slugărnicie ori decât o dovadă de solidarizare cu cineva aflat în suferință, faraon sau om de rând. De aceea, se impune și o a treia variantă, singura care poate fi luată în considerare în acest context: este vorba, din partea supușilor, despre o identificare psihologică, mentală și, mai ales, spirituală cu un model extrem de puternic.

Această constatare naște însă o altă întrebare: de ce supușii au urmat un model uman care, în termenii estetici ai oricărei civilizații, era grotesc ? Cu atât mai mult cu cât vechii egipteni aveau oroare de orice diformitate fizică. Defuncții erau întotdeauna pictați în stare de har, fără nici o diformitate fizică, iar cei vii căutau prin toate mijloacele pe care le aveau la îndemână să arate cât mai bine. Pentru vechii egipteni, diformitatea și urâtenia veneau de la demonii nefaști ai întunericului, de la Seth, deci erau în afara ordinii naturale a lumii, Maat, și nimeni nu s-ar fi obosit să însoțească un faraon excentric, nebun, diform și demn de milă, așa cum se crede că a fost Ahnaton; cu atât mai puțin poate fi înțeleasă dorința supușilor de a-l imita.

Pentru curtenii “slugarnici” exista, firește, alternativa comodă a urmării intereselor preoților lui Ammon, care încercau din răsputeri să pună capăt unei aventuri ce le periclita chiar existența fizică. Totuși, elita epocii, fie laică, fie sacerdotală, l-a urmat pe Ahnaton. Faptul că Ahnaton a rezistat șaptesprezece ani ca faraon demonstrează că modelul său uman a fost extrem de puternic, dar și că sprijinatorii săi din umbră, sacerdoții de la Heliopolis, au făcut față tuturor situațiilor de criză. Urmașul său, Tutankhamon, nu a rezistat decât câțiva ani înainte de a fi înlăturat cu violență, cu toate că a revenit la cultul lui Ammon. Cu tot sprijinul preoților de la Heliopolis, care existase și în vremea domniei strămoșilor lui Ahnaton, nimeni nu avusese curajul să-i înfrunte fățiș pe preoții lui Ammon. Devine astfel evident că preoții de la Heliopolis au avut nevoie de o personalitate puternică, de necontestat, pentru a-și pune în aplicare convingerile, la fel cum Ahnaton a avut nevoie de preoți pentru a nu fi spulberat în câteva ore de uriașa mașinațiune laică și religioasă care i se opunea. Era vorba despre o combinație fericită, fără de care totul s-ar fi sfârșit înainte de a începe. Ce au găsit totuși preoții de la Heliopolis la Ahnaton, pentru a-l susține ? Ce au descoperit supușii la faraonul diform pentru a-l urma și, mai mult decât atât, pentru a-l imita, în condițiile în care era mult mai simplu să se alieze preoților lui Ammon ?

Explicația nu poate fi decât una singură. Nu poate fi vorba, în nici un caz, de un nevolnic sau de un idiot, așa cum cred astăzi, aproape în unanimitate, istoricii. Singura ipoteză care se impune este că, în ciuda diformității sale, Ahnaton a fost un produs, așteptat de sute de ani, al preoților de la Heliopolis. Ahnaton a fost produsul unei manipulari genetice, care s-a realizat prin intermediul căsătoriilor consanguine - acesta fiind chiar scopul ascuns al unor astfel de căsătorii.

Sistemul căsătoriilor în familie urmărea alte scopuri decât se presupune astăzi și nu a constituit doar o dovadă de înapoiere mentală, specifică antichității. Fără nici o îndoială, acest procedeu nu mai este viabil în zilele noastre datorită unor factori genetici și aurici, dar în vechiul Egipt s-a practicat pe scară largă. Din punct de vedere spiritual, rolul căsătoriilor consanguine a fost, de fapt, nașterea unor progenituri regale cu potențialități spirituale deosebite.

Totuși, nu era suficient ca un fiu de faraon să se nască cu anumite potențialități spirituale; acesta era doar primul pas. Potențialitățile latente trebuiau educate într-un fel anume, pentru a se manifesta plenar și armonios. În acest scop, copilul era supus, încă de mic, unui proces inițiatic specific; totuși, acest proces inițiatic era diferit de cel ce se aplica neofiților adulți.

Acesta pare să fie adevăratul motiv pentru care tânărul moștenitor Amenofis al IV-lea nu a stat la reședința tatălui său Amenofis al III-lea Magnificul până la vârsta de doisprezece ani - ceea ce, în contextul epocii, reprezenta un fapt inedit. De altfel, tânărul moștenitor nu a participat nici la înmormântarea bunicilor săi, părinții reginei Tii, care au fost membri de vază ai curții regale, ceea ce reprezenta un fapt cel puțin curios. În vechiul Egipt, perioada scursă între deces și înmormântare nu era de trei zile ca astăzi, ci de șaptezeci și două de zile, astfel că, indiferent unde s-ar fi aflat, pe teritoriul Egiptului sau în străinătate, tânărul moștenitor al tronului avea tot timpul pentru a se întoarce acasă și a fi prezent, măcar la funeralii.

Unii istorici atribuie absența moștenitorului tronului de la înmormântarea bunicilor - părinții reginei Tii, despre care există date certe - unei presupuse dușmăanii dintre Amenofis Magnificul și fiul și succesorul său. Totuși, această dușmănie pare mai mult o scorneală; ce dușmănie poate exista între

singurul succesor pe linie masculină și tatăl său, în condițiile în care copilul nu depășise vârsta de doisprezece ani ? În aceste condiții, devine limpede că absența de la funerariile bunicilor s-a datorat unor motive bine întemeiate. Cel mai întemeiat motiv al absenței lui Ahnaton de la înmormântare bunicilor a fost urmarea unui proces de inițiere într-un templu; cel mai probabil, templul unde a fost inițiat Ahnaton a fost la Heliopolis, Orașul soarelui, denumit de vechii egipteni On, acolo unde era venerat zeul Ra sub forma discului solar.

Este știut faptul că, în antichitate, indiferent ce se întâmplă în lumea profană, nimeni nu putea pleca din templul în care are loc inițierea atâta timp cât ciclul nu era încheiat. În timpul inițierii, pentru lumea profană și pentru societate, discipolul era ca și mort. Dacă, dintr-un motiv oarecare, tânărul moștenitor Amenofis nu a avut ocazia, șaptezeci și două de zile, să vină la înmormântarea bunicilor, cineva ar fi putut să depună, în numele său, un dar în mormântul sau în sarcofagul bunicilor. Listele numelor celor care au făcut daruri - și mare parte din darurile depuse în respectivele morminte - au fost descoperite intacte și încă există. Dar nimeni nu a depus ceva în numele lui Amenofis-fiul. Era ca și cum Amenofis-fiul, moștenitorul tronului, n-ar fi existat. Ceea ce însemna că, în acel moment, Amenofis-fiul, moștenitorul tronului, era mort pentru lumea profană, adică era supus procesului inițierii, undeva într-un templu.

Faptul că un fiu de faraon a fost trimis de mic într-un templu pentru a fi inițiat nu trebuie însă privit ca o bizarerie. Potrivit opiniei generale, în templele din antichitate erau inițiați doar adulții; ei erau admiși în temple doar în urma unor probe severe. Și, într-adevăr, majoritatea informațiilor cu privire la inițiere se referă doar la adulți. Se știe că filosoful grec Pythagoras a stat în templele egiptene mai

mulți ani pentru a fi inițiat. Datele existente demonstrează totuși că, atunci când era necesar, cel puțin în cazul moștenitorilor tronului, acest proces putea să înceapă foarte devreme. Acesta era și motivul pentru care mulți faraoni aveau acces la domnie încă de mici. De aceea, nici un supus egiptean nu-și făcea probleme că regele și stăpânul său absolut avea numai zece sau doisprezece ani. El știa că nu forma fizică este cea care conta și că aura zeului se poate manifesta printr-un copil, la fel de bine ca printr-un adult.

În zilele noastre, poate părea straniu ca un copil să fie luat încă de la o vârstă fragedă de la părinți pentru a fi inițiat o lungă perioadă în temple. La fel de straniu poate părea și faptul că inițierea ar putea să înceapă la o vârstă atât de fragedă - practic, într-o perioadă în care copiii de astăzi abia se dezmeticesc și încep să meargă la școală. Totuși, nu numai în antichitate copiii erau supuși procesului inițierii încă de de la o vârstă fragedă, ci și în ziua de astăzi; în zonele în care încă se păstrează formele tradiționale de învățământ cum este, de exemplu, cazul Tibetului, copiii sunt supuși procesului inițierii încă de mici, iar acest aspect a fost documentat în mod clar de Alexandra David Neel, prima europeană acceptată în mănăstirile lamași-lor tibetani, care, într-o serie de lucrări documentare publicate la începutul secolului XX, dezvăluia felul în care copiii de vârste fragede, de patru-cinci ani, sunt trimiși de părinții lor înstăriți pentru a studia în mănăstirile tibetane. Antrenamentul inițiativ la care erau supuși copiii sosiți în templele tibetane era extrem de dur, mult peste ce poate concepe un european civilizat. Un discipol (chela) de paisprezece ani era considerat bătrân.

La rândul său, Lobsang Rampa sau, oricum, persoana care se ascunde sub acest pseudonim, într-o serie de lucrări-document de factură autobiografică, narează caracterul extrem de dur al inițierilor în mănăstirile tibetane din

apropierea Potalei, centrul spiritual al lamaismului și capitala Tibetului înainte de a fi ocupat de regimul comunist chinez. Activarea chakrelor, deschiderea celui de-al treilea ochi - ajna chakra sau Ochiul lui Shiva, cel numit Ochiul lui Horus de către egipteni -, călătoriile “în spirit”, dedublările astrale, studiul cărților sacre, cunoașterea plantelor de leac erau numai câteva dintre activitățile principale ale discipolilor tibetani. În lucrările sale, Lobsang Rampa descrie multe procedee inițiatice care, pentru occidentali, par cel puțin ciudate. Printre acestea se numără deschiderea celui de-al treilea ochi cu ajutorul unor instrumente de lemn. Neofitului i se face o incizie cu o pană de lemn în dreptul celui de-al treilea ochi - ajna chakra - provocându-i-se în mod mecanic activarea acestuia. (52)

Arheologii și antropologii au confirmat faptul că s-au păstrat schelete, unele provenite chiar din preistorie, care prezentau găuri ciudate ale craniului, chiar în porțiunea frontală, realizate prin trepanație. Multe dintre aceste schelete aparțineau unor șamani sau inițiați. Existența craniilor perforate prin trepanație, datorită asemănării evidente cu urma unui glonț, i-a determinat pe mulți comentatori moderni să afirme că persoanele în cauză au fost “împușcate de extratereștri”; alți cercetători, mult mai realiști, au atribuit trepanațiile unor intervenții chirurgicale realizate în extremis de vracii din antichitate. Cu toate acestea, la fel de bine, acele incizii frontale se puteau datora atât unor intervenții chirurgicale, cât și, uneori, deschiderii prin mijloace mecanice a ajnei chakra, care este situată chiar în regiunea frontală. Deschiderea chakrelor prin metode mecanice, violente, era practică pe scară largă în toate societățile arhaice, inclusiv în preistorie.

Așadar, dovezile existente astăzi demonstrează faptul că procedee inițiatice asemănătoare au fost aplicate copiilor

elitei sacerdotale sau politice în toate societățile antice. În consecință, nu trebuie să constituie o eroare de interpretare acceptatarea faptului că, la fel ca și ceilalți potențiali moștenitori ai tronului care s-au succedat de-a lungul istoriei statului egiptean, Ahnaton a fost luat de acasă încă din cea mai fragedă copilărie și supus inițierii în templu. Astfel că nu trebuie să surprindă faptul că în momentul în care supușii se gândeau la tânărul faraon Ahnaton, nu aveau în vedere un copil sau un băiețandru aflat în perioada pubertății, ci o persoană “coaptă” din punct de vedere spiritual, capabilă să manifeste anumite puteri psiho-spirituale neobișnuite. Sigur, în ziua de astăzi, aceste aspecte pot fi considerate incredibile, dar trebuie luate în considerare cu cea mai mare seriozitate.

Pe de altă parte, în pofida a ceea ce se crede în ziua de astăzi, existența cotidiană a unui faraon sau a unui rege din vechime nu prea era una de huzur și de plăceri neconținute, ci una de sacrificii. Este drept, nu toți faraonii au fost capabili să-și ducă misiunea până la capăt. Mulți dintre ei, mai ales în epoca tardivă a istoriei statului egiptean, au fost total inapți pentru funcția pe care și-au asumat-o. Dar asta este deja o altă poveste.

Modul în care a acționat ulterior faraonul Ahnaton îndrituiește acceptarea faptului că, în afara inițierii ce poate fi calificată drept “obișnuită”, i s-a mai aplicat și un alt fel de inițiere. Această din urmă formă de inițiere se aplica doar “aleșilor”, adică celor ce prezentau “semne” distinctive. Ceea ce înseamnă că, fiind conștienți de potențialul psiho-mental, spiritual și, de ce nu, genetic, al moștenitorului tronului, preoții de la Heliopolis l-au inițiat pe Ahnaton într-un mod diferit, în funcție de particularitățile pe care le prezenta. O astfel de inițiere a durat, după câte se pare, până în momentul în care a fost înscăunat faraon. Boala atât de ciudată a lui Ahnaton trebuie pusă în legătură cu acest tip de inițiere.

Ahnaton, în cursul inițierii în Orașul Soarelui, Heliopolis, acolo unde exista cel mai mare centru inițiativ al antichității, a fost supus unor procedee inițiatice care i-au provocat modificări hormonale importante. Departe de a fi efectul unei boli, creșterea craniului pe verticală putea fi provocată în urma unor acțiuni mecanice de lungă durată, identice oarecum cu cele practicate și în ziua de astăzi de unele triburi negroide, pentru care canonul frumuseții fizice este dat de craniul alungit, nasul cât mai bombat și buzele cât mai groase. După cum au confirmat numeroși antropologi, la mijlocul secolului XX, membrii unor triburi din Africa Centrală foloseau structuri din lemn - mici scândurele prinse cu un fel de șarniere -, pentru a provoca alungirea craniului la unii copii. Puritate o lungă perioadă de timp, din fragedă copilărie, pe toată perioada creșterii, structurile din lemn determinau configurația dorită a craniului. În Zair, se practica și un alt procedeu: sugarului i se înfășura strâns în jurul capului un bandaj, începând de la ceafă până la frunte. Aceste procedee ciudate, prin care se provoca alungirea craniului erau răspândite în antichitate pe arii vaste, din tundrele siberiene până în America de Nord și de Sud, din Africa până în Laponia. (55)

Surprinzător este faptul că astfel de procedee de alungire a craniului erau practicate - după cum afirmă Hartwig Hausdorf - chiar și în Europa. Sunt deja celebre cazurile craniilor deformate descoperite în Bavaria, în orașul Staubing, unde, la sfârșitul anului 1970, a fost descoperit un cimitir datând din secolul al V-lea după Iisus Hristos. La Staubing, în două morminte, mormântul 361 și mormântul 535, au fost descoperite două cranii deformate artificial. Aceste cranii aparțineau unor persoane de sex feminin care au decedat la o vârstă destul de înaintată. Interesant este faptul că, studiind corpul femeii din mormântul 361, savanții

au descoperit uşoare modificări degenerative la oasele şoldurilor şi ale pieptului, simptome asemănătoare cu cele ale lui Ahnaton. (55)

Cercetătorii care au studiat aceste cazuri au lansat ipoteza, destul de plauzibilă, că cele două femei ar fi aparţinut unei rase neeuropene, probabil hunică, avându-se în vedere că, în acea perioadă, Europa a fost “vizitată” de nenumărate valuri ale popoarelor migratoare. De altfel, la huni aceste procedee nu erau ceva neobişnuit. Cercetătorii care au studiat craniile deformate artificial ale celor două femei au conchis că deformările craniene nu au provocat dereglări ale creierului, nici scăderea inteligenţei şi nici n-au diminuat durata vieţii.

O configuraţie diferită a craniului, craniul în formă de turn - adică ceea ce astăzi apare ca o anomalie fizică şi poartă numele de oxicefalie - determină procese fizico-chimice ale creierului cu totul diferite de cele normale. După cum se ştie, omul actual foloseşte doar 6 % din capacitatea creierului şi nu este exclus ca acest procentaj să crească în cazul condiţiilor modificării structurii craniului. Interesant este şi faptul că majoritatea imaginilor despre extraterestri, existente astăzi în înconştientul colectiv, scot în evidenţă craniul disproporţionat de mare, alungit spre înapoi, faţă de restul trupului. În acest context, este de la sine înţeles că cei care au realizat alungiri ale craniului în antichitate au avut în vedere mai mult decât un simplu deziderat estetic.

Cercetătorii domeniilor ezoterice şi bioenergeticienii moderni au remarcat faptul că structura alungită a craniului determină anumite modificări ale aurei capului şi ale chakrelor. În cazul craniilor deformate artificial, aura capului este poziţionată diferit decât la omul normal, ceea ce determină apariţia unor aptitudini psiho-spirituale ample. Având în vedere toate aceste aspecte ezoterice, se

prefigurează o concluzie diferită de cea promovată de istoriografie: departe de a fi fost nebun, faraonul Ahnaton a fost un inițiat. Datorită inițierii destul de atipice chiar și pentru vechiul Egipt, inițiere care a început încă din cea mai fragedă pruncie și care a presupus și deformarea cutiei craniene, Ahnaton și-a modificat parametrii spirituali, devenind unul dintre cei mai importanți inițiați ai timpului său. Dezvoltarea psihomentală și spirituală ieșită din comun i-a afectat însă trupul. Începând de la pubertate, din jurul vârstei de 15-16 ani, trupul lui Ahnaton a început să prezinte primele simptome ale unei degenerări, reprezentările picturale prezentând un trup aproape hidos.

Așadar, paternitatea evenimentelor memorabile ale instaurării monoteismului lui Aton nu poate fi atribuită reginei Nefertiti, care, fără îndoială, a avut rolul ei în această ecuație. Nefertiti a fost o mare personalitate, la fel ca și regina mamă Tii. De altfel, între Tii și Nefertiti nu pare să fi existat o rivalitate, așa cum se speculează astăzi, ci o colaborare permanentă. Dacă n-ar fi existat colaborare, Nefertiti n-ar fi ajuns niciodată regină. Frumusețea reginei Nefertiti n-ar trebui să mascheze adevăruri mai substanțiale.

Dacă Ahnaton ar fi fost un om bolnav în sensul conferit astăzi acestui cuvânt, nimeni nu l-ar fi urmat, mai ales că preoții lui Ammon constituiau un pericol permanent. În contextul dat, devine incredibil și demn de un roman kafkian faptul că supușii încercau să semene cât mai mult cu el, să-i imite mersul și, uneori, gestică. Dar, dacă personajele din reprezentările de la Tell-el Amarna nu-l imitau pe faraonul, ci erau la fel ca și el !?

Nu cumva, acei supuși ai lui Ahnaton, care încercau să semene stăpânului, făceau parte din același lot experimental, programat de sacerdoții de la Heliopolis, după modele astăzi căzute în uitare ?

☞ Aton, “singurul zeu” ☞

Ridicarea lui Aton la rangul de zeu suprem nu poate fi separată de personalitatea lui Ahnaton. Reține însă atenția expresia folosită de Ahnaton pentru a-l desemna pe zeul Aton: “*singurul zeu, în afara căruia nu mai este altul*”.

Această expresie, aprecia la rândul său Mircea Eliade, nu este singulară în istoria religioasă a Egiptului antic. Ea a fost aplicată lui Ptah, lui Ra, lui Atum și altor zei. În această ecuație, existau cel puțin doi zei, afirmă Mircea Eliade, “căci Ahnaton era el însuși adorat ca o divinitate. Rugăciunile credincioșilor - adică a grupului restrâns de funcționari și demnitari de la Curte - erau adresate nu lui Aton, ci chiar lui Ahnaton”. (13)

Această interpretare este însă susceptibilă de a primi un amendament: Ahnaton era doar un mijlocitor care se “umpluse” de prezența zeului invocat. Fiind plin de prezența zeului, printr-o influențare aurică directă, zeul însuși se manifesta prin intermediul său. Zeul invocat, în plinătatea sa, era în faraon. *Marele imn al lui Aton*, atribuit chiar lui Ahnaton, care s-a păstrat până în ziua de astăzi, confirmă faptul că Aton era, într-un fel, zeul personal al lui Ahnaton, precum și faptul că Ahnaton era supremul hierofant al lui Aton. Numai prin Ahnaton, zeul Aton “în afara căruia nu mai există altul” se putea revela altor oameni. Ahnaton este singurul care-l cunoaște și singurul prin care zeul Aton, necunoscut atâta vreme, se putea revela celorlalți oameni. “Tu ești în inima mea - spune faraonul în *Marele imn al lui Aton* - și nimeni altul nu te cunoaște în afară de fiul tău pe care l-ai inițiat în planurile și în puterea ta”. (67)

Evident că în acest pasaj din *Marele imn al lui Aton*, cu greu s-ar putea descoperi “materialismul” de care arheologul britanic T.E Peet era atât de sigur. Întrebarea, pe deplin

îndreptătită, este cum a fost posibil ca zeul Aton, atât de sigur definit de arheologul britanic ca fiind expresia discului solar, să fie cunoscut numai prin mijlocirea lui Ahnaton și să fi stat atâta timp ascuns, nerevelat oamenilor, din moment ce discul solar poate fi admirat pe cer în fiecare zi ?

De altfel, din *Marele Imn al lui Aton* exultă atât puterea vieții care se dezvoltă sub aripa ocrotitoare a Soarelui, cât și aspectul tainic, necunoscut oamenilor. “Sclipind de frumusețe, te-arăți la orizont, / Aton cel viu, întâia obârșie a vieții ! / De cum te-nalți în partea de răsărit a zării, / Tu umpli orice țară cu strălucirea ta. / Ești minunat, ești mare, mereu scânteietor, / Și stai cu mult deasupra întregului pământ. / Mănunchiul tău de raze cuprinde orice țară, / Puzderia de lucruri pe care le-ai creat, / Căci tu ești Ra și-ajungi la granițele lor / Și le subjugi de dragul feciorului tău drag. / Deși în cer, ai raze aflate pe pământ; / Tu ești în fața noastră, dar drumul tău e tainic “. (67)

Este evident, din primul pasaj al imnului lui Aton, că faraonul are în vedere două aspecte ale lui Aton. Primul aspect se referă la aspectul material, dătător de viață, al discului solar, iar al doilea aspect se referă la “drumul tainic” al lui Aton, cel pe care, în pasajele următoare, faraonul declară că l-a descoperit în “inima sa”. “Nici o creatură de-a ta nu-i în stare să te vadă”, spune faraonul în Imn. Este ca și cum, pentru a folosi o expresie modernă, faraonul se referă la “forța vitală” invizibilă emanată de discul solar căreia îi descrie binefacerile atât în lumea terestră, cât și la un nivel inaccesibil simțurilor omenești obișnuite. Razele lui Aton surghiunesc întunecimea, dăruind viață la tot ce există, dar, în același timp, Aton este responsabil pentru viața oamenilor. Aton dă viață tuturor animalelor și ființelor care trăiesc pe pământ. El este responsabil că puiul sparge găoacea la timpul potrivit, că pășunile sunt înverzite și că totul în lume se

petrece potrivit Ordinii cosmice, Maat. Tot Aton a izvodit Nilul pe celălalt tărâm și, după placul lui, l-a scos la suprafață: “Ești cel ce iscă plodul în trupul de femeie, / Și cel ce plămădește sămânța în bărbat, / Cel ce hrănește fătul în pântecul de mamă / Tu dăruie răsufierea și-nsuflețești făptura, / Ca să trăiască tot ce ai creat”. / “Atât de multe lucruri se-nfăptuiesc prin tine, / Încât rămân ascunse privirii omenești ! / Zeu fără pereche, puternic cum nu-i altul, / Făcut-ai lumea după placul tău / Pe vremea când erai singur.” (67)

Se știe foarte bine, și a fost probat de multe ori, că orice fenomen religios are două aspecte esențiale: unul exoteric și altul ezoteric. Aspectul exoteric al cultului lui Aton, promovat de Ahnaton, constă într-un naturalism de bună factură, care s-a manifestat atât în cult, cât și în caracterul artei din acea perioadă. În schimb, aspectul ezoteric se referă la cu totul altceva. De aceea, în *Marele imn al lui Aton* se poate remarca o bivalență aproape insesizabilă a sensurilor cuvintelor. Unele fapte pot fi atribuite discului solar ca aspect material, dar altele nu. Este vorba despre ceva vizibil și totodată ascuns, invizibil oamenilor. Evident, nu este vorba doar despre un simplu naturalism exprimat printr-un limbaj poetic gîngăș, ci despre cu totul altceva, care nu este definit clar și care se pierde printre rânduri.

În *Marele Imn al lui Aton*, este vorba, mai degrabă, despre o forță cosmică invizibilă, ceva de felul *pranei* sau bioplasmei, a energiei universale numită Hike de egipteni. Această forță cosmică acționează desigur în lumea terestră, dar produce și efecte care nu pot fi percepute fizic, ci doar “în inimă”. Datorită forței sau energiei universale pomii înfloresc, câmpiile înverzesc, oamenii sunt gata, dimineața, să purceadă la muncă, fătul se naște în pântecul mamei și sămânța se naște în bărbat. Această forță, vizibilă prin efectele ei, poate fi percepută numai în inimă, acolo unde,

pentru egipteni, era sediul gândirii sau al sufletului. Sursa acestei energii a fost denumită Aton de către faraonul Ahnaton; ea a fost reprezentată de arta epocii prin discul solar din care ies raze, care se prelungesc prin mâini sau prin cruci ansate - simbolul vieții eterne.

În consecință, cele narate atât de frumos de Ahnaton în *Marele imn al lui Aton* sunt fenomene care există în planul subtil, ortoexistențial, al cosmosului. Ahnaton a descris aceste fenomene într-o manieră naturalistă, dar aceasta nu înseamnă că este vorba, așa cum se crede astăzi, despre fenomene fizice descrise din perspectiva materialistă.

Încă din antichitate, specialiștii conectării la aspectele ortoexistențiale și inițiații practicau exerciții care constau în concentrarea privirii asupra Soarelui. Exercițiile erau practicate în perioadele în care strălucirea soarelui este mai slabă: dimineata, la răsărit sau seara, la asfințit. Ei afirmă că, după un timp de exersare, soarele fizic se estompează, rămânând numai un fel de aură argintie, strălucitoare, perceptibilă doar la nivelul ortoexistențial, pe care au denumit-o “adevăratul” Soare spiritual. Devine evident că tocmai acest aspect ortoexistențial al Soarelui a fost numit Aton de către faraonul Ahnaton. Acesta este, de altfel, sensul folosirii cuvântului Aton în inscripțiile din morminte sau de pe stelele funerare. “*A părăsit lumea aceasta pentru a-l vedea pe Aton*”, sau “*a urcat la cer și s-a contopit cu Aton, trupul zeului care îl crease*”. Dacă Aton ar fi numai discul solar, înțeles într-o manieră materialistă, naturalistă sau naivă, așa cum cred mulți istorici moderni, de ce ar mai fi trebuit ca omul din acest exemplu edificator să părăsească lumea aceasta pentru a-l vedea ?

Aton mai era numit și “trupul lui Ra”; așadar, Aton este învelișul, trupul, în care sălășuiește Spiritul Soarelui, Ra. Căci, după cum s-a văzut anterior, pentru vechii egipteni, Ra

nu era reprezentarea naivă a Soarelui fizic, ci Spiritul conducător al Soarelui. În contextul dat, nu este vorba despre trupul fizic al Soarelui, ci despre trupul transfizic, ortoexistențial. Iar cei care “*au părăsit lumea aceasta pentru a-l vedea pe Aton*”, nu erau doar defuncții, ci și oameni cât se poate de vii, care aveau capacitatea de a părăsi lumea acesta și de a se conecta aspectului ortoexistențial: specialiștii conectării și inițiații.

Ahnaton, care a fost un inițiat, se referea chiar la acest aspect ortoexistențial al Soarelui. El vorbea într-un mod care astăzi pare confuz, atât despre aspectele fizice, cât și despre aspectele spirituale ale principalei surse a vieții fizice. Probabil că, pentru el, nici nu exista vreo deosebire între ele.

❧ Deznodământul ❧

Datele fragmentare și, cel mai adesea, contradictorii permit reconstituirea numai în linii mari a istoriei vieții lui Ahnaton și a frumoasei sale soții, Nefertiti.

Ahnaton a avut cu Nefertiti șase fiice, deși mulți egiptologi îi refuză paternitatea a cel puțin patru fiice. Prima fiică, *Meritaton* s-a născut în 1362 înainte de Iisus Hristos; a doua fiică, *Machetaton* s-a născut un an mai târziu. A treia fiică, *Anhesenpaton*, s-a născut în 1360, a patra fiică, *Neferneruaton*, s-a născut în 1358; a cincea fiică, *Neferneferu-re*, s-a născut în 1355, iar a șasea fiică, *Setrepene-re*, s-a născut în 1353 înainte de Iisus Hristos.

Dintre cele șase fiice, doar patru mai erau în viață în momentul morții lui Ahnaton. Prima fiică, *Mechetaton*, a murit înainte de a atinge vârsta de 10 ani. Ea s-a stins puțin după o mare serbare care a avut loc în al 12-lea an de domnie al lui Ahnaton. Se știe că în anul 1352 înainte de Iisus Hristos, în al 12-lea an de domnie, la Akhetaton, orașul

construit în deșert, a avut loc o mare serbare, în cadrul căreia Ahnaton a primit tributul de supunere al statelor străine. Aceasta înseamnă că Ahnaton a domnit la fel ca orice alt faraon, implicându-se în viața politică și nu a fost preocupat numai de cele mistice. (67)

După această dată, 1352 înainte de Iisus Hristos, evenimentele au început să se precipite într-un mod dramatic, și este foarte greu de a deduce exactitatea succesiunii evenimentelor. Totul a început o dată cu intrarea pe scena istoriei a unui alt personaj important, pe nume Semenkhare. Semenkhare - în inscripții *Semenkhare-Djeser-heperu* - a fost, poate, unul dintre cele mai misterioase personaje ale istoriei egiptene. Se știe doar că, în anul 1351 înainte de Iisus Hristos, Semenkhare s-a căsătorit cu Meritaton, una din fiicele lui Ahnaton, și a devenit coregent. Multe din reprezentările descoperite la Tell-el Amarna îi prezintă pe Semenkhare și pe Ahnaton în calitate de coregenți. Este posibil ca Semenkhare să fi fost fratele lui Tutankhamon, dar nu este sigur. În al 14-lea an de domnie al lui Ahnaton, Semenkhare și-a schimbat numele în *Anheperu*, "*Iubit de Nefer-Heperu-Re*", sau în *Nefer-neferu-Aton*. Mai există unele variante ale noului nume, precum "*Nefer-neferu-Aton*". Este foarte ciudată această modificare de nume; mai mult decât atât, noul nume al lui Semenkhare este identic cu numele de regină purtat de Nefertiti, adică *Nefer-neferu-Aton*, "*Frumoasă-i frumusețea lui Aton*".

Acest amănunt l-a determinat pe egiptologul britanic John Harris să ajungă la concluzia, după ce a cercetat în amănunțime câteva cartușe descoperite la Amarna, că numele *Nefer-neferu-Aton* nu se referă la Semenkhare, ci la Nefertiti. Ceea ce poate să însemne că Nefertiti este cea care, după anul 1351 înainte de Iisus Hristos, a devenit coregenta la domnie. (67)

Totuși, majoritatea istoricilor înclină să creadă că, după începutul coregenței lui Semenkhare, Nefertiti a fost înlăturată de la domnie. Această concluzie a fost întărită și de faptul că, după această dată, numele reginei a fost șters de pe toate inscripțiile publice. Oricum, dacă Nefertiti și-a schimbat numele, atunci înseamnă că a avut un motiv bine întemeiat să o facă. Nefertiti era “mare soție regală” și mama copiilor. Schimbarea numelului se putea face numai în urma schimbării statutului în cadrul casei regale. Cert este că, după anul 1351 înainte de Iisus Hristos, numele lui Nefertiti a fost acoperit cu vopsea sau înlocuit cu numele fiicei sale, Meritaton. Din al 14-lea an de domnie al lui Ahnaton, nu se mai vorbește, în corespondența faraonului, de marea soție regală, ci numai de regina Meritaton. Ulterior, pentru ca misterul să fie și mai mare, va apărea pe scenă o altă “soție multiubită” a lui Ahnaton, pe nume Kua. Unii istorici cred că numele Kua se referea de fapt la Nefertiti, fiind un nume de alint. Totuși este mult mai probabil ca acest nume să nu se refere la Nefertiti, ci la o altă persoană.

Semenkhare a murit în jurul vârstei de 20 de ani, puțin înaintea morții lui Ahnaton. Interesant este și faptul că, înaintea morții, Semenkhare a început la Teba construirea unui templu închinat lui Ammon, adică dușmanului zeului lui Ahnaton. Este posibil, de asemenea, ca în mormântul nr. 55 din Valea Regilor, descoperit în 1907, în care s-a găsit mumia unui bărbat ce avea, în momentul morții sale, în jur de 20 de ani, să fi fost Semenkhare. Mumia ținea în mână sceptrul regal, iar pe o foiță de aur era inscripția “Iubit de Ua-en-Re”. În mormânt au fost descoperite sigiliile purtând însemnele regale ale lui Tutankhamon, ceea ce înseamnă că înmormântarea a avut loc în timpul domniei acestuia. La rândul său, mormântul lui Tutankhamon conținea numeroase obiecte purtând numele lui Semenkhare.

Ahnaton a murit în anul 1347 înainte de Iisus Hristos, la puțin timp după ce s-a căsătorit cu fiica sa Anhesepaton, la o lună sau două după moartea lui Semenkhare. Prin această căsătorie realizată în grabă, Anhesepaton a devenit regină. Căsătoria lui Ahnaton cu fiica sa a permis continuarea succesiunii regale în cadrul familiei. Anhesepaton se va căsători ulterior cu Tutankaton. (67)

După dispariția fizică a lui Ahnaton și după retragerea lui Nefertiti din viața publică, în jurul anului 1346 înainte de Iisus Hristos, un alt personaj, la fel de misterios, a devenit faraon. Este vorba despre Tutankhaton, prezumtivul frate al lui Semenkhare, care a devenit faraon căsătorindu-se cu Anhesepaton, fiica lui Ahnaton. Unii cercetători moderni sunt de părere că Tutankhaton a fost fiul lui Ahnaton și al uneia dintre soțiile sale secundare, probabil Kua. În anul încoronării, Tutankhaton avea numai 11 ani, în timp ce delicata sa soție avea 13 ani. Încă de la începutul domniei, după cum scrie pe o stelă, faraonul copil locuia în preajma Memphisului. După doi ani, sfătuit de cei din jur, Tutankhaton a renunțat la monoteismul impus de Ahnaton (crența în Aton); puțin mai târziu și-a schimbat numele în Tutankhamon, a părăsit orașul Akhetaton și a revenit la Teba.

Sub domnia lui Tutankhamon, toate au început să redevină așa cum erau înainte. Faraonul a dat poruncă să fie construite statui uriașe și să se reia cultul în toate templele părăsite. Vechile moșii ale templelor au fost retrocedate, iar cultul lui Ammon a fost repus în drepturi; totul a redevenit la ceea ce a fost odată. Pe o stelă din acea perioadă stă scris că faraonul copil "a consolidat, până la granițele veșniciei, ce se dăruimase dintre toate monumentele. El a izgonit păcatul din toată țara, lăsând adevărul pe locul său. El a făcut ca oamenilor să le fie silă de minciună, făcând țara să fie iar ca în vremurile ei străvechi. Dar majestatea sa s-a urcat pe tron

ca rege, când templele zeilor și zeițelor de la Elefantina, până la marginile Deltei începuseră să fie uitate, iar sanctuarele lor începuseră să decadă, devenind grămezi de moloz, acoperite cu buruieni, iar altarele erau de parcă n-ar fi fost, iar clădirile lor o potecă. Așa a trecut țara printr-o boală, iar zeii au neglijat țara asta”. (67)

Treptat, orașul Akhetaton, construit de Ahnaton, a fost părăsit și, în mare parte, distrus de furia și ura celor ce i-au dorit și așteptat atâta timp dispariția. Numele lui Ahnaton a fost șters de pe toate inscripțiile, devenind un *nomina odiosa* (nume blestemat, care nu trebuie pronunțat), astfel că după doar o sută de ani, nimeni nu își mai amintea că a existat un faraon cu acest nume. De aici se trage și confuzia vechilor istorici, care îl considerau pe Ahnaton fie femeie, fie bărbat.

După ce a repus în drepturi cultul lui Ammon, pentru Tutankhamon greutățile abia începeau. Forțele potrivnice, care au așteptat pe deplin conspirate aproape 20 de ani, așteptau pentru a lovi și pentru a-și lua în sfârșit revanșa. Primul care a căzut sub tirul lor încrucișat a fost chiar Tutankhamon. Tutankhamon a căzut secerat de o lovitură năpraznică în cap, aplicată cu o măciucă sau cu mânerul unei săbii, după cum indică radiografia mumiei, realizată în anul 1969 de Ronald Harrison. Mai mult decât atât, se pare că faraonul a stat în comă mai multe zile înainte de a muri. Rămasă singură, fără urmași, Anhesenpaton, tânăra soție a lui Tutankhamon a avut toate motivele pentru a fi îngrijorată; de aceea, Anhesenpaton a recurs la un gest extrem: a cerut sprijinul unui rege străin, care, până nu demult, fusese considerat inamic.

Astfel, la scurt timp după moartea lui Tutankhamon, văduva Anhesenpaton i-a scris regelui Țării Hatti, Supiliuluma, o scrisoare: “Soțul meu este mort și nu am nici un fiu. Oamenii spun că fiii tăi ar fi maturi. Dacă trimiți unul

dintre fiii tăi, va deveni soțul meu, căci nu vreau să iau pe nici unul dintre supușii mei, să-mi fac din el soț”. Regele hittit, stupefiat de o asemenea cerere, după cum stă scris în Analele lui Mursilli al II-lea, a convocat sfatul pentru a dezbate problema: “Din vremuri străvechi, a spus el, n-am mai auzit de un asemenea caz.” Bănuitor că ar putea fi vorba despre o viclenie, regele hittit a trimis iscoade și curieri la curtea regală egipteană.” (67)

Prințul trimis de regele hittit Supiliuluma nu a devenit niciodată soțul văduvei lui Tutankhamon. El a fost ucis înainte de a ajunge la curtea reginei Egiptului. Supărat, regele hittit a pornit cu oaste împotriva Egiptului, dar a fost înfrânt la trecerea fluviului Oronte, de comandantul armatei egiptene, pe atunci doar general, Horemheb. Puțin mai târziu, ca variantă de compromis, faraon și soț al tinerei Anhesenpaton a fost găsit bătrânul vizir Ay. În câțiva ani, cultul lui Ammon a fost repus în drepturi, iar clerul și-a recăpătat preogativele.

Cei care au manevrat din umbră întreaga acțiune, începând de la moartea la numai 29 de ani a lui Ahnaton, continuând cu Semenkhare, mort și el la 20 de ani, și terminând cu Tutankhamon, care avea numai 19 ani, puteau fi mulțumiți. După moartea faraonului Ay, câțiva ani mai târziu, și după cucerirea deplină a puterii, preoții lui Ammon au început o prigoană de mari proporții împotriva tuturor celor care i-au sprijinit pe Ahnaton și pe Tutankhamon.

Generalul Horemheb, comandantul armatei egiptene, a devenit faraon cu ajutorul preoților lui Ammon - el fiind “desemnat” faraon de Oracolul lui Ammon în anul 1339 înainte de Iisus Hristos -, luând-o în căsătorie pe Mutnedjemet, sora mai tânără a lui Nefertiti. Deși nu a fost de neam regal, fiind totuși de origine nobilă, Horemheb s-a dovedit un bun faraon, indiferent de rolul jucat în conspirația

preoților lui Ammon împotriva lui Ahnaton și a urmașilor săi. În timpul domniei sale, de peste 30 de ani, Horemheb s-a dovedit un bun administrator al țării și un militar strălucit. El a redat Egiptului o strălucire economică și militară pe care n-o mai avusese de la Thutmosis. Istoria consemnează sec că Horemheb a fost “un suveran activ și lucid, care a refăcut ordinea internă, a temperat ambițiile clerului lui Ammon și a redat marea sa importanță orașului Memphis”. (67)

Lipsit de moștenitori, Horemheb l-a ales ca succesor pe vizirul Paramses care, în jurul anului 1307 sau, după altă cronologie, 1314 înainte de Iisus Hristos, va urca pe tron sub numele de Ramses I. Numele lui Ahnaton a devenit un *nomina odiosa*, iar cei care l-au sprijinit, au suferit. Nu se știe ce s-a întâmplat cu Anhesenpaton, cea rămasă de trei ori văduvă până la vârsta de 25 de ani și nici cu Nefertiti. Ahnatonul, Orașul lui Aton, distrus și jefuit, a pierit din memoria umanității până când, la începutul secolului XX al erei noastre, a fost redescoperit din întâmplare.

Rămâne însă întipărită întru eternitate încercarea faraonului Ahnaton de a instaura cultul de factură monoteistă al lui Aton, la fel cum, întipărită în eternitate, rămâne imaginea unui eveniment aparent ne semnificativ, petrecut într-o dimineață luminoasă de vară, când o tânără femeie, cu ochii plânși, pune în sarcofagul soțului ei o coroană de flori, în amintirea unor vremuri strălucitoare. Era modul simplu prin care regina Anhesenpaton își lua rămas bun de la soțul ei, faraonul Tutankhamon, dar gestul în sine reprezenta începutul decăderii unei lumi, peste care începea să se aștearnă, lent dar inexorabil, colbul timpului și nisipul deșertului. Aproape treizeci și trei de secole mai târziu, Howard Carter, arheologul care a descoperit mormântul lui Tutankhamon, avea să găsească coroana tot acolo, pe pieptul mumiei.

PRIMUL EXCURSUS TIMP ȘI ETERNITATE

☞ Timpul ciclic și legea ciclului entropic ☞

Există numeroase elemente comune între concepția spiritualist-ezoterică și concepția mitică. În acest context, este lesne de înțeles că folosirea unor concepții aparent diferite, provenite din diverse arii geografice, culturale și istorice, situate uneori la antipodi, poate arunca o lumină nouă și, de cele multe ori, clarificatoare asupra temelor aflate în discuție.

Din acest punct de vedere devine limpede că înțelegerea documentelor arhaice egiptene cu ajutorul concepției spiritualist-ezoterice, precum și cu ajutorul documentelor provenite din alte arealuri - sumeriene, hinduse, ebraice sau creștine -, sau cu ajutorul concepțiilor științifice moderne, nu are de ce să fie dăunătoare, ci dimpotrivă, edificatoare și întregitoare. Numai în urma analizei comparative, prin folosirea unor concepții provenite din diferite arealuri, poate fi descifrată complexitatea unei concepții mitice de o asemenea anvergură, precum a fost cea egipteană.

Între concepția spiritualist-ezoterică cu privire la trecutul umanității și concepția istoriografiei moderne, care este bazată pe concepția materialistă, există o deosebire

radicală. La baza acestei deosebiri se află o înțelegere diferită a factorului *timp*. Astfel, dacă la baza concepției spiritualist-ezoterice stă conceptul de timp ciclic, la baza concepției materialiste stă conceptul de timp liniar. Fără conștientizarea acestei diferențe esențiale este imposibil de înțeles, la justa ei valoare, concepția ezoterică a vechilor egipteni, care a fost precursora concepției transcedental-ezoterice moderne. Vechea concepție ezoterică egipteană, *save*, *sofe* sau *sophia*, la fel ca și toate celelalte concepții ezoterice ale antichității - sumeriană, feniciană, persană, grecească, hindusă sau chineză - nu împărtășeau concepția timpului liniar. Inițiații egipteni și-au clădit concepția plecând de la ideea ciclicității timpului, a “marelui an” și a “eternei reînțoarceri”. Timpului ciclic este repetabil și reactualizabil prin ritualuri și liturghie.

Pentru concepția spiritualist-ezoterică, cosmosul, natura, istoria și omul au un traseu evolutiv ciclic - naștere, maturitate, moarte, renaștere. La nivel cosmic, ciclurile de manifestare alternează cu ciclurile de nemanifestare, așa cum zilele alternează cu nopțile, iar perioadele de veghe alternează cu perioadele de somn. De aceea, actul creației lumii nu are un caracter absolut, fiind vorba în esență despre o creație periodică, care are loc la începutul fiecărui ciclu cosmic. La fel, sfârșitul lumii nu are un caracter absolut, fiind vorba despre o modalitate relativ naturală prin care se încheie un ciclu și, în același timp, care constituie premisa obligatorie a începerii altui ciclu.

Particularitatea cea mai importantă a doctrinei timpului ciclic constă în specificația că, la începutul creației, în zorii unui nou ciclu, lumea este perfectă. Pe măsura scurgerii inexorabile a timpului, perfecțiunea originară se diminuează progresiv, existentul își epuizează vitalitatea, precum o lumânare aprinsă își consumă fitilul și ceara. La

sfârșitul ciclului, cosmosul își dă obștescul sfârșit fie printr-un mare potop, fie printr-un incendiu cosmic - denumit de vechii greci *apostasakis* -, în care totul revine la starea originară. După încheierea perioadei de nemanifestare, în care timpul “doarme învălățuit în sine”, cosmosul revine la viață. Evoluția a tot ce există în lumea materială presupune, dincolo de toate, și un proces de deteriorare treptată (entropie). Prin simplul fapt că există, cosmosul se uzează și trebuie refăcut periodic. De fapt, această uzură treptată se datorează faptului că, prin liberul lor arbitru, oamenii încalcă legile cosmosului și devin din ce în ce mai răi.

Poate nu atât de surprinzător cât ar părea la prima vedere, teoriile fizicii moderne vorbesc despre “legea entropiei” sau despre “legea ciclului entropic”, despre “oboseala luminii” sau despre “oboseala materiei”, constatând același fenomen, care a fost relatat, desigur într-o altă formă, atât de concepția transcendental ezoterică modernă cât și de vechile concepții ezoterice egiptene. Noile concepții ale fizicii cuantice, la unison cu concepțiile spiritualist-ezoterice moderne, afirmă că sensul evoluției și a tot ce sălășuiește în lumea materială nu este decât în mod aparent dinspre simplu spre complex. Sensul evoluției este dinspre perfecțiunea începuturilor spre entropia totală. Atunci când cosmosul a parcurs drumul spre limita extremă a entropiei, când tot ce există se veștejește, lumea recade în haosul atemporal care se găsește la începutul și la sfârșitul timpului. Acest aspect a fost subliniat de Mircea Eliade care sublinia că timpul, prin simplul fapt că este durată, agravează continuu creația cosmică și umană; “prin simplul fapt că există, totul tinde să se uzeze”. (14)

Într-adevăr, și vechile mituri egiptene, conștiente de uzura firească a cosmosului, menționau “oboseala” zeului Ptah sau a substitutului acestuia, Ra, care, treptat, devin

“deus otiosus” - zeități care, după actul creației, se retrag din lume, ostenite. Un vechi mit egiptean, citat de scriitorul român Constantin Daniel vorbea despre Ra ca despre un “bătrân obosit, cu mâinile slăbănoage, de care profită toți zeii”. Folosind conceptele specifice arealului mental al vechilor egipteni, se poate spune că, în momentul în care Ptah, Ra, Osiris și ceilalți zei ai Panteonului vor fi devenit bătrâni și decrepiți, epuizați după travaliul cosmic prin care au susținut lumea pentru a nu cădea pradă agentului haosului - Șarpele Appophis -, atunci Nun, starea primordială, îi va resorbi în propria sa esență. De aceea, în capitoul 175 al Cărții Morților stă scris că “atunci când lumea se va întoarce din nou la starea de Haos, Atum - manifestarea lui Ptah -, va deveni din nou șarpe. Șarpele este prima și ultima reprezentare a lui Atum”. (16)

Folosind limbajul modern se poate afirma că, în concepția vechilor mituri egiptene, cosmosul, natura, istoria și omul reprezintă autodezvăluirea sau activarea arhetipurilor ideale și ale paradigmatelor ortoexistențiale. Cu cât cosmosul se autodezvăluie, cu atât manifestările sale sunt mai complexe și îi consumă mai multă energie. În final, “stingerea finală” și revenirea la sursa primară reprezintă soluția salvatoare. Perioadele de nemanifestare, de gol, au tocmai rolul de a regenera energiile vitale, consumate pe parcursul perioadei de manifestare. Germenii și potențialitățile evoluției ulterioare apar la începutul creației în forma lor cea mai pură, ca manifestări arhetipale perfecte. Ele se vor actualiza și manifesta pe toată durata ciclului.

Legea ciclurilor alternative se produce pe toate nivelurile existentului. Celebrul aforism al lui Thoth-Hermes, “ceea ce este jos este identic cu ceea ce este sus și ceea ce este sus este identic cu ceea ce este jos”, tradus în limbajul modern, pare a fi un pasaj extras din concepția

fizicienilor moderni despre “cosmosul hologramă”. El reflectă cum nu se poate mai bine vechile concepții - considerate mito-poetice - ale vechilor egipteni. Tot ce se naște trebuie să piară și tot ce pierе trebuie să renască. Nașterea și moartea nu sunt irepetabile; totul se transformă, nimic nu se pierde. Formele pier, fiind trecătoare, dar viața persistă; moartea pe un plan constituie nașterea pe alt plan, informația se transmite neîncetat.

Teoria modernă a continuității informației și vechile scrieri egiptene afirmă, în fond, același lucru. În acest context nu trebuie să surprindă faptul că vechii inițiați egipteni afirmă că în Tep Zepi totul era pur și perfect. Cu alte cuvinte, informația era în stare optimă, iar energia formatoare a cosmosului era în plenitudinea dezvoltării sale.

După sfârșitul epocii Tep Zepi, când zeii s-au retras din lumea oamenilor, pentru a păstra viu contactul cu timpurile începuturilor, dar și pentru a se reconecta la informația primordială și la energia formatoare a cosmosului, oamenii au continuat să perpetueze moștenirea acelei epoci. Magic - prin simboluri, mituri, rituri și liturghie - locuitorii Văii Nilului, au căutat să se reconecteze la evenimentele ce s-au desfășurat în Tep Zepi. Acesta este și motivul pentru care, în cadrul liturghiei zilnice din temple, se reitiera “facerea lumii” și timpurile când zeii cu chipuri de oameni trăiau pe pământ.

Cea mai importantă reiterare a evenimentelor din Tep Zepi avea loc la începutul fiecărui an. Înțelegerea fenomenului de degradare treptată a tot ce există, datorat tendinței naturale spre entropie, a creat sărbătoarea Anului Nou, sărbătoare care s-a transmis până în ziua de astăzi, deși adevăratele ei semnificații s-au pierdut. La fiecare început de an, care la vechii egipteni avea loc în prima zi a lunii Thoth, ceea ce corespunde datei de 19 iulie a calendarului

iulian, când avea loc răsăritul heliacal al stelei Sirius, în templele egiptene se repeta scenariul “creaței lumii”. În aceea zi era sărbătoare pe cuprinsul întregului Egipt: oamenii nu mergeau la muncă, ci sărbătoreau. Acest ritual avea rolul de a anula timpul profan și de a reveni magic și liturgic în timpurile epocii Tep Zepi.

Firește că doctrina timpului ciclic nu a reprezentat o invenție exclusivă a arealului cultural al vechiului Egipt. Nu numai vechii inițiați egipteni au promovat astfel de concepții, ci și vechii inițiați sumerieni, greci, hinduși, chiar și vechii creștini.

Astfel, străvechile mituri summeriene afirmă că, înaintea epocii “prezente”, a existat o “epocă în care totul era perfect”. Cunoscutul cercetător S.N.Kramer, în celebra carte *Istoria începe la Summer*, prezintă traducerea unui text summerian din mileniul al treilea înainte de Iisus Hristos. “Odinioară a fost o vreme în care nu exista șarpe, nici scorpion / Nu exista nici teamă, nici groază / Omul nu avea vrăjmaș / Odinioară a fost o vreme când țările... Summer unde se vorbesc atâtea limbi / Lăudau pe zeul Enlil într-o singură limbă”. (46)

Miturile sumeriene menționează, de asemenea, că la sfârșitul Erei de aur, datorită păcatelor oamenilor și datorită continuei decrepitudini a “lumii celei vechi”, zeii, supărați pe oameni, au hotărât să inunde pământul. Ca și în mitul biblic al potopului, un singur om, pe nume Zisura (în versiunea akkadiană, numele său era Utnapiștim), anunțat din timp de zei, a reușit să scape și să întemeieze o nouă rasă de oameni.

La rândul lor, vechile concepții mitice ale iranienilor specificau că înaintea epocii prezente a existat un Ev sau Veac fericit, desemnat prin expresia “Primăvara lui Yima”. Yima a fost, pentru vechii iranieni, un personaj de talia lui

Osiris, fiind desemnat adesea prin expresia “Regele veacului fericit”. Yima a fost cel dintâi conducător, sub domnia căruia oamenii au trăit fericiți alături de zei. Primăvara lui Yima s-a sfârșit brusc datorită potopului provocat de împietatea și de orgoliul nemăsurat al oamenilor. Unele scrieri iraniene afirmă că, în orgoliul lor nemăsurat, unii oameni s-au aliat cu zeii cei răi.

Poetul grec Hesiod, care a trăit în secolul al cincilea înainte de Iisus Hristos, în lucrarea *Munci și Zile*, afirma și el că zeii și oamenii au avut aceeași origine. Așa cum au existat mai multe generații de zei, tot astfel au existat mai multe generații sau “rase” de oameni. Fiecare rasă de oameni a trăit într-o epocă/eră distinctă. Astfel, prima rasă, supranumită “rasa de aur”, a trăit în Era de aur. Rasa de aur, spune Hesiod, era exclusiv masculină și trăia alături de zei. Oamenii rasei de aur nu mureau în sensul obișnuit al cuvântului, ci “*atunci când mureau, era ca și când ar fi căzut în somn*”. Conducătorul Erei de aur a fost zeul Cronos. La finalul acestei ere rasa de aur a dispărut de pe suprafața pământului. A doua rasă, “rasa de argint”, care a trăit în Era de argint, a fost până la urmă nimicită de Zeus, succesorul lui Cronos. Oamenii rasei a treia, “rasa de bronz”, care au trăit în Era de bronz, au sfârșit prin a se ucide între ei, fiind o rasă războinică și sălbatică. În fine, rasa a patra, rasa eroilor - a semizeilor - rasă semidivină, celebră prin fapte de vitejie și eroism, majoritatea participantă la războaiele troiene, după ce a domnit o perioadă de timp în lumea oamenilor, a fost strămutată de Zeus în Insulele preafericitelor (Elysium), acolo unde încă domnește Cronos. Într-un fel, rasa eroilor a repetat isprăvile de vitejie ale oamenilor din rasa de aur. (72)

De fapt, mai toate miturile grecești lasă să se înțeleagă că rasa de aur, la fel ca și rasa eroilor, au fost strămutate în

Elysium, “Insulele preafericitorilor”, situate undeva pe niște insule îndepărtate, la “capătul” pământului. Aceste insule au fost căutate de navigatori secole de-a rândul, datorită faimei bogățiilor care s-ar fi găsit acolo. Totuși, pentru înțelepții grecilor, Elysium-ul, cum erau denumite Insulele preafericitorilor, reprezenta, mai degrabă, o regiune transfizică în care se adunau sufletele dreptilor și ale celor “puri”.

Concepția lui Hesiod se aseamănă cu concepțiile egiptene, care afirmă că, odată cu sfârșitul Erei de aur, Tep Zepi, oamenii de atunci au fost transmutați într-un loc denumit “Câmpiile trestiiilor”, “Câmpiile joncilor” sau “Câmpiile păcii” - numite în scrierile egiptene “Sekht-Iaru”, “Sekht-Ianru”, respectiv “Sekht-Hotep”. Toate aceste zone erau sub directă jurisdicție a zeului Osiris. În aceste regiuni, aflate dincolo de “orizontul de apus”, se adunau sufletele “dreptilor”, ale celor care au trăit în conformitate cu preceptele morale ale zeiței Maat, Adevărul și Dreptatea.

Cea mai inedită concepție asupra timpului ciclic poate fi regăsită însă în vechile scrieri indiene denumite Purana. Potrivit Puranelor, un ciclu complet al cosmosului - o Kalpa - are nu mai puțin de 4320000 ani tereștri, fiind format din patru epoci mai mici denumite yuga. Prima epocă, Krita Yuga sau Era de aur a durat 1 728 000 ani. A doua epocă, Era de argint sau Treta Yuga a durat 1 296 000 ani. A treia epocă, Dvapara Yuga sau Era de bronz, a durat numai 864 000 de ani, în timp ce a patra eră, Era întunecată sau Kali Yuga nu are decât o durată de 432 000 de ani. Kali Yuga a început într-o vineri, pe data de 13 februarie, anul 3112 înainte de Iisus Hristos.

Puranele afirmă că o dată cu trecerea timpului cosmosul se deteriorează. Pe măsură ce cosmosul se deteriorează, energia vitală descrește, iar Ordinea cosmică - desemnată prin termenul Dharma - își pierde din forța

inițială. În Krita Yuga, Era de aur, Dharma, Ordinea cosmică, cea numită de vechii egipteni Maat, era în deplinătatea forțelor sale. În Treta Yuga, Era de argint, Dharma, Ordinea cosmică, și-a pierdut din forța inițială. Ea nu mai reprezenta decât trei sferturi din forța pe care o avea în Era de aur. Cu toate acestea, lucrurile încă funcționau bine. În Dvapara Yuga, forța vitală inițială era redusă la jumătate, motiv pentru care această epocă a durat doar jumătate din durata primei epoci. Dvapara Yuga corespunde echilibrului fragil dintre lumină și întuneric, dintre bine și rău. Pe măsură ce cosmosul a intrat în declin, iar forța vitală existentă la începutul creației a scăzut, oamenii au început să se lupte între ei, fiind orbiți de pasiuni. Concomitent, a scăzut înțelepciunea oamenilor, iar Dharma a fost uitată. Zeii cei răi - desemnați în scrierile indiene prin termenul *asuras* - au obținut treptat controlul asupra oamenilor. În fine, a patra și ultima eră a ciclului, Kali Yuga, durează în viziunea Puranelor numai 432 000 ani, adică numai un sfert din durata Ereii de aur. În Kali Yuga, nu mai există decât o pătrime din forța inițială a Dharmeri sau a lui Maat, iar forțele demonice pun treptat stăpânire pe lume. (73)

Continua degradare a cosmosului se reflectă și în durata vieții oamenilor. Scrierile antichității au remarcat longevitatea uneori neverosimilă a oamenilor din epocile străvechi. Astfel, după o veche scriere sumeriană, *Lista de la Larsa*, primii regi sumerieni care au trăit înainte de Potop au avut domnii îndelungate: Aluluim a domnit 8 sari, adică 28000 de ani, în timp ce urmașul său Alalgar, ceva mai longeviv a trăit 10 sari, adică aproape 36000 de ani. Treptat, o dată cu dinastiile din Uruk, Ur, Kiș și Hammad, durata domniei regilor a scăzut la 130 sau 100 de ani fiecare. (47)

Același aspect poate fi remarcat și în scrierile Vechiului Testament, care afirmă că patriarhii antediluvieni

au trăit, fiecare, peste 900 de ani. Astfel, Adam a trăit 935 de ani, Set a trăit 912 ani, Enos 905 ani, iar ultimul patriarh, Noe a trăit 950 de ani, dintre care 350 de ani după diluviu.

Tot astfel, după cum afirmau miturile egiptene, Dinastiile zeilor, care au domnit în Tep Zepi, au avut o domnie îndelungată. Zodiacul pictat pe plafonul templului de la Denderah s-ar putea să nu fie numai o toană a unui astrolog amator care a vrut să-și arate măiestria, ci să transmită peste veacuri anumite informații.

Degradarea continuă a cosmosului nu a afectat numai înțelepciunea, moralitatea sau longevitatea ci chiar și dimensiunile oamenilor care au trăit pe pământ. Majoritatea tradițiilor antice afirmă că zeii cu chipuri de oameni, ca și oamenii din Era de aur, aveau trupuri uriașe. Miturile despre “uriașii din vechime” abundă în toate marile scrieri ale antichității, începând de la Cartea lui Enoch și Vechiul Testament până la miturile narate de Homer și Hesiod. În acest context nu trebuie să surprindă că tradițiile egiptene afirmă că Osiris era un gigant de cinci metri, ceea ce, privit din acest punct de vedere, nu poate constitui o surpriză. De fapt, chiar și știința modernă, paleontologia și geologia, au confirmat existența, într-un trecut îndepărtat, a gigantismului ca element definitoriu pentru toate ființele care poplau pământul.

Toate aceste concepții antice se aseamănă cu concepția astrologică modernă. Potrivit astrologiei moderne, în trecut s-au succedat mai multe cicluri temporale; la fel ca și ciclurile anterioare, ciclul actual este împărțit în șapte epoci, fiecare epocă având o durată de aproximativ 2160 de ani. Actualul ciclu, afirmă astrologia modernă, a început atunci când punctul vernal a părăsit constelația Leului (care a durat cu aproximație între anii 9387 și 7227 înainte de Iisus Hristos) și a intrat în constelația Racului. După

calculele astrologilor moderni, acest eveniment a început în jurul anului 7227 înainte de Iisus Hristos. Întrucât fiecare ciclu are șapte epoci distincte, iar fiecare epocă durează în jur de 2160 de ani, înseamnă că Epoca Racului a durat din jurul anului 7227 până în jurul anului 5067 înainte de Iisus Hristos. (74)

Din punct de vedere ezoteric, Racul este “poarta vieții” prin care intră sufletele în existența terestră, dar la nivel planetar reprezintă poarta prin care se pătrunde într-un nou ciclu. Ceea ce astăzi, în astrologia modernă, este reprezentat prin simbolul racului, la vechii egipteni era reprezentat prin scarabeu. Scarabeul era, în primul rând, simbolul sufletului omenesc. Raportat la acea epocă, racul sau scarabeul simboliza intrarea unor suflete omenești în circuitul existențelor terestre. În Epoca Racului a avut loc o intensificare a activității omenești pe planetă, în care, sub conducerea unor conducători inițiați, au început să prindă contur nucleeele noilor forme de civilizație. Epoca Racului a fost urmată de Epoca Gemenilor, care a durat din jurul anului 5067 înainte de Iisus Hristos până în jurul anului 2909 înainte de Iisus Hristos. Au urmat Epoca Taurului, care a ținut din 2909 înainte de Iisus Hristos până în jurul anului 747 înainte de Iisus Hristos și Epoca Berbecului, care a durat din 747 înainte de Iisus Hristos până în jurul anului 1413 după Iisus Hristos. În anul 1413 după Iisus Hristos, după calculele astrologice, a început Epoca Peștilor, care va avea o durată de 2160 de ani, la fel ca și celelalte epoci.

Această împărțire este, desigur, relativă. Ea trebuie folosită mai mult ca algoritm general decât ca reflectare strictă a unei realități obiective. Constelațiile guvernează, dar nu dictează, spune un vechi proverb. La aceasta se adaugă o anumită doză de relativitate, care există la nivelul întregului cosmos, relativitate generată de diverși factori

exogeni. Chiar dacă anumite condiții cosmice, de exemplu precesia punctului vernal și configurația constelațiilor, pot genera anumite evenimente, acestea se pot produce cu o anumită întârziere, în funcție de diverși factori aleatori. (74)

Mai trebuie precizat că în Epoca Taurului, care a început în jurul anului 3000 și s-a încheiat în jurul anului 747 înainte de Iisus Hristos, simbolul taurului era foarte răspândit în sculptură și arhitectură, la fel cum în Epoca Berbecului au predominat reprezentări ale acestui animal. Ca o paranteză fie spus, deși arheologia modernă a convenit că două din marile monumente ale vechilor egipteni, Sfinxul și Marea Piramidă, au fost construite în jurul anului 2800, simbolismul folosit nu aparține Epocii Taurului. Sfinxul, jumătate om, jumătate leu, ține de Epoca Leului și nu de Epoca Taurului. Iar, Epoca Leului s-a încheiat acum aproape nouă mii de ani, deci cu aproximație între anii 9387 și 7227 înainte de Iisus Hristos; ceea ce este un indiciu că cele două edificii au fost construite în acea perioadă îndepărtată.

Împărțirea astrologică în șapte epoci a fost împărțită și de Rudolf Steiner (1861-1925), care afirma la vremea sa că ciclul actual - denumit postatlantean - este format din șapte perioade: perioada indiană, perioada persană, perioada sumero-egipteană, perioada greco-romană, perioada europeană. Perioada indiană corespunde Epocii Racului, perioada persană corespunde Epocii Gemenilor, perioada sumeriano-egipteană corespunde Epocii Taurului, perioada greco-romană corespunde Epocii Berbecului, iar perioada europeană aparține Epocii Peștilor. Acualmente, ne aflăm în perioada europeană, urmând ca, după încheierea acesteia, să mai urmeze alte două perioade. Înaintea tuturor a existat, mai afirmă autorul citat, perioada atlanteană, confirmând astfel prin mijloace psihotronice, vechea relatare a filozofului Platon cu privire la acest subiect. (51)

Uimitor, începutul Erei Negre, Kali Yuga, a fost fixat cu multă precizie atât de vechile scrieri indiene, cât și de astrologia modernă: a început într-o vineri, 18 februarie 3102 înainte de Hristos. Este interesant de remarcat că această dată este apropiată datei atribuite, prin tradiție, întemeierii statului egiptean de către faraonul Menes. Coincidență sau nu, și alte popoare ale antichității și-au inaugurat calendarul plecând de la o dată foarte apropiată. Astfel, la vechii mayași, calendarul a fost inaugurat în ziua de o.o.o.o.o. 4 Achau 8 Kumhu, ceea ce corespunde, după interpretarea etnologului american Eric Thompson, datei de 12 august 3112 înainte de Iisus Hristos.

În concluzie, dacă Epoca întunecată, Kali Yuga, marcată de vechii egipteni prin începutul domniei lui Menes, a început în jurul anului 3000, înseamnă că epoca Tep Zepi, menționată de vechile mituri egiptene, s-a încheiat într-o perioadă anterioară acestui eveniment.

☞ Potopul ☜

Concepția vechilor mituri, deși este diferită de concepția istoriografiei, este confirmată de concepția spiritualist-ezoterică modernă și, mai mult decât atât, este confirmată, într-o bună măsură, și de multe cercetări ale științei moderne.

În acest context vast, cercetarea vechilor mituri, coroborate cu cercetările concepției spiritualist-ezoterice, la care se adaugă multe descoperiri ale științei moderne, permite creionarea unui alt scenariu cu privire la istoria neamului omenesc. Acest scenariu este diferit de cel oferit de istoriografia materialistă.

O nouă concepție integratoare și unificatoare ar putea, într-un viitor nu prea îndepărtat, să ia locul actualelor

concepții istoricist-materialiste. Prin folosirea acestei noi concepții se poate reconstitui, cel puțin în linii mari, trecutul îndepărtat al umanității, trecut despre care, din păcate, nu există nici un fel de documente arheologice. Oricum, “noutatea”, precum și insolitul concepției spiritualist-ezoterice, rezidă în faptul că concluziile sale nu se bazează pe documente arheologice, ci pe metode și mijloace de investigare parapsihologică.

Menționând noutatea acestor concepții, termenul noutate a fost pus între ghilimele dat fiind faptul că fondul doctrinar al concepției spiritualist-ezoterice nu este nicidecum produsul unor exaltați. Egiptenii, mayașii, sumerienii, hindușii, dacii, fenicienii sau grecii - fiecare prin mijloacele propriului areal cultural și mental - au căutat, prin mijloace denumite astăzi parapsihologice (psihotronice) să dobândească răspuns la întrebările perene pe care orice ființă omenească trebuie să le pună: cine este, de unde vine, încotro se duce, cine i-au fost strămoșii etc.

Spre deosebire însă de epocile trecute, formele de cunoaștere parapsihologice sunt cercetate astăzi într-un mediu organizat, pe baze științifice. De aceea, premisa principală de la care trebuie plecat este că de-a lungul a mii de ani, corpusul doctrinar reunit astăzi sub titlul generic de concepție spiritualist-ezoterică a fost formulat și promovat de persoane specializate în aport de informație pe cale exotică, în clarvedere sau în accesarea psihotronică a memoriei akashice; toate aceste persoane au fost desemnate prin termenul general de specialiști ai conectării, inițiați sau mitografi. Vechii inițiați au “tradus” informațiile memoriei akashice în mituri și legende, potrivit unui anumit mod de a înțelege lumea. Inițiații de astăzi, contactorii moderni, pot face același lucru. Informațiile obținute de inițiații moderni nu mai sunt “învăluite” în mituri, simboluri sau parabole.

Astfel, scriitorul Rudolf Steiner, care a fost unul dintre cei mai proeminenți cercetători specializați în accesarea cronicii akasha, afirmă că înaintea civilizației egiptene s-a dezvoltat o civilizație mult mai veche, de la care nu s-au păstrat vestigii arheologice; această civilizație s-a dezvoltat pe un continent sau pe o insulă care s-a scufundat înaintea Epocii Taurului în apele Oceanului Atlantic. Rudolf Steiner afirmă că pe continentul atlant s-a dezvoltat o civilizație materială înfloritoare și o cultură spirituală înaintată, dar paralel cu această dezvoltare materială a avut loc în rândul unei părți a populației o decădere morală fără precedent. În prima parte a existenței continentului atlant, zeii decorporați se manifestau în lumea materială și participau la constituirea unei civilizații dezvoltate - atât materiale cât și spirituale. În acea perioadă, mulți oameni aveau, în mod nativ, o formă de clarvedere primară, prin intermediul căreia puteau lua contact cu zeii decorporați; îi puteau vedea și puteau comunica cu ei. În partea a doua a existenței continentului atlant, populația s-a scindat în două categorii: pe de-o parte, oamenii care încă doreau să construiască o civilizație materială înfloritoare și o cultură spirituală înaintată, iar, pe de altă parte, cei ce se dedaseră la practici magice și în sufletul cărora se născuse dorința de putere și de mărire. (49)

Nu numai oamenii, ci și zeii s-au scindat, afirmă autorul menționat: o parte dintre ei a continuat să-i susțină pe oamenii care au dorit să edifice o civilizație pașnică, iar o altă parte a ales calea mândriei și a orgoliului. La un anumit moment, acea parte dintreatlanții care s-au lăsat conduși de forțele întunecate s-a răsculat și a cucerit puterea politică. Rezultatul a fost că o mare parte dintre oamenii care încă urmau ordinea divină a început o vastă operațiune de emigrare și de colonizare a unor teritorii îndepărtate. Printre aceste teritorii se numără Egiptul și o parte însemnată din

continentul american - care se întindea la vest de Atlantida -, în special Mexicul actual și regiunile litorale din Peru. În perioada colonizării Egiptului, încă nu exista deșertul Sahara, iar nordul Africii era o regiune cu climă temperată sau semitropicală, fertilă și primitoare. Fiind conștienți de sfârșitul civilizației lor, o parte din emigranții atlantici au construit în Egipt cele mai mari monumente inițiatice construite vreodată pe Terra: sfînxul și marea piramidă. Civilizația atlantă și-a găsit sfârșitul în jurul anului 9560 înainte de Iisus Hristos, când a avut loc un cataclism planetar provocat fie de schimbarea bruscă a polilor magnetici ai pământului, fie de o intensă activitate vulcanică. Continentul Atlantida s-a scufundat în apele Oceanului Atlantic.

La rândul său, scriitorul Scott Eliot afirmă că Atlantida era un vast continent ce se întindea în Oceanul Atlantic, din dreptul Coloanelor lui Herakles - stâncile Gibraltar - până aproape de continentul american, pe de-o parte și continentul african, de cealaltă parte, din dreptul Irlandei actuale, până în apropierea Antarcticii. Acum 800000 de ani, afirmă autorul citat, a avut loc prima scufundare a unei mari porțiuni din Atlantida, iar acum aproape 200000 de ani vastul continent s-a rupt practic în două, în urma unui cutremur devastator de pământ, combinat cu o intensă activitate vulcanică. În urma acestui cataclism s-au format două insule sau, mai degrabă, două semicontinente, pe care autorul citat le-a denumit Daitya, care era situată în emisfera sudică și Routa, situată în emisfera nordică. Cu aproximativ 80000 de ani în urmă, o altă catastrofă tectonică a devastat cele două insule. Daitya s-a scufundat în ocean, iar din Routa n-a mai rămas decât o insulă, de dimensiuni mai mari, căreia filozoful grec antic Platon i-a dat numele de Atlantida. (49)

În acest context, devine evident că informațiile menționate de Platon se refereau la insula Routa - numită de alți autori Poseidonia. Oricum, numele adevărat al vechiului continent nu este cunoscut, numele de Atlantida fiind, după câte se pare, cel mai apropiat de cel real. Numele real al vechiului continent care odinioară se întindea în apele Oceanului Atlantic pare a se asemăna fonetic cu cuvântul Atlas, Atlantis sau Aztlan. Tot ce se știe astăzi despre vechiul continent se referă numai la ceea ce filozoful Platon a denumit Atlantida, adică la o insulă cam de mărimea Marii Britanii, care se găsea undeva între Europa și America de Nord, între paralela 30 și paralela 40, situată, cel mai probabil, în apropierea Insulelor Azore.

Cercetări științifice recente confirmă faptul că acum aproximativ 12000-13000 de ani (în epoca astrologică a Leului, adică între anii 9387 și 7227 înainte de Iisus Hristos) a avut loc un cataclism la scară planetară, provocat, după câte se pare, de o activitate vulcanică intensă sau de modificarea bruscă a poziției polilor magnetici ai pământului; acest înfricoșător cataclism a provocat schimbări geologice masive, modificarea configurației uscatului, precum și modificări climatice radicale, ce au spulberat întregul ecosistem terestru existent atunci. După modificarea poziției polilor, ținuturile, care altădată erau tropicale sau temperate, au înghețat brusc; din acest motiv, sub calotele de gheață din Siberia sau Alaska s-au găsit urme de floră și faună, inclusiv de mamuți și de alte animale azi dispărute, care nu puteau trăi decât în climă tropicală.

Savanții sunt de părere că flora și fauna tropicală, cândva abundentă în acele zone, și-a găsit un sfârșit fulgerător, fiind înghețată instantaneu de frigul năpraznic. Masivele depozite de floră și de faună tropicală descoperite în apropierea cercului polar, în ghețurile din Siberia și

Alaska, demonstrează producerea unui cataclism de mari proporții; acest cataclism a fost definit de unii cercetători ca fiind un “uriaș val de moarte”, care a măturat întregul ecosistem terestru. După cum afirma profesorul Frank Hibben de la Universitatea din New Mexico, în mâlurile congelate din Alaska “zac fragmente răsucite de animale și copaci, amestecate cu lentile de gheață, straturi de turbă și mușchi. Bizoni, cai, lupi, urși, lei, turme întregi de animale par să fi murit laolaltă, răpuse de o putere unică. Asemenea mormane de trupuri animale sau umane pur și simplu nu se formează în urma vreunor fenomene naturale obișnuite”. La rândul său, cercetătorul Charles Hapgood, referindu-se la depozitele de oase descoperite în Alaska, afirma următoarele: “mamuți și bizoni deopotrivă au fost sfâșiați și stâlciți. Într-un loc, se află piciorul anterior și umărul unui mamut, cu porțiuni de carne, unghii și păr încă prinse de oasele înegrite. În apropiere zac gâtul și țeasta unui bizon, având vertebrele expuse, tendoanele și ligamentele intacte, ca și învelișul chitinos al coarnelor. Animalele au fost pur și simplu sfărtecate în bucăți și aruncate pe suprafețe întinse ca niște păpuși de paie, deși unele dintre ele cântăreau câteva tone. Printre grămezile de oase sunt amestecați și copaci frânți, răsuciți și îngrămădiți în mormane încălcite; și totul este acoperit de un mâl de nisip fin, înghețat bocnă”. (37)

Singura concluzie este că, în plină epocă astrologică a Leului, s-a produs un eveniment cu adevărat cutremurător, de o intensitate înspăimântătoare, care a provocat schimbarea radicală a cliimei într-o perioadă foarte scurtă de timp. Acest eveniment catastrofal s-a produs la scară planetară și nu pe o porțiune limitată; el pare a fi fost generat de deplasarea polilor pământului, eveniment care - spun savanții moderni - se produce la anumite intervale de timp. După uriașul val ucigător, generat de înclinarea axei

pământului și de modificarea poziției poliilor, uriașele calote de gheață ale vechilor poli s-au topit brusc, ceea ce a dus la creșterea oceanului planetar și la acoperirea cu apă a unor vaste porțiuni de teren. Majoritatea teritoriilor locuite până atunci au fost inundate de apele dezlănțuite. Numai vârfulurile munților înalți au scăpat furiei distrugătoare a apelor. Înainte de acest cataclism, ținuturile situate în jurul actualilor poli geografici ai Terrei aveau o climă, dacă nu tropicală, cel puțin temperată.

După consumarea evenimentelor catastrofice, din glorioasa civilizație a Atlantidei n-a mai rămas nimic, cum n-a mai rămas nici din celealte civilizații presărate pe coastele Europei, Asiei și Africii. Grupuri rătăcite de oameni, reduse la stadiul de semisălbăticie, s-au refugiat pe vârfulurile celor mai înalți munți. Numai în puține locuri de pe glob, mai ales pe platourile celor mai înalți munți, civilizația umană a reușit să reziste furiei stihiiilor dezlănțuite.

Schimbarea poliilor a generat, prin topirea rapidă a vechilor calote polare, în afara inundațiilor masive, și spulberarea vechiului echilibru ecologic. Ploile abundente generate de evaporarea oceanului planetar nu s-au oprit o lungă perioadă de timp. Norii negrii au acoperit în acest răstimp suprafața pământului, împiedicând pătrunderea razelor soarelui. Abia după ce ploile s-au oprit, norii s-au risipit și razele soarelui au început să strălucească deasupra pământului.

Pentru mulți cercetători, potopul biblic, produs pe timpul patriarhului Noe, la fel ca și potopul lui Deucalion din mitologia grecilor, la fel ca și multe alte versiuni din vechile mituri reprezintă reflectări tardive, puternic mitizate, ale evenimentelor care au avut loc în Epoca Leului. Există zeci de variante locale ale mitului potopului în toate zonele geografice ale lumii. Interesant este și mitul babilonian al

potopului, în care Athrahasis, echivalentul lui Noe, anunțat din timp, prin grija zeilor, de iminența potopului, a construit o corabie cu ajutorul căreia a reușit să scape de furia distrugătoare a stihiiilor dezlănțuite.

Evident, și vechii egipteni au avut propria lor versiune asupra potopului. Papirusul “Cartea vacii”, afirmă că potopul a fost declanșat de zeița Sekhmet; supărată fiind pe oameni, zeița a ațâțat Ochiul lui Ra asupra lumii terestre. La un moment, dogoarea necruțătoare a Ochiului lui Ra a tins să nimicească tot ce există. Restul zeilor, speriați de iminența distrugerii întregii rase umane, au folosit un vicleșug pentru a domoli furia distrugătoare a zeiței: au amestecat berea cu ingrediente minerale și au aruncat-o pe pământ. Zeița Sekhmet a băut amestecul zeilor, crezând că bea sângele oamenilor, dar s-a îmbătat și nu a remarcat faptul că au scăpat câțiva oameni.

Un alt text egiptean antic, Papirusul Salt, menționează prăpădul produs în lumea oamenilor de potop: “noapte și nu era Ziuă. Prăpăd se stârnise (...) pe pământ. Zeii și zeițele își țineau mâinile pe creștetele capetelor lor (plângând). Pământul a ajuns (lacună) se ridică, luna întârzie. Nu este ... pământul este nimicit, albia fluviului s-a răsturnat ... îl lățește. Toți oamenii sunt mâhniți și plâng, sufletele zeilor și zeițelor, ale oamenilor, ale duhurilor luminoase și ale morților, vitele, dobitoacele și fiarele sălbatice ... lacrimi îmbelșugate ... se împietrește din nou, căldura se întoarce iarăși, iar berea se face spre a fi dată de Ra fiului său.” (75)

❧ Zei, oameni, extraterestri ❧

Evenimentele petrecute în Tep Zepi, în care zeii au trăit alături de oameni pe pământ, au fost comentate pe larg și în epoca modernă. Dar, spre deosebire de predecesorii lor

de acum câteva mii de ani, comentatorii moderni au găsit o multitudine de alte înțelesuri pentru evenimentele petrecute în trecutul îndepărtat.

Reinterpretarea evenimentelor trecutului a început încă din perioada de sfârșit a antichității, când vechile concepții spiritualist-ezoterice începuseră deja să pălească. Astfel, nu mai târziu de secolul al treilea dinaintea de Iisus Hristos, un obscur filozof grec din școala cirenaică, pe nume *Euhemeros din Messene*, a lansat teoria după care zeii din vechime n-ar fi fost decât oameni divinizați pentru faptele lor de eroism. (8)

Euhemeros, după cum afirmă sursele antice, a scris o carte, astăzi pierdută, "Istoria sacră", în care a expus concluziile la care a ajuns, în urma unei călătorii în Insula Panchaia. În acea insulă, a cărei existență reală n-a fost încă dovedită, Euhemeros a descoperit un templu foarte vechi atribuit lui Zeus. Localnicii și preoții i-au spus că acel templu a fost construit pe vremea când Zeus domnea ca "Rege al Lumii", "locuind printre oameni". Euhemeros a tras concluzia că, datorită faptului că Zeus însuși a trăit printre oameni, toți zeii au fost oameni divinizați după moarte. Această teorie a lui Euhemeros a fost perpetuată până în ziua de astăzi cu numeroase îmbunătățiri și adaptări.

Teoria lui Euhemeros a fost aspru criticată, încă din antichitate, de mulți filosofi și înțelepți. Unul dintre aceștia a fost inegalabilul *Plutarhos* care, în *De Iside et Osiride*, referindu-se la Euhemeros, afirma că "scriind o mitologie de nesusținut și fără adevăr, a răspândit pe tot pământul locuit o totală împietate. Ștergând dintr-o trăsură și în chip nedeslușit pe toți zeii cunoscuți, el le-a înlocuit numele cu cele ale generalilor, amiralilor și regilor despre care se auzise că ar fi fost odinioară și numele cărora auzise că ar fi fost înscrise cu litere de aur pe insula Panchaia. Dar nu este

nici un barbar, nici un grec, afară de Euhemerios, după câte se pare, care să-i fi putut întâlni și aborda pe acei pancheeni ce nu există și nu au existat vreodată”. (8)

Are mai puțină importanță dacă a existat sau nu acea insulă, al cărei singur vizitator pare să fi fost Euhemerios. Esențial este că Euhemerios a inventat un curent de gândire, care, de-a lungul timpului, a fost preluat de multe ori fără discernământ. Ultimul avatar al euhemismului în lumea modernă, în afara ateismului marxist, care se exclude de la sine, îl constituie, destul de surprinzător, concepția paleoastronautică.

Concepția paleoastronautica, după cum afirma cunoscutul cercetător român Victor Kernbach, “se ocupă cu cercetarea unei categorii speciale de mituri, mitografii, tradiții folclorice și monumente arhaice strănii, în vederea resistematisării întregului material mitologic, ocupându-se de restabilirea adevărului protoistoric asupra unor contacte ipotetice între unele civilizații, fie de presupusă origine cosmică, fie apărute instantaneu în împrejurări insolite din medii vecine, și populațiile primitive care au înregistrat acest tip de evenimente în memoria colectivă și le-au inclus apoi în numeroase mituri și tradiții”. (8)

Remarcând și faptul că există o confuzie semantică între disciplină și obiect, scriitorul Victor Kernbach aprecia că paleoastronautica a căutat să raporteze toate fenomenele și evenimentele narate de mitologie - în primul rând, cele legate de aparițiile zeilor - la o presupusă activitate expediționară a unor ființe extraterestre provenite de pe alte planete sau chiar din alte galaxii.

Ideea, evident, nu este chiar atât de nouă. Încă în 1919, un american, Charles Fort, în lucrarea *Cartea damnaților*, care, la vremea respectivă, a reprezentat opera unui excentric, dacă nu a unui sonat, a fost unul dintre primii

cetățeni ai pământului care a vorbit despre vizitarea Pământului de către ființe provenite de pe alte planete. Ceva mai târziu, la mijlocul deceniului al patrulea, într-o revistă de filosofie, un filozof român, Dimitrie Drăghicescu, a fost unul dintre pionierii care a susținut ipoteza vizitării pământului, în perioada copilăriei umanității, de către o civilizație supraumană provenită din “cer”. Premisa de la care a plecat filozoful român era foarte simplă, foarte banală, și, mai ales, imposibil de contestat: toate vechile religii ale antichității povestesc că oamenii descind din zei. Evenimentele narate de Biblie, mai ales în primele capitole, demonstrează, în viziunea lui Dimitrie Drăghicescu, că omul a apărut pe pământ provenind de pe o altă planetă.

Ceva mai târziu, la începutul deceniului al șaselea, doi autori francezi, Louis Powles și Jaques Bergier, reluau în best seller-ul *Dimineața magicienilor*, teorii mai vechi sau mai noi despre pluralitatea lumilor, despre civilizații dispărute, despre cunoștințele secrete ale antichității ori despre apariția farfuriilor zburătoare, stabilind noi conexiuni între fenomene și evenimente trecute sau prezente, aparent fără nici o legătură între ele. Tot în acea perioadă se naștea termenul de *paleoastronautică*, apărut pentru prima dată în cartea lui M. M. Agrest, *Cosmonauții antichității*. (76)

Perioada de apogeu a concepției *paleoastronautice* a corespuns însă uneia dintre cele mai prolifrice perioade din epoca contemporană: sfârșitul deceniului al șaselea și debutul deceniului al șaptelea al secolului XX, când în occidentul Europei și în America se profila o epocă de mare avânt industrial și tehnologic. Noile tehnologii de vârf, sateliții de telecomunicații, începutul cuceririi spațiului cosmic, apariția primelor generații de calculatoare - într-un cuvânt tehnologia superperformantă -, au început să aducă schimbări importante în viața de zi cu zi a omului modern.

Bunurile de larg consum, din ce în ce mai diversificate, începuseră să cucerească piețele din țările situate în avangarda industrializării, iar oamenii de rând, cetățenii din clasa mijlocie - *middle class*, coloana vertebrală a oricărei societăți - puteau beneficia, prin intermediul noilor realizări tehnologice, din ce în ce mai sofisticate și mai miniaturizate, de accesul liber la informație, cultură și educație.

Pe acest fundal, ambițioasele programe spațiale erau în plină desfășurare, atât în URSS, cât și în SUA. Programul Soiuz (Soyuz) în URSS și programul Apollo în SUA au permis ca, în 1969, primul pământean, americanul Neil Armstrong, să pună piciorul pe Lună (sau, cel puțin, așa se spune). Prin intermediul televiziunii, milioane și milioane de oameni de pe tot mapamondul au fost martorii direcți ai acestui eveniment, trăind *live*, la cea mai mare intensitate, dramatica desfășurare de forțe omenеști în vederea cuceririi spațiului cosmic.

La începutul deceniului al șaptelea, avea să se producă marele “boom” în ceea ce privește promovarea concepției paleoastronautice: apariția unei lucrări care a avut darul să modifice din temelii concepția despre lume a multor oameni de pe planeta noastră. Este vorba despre apariția cărții *Amintiri despre viitor*, scrisă de fiul unui important om de afaceri elvețian, Erich von Däniken. Cartea *Amintiri despre viitor*, scrisă într-un ritm alert, concis, direct, se adresa publicului larg, avid de informație.

Lucrarea lui Erich von Däniken a prezentat pentru prima oară întregul eșafodaj de teorii, conexiuni și demonstrații a ceea ce a primit numele de paleoastronautică. Elementele acestei lucrări de referință au fost destul de rapid reluate, amplificate, interpretate și reinterpretate de o mulțime de autori, mulți dintre ei de prestigiu, de pe tot mapamondul.

Dintre numele sonore care au îmbrățișat, la un moment dat, concepția paleoastronautică se numără Carl Sagan, Arthur Clark, Charles Berliz sau Alexander Kasnețev. Nu trebuie uitat, desigur, numele neobositului cercetător al insolitului, Robert Charroux, care, în lucrări devenite rapid best-seller-uri, *Cartea trecutului misterios*, *Istoria necunoscută a umanității*, *Cartea lumilor uitate*, *Cartea cunoașterii interzise* etc, a încercat să dezlege multe dintre enigmele pe care trecutul misterios le pune în fața conștiinței fiecăruia dintre noi. Un alt cercetător de vastă erudiție, W. Raymond Drake, într-o serie de lucrări - *Astralii din Atlantida*, *Astralii din Orientul antic*, *Astralii din Grecia și Roma* -, a încercat să descifreze tainele “astralilor proveniți din stele” și să deslușească opera lor de civilizare a umanității. La noi în țară, lucrările lui Florin Gheorghită, în principal cele apărute după 1989, *OZN-uri eterice și Lumi invizibile*, și ale lui Dan D. Farcaș, în special *OZN-uri de pe celălalt tărâm*, se impun de la sine ca unele dintre cele mai izbutite încercări de elucidare ale mai vechilor sau mai noilor enigme. (77)

Scenariul standard creionat de Erich von Däniken - desigur susceptibil unor adaptări și modificări ulterioare -, afirmă că, în trecutul Pământului, pe când umanitatea se afla în primele ei faze de dezvoltare mentală și materială, o navă cosmică extraterestră propulsată cu motor fonic, care ar fi atins o viteză egală cu trei sferturi din viteza luminii, a poposit pe planetă. Cu ajutorul aparatului ultraperfecționat, extrateresții au înregistrat tot ce se petrece pe Terra. Descoperind stadiul incipient în care se găsea umanitatea, extrateresții au civilizat umanitatea într-un timp extrem de scurt. Ulterior, extrateresții s-au împerecheat - artificial sau natural - cu pământeni, creînd o nouă “rasă” omenească, superioară celei care existase până atunci. După plecarea

extraterestrilor, băștinașii au fabricat legende și mituri, care vor povesti despre “vizita zeilor din ceruri”. Obiectele care au aparținut extraterestrilor, precum și locurile unde aceștia au poposit, au devenit fetișuri sau, respectiv, locuri sfinte. “Rasa” nou formată, încrucișare providențială între extraterestri și semisălbaticii care trăiseră anterior, suntem noi, oamenii din ziua de astăzi... (79)

Noile teorii paleoastronautice, care s-au prăvălit ca o avalanșă în perioada ce a urmat “boom-ului” inițial, au mers și mai departe, afirmând că însăși viața pe pământ a apărut datorită extraterestrilor. Mai multe decât atât, cultura omenească, marile realizări ale civilizației arhaice, miturile și religiile, nu sunt, afirmă paleoastronautica, decât reflectări mai mult sau mai puțin fidele ale intervenției extraterestrilor în istorie. Marile personalități ale istoriei arhaice, cele despre care amintesc miturile și religiile, au fost, dacă nu extraterestri, cel puțin intermediari sau contactori ai acestora, care au îndeplinit fără crâncire poruncile lor imperative. Zeii despre care vorbesc vechile mituri, indiferent de numele pe care l-au purtat, au fost ei înșiși extraterestri travestiți. Osiris, Thoth, Isis, Ammon sau Ra au fost, în viziunea paleoastronauticii, extraterestri. Ulterior, Iisus Hristos sau chiar Dumnezeu au fost prezentați de concepția paleoastronautică drept ... extraterestri. Mai mult decât atât, “Slava” sau “Gloria” lui Dumnezeu, menționată în Biblie, a fost prezentată de unii reprezentanți de frunte ai paleoastronauticii drept o ... navă spațială !!!

După cum se poate remarca, în ciuda multor teorii și idei revoluționare, anumite exagerări din paleoastronautică au provocat confuzie și n-au reușit să clarifice problemele și așa destul de spinoase ale cunoașterii. Din păcate, pot fi întâlnite în interpretările multor cercetători care se autoproclamă susținători ai paleoastronauticii, împingerea

lucrurilor într-o direcție greșită, total în afara literei și spiritului textelor arhaice. Distrugerea, deliberată sau nu, a sentimentului religios prin înlocuirea lui Dumnezeu sau a entităților spirituale - îngerii, zei, oameni decorporați - cu extraterestrii, precum și exploatarea “după ureche” a documentelor arhaice pe care pretinde că le clarifică, sunt numai câteva dintre exagerările promovate de curentul modern al paleoastronauticii.

În ziua de astăzi, aproape nimeni nu se mai îndoiește de existența unor ființe capabile să se deplaseze prin intermediul unor aparate de zbor sofisticate - celebrele OZN-uri. Există suficiente dovezi ale apariției unor obiecte zburătoare neidentificate - OZN-uri - și implicit, a unor ființe care se deplasează cu ajutorul lor. Dar nu există nici un fel de dovadă care să indice faptul că aceste ființe sunt locuitori ai altor planete îndepărtate, și că nu sunt, de exemplu, locuitori ai unui palier ortoexistențial paralel - de exemplu, ai palierului eteric. Și, cu atât mai mult, nu există absolut nici o dovadă că toate entitățile spirituale despre care este vorba în vechile mituri - zei, îngerii, oameni decorporați -, indiferent sub ce nume sunt cunoscute, pot fi identificate sine die cu extraterestrii. Identificarea zeilor, îngerilor, oamenilor decorporați cu extraterestrii este o eroare de mari proporții. Ce să mai vorbim despre identificarea, impardonabilă, a extraterestrilor cu Dumnezeu, sau despre confuzia între “Slava” Sa și o navă extraterestră.

Evident, aceste constatări critice nu au nimic de-a face cu respingerea esenței concepției paleoastronautice - așa cum procedează concepția materialistă. Criticile aduse unor astfel de exagerări sunt realizate din interiorul concepției paleoastronautice, nu din afara sa. Scopul acestor critici este de a elimina, lucid și fără părtinire, toate acele exagerări, erori și mistificări - unele grosolane - pe care unii exegeți

lipsiți total de înțelepciune le-au alipit, dintr-un motiv sau altul, concepției paleoastronautice. Perspectiva din care sunt făcute aceste critici este foarte clară și este exprimată fără echivoc: există ființe care se deplasează cu ajutorul unor obiecte zburătoare neidentificate, dar aceste ființe nu sunt provenite de pe o planetă îndepărtată sau dintr-o altă galaxie, ci sunt provenite de pe un alt palier al cosmosului, mai precis din palierul eteric. Palierul eteric este unul dintre palierele ortoexistențiale ale cosmosului. De aceea, denumirea de extraterestri este, cel puțin din acest punct de vedere, improprie; aceste ființe trebuie denumite mai degrabă *intraterestre*. Deși aceste ființe trebuie denumite *intraterestre*, pentru a fi evitate noi confuzii, în continuare va fi totuși folosită expresia, deja intrată în limbajul cotidian, de ființe extraterestre.

În concepțiile lansate pe piața mass-mediei de reprezentanții de frunte ai paleoastronauticii pot fi decelate trei mari erori, care tind să deformeze într-un mod nepermis conținutul vechilor mituri. *În primul rând*, este vorba despre confuzia dintre aspectul material și aspectul spiritual sau ortoexistențial al cosmosului. *În al doilea rând*, este vorba despre confuzia care se face între observarea directă a lumii fizice și vederea în duh. *Iar în al treilea rând* - consecință logică a primelor două -, este vorba despre confuzia pe care exegeții paleoastronauticii o fac între oamenii decorporați sau zeii menționați în vechile mituri și extraterestri.

Prima eroare majoră a concepției paleoastronautice este confuzia dintre aspectul material și aspectul spiritual sau ortoexistențial al cosmosului. Această confuzie este consecința folosirii concepției materialist-mecaniciste asupra lumii, pe care unii exegeți ai paleoastronauticii au preluat-o, scăpând din vedere atât conținutul vechilor mituri, cât și paradigmele cunoașterii promovate de cercetările

fizicii cuantice. După cum indică deopotrivă vechile mituri și noile paradigme ale cunoașterii științifice, cosmosul nu este format numai din materie, nu este o simplă aglomerare de obiecte solide. Cosmosul pe care îl cunoaștem prin intermediul organelor de simț și al prelungirilor lor tehnologizate, precum telescoape, radiotelescoape sau microscopie, este numai o fațetă, o interfață a unui angrenaj mult mai vast, care se întinde atât pe orizontală, cât și pe verticală (în profunzime). Nimeni nu mai ia astăzi în seamă faptul că instrumentele tehnologice care ne ajută în procesul cunoașterii lumii sunt făcute după chipul și asemănarea noastră și că ne oferă spre cunoaștere numai ceea ce dorim să cunoaștem. Omul este condiționat să vadă și să înțeleagă ceea ce vrea să vadă și, mai ales, ceea ce a fost programat să vadă.

Vechile mituri, concepția spiritualist-ezoterică, precum și concepția promovată de noile paradigme ale fizicii cuantice, afirmă la unison că, în afara planului material, există și alte paliere cosmice, care pot fi definite drept ortoexistențiale. Toate aceste concepții lasă deschisă posibilitatea existenței unor forme de viață și de inteligență pe aceste paliere ortoexistențiale, la fel ca și în palierul fizic-material. În ultima perioadă de timp, palierele ortoexistențiale ale cosmosului au fost desemnate prin expresia “universuri paralele”, dar semnificația acestei formulări este departe de a soluționa problema. Ideea existenței “universurilor paralele” ar putea duce la concluzia pripită a existenței mai multor Dumnezei, când, de fapt, este vorba numai despre paliere, planuri sau niveluri diferite ale unuia și aceluiași univers.

Este destul de ușor de remarcat că vechile scrieri ale antichității au pus în special accentul asupra aspectului spiritual-ortoexistențial, ascuns și invizibil al cosmosului.

Este foarte ciudat că mulți exegeți ai paleoastronauticii n-au dorit să preia din vechile scrieri decât pasajele care vorbesc despre existența unor entități transfizice - zei, oamenii decorporați, îngeri -, pe care i-au identificat *sine die* cu “extraterestrii”, omițând cu desăvârșire pasajele care descriu aspectele spirituale-ortoexistențiale ale cosmosului. Mulți dintre reprezentanții de frunte ai concepției paleoastronautice au “decupat” pasajele referitoare la existența ființelor spirituale din contextul general, au preluat numai ce le-a convenit și ce le-a servit interesului de moment, pentru a demonstra singurul lucru care îi interesa: existența ființelor care se deplasează cu ajutorul OZN-urilor, pe care le-au desemnat ca fiind “extraterestre”. Ființele care se deplasează cu ajutorul OZN-urilor există și fără astfel de demonstrații puerile, care nu folosesc nimănu.

Vechile mituri confirmă faptul că inițiații egipteni au intrat în contact psihotronic-spiritual cu ființe transfizice de diferite categorii, aflate pe diferite paliere ce țin de aspectul ortoexistențial al cosmosului. Inițiații egiptenii au comunicat, într-o formă sau alta, cu ființe decorporate din toate categoriile (zei, fantome, duhuri ale morților), dar astfel de contacte nu au nimic de-a face cu modul actual în care paleoastronautica pune problema. În concluzie, cercetarea vechilor mituri ale umanității prin luarea în considerare a unui singur aspect și anume a planului material, reprezintă o eroare de interpretare, care nu poate duce decât într-o fundătură conceptuală.

A doua mare eroare a paleoastronauticii este generată de confuzia care se face între “vederea fizică” și “vederea în duh”. Astăzi, se uită mult prea ușor că majoritatea vechilor mituri nu reprezintă dări de seamă sau rapoarte ale unor observatori fideli ai lumii materiale, care au căpătat mania de a nota ceea ce au văzut, precum ziariștii din ziua de

astăzi. Astfel de lucruri nici nu apar în vechile mituri, fiind socotite irelevante. De fapt, cele mai importante mituri - și aici nu este vorba despre miturile cu vădit caracter istoriografic - narează experiențele unor contactori, inițiați sau mitografi care s-au conectat la aspectele ortoexistențiale ale cosmosului și au “văzut”, prin clarvedere, anumite evenimente. În vechime, oricât ar părea de ciudat, oamenii ce posedau capacități parapsihologice erau mult mai numeroși decât în ziua de astăzi. Clarvederea, voiajul astral (out of body experience - experiențe în afara trupului), contactul cu zeii sau cu oamenii decorporați (duhurile morților) și multe alte fenomene care astăzi fac obiectul cercetărilor parapsihologice, erau apanajul specialiștilor conectării, sacerdoților și inițiaților.

Majoritatea scrierilor antice afirmă într-un mod explicit, textual, fără nici un fel de echivoc, că cei care le narează nu istorisesc evenimente văzute prin intermediul ochilor fizici, ci istorisesc evenimente văzute cu ochii spirituali (al treilea ochi: ajna chakra). Cartea Egipteană a Morților bunăoară, departe de a fi o poveste scornită de vreun visător, este rodul cercetării parapsihologice specifică inițiaților. Ea nu descrie locuri, evenimente sau personaje din lumea terestră - de altfel, “ținuturile” descrise acolo nici n-ar putea fi localizate undeva în această lume - ci descrie evenimente, locuri și personaje văzute în lumea “cealaltă”. De asemenea, descrierile lumii de dincolo, ale “ținuturilor” Amduatului sau ale Câmpiilor preafiericiților, descrierile aspectelor multiforme ale zeilor, descrierile demonilor sau duhurilor defuncțiilor aparțin unor persoane care le-au observat prin mijloace parapsihologice.

Este adevărat că descrierile și metaforele folosite în vechile mituri se adresau unui tip de mentalitate și de cultură specifice antichității, dar acest fapt nu trebuie să împiedice

decelarea corectă a adevăratei fețe a lucrurilor. Vechii inițiați au căutat să exprime cât mai pe înțelesul publicului ceea ce în mod obișnuit nici astăzi nu poate fi comunicat fără probleme.

A treia mare eroare a paleoastronauticii constă în identificarea forțată și fără temei, la grămadă, fără o exegeză corespunzătoare, a tuturor ființelor menționate în mituri, a oamenilor decorporați sau a zeilor - inclusiv a lui Dumnezeu (atunci când este analizat Vechiul Testament) - cu extraterestrii. Dacă concepția materialistă consideră că zeii nu sunt altceva decât personificări naive, specifice oamenilor “primitivi”, ale unor fenomene naturale, ale unor corpuri cerești sau, pur și simplu, fantasme ale unei imaginații prea bogate, concepția paleoastronautică consideră că zeii și oamenii decorporați care sunt menționați în vechile mituri, sunt extraterestri. Mai mult decât atât, unii promotori ai paleoastronauticii au ajuns atât de departe în rățacirea lor încât afirmă că Dumnezeu este un extraterestru care stă confortabil în fața unui panou de comandă al unei nave intergalactice, undeva în preajma stelei Sirius sau a nebuloasei Andromeda și observă ceea ce se petrece pe pământ - ceea ce depășește orice imaginație normală și constituie visul de aur al tuturor Adversarilor care au apărut în istorie.

În schimb, vechile concepții mitice ale antichității, în primul rând cea egipteană, la fel ca și tradiția spiritualist- ezoterică modernă, fiecare prin modul său specific de înțelegere și de reprezentare, au afirmat la unison că în perioada copilăriei umanității, în ceea ce egiptenii denumeau Tep Zepi, multe ființe spirituale din categoria zeilor s-au manifestat pe pământ. Manifestarea directă în lumea materială a unor entități spirituale de tipul zeilor, provenite din palierele ortoexistențiale ale cosmosului - din palierul

eteric sau din cel astral - s-a realizat prin două forme principale. Prima formă de manifestare s-a realizat în mod normal, prin naștere. Concepția spiritualist-ezoterică desemnează nașterea, în lumea materială, a unei ființe spirituale prin termenul de *avatar*. Avatarul este o *încarnare specială*. Avatarurile s-au produs cu precădere în perioada denumită de egipteni Tep Zepi. A doua formă de manifestare a unor ființe spirituale de tipul zeilor în lumea materială s-a realizat prin materializare, parțială sau totală, de mai lungă ori de mai scurtă durată. După cum indică vechile mituri egiptene, doar o mică parte dintre ființele spirituale de tipul zeilor s-a putut manifesta ca avataruri. Din această categorie par să fi făcut parte eroii dramei narate de Plutarhos: Osiris, Isis și Horus. De aceea, Horus a fost considerat de mitograful anticității ultimul “zeu cu chip de om” care a domnit în Tep Zepi.

Au existat însă și zei care au ales să se manifeste în planul fizic material prin intermediul unor fenomene de materializare. Astfel de fenomene de materializare sunt desemnate astăzi în limbaj parapsihologic prin termeni precum *apariție*, *ectoplasmie*, *ectoplastie* sau *aport*.

Din punctul de vedere al parapsihologiei, prin *ectoplasmie*, *ectoplastie*, *apariție* sau *aport* se înțelege eliberarea exotică de ectoplasmă sau de bioplasmă (energie eterică condensată) structurată în vecinătatea unui medium sau a unui contactor aflat în transă mediumatică. Ectoplasmia presupune exteriorizarea ectoplasmei în ectoplastie. O ectoplastie este, în sens larg, o fantomă. Ectoplasma emisă de mediumul aflat în transă se structurează treptat, luând forma unei entități spirituale ce se manifestă independent. În general, ectoplastiile (fantomile) au un miros acut de ozon, sunt reci și umede la pipăit, uneori vâscoase sau cleioase, foarte sensibile la lumină (în general,

lumina le determină să se destrucureze rapid, motiv pentru care se pot manifesta doar în condiții de obscuritate). Alteori, atunci când materializarea este completă, ectoplastiile prezintă caracteristicile unei ființe omenești întrupate.

Fenomenele de ectoplasmie, apariție sau aport au fost studiate, în epoca modernă, de parapsihologie. Cele mai celebre cazuri de materializări, apariții sau aport din epoca modernă au fost legate de activitatea unor mediumi celebri, care au trăit la sfârșitul secolului trecut, precum Daniel Dunglass Home (1833-1866), Eusapia Paladino (1854-1918), Florence Cook (1856-1904), prin care s-a manifestat fantoma Katie King, Eva C (pe numele adevărat Marthe Beraud) prin care s-a materializat un brahman care afirma că a trăit cu trei sute de ani în urmă, pe nume Bien Boa. (28).

Manifestarea fizică temporară a unei ființe spirituale de tipul zeilor prin aport, ectoplasmie sau materializare se desfășura cam în felul următor: ființa care dorea să se materializeze folosea mai întâi patternul informațional -stratul eteric matricial al auri (orice formă din lumea materială se manifestă datorită unui arhetip spiritual / pattern energetic-informațional). Pe baza acestui pattern informațional, entitatea respectivă condensa o cantitate oarecare de substanță eterică sau bioplasmatică, cea denumită ectoplasmă în mediile spiritiste, "lumină astrală" în Evul Mediu sau Hike în vechile cărți magice ale egiptenilor. La început, în vreun ungher întunecos, apare ca din senin un nor de lumină strălucitoare, din care se constituia un șablon bidimensional eteric al unui trup. Treptat, această imagine bidimensională devenea tridimensională, ca o imagine holografică. Ea apărea ca o poză tridimensională proiectată astăzi printr-un sistem laser. La început, patternul informațional al trupului părea că

încadrează un spațiu negativ îngust, precum un negativ fotografic. Acest pattern informațional se mărea treptat, până ce ajungea la dimensiunile normale pentru lumea materială. Pe acest fundal, ființa spirituală care era pe punctul de a se manifesta, atragea în continuare o mare cantitate de ectoplasmă fie din mediul înconjurător, fie de la o ființă omenească din apropiere. Negativul eteric se umplea treptat de ectoplasmă condensată. În prima fază se materializa numai capul, apoi membrele; în fine, se condensa tot trupul: o formă materială gelatinoasă, tremurătoare, cu tendințe rapide spre condensare. În final, se forma un trup. Cel mai adesea, senzațiile pe care le încerca ființa spirituală care pătrundea astfel în planul material erau de frig, de întunecime și de presiune.

Totuși, există o diferență semnificativă dintre dimensiunile unui trup omenesc obișnuit și dimensiunile duhului acestor ființe transfizice care se materializau în lumea materială; aceste ființe materializate erau mult mai mari decât cele omenești, acesta fiind de altfel motivul pentru care în picturile murale de pe pereții templelor sau ale mormintelor zeii erau înfățișați dubli sau chiar tripli ca dimensiune în comparație cu oamenii obișnuiți. Comentând aceste aspecte, cercetătorii materialişti au tras concluzia că este vorba despre o convenție artistică a pictorilor egipteni, un fel de canon iconografic, ceea ce este evident cât se poate de fals: pur și simplu așa se manifestau zeii în lumea materială prin aport sau ectoplasmie: erau uriași în raport cu oamenii întrupați. De fapt, chiar și în Tep Zepi, atunc când trăiau efectiv printre oameni, zeii aveau un gabarit dublu sau, uneori, triplu față de oamenii obișnuiți.

În antichitate, ființele de tipul zeilor provenite de pe palierele ortoexistențiale ale cosmosului - din eteric sau din astral - se puteau manifesta nu numai prin materializare

totală ori parțială, ci și prin forme ectoplasmice bizare umanoido-animaliere. Unele ființe erau vizibile numai sub forma unor imagini tridimensionale, iar altele aveau doar aparența de oameni. În această categorie pot fi incluse și ființele spirituale care se manifestau prin forme cvasieterice sau cvasiastrale, care își modificau aspectul exterior extrem de ușor. Ele puteau trece foarte ușor de la forme umanoide la cele animaliere și invers. Din acest motiv, egiptenii îi reprezentau pe zei în forme hibride, zoomorfe, îngemănări stranii, uneori imposibile pentru o minte rațională, de forme umanoide și animaliere. Totuși, aceste apariții și ectoplastii se manifestau doar în cazul în care erau invocate magic de oameni aflați în lumea materială - de inițiați, sacerdoți sau văjitori. Toți acești zei care, într-un fel sau altul, într-o formă sau alta, s-au manifestat în antichitate nu trebuie identificați la grămadă cu extraterestri.

În trecutul umanității, ca și în ziua de astăzi, au existat, după toate datele care există, și vizite ale unor ființe îmbarcate în OZN-uri, aparate de zbor. Nu a fost însă vorba despre o sosire cu surle și trâmbițe, în nori de praf, “călare pe monștri de fier” așa cum consideră concepția paleoastronautică, pentru simplul motiv că aceste ființe nu aveau nevoie de așa ceva. Aceste ființe erau îmbarcate în vehicule de o altă natură decât cele tehnologice-materiale.

De altfel, mulți dintre exponenții noii generații de exegeți ai paleoastronauticii consideră, pe deplin justificat, că ceea ce până în acest moment au fost definite drept OZN-uri nu sunt obiecte materiale, ci eterice, care, în anumite momente și în anumite condiții, se pot materializa în spațiul “nostru”, în continuumul spațio-temporal 3+1. OZN-urile, aparatele de zbor eterice, împreună cu pasagerii lor, se materializau la fel ca entitățile spirituale de tipul zeilor, așa cum o fac și în prezent, dar nu trebuie confundate cu

acestea. Ele treceau brusc din planul eteric în cel fizic prin anumite spărturi sau “ferestre”, desfășurau o activitate oarecare, după care dispăreau la fel de brusc în sens invers.

După cum afirma Allen Hynek, care este unul dintre cei mai importanți cercetători moderni ai fenomenului ozenistic, aparițiile și materializările aparatelor de zbor neidentificate pot fi incluse în mai multe categorii distincte, în funcție de efectele produse asupra mediului. În prima categorie, definită drept *întâlnire de gradul I*, nu se observă o interacțiune a OZN-ului cu mediul. În a doua categorie, denumită *întâlnire de gradul II*, au loc inflențe asupra mediului fizic, iar în a treia categorie, denumită *întâlnire de gradul III*, își fac apariția și pasagerii OZN-ului, care interacționează atât cu mediul cât și cu oamenii. Același cercetător afirma că efectele aparatelor de zbor neidentificate sau ale pasagerilor acestora asupra oamenilor din lumea fizică sunt semnificative. Apariția unui aparat neidentificat de zbor este însoțită cel mai adesea de o lumină puternică, aproape orbitoare, de un sunet intens și de un val aproape insuportabil de căldură. Lumina intensă degajată de aparatul neidentificat de zbor poate duce la paralizia aproape totală a observatorului. Abia după depărtarea OZN-ului, observatorul își revine din paralizie, dar imediat după aceea poate să manifeste stări de greață sau de vomă, arsuri ale pielii, chiar și căderea parțială a părului. Ulterior, subiecții unor astfel de evenimente au raportat stări prelungite de insomnie, coșmaruri cronice, tulburări psihice notabile.

Printre contactorii fenomenului ozenistic din epoca modernă se numără persoane care prezintă, în mod nativ, trăsături asemănătoare, până la un punct (cel mai adesea parțiale), cu cele ale inițiaților. De cele mai multe ori, ei au capacitatea de a vedea, printr-un fel de clarvedere spontană, pentru scurte perioade de timp, ceea ce alți oameni nu sunt

capabili să observe cu ochii fizici. Astfel, cunoscutul contactor american George Adamski (1891-1965) a raportat că a observat în repetate rânduri OZN-uri deasupra muntelui Palomar din Statele Unite (în apropiere de San Diego), fără ca alți oameni din apropiere să le vadă. Aceasta pare să demonstreze faptul că George Adamski a manifestat, pentru scurt timp, o formă de clarvedere spontană. Același lucru se poate spune și despre americanul Daniel Fry, care a intrat în contact de gradul III cu un OZN, al cărui pasager pe nume Alan, i-a vorbit în limba engleză. Ocupanții aceluși OZN i-au spus lui Fry că sunt urmașii celor care au scăpat de “marea bătălie dintre Atlantida și Lemuria”. Și lista unor astfel de cazuri ar putea continua. (77)

De altfel, mulți observatori moderni ai fenomenului ozenistic au fost acuzați de nesinceritate atunci când au făcut public ceea ce au observat, fără ca mulți dintre criticii lor să se întrebe din ce cauză *doar ei* au văzut aceste fenomene și alți oameni din apropiere nu le-au văzut. Răspunsul, în acest caz, este simplu: ceilalți oameni nu aveau acea sensibilitate aparte denumită clarvedere, care să le permită contactul vizual cu aparatele de zbor eterice. Se pare că în cazul acestor contactori s-a produs o activare bruscă - spontană, dar parțială - a capacității de clarvedere în momentul în care, în preajma lor, se află obiecte zburătoare neidentificate.

Din păcate, cel puțin până în acest moment, chiar și cei mai avangardiști exponenți ai noii generații de exegeți ai paleoastronauticii nu au reușit să înțeleagă faptul că, în epoca modernă, fenomenul ozenistic a intrat în atenția publicului larg nu datorită unor visători, ci datorită activității unor contactori care au reușit să manifeste capacități parapsihologice, precum clarvederea spontană, care este asemănătoare, cel puțin până la un punct, cu cea a vechilor inițiați. De altfel, nici chiar și cei mai avangardiști exponenți

ai noii generații de exegeți ai paleoastronauticii nu au reușit să facă pasul important, pentru a înțelege că trebuie făcută o distincție absolut necesară între extraterestri (intraterestri) și ființele spirituale din categoria zeilor. Abia în momentul în care aceste distincții extrem de importante vor fi, în sfârșit, făcute, în care exegeții moderni vor conveni că trebuie să dea Cezarului ce-i al Cezarului, lui Dumnezeu ce este al Său, omului ce-i al omului și extraterestrului ori intraterestrului ce-i aparține, atunci când ființele spirituale din categoria zeilor vor fi recunoscute ca atare, paleoastronautica își va afla cu adevărat locul pe scara de valori a eternității.

Evenimentele petrecute în timpurile străvechi sunt cercetate în ziua de astăzi de noi specialiști ai conectării. Cercetarea memoriei planetei, a cronicii akasha, se face și astăzi pe scară largă prin diferite metode: prin meditație sau prin pătrunderea în starea mentală “alfa”, prin clarvedere în oglinzi sau în globuri de cristal sau chiar cu ajutorul unor echipamente tehnologice, precum celebrul *cronovizor* despre care se afirmă că a fost inventat de călugărul benedictin Alfredo Pellegrino Ernetti, prin intermediul căruia, la fel ca la orice televizor, după cum afirmă constructorul său, se pot vedea evenimente ale trecutului.

Terapia regresiei, a amintirii existențelor anterioare, practică astăzi destul de frecvent, prin folosirea unor echipamente de cea mai înaltă tehnologie, poate demonstra că, într-un viitor nu prea îndepărtat, percepția evenimentelor trecutului prin intermediul unor stări modificate de conștiință s-ar putea să nu mai fie un concept atât de fantezist precum pare. De fapt, datele care s-au acumulat în ultimul secol de asiduă cercetare parapsihologică creează premisele înțelegerii faptului că realul este mult mai fantastic decât fantasticul pe care ni-l imaginăm.

Patrick Drouot, un cercetător francez, specialist în regresii temporale și în obținerea unor stări modificate de conștiință, povestește următoarele: “Când te deplasezi în trecut, dincolo de civilizații dispărute, dai uneori peste cazuri atât de uluitoare încât pun pe gânduri orice cercetător care lucrează în acest domeniu. Americanii au denumit aceste cazuri extrem de ciudate Light-beings, ceea ce înseamnă ființe-lumină. În aceste călătorii, participanții se descriu fără corp. Sunt doar forme de energie. Autorul citat mai afirmă că „undevea între anii 10000 și 50000 înainte de Iisus Hristos, Pământul a fost vizitat de niște locuitori veniți fie de pe o altă planetă, fie dintr-un alt plan vibrator. Descrierile vorbesc despre o formă turbionantă, totuși forme de viață sau conștiințe vii. Aceste forme nu au nevoie să se manifeste în lumea fizică. De altfel, dacă ar face-o, pentru ei ar fi o formă de regres, căci ar coborâ la o formă de viață inferioară.” (50)

Referindu-se la acest subiect, un alt inițiat celebru, Rudolf Steiner, într-o lucrare apărută în anul 1906, deci cu mult timp înainte să se vorbească despre existența extraterestrilor, confirma faptul că manifestarea directă a zeilor în lumea materială a avut loc cu precădere în “epoca atlanteană”, adică în epoca pe care vechii egipteni o desemnau prin expresia Tep Zepi. Rudolf Steiner mai afirma că după potop - așa cum remarca, la vremea sa, și istoricul Herodot - lucrurile s-au mai schimbat: zeii nu s-au mai manifestat în mod direct în lumea materială; ei s-au manifestat doar prin “aleși”. Astfel, după ce zeii s-au retras, părăsind lumea oamenilor, umanitatea s-a aflat sub conducerea unor mesageri ai acestora. “Înțelepciunea - afirma Rudolf Steiner - și puterea de care dispuneau acești conducători nu ar fi putut fi atinsă prin nici un sistem de educație terestru. Ele erau conferite de entități superioare

care nu făceau parte din lumea pământească. Ființe de asemenea natură au instruit oamenii să deprindă științele, artele și fabricarea uneltelor. Acești mesageri ai zeilor conduceau, ei înșiși, comunitățile, iar alteori conduceau prin oameni evoluți, pe care îi instruiseră în arta de a governa. Se spune că acești conducători erau în relație directă cu zeii, care le revelau legile după care trebuia să se dezvolte omenirea”. În perioada în care se petreceau astfel de evenimente, mai afirma autorul citat, legătura oamenilor cu ființele spirituale se realiza doar prin inițiere, în locuri ascunse. În locurile de inițiere, ființele spirituale de tipul zeilor se manifestau în forme stranii: nori de foc, apariții, ectoplastii și materializări. (51)

În concluzie, epopeea umanității pe Terra s-a desfășurat diferit de modul în care este prezentată în cărțile de istorie, care sunt realizate exclusiv prin prisma concepției materialiste. De asemenea, epopeea umanității pe Terra s-a desfășurat diferit de modul simplist în care este prezentată de concepția paleoastronautică, doar pe baza intervenției exclusive a ființelor extraterestre. La desfășurarea istoriei umanității pe Terra au participat mai multe categorii de protagoniști. La începutul tuturor lucrurilor și ființelor se află Dumnezeu, creatorul cerurilor și al pământului, a celor văzute și a celor nevăzute - a aspectului ortoexistențial-spiritual și a aspectului existențial, material-fizic, pe care însă vechii egipteni nu l-au cunoscut, dat fiind faptul că nu au reușit să clarvadă în cronica akasha decât începând cu a patra zi a creației lui Dumnezeu, deci fără să cunoască cum s-a derulat procesul creației în primele trei zile.

Pentru vechii inițaiți egipteni a urmat apoi epoca Tep Zepi, Evul de aur, în care s-a manifestat în lumea materială o largă pleiadă de zei; acești zei s-au substituit, în conștiința oamenilor, lui Dumnezeu. Zeii s-au manifestat în condiții

din cele mai diverse. În prima perioadă zeii s-au manifestat în lumea materială prin avataruri. Avatarul nu este o materializare spontană sau o imagine tridimensională, ci presupune manifestarea în trupul fizic, cu tot ce decurge din aceasta. Acesta a fost cazul lui Osiris care, după ce s-a încarnat în planul fizic, devenind conducătorul terestru al poporului egiptean, a fost ucis de antizeul Seth, transmutându-se în planul spiritual. Ulterior, după încheierea perioadei Tep Zepi, datorită faptului că, energetic, erau incompatibili cu planul fizic, zeii s-au manifestat doar prin ectoplasmii, apariții sau aporturi. De cele mai multe ori, așa cum lasă să se înțeleagă papirusurile predominant magice, s-au manifestat în lumea materială doar entitățile spirituale de grad mai mic, care puteau totuși să facă față vibrațiilor joase ale planului fizic. Astfel de entități se manifestau sub aspect polimorf sau zoomorf.

O altă categorie de entități protagoniste la marea epopee numită “istoria omenirii” au constituit-o, într-adevăr, entitățile din regnul omenesc care se deplasau cu ajutorul OZN-urilor care însă nu trebuie considerate extraterestre ci intraterestre; rolul lor nu trebuie desconsiderat, dar nici exagerat. Aceste ființe nu pot fi însă identificate ori asimilate cu zeii. De altfel, aceste ființe pot fi, la rândul lor, împărțite în mai multe categorii distincte. În epoca modernă s-a realizat o clasificare a ființelor care se deplasează cu ajutorul OZN-urilor și s-a concluzionat că există cel puțin 12 tipuri și 23 de variante de manifestare. Comportamentul fiecărei categorii variază de la caz la caz.

Ființele care se deplasează cu ajutorul OZN-urilor nu își au reședința în planul material, pe vreo planetă îndepărtată, ci pe un palier ortoexistențial al cosmosului, în palierul eteric. Aceste ființe sunt capabile datorită nivelului spiritual și tehnologic atins să realizeze, cu ajutorul

aparetelor de zbor, translatări din planul eteric în cel fizic și invers. Momentul în care aceste ființe îmbarcate în aparate de zbor, au început să se manifeste prin translatări bruște din planul eteric în cel fizic și invers, poate fi dedus cu destulă precizie. Acest moment nu poate fi anterior potopului, astfel că ele au început să se manifeste în acest mod abia după scufundarea Atlantidei.

Contactorul american Daniel Fry afirma că cei desemnați prin titulatura de extraterestri sunt urmașii Atlantidei. Anterior potopului și scufundării Atlantidei, aceste ființe locuiau în lumea materială; erau pur și simplu oameni întrupați. Pe timpul scufundării Atlantidei, când toată planeta a fost cuprinsă de haos, aceste ființe omenesti au descoperit modalitatea prin care se poate trece dintr-un palier în altul - din palierul material în cel eteric. În ziua de astăzi, aceste ființe revin prin translatări bruște din planul eteric în cel fizic. Translatările se pot realiza doar pentru scurte perioade de timp, dat fiind decalajul temporal și de nivel cuantic dintre planul material, care reprezintă nivelul existențial al cosmosului și palierul eteric, care este unul dintre nivelurile ortoexistențiale. În planul eteric, aceste ființe și-au urmat propriul lor program evolutiv, total diferit de cel existent actualmente pe Terra, astfel că tehnologiile și cunoștințele lor sunt extrem de înaintate.

Actualmente, aceste ființe omenesti și aparatelele lor zburătoare nu mai sunt în rezonanță vibratorie - energeticoinformațională - cu planul material, astfel că nu pot rămâne aici prea mult timp. Este foarte posibil ca, de-a lungul timpului, unele dintre aceste ființe și aparatele lor zburătoare mai mult sau mai puțin identificate să fi rămas captive în lumea materială (de exemplu, "incidentul" Roswell, New Mexico, SUA, din iulie 1947). Dacă o ființă sau un aparat de zbor eteric rămâne prea mult timp în planul material, se

densifică - se materializează - și nu se mai poate reîntoarce de unde a venit, astfel că începe să se comporte după legile termodinamicii, cunoscute de fizica clasică.

Nu este exclus ca unele grupări de ființe care se deplasează cu ajutorul OZN-urilor să fi ajuns la acorduri cu guvernele unor națiuni moderne. Aceste acorduri de “liber schimb” se aseamănă cu cele care se încheie în ziua de astăzi între națiunile sărace și cele bogate din lumea materială: “tehnologie contra hrană”. Guvernele țărilor respective primesc tehnologie de înaltă clasă, iar ființele care se deplasează cu ajutorul OZN-urilor primesc o “hrană” de ordin mai special - o “hrană” energetică ce le permite să translateze în continuare planurile material și eteric dus și întors.

În fine, cea mai numeroasă categorie de protagoniști a epopeii umanității pe Terra este compusă chiar din oameni. În trecut, oamenii n-au fost străini - după cum nu sunt nici astăzi - de propria lor istorie, astfel că nu a fost nevoie să vină nici un extraterestru din spațiul sideral, de pe o altă galaxie, pentru a-i învăța ce să facă. De altfel, inițiații și sacerdoții antichității erau suficient de înțelepți și de puternici pentru a construi temple și piramide

După potop și după scufundarea Atlantidei s-au produs mutații foarte importante în structura energetică, psiho-mentală și spirituală a umanității; oamenii au întrerupt contactul natural cu zeii și cu nivelul ortoexistențial al cosmosului. În același timp însă s-a dezvoltat mentalul.

“Noua lume”, lumea ultimilor milenii, are la bază dezvoltarea rațiunii și a gândirii. Astfel, din partenerul de dialog al zeilor, omul a devenit o trestie gânditoare...

A DOILEA EXCURSUS REÎNTOARCEREA LA DUMNEZEU

☞ Cine este asemenea Ție, Doamne ? ☞

Premisa fundamentală a concepției spiritualist- ezoterice este că universul este creația lui Dumnezeu. Dumnezeu este creatorul cerurilor și al pământului. Acesta este prima paradigmă și Adevărul Suprem. Întrebarea care, cu deplină îndreptățire trebuie să fie pusă în cazul de față este dacă vechii contactori, inițiați și mitografi egipteni l-au cunoscut sau nu pe Dumnezeu, Creatorul cerurilor și al pământului.

Evident, răspunsul la această întrebare nu poate pleca decât de la definirea exactă a identității lui Dumnezeu. În ziua de astăzi, foarte mulți oameni vorbesc într-un mod destul de general și de vag despre Dumnezeu, fără a-I defini cu claritate identitatea. Pentru unii oameni, Dumnezeu este Conștiința Cosmică, pentru alții este Energia Fundamentală. Există și oameni, pentru care Dumnezeu este un simplu concept, după cum există oameni pentru care Dumnezeu este o ... ființă extraterestă (!!!).

Această pluralitate de opinii nu are însă nimic de-a face cu definirea exactă și clară a identității lui Dumnezeu, întrucât, după cum se poate lesne observa, fiecare definește identitatea lui Dumnezeu în funcție de criterii ce pot fi

considerate subiective și/sau personale. Acesta este și motivul pentru care, în cele ce urmează, înainte de toate, trebuie evidențiat criteriul fundamental ce stă la baza definirii exacte și clare a identității lui Dumnezeu. Și, precum a fost menționat în expunerea primei paradigme a concepției spiritualist-ezoterice, definirea identității lui Dumnezeu, Creatorul cerurilor și al pământului trebuie să pornească de la textul Bibliei, atât de la textul Vechiul Testament, cât și de la cel al Noului Testament. Textul Vechiului Testament, mai exact spus capitolele de început ale Genezei, prezintă cea mai completă istorie a creației lumii, reliefând faptul că Dumnezeu a creat lumea de-a lungul unor epoci denumite “zile”. La rândul său, Noul Testament consemnează faptul că Dumnezeu este cel pe care Iisus Hristos l-a numit Tată. “Eu și Tatăl una suntem” și “Toate câte sunt ale Tatălui sunt ale Mele” - afirma Iisus Hristos (cf. Ev. după Ioan; 16, 15).

Așadar, acesta este criteriul fundamental de la care trebuie să înceapă definirea clară și lipsită de echivoc a Identității lui Dumnezeu. Iar o dată stabilit acest criteriu, acesta trebuie raportat la concepția vechilor egipteni pentru a se stabili dacă l-au cunoscut sau nu pe Dumnezeu.

Răspunsul la această problemă esențială este lesne de dat: cercetarea vestigiilor trecutului relevă faptul că vechii egipteni credeau în existența unei mari varietăți de zei și de ființe spirituale, de toate formele și categoriile. Din acest motiv, principala caracteristică a religiei egiptene a fost politeismul. În concluzie, vechii egipteni nu l-au cunoscut pe Dumnezeu, astfel încât nici unul dintre acești zei nu poate fi identificat cu Dumnezeu.

Concepția spiritualist-ezoterică precizează și faptul că, în prima etapă a istoriei umanității a existat, la scara întregii umanități, un monoteism primordial: unii oameni, desemnați

în vechile scrieri prin titulatura de “aleși” erau conștienți de existența lui Dumnezeu. Unii “aleși” vorbeau în mod direct cu Dumnezeu. Altora, Dumnezeu li se revela prin teofanii. Concepția spiritualist-ezoterică mai specifică faptul că înaintea întrupării lui Iisus Hristos, Dumnezeu s-a revelat în mai multe rânduri oamenilor, dar nu în plinătatea Sa Dumnezeiească, ci în mod treptat și, adesea, parțial.

“*Dumnezeu, odinioară - stă scris în Noul Testament (Evrei 1, 1), în multe rânduri și în multe chipuri, a vorbit părinților noștri prin proroci*”. Printre ființele omenești cărora Dumnezeu li s-a revelat (după potop, dar înainte de epoca lui Iisus Hristos) se numără profeții și prorocii veterotestamentari și, în primul rând, cel căruia i se atribuie scrierea primelor cinci cărți ale Vechiului Testament: Moise. Dacă în epoca profeților și a prorocilor veterotestamentari a fost vorba despre o dezvăluire parțială a lui Dumnezeu, în epoca creștină, s-a produs dezvăluirea deplină, prin Iisus Hristos și prin Duhul Sfânt.

Existența în prima parte a istoriei a unui monoteism primordial a câștigat numeroși adepți în ultima perioadă de timp. Savantul W. Schmidt și Școala etnologică de la Viena au demonstrat existența, încă din preistorie, a unui monoteism primordial. Și Mircea Eliade constata, la rândul său, cvasiuniversalitatea credințelor arhaice într-o Ființă Supremă celestă, creatoare a universului. (14)

Întrebarea care se pune este însă următoarea: cum au devenit vechii egipteni politeiști, în condițiile în care, în prima etapă a istoriei umanității, monoteismul primordial era împărțit de majoritatea oamenilor? Răspunsul la întrebarea de mai sus nu poate fi decât unul singur. La un anumit moment al istoriei religioase a umanității s-a produs o *substituire* în conștiința oamenilor, a Ființei Supreme, Dumnezeu, cu una sau mai multe dintre ființele spirituale

denumite zei, fapt ce a generat concepția politeistă. Din punctul de vedere al concepției pe care a promovat-o, istoria comparată a religiilor, Mircea Eliade i-a definit drept “fecundători” pe zeii care, la un anumit moment al istoriei umanității, s-au substituit Ființei supreme, Dumnezeu. “Sensul acestor substituiri - afirma Mircea Eliade - este același: trecerea de la transcendența și pasivitatea Ființelor cerești la forme religioase dinamice, eficiente, lesne acceptabile. Oamenii nu-și mai amintesc de Ființa supremă decât atunci când o primejdie foarte mare, provenită mai ales din regiunile cerești, îi amenință direct. În restul timpului, conștiința religioasă le este trezită de nevoile zilnice, iar practicile devoționale se îndreaptă spre forțele și puterile secundare care controlează asemenea nevoi. Acestea nu pot însă știrbi în vreun fel măreția și atotputernicia Ființei supreme. Nicăieri în religiile antichității, Ființa supremă nu mai joacă un rol de frunte”. (14)

Din punctul de vedere al concepției spiritualist- ezoterice problema substituirii lui Dumnezeu cu zeii pe care Mircea Eliade i-a definit drept “fecundători” este însă mult mai complexă. Oricum, substituirea lui Dumnezeu cu zeii “fecundători” a însemnat abandonarea monoteismului primordial și trecerea la politeism. Răspunsul la această problemă implică înțelegerea exactă și clară a noțiunii de zeu. Întrebarea de principiu, în acest caz, este următoarea: cine au fost vechii zei și cum au ajuns să se substituie lui Dumnezeu în conștiința religioasă a strămoșilor noștri ? Ce resorturi ascunse au făcut posibilă o astfel de substituire ?

Dacă pentru concepția materialistă zeii sunt simple plăsmuri ale fanteziei cam bolnăvicioase a unora dintre strămoșii noștri, pentru concepția spiritualist-ezoterică zeii sunt ființe reale, de natură spirituală, care își au sălașul pe unul din palierele ortoexistențiale apropiate de palierul

material: pe palierul eteric sau pe palierul infraeteric (palierul infraeteric sau “văzduhul” este o zonă ortoexistențială de trecere, care se află între palierul material și cel eteric).

Faptul că la nivelul aspectului ortoexistențial al cosmosului se manifestă mai multe categorii de ființe spirituale, nu este un secret - o “enigmă” - decât pentru concepția materialistă. Pentru concepția spiritualist-ezoterică, lucrurile sunt clare: la nivelul ortoexistențial al cosmosului se manifestă trei categorii de ființe spirituale: îngeri, spirite ale naturii, oameni decorporați.

Trebuie precizat, înainte de toate, că toate ființele din cosmos pot fi împărțite, în mod maniheist, în bune/luminoase și rele/întunecate. Pe cele bune, concepția spiritualist-ezoterică le desemnează prin expresia Fiii Lumunii, iar pe cele rele le desemnează prin expresia Fiii întunericului. Fiii Lumunii respectă Ordinea cosmosului și desfășoară o activitate îndreptată în folosul oamenilor. În schimb, cele întunecate, Fiii întunericului, desfășoară o activitate potrivnică Ordinii cosmosului. Aceste constatări sunt valabile atât pentru îngeri, cât și pentru spiritele naturii; de asemenea, sunt valabile și pentru oameni.

Dacă îngerii și spiritele naturii se manifestă doar pe nivelurile ortoexistențiale ale cosmosului, oamenii se manifestă atât în lumea materială, cât și pe celelalte paliere ale cosmosului (palierul infraeteric, eteric, astral etc); evident, pe celelalte paliere ale cosmosului, oamenii se manifestă ca ființe decorate. La rândul lor, oamenii decorporați care se manifestă pe palierele ortoexistențiale ale cosmosului pot fi împărțiți în două categorii. Prima categorie este formată din acei oameni care s-au întrupat în lumea materială, au murit și apoi au continuat să se manifeste ca ființe omenești decorate (denumite “spirite

ale morților”). A doua categorie de ființe omenești care se manifestă pe palierele ortoexistențiale ale cosmosului este formată dintr-o categorie aparte de ființe omenești care nu s-au întrupat niciodată în lumea materială, dar care s-au manifestat la nivelul lumii materiale prin materializări sau aporturi parțiale sau totale; în antichitate aceste ființe s-au manifestat ca niște fantome ceva mai materializate. Tocmai această categorie de ființe omenești au fost denumite zei. Manifestându-se prin materializări sau aporturi, aceste ființe decorporate denumite zei au avut progenituri în lumea materială; progeniturile, care s-au înmulțit pe pământ, au primit în vechile scrieri denumirea de “fii ai zeilor”.

Cercetarea istoriografică modernă nici nu iau în considerare existența acestei categorii de ființe omenești decorporate denumite zei, deși în vechile scrieri ale umanității există nenumărate informații cu privire la ele; de fapt, vechile mituri sunt pline de informații referitoare la această categorie de ființe omenești, dar exegeza modernă le ignoră total, considerându-le fantezii. Acesta este motivul pentru care există atâtea taine, mistere, enigme...

În marea lor majoritate, zeii menționați în vechile scrieri egiptene nu au nimic de-a face cu Dumnezeu și cu îngerii din categoria Fiilor Luminii. Majoritatea zeilor se manifestau în palierele ortoexistențiale inferioare ale cosmosului, și, mai ales, în palierul infraeteric (desemnat în vechile scrieri prin termenul “văzduh”). Unele texte antice i-au desemnat pe zei chiar și cu titulatura de “dumnezei”; abia în acest context poate fi înțeleasă la justa valoare întrebarea lui Moise din Vechiul Testament (Ieșirea, cap 15, 11), adresată lui Dumnezeu: “*Cine este asemenea Ție între dumnezei, Doamne ?*” (evident că niciunul). Așadar, Moise era informat cu privire la existența “dumnezeilor”, dar era conștient și de faptul că deasupra tuturor “dumnezeilor” se

află Dumnezeu, creatorul cerurilor și pământului; pentru a nu fi confundat cu “dumnezeii”, Vechiul Testament i-a acordat lui Dumnezeu apelația “Dumnezeul Dumnezeilor”.

Se știe, de altfel, că cel mai important zeu al vechilor egipteni a fost Ra, Geniul sau Spiritul Soarelui. Încă de la început, trebuie spus că vechii egipteni nu venerau Soarele ca astru; de altfel, nici nu bănuiau că peste câteva mii de ani vor exista oameni care vor privi Soarele doar din punctul de vedere al unor procese fizico-chimice. Pentru vechii egipteni, Soarele era manifestarea vizibilă a unui Spirit sau Geniu planetar, pe care-l denumeau Ra. Geniul Soarelui nu trebuie însă confundat cu Dumnezeu. Geniul Soarelui a fost cel mai înalt element spiritual contactat psihotronic de vechii inițiați egipteni, dar în nici un caz nu trebuie confundat cu Dumnezeu. Vechii egipteni nu l-au cunoscut pe Dumnezeu; ei s-au oprit la jumătatea drumului.

De altfel, trebuie remarcat cu luciditate că, din punct de vedere metafizic, lumina Soarelui, cea care dă viață sistemului solar, nu trebuie confundată cu Lumina lui Dumnezeu, așa cum a fost interpretat, în mod infantil, de multe ori în epoca modernă.

În această privință, textul Vechiului Testament (Geneza, cap. 1) este foarte explicit. Lumina a fost creată în prima zi a creației lui Dumnezeu, în timp ce Soarele - și, implicit, lumina sa - a fost creat în a patra zi a creației. Soarele este doar o creație a lui Dumnezeu, un “luminător”, după cum afirmă textul Vechiului Testament.

☞ Moise ☞

Istoria și natura nu uită niciodată, chiar dacă oamenii au memoria scurtă. Monoteismul nu a fost o concepție chiar așa de nouă. Încă din cele mai vechi timpuri, încă din prima

etapă a istoriei umanității, desemnată adesea prin expresia “evul de aur”, exista, la scara întregii umanități, un monoteism primordial: oamenii erau conștienți de existența lui Dumnezeu, creator al cerului și al pământului, a celor văzute și a celor nevăzute.

În acea perioadă de timp, oamenii posedau, în mod nativ, o formă de clarvedere primară, prin intermerdiul căreia erau conștienți de existența lui Dumnezeu. Unii oameni simțeau prezența lui Dumnezeu în natură. Altor oameni, Dumnezeu li se revela prin teofanii (sau hierofanii). Unii oameni erau capabili să vorbească în mod direct cu Dumnezeu.

“Evul de aur” și concepția monoteistă primordială au luat sfârșit în momentul în care o parte a umanității a ales să nu mai respecte Ordinea cosmosului și să-și asuprească semenii. Astfel, oamenii din această categorie n-au mai fost capabili să se conecteze la aspectele ortoexistențiale superioare ale cosmosului, dar au continuat să contacteze ființe decorporate aflate în palierele inferioare - în special pe cele din palierul infraeteric. Astfel s-a ajuns ca locul lui Dumnezeu, în conștiința oamenilor, să fie luat, printr-un proces de substituție, de acele ființe decorporate care se manifestau pe palierele inferioare ale cosmosului (în infraeteric) și care încă puteau fi “văzute” prin clarvedere de acea categorie de oameni. Ființele aflate pe palierele inferioare ale cosmosului au fost denumite “zei”.

Substituția, în conștiința oamenilor, a Ființei Supreme, Dumnezeu, cu unul din zeii infraeterici s-a produs și în Egiptul faraonic, unde fiecare colegiu sacerdotal și, implicit, fiecare templu, lupta pe toate fronturile posibile pentru impunerea propriului zeu infraeteric într-o poziție cât mai înaltă a panteonului. Fiecare templu egiptean era închinat unui singur zeu sau unei singure familii de zei

(eneadă sau odgoadă). În vechiul Egipt, războiul politic s-a îngemănat foarte strâns cu cel religios și, mai mult decât atât, cu războiul magic, în care se foloseau arme de luptă parapsihologice. Pe de-o parte, intrigile de la curtea faraonului, din spatele “scenei” și stabilirea unui sistem de alianțe între diferite familii nobiliare, iar pe de altă parte războiul pentru impunerea propriului zeu în fruntea ierarhiei. Acest război s-a perpetuat neîncetat de-a lungul istoriei statului egiptean, de la primul faraon istoric, Menes, până în perioada de declin, sub ultimii regi din dinastia Ptolemeilor.

Prima substituție înregistrată de documentele egiptene s-a produs chiar în timpul primei Dinastii, care a debutat în jurul anului 3200, când zeul Ptah a fost propulsat în poziția principală a panteonului egiptean. Faptul că zeul Ptah, reprezentat adesea printr-un bărbat cu capul complet ras, cu barba lungă și cu toiagul de conducător în mână, a fost doar un substitut al Ființei supreme, a fost consemnat chiar de teologia memphită, care îl considera pe Ptah drept “copilul sacrosanct al primilor zei anteriori”. Zeul Ptah, evident, nu poate fi identificat cu Ființa Supremă.

A doua substituție s-a produs câteva sute de ani mai târziu, când zeul Ra a fost impus în postura de zeu suprem de elita sacerdotală de la Heliopolis, de la Memphis și, probabil, din alte centre religioase importante. Datorită faptului că zeul Ptah nu putea fi eliminat, pur și simplu, de pe firmamentul panteonului, preoții egipteni au realizat un util și eficient sincretism, afirmând că Ptah se manifestă ca Ra. Firește, nici Ra nu poate fi identificat cu Ființa supremă, Ra nefiind altceva - spus în limbaj modern - decât Spiritul conducător al Soarelui, care, la fel ca tot ce există în cosmos, are două aspecte: un aspect vizibil și un aspect invizibil, spiritual sau ortoexistențial. Aspectul invizibil putea fi cunoscut doar de acei inițiați care pacteau meditația asupra soarelui.

După invadarea Egiptului de către triburile hicsoșilor, care s-a produs la începutul celui de-al doilea mileniu înainte de Iisus Hristos, a avut loc o răsturnare a valorilor tradiționale. Hicsoșii (denumiți de egipteni *Heka Hasut*), care i-au cucerit destul de rapid pe egipteni datorită tehnicii superioare de luptă, inclusiv prin folosirea carelor de război necunoscute pe atunci egiptenilor, l-au impus drept zeu suprem pe Seth - zeul răului -, cel despre care filosoful grec Plutarhos afirma că "a umplut de răutate pământul și marea". Impunerea lui Seth, ucigașul lui Osiris, dușmanul de moarte al vechilor egipteni, ca zeu suprem, a reprezentat o umilință de mari proporții pentru elita preoțească egipteană. După 200 de ani, sub conducerea unor faraoni remarcabili, egiptenii i-au alungat pe hicsoși și pe zeul lor nefast, instaurând o nouă eră: cea a Imperiului și a hegemoniei egiptene în Asia mică. Pe acest fundal, elitele sacerdotale au impus un zeu nou, care a încercat, în scurt timp, să ia locul lui Ra. Acest zeu, mult mai agresiv, a fost Ammon.

Ascensiunea zeului Ammon a fost sprijinită de elita preoțească de la Hermopolis, care astfel a intrat în conflict cu elitele preoțești din celelalte centre religioase importante ale Egiptului, în special cu cea din Orașul Soarelui, Heliopolis. Elitele religioase de la Heliopolis îl considerau în continuare pe zeul Ra drept zeu suprem. Începând cu domnia reginei Hatshepsut, colegiul sacerdotal care-l spijinea pe zeul Ammon a dobândit o putere aproape absolută, mai ales prin înființarea "Oracolului lui Ammon" de la Teba. Treptat, zeul Ammon a dobândit valențe universaliste, fiind exportat în toată Asia Mică. Ascensiunea lui Ammon a fost însă blocată de preoții de la Heliopolis prin intermediul faraonului Ahnaton, care a instaurat o formă de cult cu caracter aproape personal. Noua formă de cult s-a bazat pe promovarea, ca zeu suprem, a zeului Aton, al cărui aspect vizibil era discul solar. Aton

era doar o altă formă de manifestare a zeului Ra. Altfel spus, un substitut al unui alt substitut. De altfel, inscripțiile din acea perioadă afirmă că Aton este “trupul lui Ra”. Ra este *zeul cu fața acoperită care se ascunde în cealaltă lume*, în timp ce Aton este *zeul manifestat în discul solar*.

După moartea prematură a lui Ahnaton, urmașul său Tutankh-aton (devenit Tutankh-amon după schimbarea zeului patron) a repus în drepturi cultul lui Ammon și a permis iarăși elitei preoțești de la Hermopolis să preia puterea. Cultul lui Aton a ieșit din istorie o dată cu moartea faraonului Ahnaton. Akhetatonul, Orașul lui Aton (astăzi Tell-el Amarna) a fost acoperit de nisipul deșertului, fiind redescoperit abia la începutul secolului al XX-lea.

Elita sacerdotală de la Hermopolis și cultul lui Amon au mai rezistat doar câteva secole pe scena istoriei, fiind în cele din urmă eliminate sub dinastia faraonilor Ramses, care au mutat capitala de la Teba în partea de nord a țării. Treptat, zeul Ammon a fost uitat, redevenind un mic zeu local, așa cum fusese odinoară, deși în afara Egiptului a continuat să exercite o oarecare influență. Sunt cunoscute templele sale din inima Africii negre, de la Napata și Meroe, din Sudanul de astăzi, sau celebrul templu din deșertul libian, care, câteva secole mai târziu, a fost vizitat de Alexandru Macedon. În doar câteva secole, Ammon ca substitut al lui Ra, Ra ca substitut al lui Ptah, Ptah ca substitut al lui Dumnezeu, au ieșit pentru totdeauna din istorie. Toți s-au dovedit a fi fost doar substituite. În schimb, credința în Dumnezeu - adevăratul creator al cerului și al pământului, a celor văzute și a celor nevăzute - a triumfat în istorie datorită unui mic trib de străini - evreii - care migraseră în partea de nord a Egiptului cu câteva secole înainte de epoca lui Ahnaton.

Istoria timpurie a poporului evreu este cunoscută fragmentar. Se știe că, în jurul anului 2000 înainte de Iisus

Hristos, o populație denumită, se pare, *habiru* a coborât din regiunile Mesopotamiei și s-a stabilit în Egipt. Cei desemnați prin acest termen au fost, după cum indică sursele documentare, doar o parte dintre strămoșii evreilor.

Strămoșii evreilor s-a stabilit în Egipt ca oameni liberi, însă, de-a lungul timpului, datorită condițiilor politico-economice precare, mulți dintre ei au devenit sclavi. Potrivit tradiției, Terah, fiul lui Nahor, împreună cu fiul său Avraam, a plecat din Ur, oraș din Chaldeea, în orașul Harran, în nordul Mesopotamiei. După o vreme, din cauza foametei, Avraam a plecat împreună cu soția sa în Egipt, unde s-a stabilit. Este de presupus că Avraam a fost însoțit de un mic nucleu de oameni, de familia și de rudele sale, la care s-a adăugat ulterior o parte din tribul său. Ceva mai târziu, a avut loc migrarea celui de-al doilea val important de evrei în Egipt. Cel mai important eveniment al istoriei evreilor în Egipt, s-a produs însă în perioada în care Iosif a fost vândut de frații săi unui nobil egiptean, Putifar, care era comandantul gărzii faraonului. Ulterior, Iosif a devenit vizir, ceea ce i-a permis să-și cheme întreaga familie în Egipt.

Treptat, după cum scrie în Vechiul Testament, tribul lui Israel s-a înmulțit în Egipt și “s-a întărit foarte tare de s-a umplut țara de ei”. Evreii s-au stabilit în principal în ținuturile Deltei Nilului, în nordul Egiptului, participând ca mână de lucru la realizarea mai multor construcții importante, în special la Heliopolis. Salvarea din sclavie a survenit când Moise, un personaj de mare anvergură spirituală, a scos poporul evreu din sclavie și l-a condus spre Țara Făgăduinței, situată pe teritoriul Canaanului. Potrivit tradiției, în momentul poposirii în Canaan, evreii erau împărțiți în 12 triburi.

Mulți istorici sunt de părere că exodul condus de Moise a avut loc după revoluția monoteistă a lui Ahnaton,

dar nu mai târziu de una sau două generații; mai mult decât atât, unii dintre acești istorici susțin că reforma religioasă a lui Ahnaton l-a influențat în mod decisiv pe Moise. Printre cei care susțin această ipoteză se numără Mircea Eliade și Sigmund Freud. Astfel, Mircea Eliade afirma că Moise a trăit la două generații după moartea lui Ahnaton, în timpul dinastiei Ramseșilor. “Nu este exclus - remarca Mircea Eliade - ca tânărul Moise să fi cunoscut reforma religioasă a lui Ahnaton, care înlocuise cultul lui Ammon prin monoteismul solar al lui Aton”. La rândul său, Sigmund Freud, părintele psihanalizei, într-un studiu ce datează din tinerețe, era de părere că “omul Moise, eliberatorul poporului evreu, acela care i-a dat legile și religia, dacă a trăit cu adevărat, aceasta a fost în secolul al XIII-lea sau al XIV-lea înainte de Iisus Hristos.” Sigmund Freud a considerat că Moise nu a fost la origine evreu, ci egiptean. “Dacă avem curajul să acceptăm această formulare ca fiind adevărul general la care se supune și legenda lui Moise, atunci deodată ni se luminează calea: Moise este egiptean - de origine nobilă, probabil. (83)

Numele Moise, după cum au stabilit astăzi istoricii, are o etimologie egipteană și nu una ebraică. Etimologic, s-a stabilit că numele Moise conține particula egipteană *m s i*, care înseamnă “născut sau fiu”. Numele Moise provine de la egipteanul “*mose*”, care înseamnă “copil”, fiind abrevierea unui nume întreg, ca de pildă Ptah-mose, Ra-mose (Ramses) sau Amon-mose, adică “copilul lui Amon” sau “copilul lui Ptah”, nume care, la rândul lor, sunt abrevieri ale unor formule mai complexe care au sensul “Amon a făcut un copil” sau “Ptah a făcut un copil”.

După Sigmund Freud, Moise a fost un bărbat nobil și distins, probabil un membru al familiei faraonului și un adept convins al noii religii a lui Ahnaton. “Putem cuteza acum,

spune Sigmund Freud în studiul citat, să formulăm următoarea concluzie: dacă Moise a fost egiptean și dacă el a transmis evreilor propria sa religie, atunci aceasta a fost aceea lui Ikhnaton (Ahnaton), religia Aton.” O dată cu moartea sau cu asasinarea lui Ahnaton, “natura energică a lui Moise a conceput planul întemeierii unei noi împărății, al găsirii unui nou popor, căruia să-i dea religia pe care Egiptul o refuzase”. Moise era conducătorul unei provincii de graniță - mai afirmă Sigmund Freud -, în care, cu câteva sute de ani în urmă, în perioada invaziei hicsosilor, se stabiliseră și câteva triburi ebraice. El s-a pus în fruntea lor și a condus exodul, care a avut loc - cel mai probabil - între 1358 și 1350 înainte de Iisus Hristos, adică imediat după moartea lui Ahnaton și înainte de domnia faraonului Horemheb.

Există însă și cercetători care sunt de părere că exodul condus de Moise a avut loc cu mult timp înainte de reforma lui Ahnaton. Printre cei care situează exodul înainte de epoca lui Ahnaton se numără cercetătorul român Constantin Daniel, care este de părere că dacă exodul evreilor a avut loc în jurul anului 1449 înainte de Iisus Hristos, iar Ahnaton a domnit între anii 1372 și 1354 înainte de Iisus Hristos, atunci trebuie admis că monoteismul lui Moise a “putut înrîuri apariția monoteismului solar al lui Ahnaton”. (16)

Este însă evident că exodul evreilor a avut loc după domnia lui Ahnaton (așa cum afirmă Mircea Eliade). Oricum, chiar după fuga din Egipt, relațiile dintre evrei și egipteni au rămas destul de strânse, avându-se în vedere că regele Solomon s-a căsătorit cu fiica unui faraon.

Cu toate acestea, trebuie admis faptul că monoteismul lui Moise nu a fost influențat de monoteismul de factură solară al lui Ahnaton. Deși explicația acestei afirmații nu este foarte simplă, poate fi sintetizată ușor: există o diferență radicală dintre Aton, zeul sau geniul Soarelui (un aspect al

lui Ra), promovat de Ahnaton și Dumnezeu proclamat de Moise la începutul *Genezei*. Dumnezeu - cel pe care Moise l-a menționat în *Genezei* și, ulterior pe care Iisus Hristos l-a numit *Tată* - nu a fost cunoscut de inițiații egipteni, care și-au axat atenția asupra unor zeități secundare, care se manifestau la un nivel orto existențial inferior al cosmosului - în planul infraeteric. Această diferență este evidentă pentru mistici și mai puțin pentru istorici; de asemenea, această diferență de esență este evidentă pentru concepția spiritualistă și opacă pentru cea istoriografică, care are la bază paradigmele concepției materialiste.

Așa cum a fost menționat, cauza acestei diferențe esențiale trebuie căutată în demersurile limitate ale inițiaților egipteni care nu au fost capabili să cerceteze “filmul” istoriei cosmosului, în cronică akasha, decât până în a patra “zi” a creației lui Dumnezeu - adică până în momentul în care au apărut pe firmament luminătorul de zi, Soarele și luminătorul de noapte, Luna. Inițiații egipteni s-au întors așadar “în răspăr” pe firul memoriei cosmosului, prin citirea cronicii akasha, doar până în momentul în care și-a făcut apariția Ra, Geniul planetar al Soarelui și au crezut că acesta este începutul absolut.

În concluzie, se poate afirma că Dumnezeu a fost redescoperit, pentru prima oară, în istoria cunoscută, de profeții evrei. Ulterior, Dumnezeu a fost cunoscut și de specialiștii conectării creștini. Atât specialiștii evrei, cât și, ulterior, cei creștini l-au redescoperit pe Dumnezeu după milenii de ocultare, în care s-a produs substituirea Sa, în conștiința oamenilor, cu diferiții zei.

Rezultatul experiențelor istorice și religioase ale profeților evreu a fost consemnat în mai multe cărți, care, ulterior, au fost reunite sub titulatura generică de Biblie - un termen de origine iudeo-elenistică, care înseamnă “carte”. De

fapt, în mod strict, cuvântul provine de la orașul fenician Byblos, locul de unde se importau în antichitate papirusurile ce serveau la confecționarea sulurilor. În limba ebraică, termenul de carte este desemnat prin cuvântul *sefarim*.

S-a spus deseori că iudaismul este “Religia Cărții”, ceea ce este perfect întemeiat, dacă este luat în considerare faptul că, secole de-a rândul, evreii și-au organizat existența cotidiană pe baza Bibliei. Actualmente, Biblia - pentru creștini, Vechiul Testament - este cea mai citită carte din lume (evident, alături de Noul Testament). Numărul total al cărților ce formează Vechiul Testament este de 24. Cele 24 de cărți au fost redactate de-a lungul unei perioade îndelungate, ce a început în secolul al XIII-lea și s-a încheiat în secolul al II-lea înainte de Iisus Hristos. Deși a fost redactată de-a lungul unei perioade atât de îndelungate, de autori diferiți care au trăit în condiții istorice și geografice diferite, “răsfoind paginile Bibliei observăm istoria unui dialog cu totul deosebit, acela dintre Dumnezeu și oameni și, mai precis, acela dintre Dumnezeu și poporul lui Israel”. (84)

Acest dialog a fost mijlocit de o serie de personaje de înalt prestigiu spiritual, denumiți *profeți* sau *văzători*. Titulatura generică ce poate fi atribuită acestor personaje este, la fel ca la celelalte popoare ale antichității, cea de specialiști ai conectării. Specialiștii conectării evrei au primit uneori numele *roe'him*, alteleori numele *nabi* (*nabiim*). Prin termenul *nabi* erau desemnați în special vechii profeți palestinieni. Biblia specifică (I Regi, cap 9) că “acela care astăzi se numește proroc (*nabi*) înainte se numea văzător” (vizionar: *ro'ehim* sau *ro'eh*).

Majoritatea profeților erau oameni simpli, care au dobândit darul profeției fiind aleși de către Dumnezeu. Cel mai adesea, profeții biblici nu erau afiliați unor sanctuare sau ordine inițiatice, ci erau independenți. Profetul Ezechiel a

constituit excepția ce a confirmat regula, în sensul că făcea parte din clasa sacerdotală. Referitor la acest subiect, Mircea Eliade remarca, cu deplină îndreptățire, că marii profeți scripturari, de la Amos la cel de-al doilea Isaia (Deutero Isaia, autorul ultimelor capitole din Cartea lui Isaia), “nu-și proclamau mesajul în calitate de membri ai unei profesii, ci în numele unei vocații speciale. Ei nu reprezintă anumite clanuri sau anumite sanctuare, nici pe regi, ci se declară trimiși ai lui Dumnezeu”. De exemplu, profetul Ieremia relatează următoarele: “Fost-a cuvântul Domnului către mine și mi-a zis: înainte de a te urzi în pânțece te-am cunoscut; înainte de a ieși din pânțece te-am sfințit; și te-am rânduit proroc pentru popoare”. La rândul său, profetul Amos mărturisea: “eram păstor și cultivam sicomori. Și de la turmă m-a luat Iahve și mi-a zis: Du-te și proorocește în poporul Meu, Israel!”. (13)

Spre deosebire de inițiații egipteni, care s-au declarat în mod explicit drept purtători de cuvânt ai unor zei mai mult sau mai puțin locali ridicați la rangul de zei suverani, profeții biblici denumiți *roehim (nabi)* și-au concentrat atenția asupra activității lui Dumnezeu. Întreaga concepție a profeților poate fi rezumată într-o extrem de cuprinzătoare formulare, denumită chema: “Ascultă Israile, Domnul este Dumnezeul nostru, Domnul El, Unu”. (84)

Această mărturisire de credință (*chema*) pe care profeții evrei au lăsat-o moștenire urmașilor lor a reprezentat o schimbare de paradigmă în cadrul concepțiilor ce s-au succedat de-a lungul timpului încă din antichitate. “Profeții, prin cărțile sacre ale Bibliei, nu au încercat să demonstreze existența lui Dumnezeu, ci au proclamat-o. Dumnezeu, care este Unul, există. Dumnezeu este creatorul cerului și al pământului. Dumnezeu comunică cu oamenii pentru că îi iubește. Pentru că îi iubește deopotrivă pe toți oamenii,

Dumnezeu intervine în istorie atunci când consideră că este necesar. Profetii au înțeles și faptul că Dumnezeu este preocupat permanent de starea creației Sale. Dumnezeu se manifestă prin atributele Sale de Sfințenie, de Putere, de Dreptate, de Milă și de Iubire. Manifestându-se în raport cu creația Sa, Dumnezeu poate fi înțeles de oameni prin Prezența Sa (numită *shekkhina*), prin Lucrările Sale, prin Numele Sale, prin Atributele Sale”. (13)

Deși Dumnezeu este prezent în istoria oamenilor, Esența Sa rămâne ascunsă. Esența ascunsă a lui Dumnezeu a fost desemnată de misticii evrei prin numele *Ain Soph*. Deși Esența Sa este ascunsă, Dumnezeu se manifestă în mod personal, ca Persoană, prin atributele Sale: Puterea (Atotputernicia), Sfințenia, Înțelepciunea, Știința desăvârșită (Atotcunoașterea), Dreptatea, Iubirea și Mila. “Rugați-vă - a spus Dumnezeu prin gura unui profet - pentru ca mila Mea să fie mai presus de dreptatea Mea, ca să pot fi numai bunătațe față de copiii Mei pe pământ”. (84)

Potrivit tradiției biblice, primul specialist al sacrului evreu care a devenit conștient de aceste aspecte a fost Moise, care, după ce a fost salvat de la moarte în fragedă pruncie, a fost crescut și educat în spiritul tradițiilor Egiptului. Evident, Moise este un nume egiptean, ce conține particula *mys*, care are semnificația de “fiu”, dar asta nu înseamnă implicit că este vorba despre un egiptean. Cel cunoscut în istorie sub numele Moise a fost, evident, rebotezat în spiritul tradițiilor egiptene. Dar, deși a fost educat în spiritul tradițiilor egiptene, Moise a fost ales de către Dumnezeu să împlinească o anumită misiune.

Așadar, Moise nu a fost un inițiat, ci un *ales*. Moise nu a urmat nici un fel de proces de inițiere, care să-i fi declanșat capacitățile spirituale necesare pentru a intra în legătură cu aspectele ortoexistențiale ale cosmosului. Primul contact al

lui Moise cu Dumnezeu s-a produs, așa cum specifică tradiția biblică (cf. Ieșirea), după fuga sa în deșertul Madian. În deșert, Moise a fost martorul grandioasei teofanii a lui Dumnezeu sub forma “tufișului arzător”. În acel scurt contact cu Dumnezeu, Moise a fost înștiințat asupra misiunii de a-i scoate pe israeliți din Egipt. Totodată, Moise a aflat Numele Sacru prin care poate fi chemat (invocat) Dumnezeu.

Ulterior, Moise i-a scos pe evrei din Egipt pe fundalul unor evenimente de mare dramatism și a unor minuni ce au fost atribuite direct lui Dumnezeu - unele dintre ele au fost realizate în urma invocării, de către Moise, a Puterii lui Dumnezeu: cele zece plăgi ce s-au abătut asupra Egiptului, trecerea Mării de trestii etc. Ulterior, Dumnezeu i s-a revelat lui Moise pe Muntele Sinai printr-o magnifică teofanie. “Muntele Sinai fumega tot, pentru că se pogorâse Iahve pe dânsul în foc; și se ridica din el fum ca fumul dintr-un cuptor, și tot muntele se cutremura puternic. De asemenea și sunetul trâmbiței se auzea din ce în ce mai tare. Și Moise grăia și Dumnezeu îi răspundea cu glas de tunet”. (85)

Prin intermediul lui Moise, poporul evreu a încheiat o alianță cu Dumnezeu; amintirea acestei alianțe a fost concretizată în construirea Arcei Alianței. De asemenea, Moise a comunicat poporului evreu și, prin intermediul său, întregii umanități principalele reguli de comportament sintetizate în cele zece porunci. Moise a primit direct de la Dumnezeu cele două Table ale Legii - “*table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu*” (cf. Ieșirea; cap. 20).

Trebuie menționat și faptul că atât Moise, cât și prorocii veterotestamentari credeau cu tărie că Dumnezeu are grijă de toți oamenii, pentru că îi iubește. De asemenea, marii profeți credeau cu tărie că Dumnezeu va trimite într-o zi în lumea oamenilor pe Cel Uns, Mesiaș, care, potrivit profetului Isaia, va deveni *Regele Poporului lui Dumnezeu*.

Cel Uns, Mesiah, Regele Poporului lui Dumnezeu s-a născut cu adevărat în lumea oamenilor, dar poporul iudeu nu l-a recunoscut. Mesiah, Cel Uns, Regele Poporului lui Dumnezeu este, evident, Iisus Hristos.

Poporul lui Dumnezeu este format din toți oamenii de pe suprafața pământului, indiferent de naționalitate, rasă sau trib, care cred în existența lui Dumnezeu și în faptul că Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, a fost trimis pentru mântuirea tuturor.

❧ Cartea nașterii cerurilor și a pământului ❧

Este iluzie orice tentativă de descifrare a tainelor vechii civilizații egiptene sau a oricăror taine - ale cosmosului, ale naturii, ale omului, ale oricărei alte civilizații străvechi sau chiar ale epocii contemporane -, fără a se ține cont de Creatorul cerului și al pământului, a celor văzute și a celor nevăzute: Dumnezeu. Și nu este doar o iluzie, ci și o mistificare.

Este, de asemenea, iluzie și mistificare orice tentativă de analiză sau de interpretare a oricăror taine, fără a se ține cont de Identitatea lui Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care i s-a revelat marelui specialist al sacrului Moise și pe care Iisus Hristos l-a numit Tată.

Este iluzie și mistificare orice tentativă de interpretare a tainelor vechii civilizații egiptene fără a se ține cont și de faptul că Dumnezeu, deși Unul în Ființă, se manifestă prin trei Persoane distincte, care acționează prin împreună-lucrare. Cele trei Persoane sunt Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul care este Iisus Hristos, și Dumnezeu Sfântul Duh, așa cum precizează Crezul creștin.

Este de asemenea, iluzie și mistificare orice tentativă de interpretare a tainelor vechii civilizații egiptene fără a se

ține cont de faptul că universul are două aspecte distincte: un aspect văzut, lumea materială, ce poate fi definit ca existențial, și un aspect nevăzut ce poate fi definit ca ortoexistențial (care la rândul său este format din mai multe paliere, planuri sau lumi: infraeteric, eteric, astral etc).

Este iluzie și mistificare orice tentativă de interpretare a tainelor vechii civilizații egiptene fără a se ține cont de faptul că pe nivelurile ortoexistențiale ale cosmosului se manifestă mai multe categorii de ființe: ființele îngeresti, ființele omenești ce au trecut prin poarta morții (denumite “defuncte” prin prisma concepției materialiste), zeii etc.

Este iluzie și mistificare orice tentativă de interpretare a tainelor vechii civilizații egiptene fără a ține cont de faptul că istoria umanității poate fi interpretată cel mai corect nu în funcție de considerente economice (schimbarea modurilor de producție), politice (succesiunea unor regi sau politicieni) sau sociale (schimbarea formei de guvernământ), ci în funcție de raporturile dintre umanitate și Dumnezeu.

Mistificarea atinge limitele grotescului în cadrul concepției materialiste. Pentru concepția materialistă, Dumnezeu este în cel mai bun caz, un “concept” bun doar pentru visători, Iisus Hristos este doar o personalitate istorică acceptată doar formal, căci încă se mai poartă discuții asupra “realității istorice” a Persoanei Sale, iar îngerii, oamenii defuncți sau zeii sunt fantezii mitopoetice. Dincolo de moarte nu există nimic pentru concepția materialistă, căci nu există o “lume de dincolo”, așa că oamenii ar face mai bine să se distreze, cât mai au timp, în lumea aceasta, cea mai bună dintre toate lumile posibile, pentru că este ... unica.

Cât privește tainele Egiptului antic, pentru concepția materialistă lucrurile sunt la fel de clare: miturile sunt plăsmuri ale imaginației oamenilor din vechime înfricoșați de dezlănțuirea forțelor naturii, piramidele sunt morminte, iar

templele sunt simple lăcașuri omologabile până la un punct muzeelor de artă din ziua de astăzi, în care artiștii pictau ce le trecea prin minte. Nu altceva s-ar putea spune despre relativ recent apăruta concepție a paleoastronauticii, care exagerează uneori până la paroxism ipoteza unei presupuse intervenții în istorie a unor ființe extraterestre, îmbarcate în obiecte zburătoare neidentificate (ființe care există și fără astfel de mistificări).

Printre “perlele” emise, în ultimul timp, de către reprezentanții paleoastronauticii, se numără următoarele: Dumnezeu, în opinia unora dintre promotorii paleoastronauticii, este o ființă extraterestră, care, actualmente, se află undeva în preajma stelei Sirius sau a nebuloasei Andromeda, îmbarcată într-o navă cosmică (obiect zburător mai mult sau mai puțin identificat, denumită “slavă”), ce se deplasează cu o viteză superioară vitezei luminii. Iisus Hristos, personaj istoric pentru concepția paleoastronautică (ceea ce nu este întotdeauna cazul în ceea ce privește concepția materialistă), a fost ridicat la cer de către ființe extraterestre ce purtau aparate individuale de zbor; îngerii și zeii, afirmă aceeași concepție paleoastronautică, sunt, de fapt, ființe extraterestre care se deplasează prin aer cu ajutorul unor aparate de zbor individuale etc. De asemenea, extraterestrilor li se pot atribui construcția piramidelor și a mai tuturor templelor din vechime; extraterestrilor li se pot atribui inventarea scrisului, a tehnicii etc.

După cum se poate remarca, printr-un tip destul de impropriu de hermeneutică, concepția paleoastronautică s-a mulțumit doar să aplice ipoteza presupusei intervenții a extraterestrilor (care se constituie a fi teza fundamentală) la toate necunoscutele cunoașterii, societății, omului, istoriei, religiei, civilizației și culturii, în speranța că, astfel, totul se

rezolvă de la sine. Folosind fără discernământ o astfel de logică, paleoastronautica a creat impresia falsă că întregul cosmos, întreaga istorie a umanității sunt susținute doar de activitatea extraterestrilor. Fără nici o îndoială, în prima fază, concepția paleoastronautică a reprezentat o amplă luare de poziție - mai mult decât atât, un protest - împotriva concepției materialiste, care a schematizat cunoașterea la doar câteva constante generale. Totuși, din păcate, în ciuda multor inovații și descoperiri, interpretările multor exegeți ai concepției paleoastronauticii s-au oprit la prima stație după cea a concepției materialiste, rămânând înțepenite acolo o lungă perioadă de timp. După cum remarca un fin analist al concepției paleoastronautice, Horia Matei, cei care promovează o astfel de interpretare au căzut în cea mai facilă și infantilă capcană logică: *ignoratio elenchi* - substituirea tezei de demonstrat cu o alta care rezolvă totul. (49)

Și, după cum se poate remarca cu ochiul liber, explicațiile exegeților paleoastronauticii au, într-adevăr, tendința aproape stupefiantă de a demonstra deductiv adevărul proclamat prin enunțul ipotezei de lucru, pentru a ajunge, în final, la un raționament în cerc. Din moment ce extraterestrii există, ne-au vizitat și ne vizitează încă planeta - ceea ce reprezintă axioma fundamentală -, din moment ce dovezile abundă indiferent încotro ai întoarce capul, spre trecut, prezent sau viitor, nu este nici o problemă în a ajunge la concluzia că realitatea confirmă teoria și că, prin această concluzie, se rezolvă totul. Și, astfel, printr-o simplă trăsătură de condei, prin aplicarea unui raționament cu valoare de panaceu, paleoastronautica a "rezolvat" toate necunoscutele și toate enigmele. Ca și cum, de-acum înainte, toți cei care încă își mai pun întrebări pot să doarmă liniștiți: trecutul nu îi va mai deranja, prezentul este asigurat, iar despre viitor numai de bine: extraterestrii veghează !

Singura concepție care poate aduce lumină în ceea ce privește cunoașterea vechii civilizații egiptene și, implicit, a oricărei alte civilizații străvechi este *concepția spiritualist- ezoterică*. Așa cum a fost menționat, concepția spiritualistă are o componentă transcendentă și o componentă ezoterică; termenul *transcendent* desemnează ceea ce este “dincolo de lumea simțurilor”, adică aspectul ascuns, nevăzut, ortoexistențial al cosmosului, iar termenul *ezoteric* desemnează o formă de cunoaștere rezervată unui cerc închis de discipoli. Orice altă interpretare dată termenilor respectivi este fie o denaturare, fie o aplicare particulară, în funcție de alte criterii de referință.

În acest sens și în contextul dat, se poate considera că primul pas spre descifrarea tainelor vechilor inițiați egipteni din punctul de vedere al concepției spiritualist-ezoterice este recunoașterea, făcă echivoc și fără idei preconcepute, a faptului că inițiații egipteni nu l-au cunoscut pe Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului. Cu alte cuvinte, nu au cunoscut *adevărul suprem*. Acest aspect derivă, așa cum a fost deja menționat, din prima paradigmă a concepției spiritualist-ezoterice; de asemenea, derivă din stabilirea corectă a identității lui Dumnezeu. Identitatea lui Dumnezeu a fost dezvăluită atât în Vechiul Testament, în Geneza, cât și în Noul Testament: Dumnezeu este Cel care I s-a dezvăluit lui Moise și pe care Iisus Hristos l-a denumit Tată.

Rezultatul activității lui Moise, activitate specifică unui specialist al conectării, a fost consemnat în mai multe cărți - mai precis în cinci cărți. Cele cinci cărți sunt: *Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii și Deuteronomul*. În cele cinci cărți, Moise a dezvăluit istoria cosmosului și a umanității. Vechiul Testament specifică faptul că această istorie i-a fost revelată lui Moise de însuși Dumnezeu, prin Revelație. Ea cuprinde descrierea creației lumii de-a lungul a șase zile,

descrierea creației protopărinților Adam și Eva, săvârșirea păcatului original, izgonirea acestora din Eden, istoria primelor generații, epoca patriarhilor, potopul și activitatea salvatoare a lui Noe, construirea și, apoi, dărâmarea Turnului Babel, răspândirea oamenilor pe suprafața pământului, formarea principalelor linii genealogice etc.

Istoria descrisă în primele cărți ale Vechiului Testament reprezintă o “dare de seamă” - un fel de *aide memoire* - a unui specialist al conectării, Moise, care a fost capabil să se reîntoarcă pe firul istoriei lumii până în momentul de început al cosmosului, până în prima zi a creației, când “Dumnezeu a făcut cerul și pământul” (cf. Geneza 1, 1). Ceea ce nu se poate spune despre vechii inițiați egipteni, care nu s-au putut întoarce în trecut decât până în ziua a patra a creației, în care a apărut pe firmament luminătorul de zi, Soarele, pe al cărui geniu sau spirit conducător l-au numit Ra.

Cauza acestei diferențe merită o analiză mai amănunțită întrucât poate clarifica multe din tainele trecutului umanității. Contactul unui specialist al conectării, contactor sau inițiat cu o ființă decorporată aflată pe unul din nivelurile ortoexistențiale ale cosmosului (infraeteric, eteric etc) presupune o interacțiune energetico-informațională de mare amploare. Această interacțiune se realizează, în mod evident, dinspre mare spre mic, adică dinspre ființa decorporată spre ființa umană întrupată. Înainte de toate, trebuie menționat că un contactor este un circuit oscilant deschis. În momentul contactului cu o ființă decorporată, circuitul oscilant deschis care este contactorul se umple de prezența ființei decorate. Și nu numai că se umple, ci, ca regulă generală, contactorul poate percepe simultan caracteristicile și însușirile de bază ale ființei decorate. Mai mult decât atât: poate percepe istoria personală a ființei

respective. Totul se produce într-un timp extrem de scurt: la unii contactori se produce într-o secundă, la alți contactori durează ceva mai mult. Este vorba, desigur, despre timpul din lumea materială, căci contactorul poate avea impresia că s-a scurs o perioadă incalculabilă de timp: zile, luni, săptămâni sau ani.

Inițiații și sacerdoții egipteni n-au fost capabili să se conecteze, prin mijloace psihotronice, decât la zeii infraeterici. De exemplu, în momentul în care îl contacta psihotronic pe zeul Osiris, un specialist al sacrului egiptean, ca circuit oscilant deschis, lua la cunoștință cu foarte mare claritate cu cine are de-a face și care a fost istoria personală a acestuia. Același lucru se poate spune despre contactele psihotronice ale inițiaților egipteni cu Thoth, cu Isis, cu Horus, cu Ra, cu Ptah sau cu orice alt zeu al panteonului. În fiecare templu din vechiul Egipt, inițiații luau contactul, prin mijloace psihotronice, cu zeul ce patrona respectivul edificiu, îi afla numele secret prin care poate fi conjurat sau invocat și îi afla istoria personală. Ulterior, rezultatul acestei experiențe a fost narat în mituri, care nu reprezentau altceva decât o “dare de seamă” (un raport laconic) a unor astfel de experiențe. Aceasta a fost modalitatea principală prin care inițiații egipteni s-au întors pe firul istoriei până în momentul în care au considerat că a avut loc creația lumii.

Percepția psihotronică a inițiaților egipteni a reținut faptul că, în momentul pe care ei l-au considerat a fi creația lumii, exista o întunecime insondabilă pe care au numit-o Nun, deasupra căreia plana o lumină, pe care inițial au numit-o Ptah, iar ulterior au numit-o Ra și au identificat-o cu Geniul Soarelui. Atât au fost capabili să vadă.

Spre deosebire însă de contactorii și inițiații egipteni, Moise, evident, nu a intrat în contact cu vreunul din zeii infraeterici, ci direct cu Dumnezeu. În acest context, se poate

remarca și faptul că opinia deja menționată, potrivit căreia Moise a fost un inițiat egiptean, nu poate sta în picioare. Este falsă și fără obiect. Chiar dacă a fost crescut la curtea unui faraon egiptean, Moise a aflat istoria creației prin Revelație Dumnezeiască. Ulterior, Moise a narat această istorie în Geneza, prima carte a Vechiului Testament.

“La început”, afirmă Moise în Geneza, “Dumnezeu a făcut cerurile și pământul. Iar pământul era nevăzut și neorânduit, întuneric deasupra genunii și duhul lui Dumnezeu se purta peste apă. Și Dumnezeu a zis: “Să fie lumină.” Și a fost lumină. Și a văzut Dumnezeu că lumina era bună. Și a despărțit Dumnezeu între lumină și întuneric. Și a numit Dumnezeu lumina zi și întunericul noapte. Și a fost o seară și a fost dimineață: ziua dintâi.” În ziua a doua, Dumnezeu a făcut o “tărie”. Dumnezeu a despărțit “apa de sub tărie de apa de deasupra tăriei. Și Dumnezeu a numit tăria cer.” În ziua a treia Dumnezeu făcut uscatul și vegetația: “Dumnezeu a numit uscatul pământ, iar mulțimea apelor a numit-o mări.” În ziua a patra, Dumnezeu “a făcut cei doi luminători mari, luminătorul mare stăpân peste zi, și luminătorul mic, stăpân peste noapte, și stelele. Și le-a așezat Dumnezeu în tăria cerului, ca să lumineze pe pământ, să stăpânească zilele și nopțile și să despartă între lumină și întuneric”. În ziua a cincea Dumnezeu a făcut păsările și peștii. În ziua a șasea Dumnezeu a făcut viețuitoarele de la suprafața pământului (vitele, târâtoarele, fiarele pământești). Tot în ziua a șasea Dumnezeu a creat primul om, Adam, după chipul și asemănarea Sa. În ziua a șaptea, Dumnezeu și-a sfârșit Lucrarea și “S-a odihnit”. (2)

Aceasta este cartea „nașterii cerului și a pământului”, aflată de către Moise, prin revelație, direct de la Dumnezeu. Din simpla ei parcurgere se poate deduce faptul că vechii inițiați egipteni nu au fost capabili să se reîntoarcă, prin

mijloace psihotronice, decât până în cea de-a patra zi a creației lui Dumnezeu, adică până în momentul în care „luminătorul de zi”, denumit de ei Ra, a apărut pe „firmament”; în consecință, vechii inițiați egipteni n-au știut ceea ce s-a petrecut înainte de apariția „luminătorului de zi”, în primele trei zile ale creației, astfel că nu au știut cine a creat de fapt cosmosul și, implicit, nu l-au cunoscut pe Dumnezeu. Ccedd.

Astfel, trebuie înțeles că inițiații egipteni au reușit să cerceteze, în cronică akasha, epocile cosmogonice până în a patra zi a creației lui Dumnezeu, ceea ce, în mod evident, este foarte mult. Deși este foarte mult, nu a fost și suficient pentru a cunoaște Adevărul Suprem. Aceasta a fost de altfel, sursa erorii lor: s-au întors în timp, prin citirea cronicii akasha, doar până în a patra zi a creației lui Dumnezeu, adică până în momentul în care și-a făcut apariția “luminătorul de zi”, Soarele și, implicit, Geniul/Spiritul său conducător și au crezut că acesta este începutul absolut al istoriei cosmosului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Carl Gustav Jung: Puterea Sufletului / Antologie 1994 Anima
2. Mihai Drăgănescu: Inelul lumii materiale; Ed. Șt. Și Enciclopedică 1989
3. Barbara Ann Brennan: Mâini Tămăduitoare / 1996 Hungalibri
4. Fridjof Kapra: Taofizica /1995 Ed. Tehnică
5. Rene Guenon: Domnia cantității și semnele timpului /1996 Human.
6. Rene Guenon: Simboluri ale Științei Sacre /1997 Humanitas
7. Mircea Eliade: Aspecte ale mitului / 1978 Univers
8. Victor Kernbach: Dicționar de mitologie generală / 1989 Ed. Șt. E
9. Romulus Vucănescu: Mitologia română /1985 Ed. Academiei
10. Mircea Eliade: Mituri, vise, mistere / 1991 Ed. Științifică
11. Rudolf Steiner: Treptele inițierii / 1992 Princeps
12. Constantin Daniel: Orientalia Mirabilia / 1976 Ed. Șt. Enciclopedică
13. Mircea Eliade: Istoria credințelor și ideilor religioase /1981 Ed. Șt.
14. Mircea Eliade:Tratat de istoria religiilor / 1992 Humanitas
15. Jean M. Riviere: Istoria doctrinelor ezoterice / 1996 Symposion
16. Constantin Daniel: Cultura spirituală a Egiptului antic / 1985
17. Ovidiu Drâmba: Istoria culturii și civilizației / 1985 Ed. Șt. Encicloplop.
18. Constantin Daniel: Civilizația Egiptului antic / 1976
19. Cartea egipteană a morților / Trad. Maria Genescu / 1993
20. Pierre Montet: Egiptul pe vremea dinastiei Ramses /1973
21. Constantin Daniel: Gândirea egipteană antică în texte / 1974
22. Gerard Galtier: Istoria riturilor egiptene ale francmasoneriei /1997
23. Etienne Drioton: Arta faraonilor /1972 Meridiane
24. Manfred Lurker: Divinități și simboluri vechi egiptene /1997 Seculum
25. Satprem: Sri Aurobindo / Herald 1998
26. Judy Hall: Arta protecției psihice / 1997 Govinda
27. Serge Sauneron& Denise Bernot: Lumea Vrăjitorului
28. Adria Pătruț: De la normal la paranormal / Dacia
29. Platon: Timaios / 1993 Ed. Științifică
30. Mircea Eliade: Mitul eternei reînnoțiri /1991 Ed. Științifică
31. Mircea Eliade: Sacrul și profanul / 1992 Humanitas
32. Diodor din Sicilia: Istorii - Biblioteca istorică
33. A. Schweizer: Itinerariul sufletului în ținuturile tainice/ Secul. 1999
34. Corpus Hermeticum / 1996 Harald
35. F. Bonardel: Hermetismul / 199 Ed. de vest
36. Vasile Lovinescu: Mitul Sfășiat/ Institutul European 1999
37. Graham Hancock: Amprenteze zeilor / Aldo Press 2000
38. C. W. Ceram: Zei, morminte, cărturari / Prietenii Cărții 1998
39. Philippe Gaudin: Marile religii / Orizonturi
40. Robert Charriox: Cartea trecutului misterios / 1998 Elit
41. Mircea Eliade: Mitul reintegrării / 1994

42. Paul Ștefănescu: Noi enigme ale istoriei /1999
43. Jami Lin: Manual de Feng Shui / 1999 Teora
44. Herodot: Istorii / Ed. bilingvă / 1998 Teora
45. Rene Guenon: Regele Lumii / 1994 Rosmarin
46. S. N Kramer: Istoria începe la Summer
47. Constantin Daniel: Civilizația sumeriană 1985 Ed. Șt.
48. W. Raymond Drake: Astralii din Orientul antic 1997 Polirom
49. Scott Eliott: Atlantida
50. Patrik Drouot: Vieți trecute, vieți viitoare /1999 Lucman
51. Rudolf Steiner: Cronica akasha / 1997 Univers Enciclopedic
52. Lobsang Rampa: Al treilea ochi / 1995 Rotary
53. Victor Kernbach: Enigmele miturilor astrale / 1996 Seculum
54. Vasile Lovinescu: Dacia Hiperboreană / Rosmarin 1996
55. Hartwing Hausdorf: Arenele stranii ale Terrei / 1999 Lucman
56. Adrian Marino: Hermeneutica lui Mircea Eliade /Ed. Dacia 1980
57. Raymond Moody: Viață după viață / 1995 Mondo Press
58. Paul Brunton: Egiptul secret / 1992 Venus
59. Platon: Banchetul / 1993 Ed. Științifică
60. Alexandru Tănase: O istorie a culturii în capodopere /1984 Univers
61. Claire Laloette: Civilizația Egiptului antic /1987 Meridiane
62. Philipp Vandenberg: Nefertiti /1980 Meridiane
63. Barbara Ann Brennan: Puterea Tămăduitoare / 1999 Hungalibri
64. Pierre Riffard: Dicționarul esoterismului. Ed Nemira. 1998
65. Horia Matei: Enigmele Terrei / 1995 Seculum
66. Samkhya Karika – Tr.. Sergiu Al George; Ed Științifică. 1971
67. D. Koechlin de Bizemont: Universul lui Edgar Cayce Ed Sagittarius; 1995
68. Diogene Laertios: Viețile filozofilor
69. Ion Banu: Filozofia greacă până la Platon Eșt. Și Enc. 1979
70. Mircea Eliade: Yoga, libertate și nemurire / 1993 Humanitas
71. Mircea Eliade: Samkhya și Yoga/ 1993 Humanitas
72. N. A. Kun Legendele și miturile Greciei antice/ Ed Lider 2003
73. H. Zimmer: Introducere în arta și filozofia indiană; Ed Meridiane 1983
74. Alexandru Nicolici. Astrologia, știință ezoterică/ ed Astrolog / 1999
75. Victor Kernbach: Miturile esențiale / Ed Șt. Și Enc 1978
76. L. Pauwels / Jaques Bergier - Dimineața magicienilor/ Ed Nemira 1994
77. Florin Gheorghită: OZN-uri eterice. Polirom /1997
78. Dan Farcaș: OZN-uri de pe celălalt tărâm; Ed Teora 1999
79. Erich von Däniken: Amintiri despre viitor. Ed politică 1970
80. J. Maxwell Magia / Ed Univers Enciclopedic/ 1995
81. Radu Ilie Mănecuță: Bioenergia, darul divinității / 1996 Miracol
82. Katrina Raphaell: Mesajul cristalelor /1998 Govinda
83. Sigmund Freud: Moise și monoteismul / 1991 Ed. Științifică
84. Philippe Gaudin: Marile religii / Orizonturi
85. Septuaginta vol 1; serie coordonată de Cristian Bădiliță, Polirom 2004

CUPRINS

PARADIGMELE CUNOAȘTERII / 7

- ☪ În lumea enigmelor ☪
- ☪ Weltanschauung ☪
- ☪ Concepția transcendental-ezoterică ☪
- ☪ Save, sofe sau sophia ☪
- ☪ Arta lui Hermes ☪

PROLOG PE PĂMÂNT / 47

- ☪ Istoria începe cu Menes ? ☪
- ☪ Tep Zepi: “Prima Oară” ☪
- ☪ Osiris ☪
- ☪ Piromis, spiritele morților ☪

PROLOG ÎN CER / 79

- ☪ Panta plere theon: “totul este plin de zei” ☪
- ☪ Hieroglifa “n t r” ☪
- ☪ Primordium: Ra, Soarele copil ☪
- ☪ Maat: Adevărul & Dreptatea ☪
- ☪ Cartea despre Amduat ☪

PRECUM ÎN CER, AȘA ȘI PE PĂMÂNT / 112

- ☪ Kheperkera: Chipul viu al zeului ☪
- ☪ Templele ☪
- ☪ Preoții ☪
- ☪ Hike - “lumina astrală” ☪

O POVESTE DE DRAGOSTE ÎN VECHIUL EGIPT / 157

- ☪ Hegemonia zeului Amon ☪
- ☪ Amenofis Magnificul ☪
- ☪ Ahnaton ☪
- ☪ Nefertiti, “Frumoasa care iată vine” ☪
- ☪ Nebun sau inițiat ? ☪
- ☪ Aton, “singurul zeu” ☪
- ☪ Deznodământul ☪

**PRIMUL EXCURSUS
TIMP ȘI ETERNITATE / 202**

- ☪ Timpul ciclic și legea ciclului entropic ☪
- ☪ Potopul ☪
- ☪ Zei, oameni, extraterestri ☪

**AL DOILEA EXCURSUS
REÎNTOARCEREA LA DUMNEZEU / 246**

- ☪ Cine e asemenea Ție, Doamne ? ☪
- ☪ Moise ☪
- ☪ Cartea nașterii cerurilor și a pământului ☪

CĂRȚI DE CRISTIAN GĂNESCU

*

FORȚĂ CONTRA FORȚĂ

*

OMUL ÎN AFARA TRUPULUI

*

UN MARE MISTER: OMUL CETĂȚEAN AL COSMOSULUI

*

ÎN FAȚA ETERNITĂȚII

*

KOSMOS

*

JOCURILE SORTII

*

TRIUMFUL LUMINII

*

TAINELE INIȚIAȚILOR VECHIULUI EGIPT

*

GARDIANUL MARI PIRAMIDE

*

ȚINUTUL OAMENILOR CERULUI

*

ROHMANII DIN OSTROAVELE ALBE

*

DACIA PRIMORDIALĂ

*

ISTORIA CRUCILOR DE PE DEALURILE AMARADIEI

*

CRAIOVA – PERLA VALAHIEI

*

DINASTIA NEGRU VODĂ

*

EXCALIBUR – IEȘIREA DIN MATRIX

*

AGORA - DE LA SOPHIA LA PHILOSOPHIA

*

EXCELSIOR – MOȘTENIREA LUI ENOCH

CRISTIAN GĂNESCU UN ALT FEL DE CURRICULUM VITAE

Consider expresia “**experiență de cunoaștere**” cât se poate de potrivită pentru a desemna ansamblul de trăiri și de cunoștințe asimilate și metabolizate de conștiința unui om. Nu este o

noutate pentru nimeni faptul că prin asimilarea și metabolizarea unor trăiri și informații noi, proces ce presupune mai mult decât o simplă acumulare, orice ființă omenească se modifică din punct de vedere psiho-mental, sufletesc și spiritual.

În contextul dat, termeni precum *asimilare* și *metabolizare* au același sens ca în biologie, deși sunt aplicați la nivelul psiho-mental, sufletesc și spiritual. Schema modificării este destul de simplă:

trăirile și experiențele noi penetrează conștientul, fiind refulate în ceea ce putem desemna prin termenul de subconștient, adică în suflet (de fapt, strict

vorbind, ceea ce poartă numele de subconștient este doar o mică parte a sufletului). În subconștient are loc un proces de asimilare și de metabolizare a trăirilor, experiențelor,

informațiilor. Firește, nu toate experiențele pot fi asimilate și metabolizate rapid în suflet. Uneori procesul este rapid, alteori este lent. După asimilare și metabolizare are loc o defulare: experiențele și informațiile revin la nivelul conștientului,

manifestându-se apoi în viața de zi cu zi, atât în actele comportamentale, cât și în realizarea unor producții materiale și spirituale - de exemplu, în realizarea unor cărți etc. În cazul producătorilor de bunuri materiale și spirituale, asimilarea unor noi experiențe de cunoaștere se reflectă în calitate. O dată cu sporirea experienței de cunoaștere, bunurile materiale și cele spirituale cresc calitativ - devin din ce în ce mai bune. Creșterea calității are, firește, o limită și, dacă ar fi să dăm crezare celebrei legi ale lui Murphy, fiecare om crește calitativ până ce atinge "nivelul optim de incompetență". "Nivelul optim de incompetență" este, în opinia lui Murphy, punctul maxim până la care poate crește calitativ un om (atât din punct de vedere psihomental, cât și social). Este totuși mai confortabil să credem că nici un om nu

poate atinge, de-a lungul vieții sale, un "nivel optim de incompetență" decât în cazul în care se complăce în stagnare. Procesul creșterii calității poate fi urmărit în cazul scriitorilor, la fel ca în cel al muzicienilor, al pictorilor etc.

Dacă în cazul unui scriitor nu se observă o creștere de calitate de la o carte la alta, care să indice asimilarea și metabolizarea experiențelor de viață, înseamnă că

respectivul are o problemă serioasă: nu este capabil să învețe din experiențele

vieții. Se spune adesea că, oricât de prolific ar fi, un scriitor nu scrie decât o singură carte - cel mai adesea, pe prima. În restul cărților, nu face altceva decât să repete, sub o altă formă, ceea ce

deja a spus. Există însă și excepții de la regulă: scriitori - este drept, destul de puțini -, care reușesc să nu se repete și să aducă ceva nou în fiecare carte. Același lucru se poate spune - poate surprinzător - și despre cititori. Foarte mulți cititori au citit în esență doar o singură

carte, deși în mod real au citit zeci sau chiar sute. În cazul cititorilor, procesul este similar celui din cazul scriitorilor.

Cândva, încă din perioada copilăriei sau a adolescenței, fiecare cititor a descoperit “cartea” și, firește, subiectul cu care este în rezonanță. Cărțile citite ulterior nu fac altceva decât să repete ceea ce cititorul a găsit în prima carte; subiectul

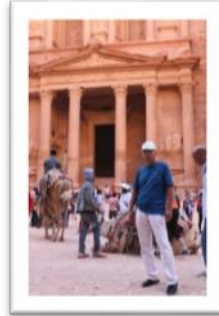
este cam același, diferă doar gradul de complexitate al prezentării, al elucidării sau, adeseori, al mistificării sale. Toate cărțile citite ulterior sunt variațiuni pe aceeași temă. Excepțiile de la regulă, ce apar atât în cazul scriitorilor cât și în cel al cititorilor, apar doar în urma efortului fiecăruia de a metaboliza experiențele.

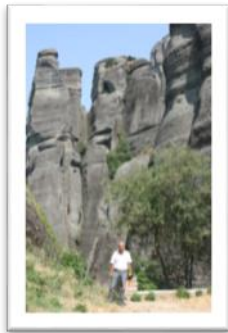
O experiență nouă de cunoaștere presupune o “ruptură de nivel”. Orice rupătură de nivel presupune producerea unui eveniment dramatic. Un exemplu elocvent: o lungă perioadă de timp,

un om citește doar lucrări științifice (de popularizare a științei) ce reflectă concepția materialistă. La un moment dat, omul în cauză are o criză existențială, indiferent de ce natură - criza existențială poate să fie generată de o boală, de un deces al unui membru al familiei, de o

decepție etc. După o anumită perioadă de timp scursă de la acel eveniment dramatic, omul se schimbă: începe să citească și alt tip de lucrări, iar cele ce-i hrăniseră ființa interioară până în acel moment nu mai prezintă nici un interes.

Le consideră, dintr-o dată, puerile. Același fenomen se petrece, dar la un nivel mult mai profund, la persoanele care trec prin accidente ce presupun moartea clinică. Dacă, anterior, au fost

materialiste convinse, după producerea accidentului astfel de persoane încep, dintr-o dată, să fie interesate de religie, de parapsihologie, de aspectele spirituale ale vieții etc. În acest context, poate că ar fi util pentru orice cititor să-și reamintească ce evenimente din existența sa l-au determinat să fie interesat de anumite subiecte sau, eventual, ce evenimente

l-au determinat să schimbe subiectul preferat de lectură (aceiași lucru poate fi spus despre emisiunile TV, despre filme, despre ziare etc). Va remarca, poate nu fără surprindere, că nu cu mult timp înaintea schimbării subiectului preferat s-a produs un eveniment atipic – uneori, un eveniment dramatic. Evident, va remarca și faptul că experiența de cunoaștere generată de evenimentul respectiv a fost refulată, asimilată și metabolizată la nivelul sufletului - sau al subconștientului. Ulterior, după o perioadă de timp mai lungă sau mai scurtă, rezultatul asimilării și al metabolizării a defulat la nivelul conștientului, manifestându-se în existența cotidiană prin schimbarea comportamentului, a subiectului preferat de lectură.

Sucesiunea, de-a lungul vieții unui om, a tuturor experiențelor de

cunoaștere poate fi desemnată prin expresia “biografie spirituală”. Biografia spirituală a unui om se îngemănează, pe baza relației cauză-efect, cu biografia materială, dar nu poate fi redusă, într-un mod simplist, la ea. Biografia spirituală a unui om reprezintă *un alt fel de curriculum vitae*. Un *curriculum vitae* care, din păcate, nu figurează în nici un dosar oficial. Revenind la subiectul propriu-zis, se cuvine spus că un astfel de

eveniment s-a produs și în cazul autorului acestor rânduri. Noi experiențe de cunoaștere au generat, în mod cumulativ, un anumit tip de mentalitate, un anumit tip de comportament și, în cele din urmă, realizarea unui tip particular de producții materiale și spirituale. Pentru autorul acestor rânduri, biografia spirituală (“un alt fel de curriculum vitae”) sau, mai exact spus, acumularea unei experiențe de cunoaștere de ordin spiritual a început destul de devreme și a continuat toată viața. Tocmai cunoștințele acumulate de-a lungul acestei căutări îndelungate i-au folosit semnatarului acestor rânduri la scrierea unor cărți; ele formează “experiența sa personală de cunoaștere”.

CĂRȚI DE CRISTIAN GĂNESCU

